Jules Verne

Familia fără nume

ErcPress

Capitolul I
Câteva fapte, câteva date

Deplângem acest geniu omenesc care se măcelăreşte pentru câteva pogoane de gheaţă spuneau filosofii de la sfârşitul secolului al XVIII-lea – şi era puţin spus, căci se refereau la Canada, a cărei stăpânire o disputau pe atunci francezii şi soldaţii englezi.

Cu două sute de ani înaintea lor, despre teritoriile americane, revendicate de regii Spaniei şi Portugaliei, Francisc I scria: „Aş vrea să văd articolul din testamentul lui Adam, prin care li s-a lăsat lor această vastă moştenire.” Regele avea mare dreptate să aibă pretenţii la pământurile acelea, iar o parte dintre ele aveau să se numească, în scurtă vreme, Noua Franţă.

Este adevărat că francezii n-au putut păstra această colonie americană magnifică. Însă populaţia sa, în mare majoritate, a rămas franceză şi este legată de fosta Galie prin sânge, prin identitatea de neam, instincte fireşti, pe care politica internaţională nu le va zdrobi niciodată.

De fapt, acele „câteva pogoane de gheaţă”, atât de dispreţuitor calificate, formează un regat cu suprafaţa cât a Europei.

Un francez luase în posesie aceste teritorii vaste, în anul 1534.

Chiar spre centrul acestui ţinut, Jacques Cartier, originar din Saint Malo, şi-a pornit marşul îndrăzneţ, urcând pe fluviul căruia i-a dat numele Saint Laurent. În anul următor, temerarul Malouin, ducându-şi mai departe expediţia spre vest, a ajuns la un grup de cabane – Canada în limba indienilor – unde a fost fondat Quebecul, apoi a întemeiat târgul Hochelaga, din care s-a format Montrealul.

Două secole mai târziu, aceste oraşe aveau să primească succesiv titlul de capitală, concurând cu Kingston şi Toronto, până ce, pentru a se pune capăt rivalităţii lor politice, oraşul Ottawa a fost declarat sediul guvernului acestei colonii americane, căreia Anglia îi spune acum Dominionul Canadei.

Câteva fapte şi date vor ajunge pentru a cunoaşte progresul acestui stat important, de la întemeierea sa până în perioada 1830-l840, în care s-au derulat evenimentele legate de această istorisire.

Sub conducerea lui Henric al IV-lea, în anul 1595, Champlain, unul dintre cei mai buni marinari din epocă, revine în Europa după prima sa călătorie, în timpul căreia a ales aşezământul unde va fi fondat Quebecul. Ia parte atunci la expediţia domnului Mons, purtător de scrisori patentate pentru comerţul exclusiv al pielăriei, ce-i acordă dreptul de a concesiona pământ în Canada. Champlain, al cărui caracter aventuros nu se împacă defel cu negoţul, îşi vede de treabă mai departe, porneşte iar pe cursul fluviului Saint Laurent, unde pune bazele oraşului Quebec, în anul 1606.

Cu doi ani mai devreme, englezii se stabiliseră deja în America, pe malurile Virginiei. De acolo apar germenii unei invidii naţionale. Chiar din epoca respectivă se arată simptomele acestei lupte pe care Franţa şi Anglia o vor duce pe scena Lumii Noi.

La început, indigenii iau parte la diversele faze ale acestei confruntări. Algonquinii şi huronii trec de partea lui Champlain, împotriva irochezilor, care-i ajută pe soldaţii Marii Britanii. În anul 1609, ei sunt bătuţi pe malul acestui lac, purtând şi azi numele marinarului francez.

Alte două călătorii – din anii 1613 şi 1615 – îl duc pe Champlain până în regiunile necunoscute din vest, pe malurile lacului Huron. Apoi, el pleacă din America, dar revine a treia oară în Canada. În sfârşit, după ce face faţă cu greu intrigilor de tot felul, primeşte, în anul 1620, titlul de guvernator al Noii Franţe.

Sub acest nume se înfiinţează atunci o companie, a cărei constituire este aprobată de Ludovic al XIII-lea, în 1628. Compania respectivă se angajează să aducă în Canada, în cincisprezece ani, patru mii de francezi catolici. Dintre vasele ce trec oceanul, primele cad în mâinile englezilor, ce înaintează în valea fluviului Saint Laurent şi îl somează pe Champlain să se predea. Temerarul marinar refuză, dar lipsa de resurse şi de ajutoare îl fac să capituleze în curând – în condiţii onorabile – lăsându-le Quebecul englezilor, în 1629. În anul 1632, Champlain pleacă iar din Dieppe cu trei nave, reia în posesie Canada, restituită Franţei prin tratatul din 13 iulie al aceluiaşi an, întemeiază noi oraşe, pune bazele primului colegiu canadian condus de iezuiţi, şi moare în ziua de Crăciun – în 1635 – în ţara cucerită prin forţă, voinţă de neclintit şi îndrăzneală.

O vreme, relaţiile comerciale între coloniştii francezi şi cei din Noua Anglie se întăresc. Dar primii trebuie să se lupte cu irochezii, care au devenit de temut prin numărul lor, căci populaţia europeană nu este încă decât de două mii cinci sute de suflete. Compania, ale cărei afaceri sunt periclitate, se adresează mai întâi lui Colbert, care-l trimite pe marchizul de Tracy în fruntea unei escadre. Irochezii, respinşi, revin în curând la atac, simţindu-se susţinuţi de englezi, şi are loc un masacru oribil al coloniştilor, în vecinătatea Montrealului.

Însă, dacă în anul 1665, populaţia este dublă, ca şi suprafaţa coloniei, nu sunt încă decât treisprezece mii de francezi în Canada, în timp ce englezii au deja două sute de mii de locuitori în Noua Anglie. Războiul reîncepe. Are ca loc de desfăşurare această Acadie, în prezent Noua Scoţie, apoi se extinde până la Quebec, de unde englezii sunt respinşi în 1690. Tratatul de la Ryswick, din 1697, îi asigură Franţei posesiunea tuturor acestor teritorii pe care îndrăzneala descoperitorilor lor, curajul copiilor săi le făcuseră ale ei, în America de Nord. În acelaşi timp, triburi nesupuse, ale irochezilor, huronilor şi ale altora sunt puse sub protecţia francezilor, prin convenţia de la Montreal.

În anul 1703, marchizul de Vaudreuil, fiul unui guvernator cu acest nume, este desemnat în fruntea guvernului general al Canadei, pe care neutralitatea irochezilor îl face mai uşor de apărat de agresiunile coloniştilor din Marea Britanie. Lupta reîncepe în aşezările din Terra Nova, care sunt engleze, şi în Acadia, care, în 1711, îi scapă din mâini marchizului de Vaudreuil. Această pierdere le va permite forţelor anglo-americane să se concentreze pe cucerirea ţinuturilor canadiene, unde irochezii redevin incerţi. Tratatul de la Utrecht, din anul 1713, consemnează pierderea Acadiei, dar asigură o pace de treizeci de ani cu Anglia.

În timpul acestei perioade de calm, colonia face reale progrese. Francezii construiesc noi forturi, ca să le asigure descendenţilor lor stăpânirea acestor teritorii. În 1721, populaţia coloniei este de douăzeci şi cinci de mii de suflete, iar în 1744, de cincizeci de mii. Se poate crede că momentele dificile au fost depăşite. Dar nu este aşa.

Odată cu războiul pentru succesiunea la tronul Austriei, Anglia şi Franţa se luptă pentru împărţirea Europei şi, în continuare, şi a Americii. Urmează înfrângeri şi victorii. În final, tratatul de la Aix-

la- Chapelle, din anul 1747, repune lucrurile în starea în care se găseau în tratatul de la Utrecht.

Dar, dacă Acadia rămâne în posesia britanicilor, populaţia sa este franceză. Regatul britanic îşi intensifică migraţia anglo-saxonă, ca să-şi asigure preponderenţa etnică în provinciile cucerite. Franţa vrea să facă la fel cu Canada, însă nu reuşeşte. Ocuparea teritoriilor din Ohio îi aduc iar faţă în faţă pe vechii rivali.

Atunci, în faţa fortului Duquesne, ridicat recent de compatrioţii marchizului de Vaudreuil, Washington apare în faţa unei coloane anglo-americane. Franklin tocmai declarase că francezii nu puteau deţine Canada. Două escadre pleacă din Europa – una din Franţa, cealaltă din Anglia. După masacre cumplite, ce însângerează Acadia şi Ohio, Marea Britanie declară oficial război la data de 18 mai 1756.

În aceeaşi lună, domnul Vaudreuil cere urgent ajutoare. Marchizul de Montcalm vine să preia comanda armatei regulate a Canadei.

— De patru mii de oameni. Ministrul n-a putut dispune de un efectiv mai mare, căci războiul din America nu se bucura de popularitate în Franţa, ca în Marea Britanie.

La începutul campaniei, primele victorii îi revin lui Montcalm. Cucerirea fortului William Henry, construit în sudul lacului George, o prelungire a lacului Champlain, înfrângerea trupelor anglo-americane staţionate la Carillon sunt fapte de arme strălucite, dar evacuarea fortului Duquesne de către francezi şi pierderea fortului Niagara, apărat de o garnizoană prea slabă şi trădată de indienii care împiedică venirea ajutoarelor în timp util, predarea Quebecului în septembrie 1759, în faţa generalului Wolfe, aflat în fruntea a opt mii de soldaţi, răstoarnă situaţia războiului.

Francezii, în ciuda victoriei de la Montmorency, nu pot evita înfrângerea definitivă. Englezii sunt, parţial, stăpânii provinciilor canadiene.

În anul următor se face o tentativă de recucerire a Quebecului, cheia stăpânirii întregului fluviu Saint Laurent. Eşuează însă, iar Montrealul este constrâns să capituleze.

În sfârşit, la 10 februarie 1763, intervine un tratat. Ludovic al XV-lea renunţă la pretenţiile sale asupra Acadiei în favoarea Angliei. Îi cedează acesteia întreaga Canadă şi dependenţele

sale. Noua Franţă nu mai există decât în inimile copiilor ei. Dar englezii n-au ştiut niciodată să-şi apropie popoarele pe care le-au supus. Ei nu ştiu decât să distrugă. Or, o naţionalitate nu se distruge, atunci când majoritatea locuitorilor şi-au păstrat vie iubirea faţă de fosta lor patrie şi aspiraţiile lor de altădată. În zadar organizează Marea Britanie trei guverne, la Montreal, Quebec şi la Trei Râuri. În zadar încearcă să le impună legea engleză canadienilor, să-i facă să-i jure supunere. În urma reclamaţiilor energice, este adoptată o lege, în anul 1774, prin care colonia rămâne sub legislaţie franceză.

De altfel, englezii nu mai au de ce să se teamă de Franţa. Marea Britanie se luptă acum cu americanii. Aceştia traversează lacul Champlain, cuceresc oraşul Carillon, forturile Sain Jean şi Fr£derik, mărşăluiesc sub conducerea generalului Montgomery asupra Montrealului, pe care pun mâna, apoi asupra Quebecului, pe care nu mai reuşesc să-l ia cu asalt.

În anul următor, la 4 iulie 1776, este proclamată independenţa Statelor Unite ale Americii.

Urmează o perioadă lamentabilă pentru franco-canadieni. Englezii se tem de un singur lucru: ca respectiva colonie să nu le scape din stăpânire şi să intre în marea federaţie, refugiindu-se sub flamura cu stele, pe care americanii o flutură în zare. Dar nu se întâmplă aşa ceva, ceea ce este regretabil pentru adevăraţii patrioţi.

În anul 1791, o nouă Constituţie împarte ţara în două provincii: Canada de Sus ori Superioară, în vest, şi Canada Inferioară sau de Jos, în est, având capitala Quebec. Fiecare provincie dispune de un Consiliu Legislativ, numit de Coroană, şi de o Cameră a deputaţilor, aleşi pe patru ani, de către orăşeni. Populaţia este acum de o sută treizeci şi cinci de mii de locuitori, printre care doar cincisprezece mii de origine engleză.

Aspiraţiile coloniştilor, violate de Marea Britanie, se rezumă doar la deviza jurnalului Le Canadien, fondat la Quebec, în 1806: „Instituţiile noastre, limba noastră, legile noastre.” Ei se bat pentru acest triplu deziderat, iar pacea, semnată la Gand, în anul 1814, încheie acest război, în care victoriile şi înfrângerile se compensează unele pe altele.

Lupta reîncepe între cele două naţionalităţi care ocupă Canada atât de inegal. Mai întâi, porneşte pe tărâm politic. Deputaţii reformişti, urmându-şi colegul, eroicul Papineau, nu

încetează să atace metropola în toate chestiunile – electorale, ale concesionărilor acordate, în proporţie enormă, coloniştilor englezi etc.

Guvernanţii suspendă sau lichidează Camera Deputaţilor, dar asta nu contează. Opozanţii nu se descurajează deloc. Regaliştii – loialiştii, cum li se spune – au avut ideea să abroge Constituţia din 1791 şi să reunească toată Canada într-o unică provincie, spre a da mai multă importanţă elementului englez, să interzică limba franceză, permisă doar în domeniile parlamentar şi judiciar. Dar Papineau şi prietenii săi reclamă aceste lucruri cu atâta energie, încât Coroana renunţă să mai aplice acest proiect detestabil.

Însă discuţiile se accentuează. Alegerile duc la ciocniri serioase, în mai 1831, la Montreal, începe o revoltă, ce costă vieţile a trei patrioţi franco-canadieni. Întrunirile au loc în oraşe şi sate. O activă propagandă se face în toată provincia.

În sfârşit un manifest cu nouăzeci şi două de revendicări cu nemulţumirile canadienilor cauzate de anglo-saxoni, cere punerea sub acuzare a guvernatorului general, lordul Aylmer. Manifestul este adoptat de Cameră, în ciuda opoziţiei câtorva reformişti care-l găsesc insuficient.

În anul 1834, sunt noi alegeri, iar Papineau şi partizanii săi sunt realeşi. Fideli reclamaţiilor din precedenta legislatură, insistă pentru punerea sub acuzare a guvernatorului general. Dar Camera este suspendată în martie 1835, iar ministerul îl înlocuieşte pe lordul Aylmer cu comisarul regal, lordul Gosford, având ca adjuncţi doi comisari, însărcinaţi cu studierea cauzelor actualei agitaţii. Lordul Gosford calmează spiritele şi oferă din partea Coroanei dispoziţii conciliante pentru supuşii de peste mări, fără să obţină recunoaşterea din partea deputaţilor a puterii comisiei sale de anchetă.

Între timp, graţie emigrării, partea engleză s-a întărit puţin – chiar în Canada Inferioară. La Montreal, la Quebec, se formează asociaţii constituţionale, spre a-i cuprinde mai bine pe reformişti. Dacă guvernul este obligat să le dizolve, fiind create împotriva legii, ele vor rămâne, în continuare, gata de acţiune. Se simte că atacul va fi rapid şi scurt, de ambele părţi. Elementul anglo-american este mai îndrăzneţ ca niciodată. Trebuie anglicizată Canada Inferioară, cu orice preţ. Patrioţii sunt decişi să treacă la rezistenţa legală sau în afara legii. Din

această situaţie extrem de tensionată, nu pot rezulta decât ciocniri teribile. Sângele celor două neamuri va curge pe solul cucerit odinioară de îndrăzneţii descoperitori francezi.

Aceasta era situaţia Canadei prin anul 1837, la începutul acestei istorisiri. Este important de a pune în lumină antagonismul originar al elementelor francez şi englez, vitalitatea unuia, tenacitatea celuilalt.

Şi, de fapt, Noua Franţă nu era o bucăţică din patrie, precum Alsacia şi Lorena, pe care invazia brutală germană avea să ne-o smulgă, treizeci de ani mai târziu? Iar eforturile franco-canadienilor de a-i reda măcar autonomia, nu este un exemplu pe care francezii din Alsacia şi Lorena nu trebuie să-l uite niciodată?

Tocmai pentru a opri o probabilă insurecţie, lordul Gosford, guvernatorul, sir John Colbome, comandantul general, colonelul Gore şi Gilbert Argall, ministrul poliţiei, se întâlniseră în seara de 23 august.

Indienii desemnează prin cuvântul „kebec” orice îngustare a fluviului produsă prin apropierea bruscă a malurilor sale. De acolo vine şi numele capitalei, ridicată pe un promontoriu, un fel de Gibraltar, aflată în amonte de locul unde Saint Laurent se lărgeşte, de parcă este un braţ de mare. Centrul oraşului se aflâ pe o colină abruptă, ce domină cursul fluviului, iar cartierele mărginaşe se întind pe malul apei, unde sunt construite depozite şi docuri, există străzi înguste, cu trotuare din scânduri, case de lemn pentru majoritatea locuitorilor, câteva edificii lipsite de stil, palatul guvernatorului, clădirile poştei şi marinei, catedrale engleze şi franceze, o esplanadă foarte frecventată de cei care se plimbă, o fortăreaţă ocupată de o garnizoană destul de importantă, iată cum arăta pe atunci vechiul oraş al lui Champlain, mai pitoresc, în general, decât oraşele modeme din America de Nord.

Din grădina guvernatorului, se poate vedea în zare superbul fluviu ale cărui ape se despart, în aval, la răscrucea determinată de Insula Orl6ans. Seara era magnifică. Atmosfera plăcută nu era tulburată de suflul aspru dinspre nord-vest, atât de pernicios în orice sezon, când se propagă prin valea lui Saint Laurent. În umbra unui parc, cu una dintre feţe luminată de razele lunii, se ridica o piramidă pătrată, construită în cinstea lui Wolfe şi a lui Montcalm, morţi în aceeaşi zi.

Deja de un ceas, guvernatorul general şi celelalte trei înalte personaje se întreţineau despre gravitatea situaţiei ce-i obliga să fie vigilenţi neîncetat. Simptomele unei revolte viitoare se vedeau limpede. Trebuiau să fie gata pentru orice eventualitate.

— De câţi oameni puteţi dispune? îl întrebă lordul Gosford pe sir John Colbome.

— De un număr prea mic, din nefericire, răspunse generalul. Şi încă ar mai trebui să golesc comitatul de o parte din trupele care-l ocupă.

— Precizaţi, comandante.

— N-aş putea folosi decât patru batalioane şi şapte companii de infanterie, căci este imposibil de luat ceva din garnizoanele forturilor din Quebec şi din Montreal.

— Ce aveţi ca artilerie?...

— Trei sau patru tunuri.

— Şi cavalerie?

— Doar un pichet.

— Dacă va trebui dispersat acest efectiv în comitatele limitrofe, atunci va fi insuficient, zise colonelul Gore. Poate este regretabil, domnule guvernator, că aţi dizolvat asociaţiile constituţionale, formate din loialişti. Am fi avut mai multe sute de carabinieri voluntari, al căror ajutor nu este deloc de dispreţuit.

— Nu puteam lăsa să se organizeze aceste asociaţii, răspunse lordul Gosford. Contactul lor cu populaţia ar fi dus la ciocniri zilnice. Să evităm tot ceea ce ar putea provoca o explozie. Noi stăm pe un butoi cu pulbere şi trebuie să mergem ca pe frânghie, ca să evităm revolta populaţiei.

Guvernatorul general nu exagera. Era un om de mare bun-simţ şi avea un spirit conciliant. De la venirea sa în colonie, le arătase multă atenţie şi bunăvoinţă coloniştilor francezi, având – după cum spunea istoricul Gameau – „o veselie irlandeză, care se potrivea bine cu cea canadiană”. Dacă rebeliunea încă nu izbucnise, aceasta se datora circumspecţiei, blândeţii, spiritului de dreptate, pe care lordul Gosford îl aducea în relaţiile sale cu cei administraţi de el. Prin firea, dar şi prin raţiunea sa, respingea orice metodă violentă.

„Forţa, repeta el, comprimă, dar nu reprimă. În Anglia se uită prea mult că Statele Unite sunt vecinele Canadei şi că Statele Unite şi-au cucerit independenţa! Văd bine că, la Londra,

ministerul vrea o politică militantă. De altfel, la sfatul comisarilor, Camera Lorzilor şi Camera Comunelor au adoptat cu mare majoritate o propunere ce tinde să-i acuze pe deputaţii din opoziţie pentru folosirea banilor publici fără control şi modificarea Constituţiei spre a se dubla în districte numărul electorilor de origine engleză! Dar aşa ceva nu arată deloc înţelepciune. Se va vărsa sânge, de o parte şi de alta!”

Într-adevăr, aşa ceva era de temut. Ultimele măsuri adoptate de Parlamentul englez provocaseră o agitaţie ce nu cerea decât să se manifeste indiferent de împrejurări. Întruniri secrete, adunări publice incitau opiniile. În curând, avea să se treacă la acţiune. Provocările se schimbau la Montreal şi Quebec între reformişti şi partizanii dominaţiei anglo-saxone – mai ales vechii membri ai asociaţiilor constituţionale. Poliţia ştia că se răspândise prin districte, comitate şi parohii chemarea la arme. Guvernatorul general era direct ameninţat. Trebuiau luate măsuri.

— Domnul Vaudreuil a fost văzut la Montreal? întrebă lordul Gosford.

— Nu pare să-şi fi părăsit locuinţa din Montcalm, răspunse Gilbert Argall. Dar prietenii săi, Farran, Clerc, Vincent Hodge, îl vizitează cu asiduitate şi menţin zilnic legătura cu deputaţii susţinători ai libertăţii, în special cu avocatul Gramont, din Quebec.

— Dacă izbucneşte o revoltă, zise sir John Colborne, nimeni să nu se îndoiască de faptul că a fost pregătită de ei.

— Arestându-i, interveni colonelul Gore, Excelenţa Voastră va zdrobi complotul din faşă?…

— Dacă nu cumva revolta va izbucni Înainte, răspunse guvernatorul general.

Apoi se întoarse către ministrul poliţiei.

— Dacă nu mă înşel, întrebă el, domnul Vaudreuil şi prietenii săi figurau deja în insurecţiile din anii 1832 şi 1835?

— Da, răspunse sir Gilbert Argall. Cel puţin, putem presupune asta, dar nu avem probe directe. A fost imposibil să-l urmărim, aşa cum am făcut la complotul din anul 1825.

— Sunt dovezi pe care trebuie să le avem, cu orice preţ, zise sir John Colbome, şi, ca să terminăm odată pentru totdeauna cu ameninţările reformiştilor, să-i lăsăm să-şi ducă treaba până la capăt. Ştiu că nimic nu este mai oribil ca un război civil, dar,

dacă până la urmă tot se va ajunge la aşa ceva, să-l ducem fără milă, pentru ca el să se încheie în favoarea Angliei!

Nu miră pe nimeni felul în care vorbea comandantul şef al forţelor britanice din Canada. Totuşi, dacă John Colborne era omul capabil să reprime fără milă o insurecţie, spionările din umbră, care sunt de domeniul poliţiei, îi revoltau spiritul său milităresc. Ştia că, de mai multe luni, doar agenţilor lui Gilbert Argall le revenise grija de a observa neîncetat mişcările partidului franco-canadian. Oraşele şi parohiile din valea fluviului Saint Laurent, în special cele din comitatele Verchdres, Chambly, Laprairie, Acadia, Terrebonne, Deux Montagnes, erau parcurse neîncetat de numeroşi agenţi ai ministrului.

La Montreal, în lipsa acestor asociaţii constituţionale, a căror dizolvare o regreta colonelul Gore, Doric Club – ai cărui membri se numărau printre cei mai înflăcăraţi loialişti – avea ca misiune reducerea insurgenţilor prin orice mijloace. De aceea, lordul Gosford avea de ce să se teamă, zi şi noapte, de o ciocnire puternică între francezii şi englezii din Canada.

Se înţelege de ce, în ciuda părerilor sale personale, anturajul guvernatorului general îl forţa pe acesta să-i susţină pe birocraţi – aşa se numeau partizanii autorităţii Coroanei – împotriva partizanilor cauzei naţionale. De altfel, sir John Colborne nu era defel pentru jumătăţile de măsură, aşa cum va dovedi mai târziu, atunci când îi va succeda lordului Gosford la conducerea coloniei, iar colonelul Gore, militar bătrân, decorat la Waterloo, trebuia să acţioneze soldăţeşte, fireşte, şi imediat.

În ziua de 7 mai, 1837, o adunare îi reunise la Saint Ours, târguşor din comitatul Richelieu, pe şefii reformişti. Acolo au fost luate decizii ce urmau să devină programul politic al opoziţiei franco-canadiene.

între altele, se pot cita:

„Canada, ca şi Irlanda, trebuie să se ridice în jurul unui om dotat cu ură faţă de opresiune şi cu dragoste de patrie, pe care nimic, nici promisiunile, nici ameninţările, nu-l vor putea face vreodată să şovăie.”

Omul acesta era deputatul Papineau, din care populaţia făcea un adevărat O'Connell.

în acelaşi timp, adunarea decidea „să se abţină pe cât se poate de la consumul articolelor de import şi să utilizeze doar produsele fabricate în ţară, spre a priva guvernul de veniturile

provenind din drepturile impuse mărfurilor străine.”

Lordul Gosford a trebuit să le răspundă acestor declaraţii, la 15 iunie, printr-o proclamaţie ce interzicea orice reuniune a rebelilor şi le ordona magistraţilor şi ofiţerilor de miliţie să le dizolve.

Poliţia făcea deci toate manevrele posibile, cu o insistenţă neobişnuită, folosindu-şi toţi agenţii, provocând chiar trădări – cum mai existaseră deja – prin atragerea cu sume uriaşe.

Dar, deşi Papineau era omul de la suprafaţă, altul lucra în umbră, atât de tainic, încât reformiştii nu-l zăriseră decât extrem de rar. În jurul acestui personaj se crease o adevărată legendă, ce îi oferea o extraordinară influenţă asupra maselor.

Era cunoscut drept Jean-Fără-Nume. Enigmatic personaj! De ce să ne mai mirăm că a fost vorba despre el în cursul întrevederii dintre guvernatorul general şi invitaţii săi?

— Şi i s-a dat de urme acestui Jean-Fără-Nume? întrebă John Colborne.

— Nu încă, răspunse ministrul poliţiei. Cred totuşi că a reapărut în comitatele Canadei Inferioare, şi chiar a venit recent la Quebec!

— Şi agenţii dumneavoastră n-au putut pune mâna pe el? strigă colonelul Gore.

— Nu este uşor, generale.

— Omul acesta chiar se bucură de influenţa pe care i-o atribuim? continuă lordul Gosford.

— Fireşte, răspunse ministrul. Vă pot afirma, Excelenţă, că influenţa sa este uriaşă.

— Cine este acest om?

— Încă n-am putut descoperi, spuse sir John Colborne. Nu-i aşa, dragul meu Argall?

— Adevărat, generale! Nu ştim cine este, nici de unde vine, nici unde se duce. Aşa a figurat, aproape invizibil, în ultimele insurecţii. Nu ne îndoim că tot felul de Papineau, Viger, Lacoste, Vaudreuil, Farran, Gramont, adică şefii, contează pe intervenţia sa în momentele decisive. Acest Jean-Fără-Nume pare supranatural în districtele lui Saint Laurent, în amonte de Montreal, ca şi în aval de Quebec. Dacă ne-am lua după legenda sa, nu-i lipseşte nimic spre a stârni la revoltă oraşele şi satele, are o îndrăzneală extraordinară şi un curaj nemaipomenit. Apoi, după cum v-am spus, este învăluit într-un mister total!

— Credeţi că ultima oară a venit la Quebec? întrebă lordul Gosford.

— Cel puţin aşa ar rezulta din rapoartele poliţiei, răspunse Gilbert Argall. Am pus pe urmele sale agentul cel mai activ şi mai subtil, pe Rip, care a dat dovadă de atâta inteligenţă în afacerea lui Simon Morgaz.

— Simon Morgaz, zise sir John Colbome, este cel care, în anul 1825, şi-a trădat complicii din conspiraţia de la Chambly, pentru aur?…

— Chiar el!

— Se ştie unde este?

— Nu se ştie decât că, respins de toţi franco-canadienii pe care i-a trădat, a dispărut, răspunse Gilbert Argall. Poate că a plecat de pe noul continent?… Poate că a murit?…

— Ei bine, mijlocul prin care am reuşit în cazul lui Simon Morgaz, întrebă sir John Colborne, ar putea fi folosit şi în cazul şefilor reformişti?

— Nu, generale! răspunse lordul Gosford. Asemenea patrioţi, trebuie să recunoaştem asta, nu se pretează la aşa ceva. Ei sunt duşmani ai influenţei engleze şi vor pentru Canada independenţa din Statele Unite, pe care acestea au cucerit-o după luptele cu Marea Britanie, din păcate! Să sperăm că am putea să-i cumpărăm, să-i facem să trădeze pentru bani sau funcţii, aşa ceva este cu neputinţă! Cred că niciodată nu veţi găsi un trădător printre ei!

— La fel se spunea şi despre Simon Morgaz, replică ironic sir John Colborne. Or, el şi-a trădat tovarăşii! Cine poate şti precis dacă acest Jean-Fără-Nume nu este şi el de vânzare?…

— Nu cred, generale, replică imediat ministrul poliţiei.

— Oricum, adăugă colonelul Gore, fie că-l cumpărăm, fie că-l spânzurăm, prima condiţie este să-l prindem şi, fiindcă a fost semnalat la Quebec…

în clipa aceea, un om se ivi de după cotitura unei alei din grădină şi se opri la vreo zece paşi de ei.

Ministrul îl recunoscu pe poliţist sau, mai curând, pe întreprinzătorul poliţist – calificativ pe care-l merita, în toate privinţele.

Omul acela nu făcea parte, de fapt, din brigada lui Comeau, şeful agenţilor anglo-canadieni.

Gilbert Argall îi făcu semn să se apropie.

— Este Rip, de la firma Rip and Co, zise el, adresându-i-se lordului Gosford. Excelenţa Voastră îi permiteţi să ne prezinte raportul său?

Lordul Gosford încuviinţă printr-un semn din cap. Rip se apropie respectuos şi aşteptă ca Gilbert Argall să-i pună întrebări – ceea ce el făcu astfel:

— Aveţi dovezi certe că Jean-Fără-Nume a fost văzut la Quebec?

— Pot afirma asta, înălţime!

— Şi de ce n-a fost arestat? întrebă lordul Gosford.

— Excelenţă, iertaţi-ne pe mine şi pe asociaţii mei, răspunse Rip, dar am fost preveniţi prea târziu. Alaltăieri, Jean-Fără-Nume fusese semnalat ca aflându-se într-o casă de pe strada Petit Champlain, cea pe care se află prăvălia croitorului Emotard, pe stânga, urcând pe respectiva stradă. Am încercuit casa, locuită de domnul S6bastien Gramont, avocat şi deputat, şef al partidului reformist. Dar nu se afla niciun Jean-Fără-Nume acolo, chiar dacă, în mod cert, deputatul Gramont a avut relaţii cu el. Percheziţiile noastre s-au dovedit inutile.

— Credeţi că acest om este tot în Quebec? întrebă sir John Colbome.

— Nu ştiu dacă să vă răspund afirmativ, Excelenţă, zise Rip.

— Nu-l cunoaşteţi?

— Nu l-am văzut niciodată. De fapt, puţini îl cunosc!

— Se ştie, măcar, în ce direcţie a pornit când a ieşit din Quebec?

— Nu, răspunse Rip.

— Ce credeţi despre acest subiect? întrebă ministrul poliţiei.

— Cred că s-a îndreptat spre Montreal, unde par să se concentreze, în mod special, agitatorii. Dacă se pregăteşte o rebeliune, acolo va izbucni. Cred că Jean-Fără-Nume se ascunde prin vreun sat de pe malurile lui Saint Laurent.

— Adevărat, spuse Gilbert Argall. Pe acolo ar trebui continuate căutările.

— Ei bine, daţi ordine în consecinţă, zise guvernatorul general.

— Veţi fi satisfăcut, Excelenţă. Rip, de mâine pleci din Quebec, însoţit de cei mai buni angajaţi ai agenţiei tale. Eu voi pune să fie supravegheaţi domnul Vaudreuil şi prietenii săi, cu care acest Jean-Fără-Nume are, fireşte, întrevederi mai mult sau

mai puţin frecvente. Încearcă să-i dai de urme, prin orice mijloace. Cu asta te însărcinează în mod special mandatul guvernatorului general.

— Şi exact aşa voi face, replică şeful firmei Rip and Co. Voi pleca mâine.

— Vom aproba dinainte tot ce crezi că vei face pentru capturarea acestui periculos partizan, spuse Gilbert Argall. Trebuie să-l prinzi, viu sau mort, înainte să stârnească populaţia franco-canadiană prin prezenţa sa. Eşti inteligent şi plin de zel, Rip, aşa cum ai dovedit, în urmă cu doisprezece ani, în afacerea Morgaz. Contăm iar pe zelul şi pe inteligenţa ta. Poţi pleca!

Rip se pregătea să se retragă, făcuse chiar câţiva paşi, după care se întoarse:

— Pot să vă pun o întrebare, înălţime? i se adresă el ministrului.

— O întrebare?…

— Da, înălţime. Este necesară o rezolvare a chestiunii pentru completarea registrelor firmei Rip and Co.

— Vorbeşte, zise Gilbert Argall.

— S-a pus premiu pe capul lui Jean-Fără-Nume?

— Nu încă!

— Trebuie să se pună, spuse sir John Colborne.

— S-a pus, replică lordul Gosford.

— Cât este premiul?… întrebă Rip.

— Patru mii de piaştri.

— Face şase mii, zise Rip. Voi avea cheltuieli cu deplasarea, cu informatorii.

— Fie, acceptă lordul Gosford.

— Excelenţa Voastră nu va regreta aceşti bani…

— Dacă îl vei prinde tu, adăugă ministrul.

— Îl voi prinde, înălţime!

După această afirmaţie, poate puţin hazardată, şeful firmei Rip and Co se retrase.

— Pare sigur pe el, acest Rip! remarcă şi colonelul Gore.

— Şi inspiră încredere, replică Gilbert Argall. De altfel, prima de şase mii de piaştri îi incită zelul şi măiestria. Afacerea cu conspiraţia de la Chambly i-a adus sume importante. Îi place meseria sa, dar şi banii pe care aceasta îi aduce. Trebuie să-l acceptăm pe acest om deosebit aşa cum este el. Nu cunosc pe nimeni mai capabil să-l prindă pe Jean-Fără-Nume, dacă este să-l

captureze vreodată cineva!
Generalul, ministrul şi colonelul se despărţiră apoi de lordul Gosford. După care, sir John Colborne îi dădu ordin colonelului Gore să plece de îndată la Montreal, unde îl aştepta colegul său, colonelul Witherall, însărcinat să prevină sau să suprime orice mişcare insurecţională din parohiile comitatului.

Capitolul II
Cu doisprezece ani înainte

Simon Morgaz! Nume blestemat chiar şi în cele mai umile cătune din provinciile Canadei! Nume destinat dispreţului public, de ani îndelungaţi! Trădătorul Simon Morgaz, cel care şi-a vândut fraţii şi ţara.
Se înţelege, mai ales acum, în această Franţă a noastră, ce implacabilă este ura pentru cei vinovaţi de trădarea patriei.
În anul 1825 – cu doisprezece ani înaintea insurecţiei din 1837 – nişte franco-canadieni puseseră bazele unei conspiraţii, cu scopul de a scoate Canada de sub dominaţia engleză, ce se dovedea foarte grea. Îndrăzneţi, activi, energici, inventivi, făceau parte dintre descendenţii primilor emigranţi ce fondaseră Noua Franţă şi nu se puteau împăca la gândul că trebuiau să-şi abandoneze definitiv colonia în favoarea Angliei. Admiţând chiar că ţara aceasta nu avea să le revină nepoţilor lui Cartier şi Champlain, care o descoperiseră în secolul al XVI-lea, nu avea, oare, dreptul să devină independentă? Fireşte că, pentru a-i obţine independenţa, aceşti patrioţi aveau să-şi rişte vieţile.
Printre ei se găsea domnul Vaudreuil, descendent al foştilor guvernatori ai Canadei, sub Ludovic al XIV-lea – una dintre familiile ale căror nume franţuzeşti au devenit pentru cei mai mulţi nume geografice din cartografia canadiană.
în acea epocă, domnul Vaudreuil avea treizeci şi cinci de ani, fiind născut în 1790, în comitatul Vaudreuil, situat între Saint Laurent, la sud, şi râul Outaouais, la nord, la marginile provinciei Ontario.
Prietenii domnului Vaudreuil erau, ca şi el, de origine franceză, deşi alianţele succesive cu familiile anglo-americane le alteraseră numele patronimice. Printre ei, profesorul Robert Farran, din Montreal, Franţois Clerc, un proprietar bogat din Châteauguay, şi alţii, cărora averea sau originea le asigurau o

reală influenţă asupra populaţiei din oraşe şi de la ţară.
Adevăratul şef al complotului era Walter Hodge, de naţionalitate americană. Deşi avea şaizeci de ani pe atunci, vârsta nu-i domolise sângele fierbinte. În timpul războiului de independenţă făcuse parte dintre cutezătorii voluntari „skinner”, ale căror violenţe şi sălbăticie trebuiră tolerate de Washington, căci companiile lor măcelăreau cu adevărat armata regală.
Se ştie că, de la sfârşitul secolului al XVIII-lea, Statele Unite incitaseră Canada să vină în federaţia americană. Aşa se explică de ce un american precum Walter Hodge intrase în această conjuraţie, şi chiar îi devenise şef. Era dintre cei care adoptaseră deviza ce rezumă întreaga doctrină a lui Munroe: „America americanilor!”
De asemenea, Walter Hodge şi tovarăşii săi nu încetaseră protestele împotriva abuzurilor de putere ale administraţiei engleze, ce deveneau din ce în ce mai intolerabile. În anul 1822, numele lor figurau în protestul împotriva unirii Canadei Superioare şi Inferioare, alături de cele ale celor doi fraţi Sanguinet, care, optsprezece ani mai târziu, printre atâtea alte victime, au plătit cu vieţile lor ataşamentul faţă de partidul naţional. Ei s-au luptat cu pana şi cuvântul, atunci când au reclamat nedreapta împărţire a pământurilor, concesionate doar birocraţilor, spre a se întări elementul englez. S-au luptat, personal, şi împotriva guvernatorilor Sherbrooke, Richmond, Monk şi Maitland, au luat parte la administrarea coloniei şi s-au asociat la toate faptele deputaţilor din opoziţie.
Totuşi, în anul 1825, conspiraţia, cu un obiectiv determinat, nu cuprindea susţinători ai libertăţii din Camera canadiană. Papineau şi colegii săi, Cuvillier, B6dard, Viger, Quesnel şi alţii, nu ştiau nimic despre ea, dar Walter Hodge putea conta pe ei ca să-şi asume consecinţele acesteia, în caz că reuşea. Mai întâi, trebuiau să-l captureze pe lordul Dalhousie, care, în 1820, fusese numit în funcţia de guvernator general al coloniilor engleze din America de Nord.
La venirea sa, lordul Dalhousie părea decis pentru o politică de concesiune. Fireşte că, greţiei lui, episcopul roman din Quebec fusese recunoscut oficial, iar Montrealul, Rose şi Regiopolis deveniră sediile a trei noi episcopate. Însă, în realitate, guvernul britanic îi refuza Canadei dreptul de a se guverna singură. Membrii Consiliului legislativ, numiţi pe viaţă

de Coroană, erau toţi englezi din naştere şi anihilau complet Camera, aleasă de popor. Dintr-o populaţie de şase sute de mii de locuitori, cinci sute douăzeci şi cinci de mii erau franco-canadieni, însă funcţionarii statului erau, în proporţie de trei sferturi, de origine saxonă. În sfârşit, se punea iar chestiunea interzicerii limbii franceze în toată colonia.

Pentru a opri aceste dispoziţii, trebuia neapărat un act violent. Capturarea lordului Dalhousie şi a principalilor membri ai Consiliului legislativ avea să fie urmată de o mişcare populară în comitatele din jurul fluviului Saint Laurent, apoi de instalarea unui guvern provizoriu până la alegerile ce ar fi dus la constituirea guvernului naţional, după care de înfruntarea miliţiilor canadiene cu armata britanică. Acestea erau obiectivele lui Walter Hodge, Robert Farran, Franţois Clerc, Vaudreuil.

Conspiraţia ar fi reuşit, poate, fără trădarea unuia dintre participanţii la ea.

Lui Walter Hodge şi partizanilor săi franco-canadieni li s-a alăturat un anumit Simon Morgaz, căruia ar trebui să-i cunoaştem originea şi situaţia.

În anul 1825, Simon Morgaz avea patruzeci şi şase de ani. Avocat într-un ţinut cu mai mulţi avocaţi decât clienţi, cu mai mulţi medici decât bolnavi, o ducea destul de greu la Chambly, un târguşor de pe malul stâng al râului Richelieu, la vreo zece leghe de Montreal, de cealaltă parte a fluviului Saint Laurent.

Simon Morgaz era un om hotărât, a cărui energie fusese remarcată atunci când reformiştii protestaseră împotriva actelor guvernului britanic. Sinceritatea şi fizionomia sa binevoitoare îl făceau simpatic tuturor. Nimeni n-ar fi bănuit vreodată că sub aceste aspecte seducătoare se ascundea personalitatea unui trădător.

Simon Morgaz era căsătorit. Soţia sa, cu opt ani mai tânără ca el, avea atunci treizeci şi opt de ani. Bridget Morgaz, de origine americană, era fiica maiorului Allen, al cărui curaj fusese apreciat în Războiul de Independenţă, când se numărase printre colaboratorii de pe front ai lui Washington. Era un bărbat foarte loial. Şi-ar fi dat viaţa ca să-şi respecte cuvântul dat.

Simon Morgaz şi Bridget se întâlniseră şi se cunoscuseră la Albany, în statul New York. Tânărul avocat era franco-canadian prin naştere, circumstanţă de care maiorul Allen ţinu cont, căci

n-ar fi lăsat-o pe fiica sa să ia ca soţ un descendent al unei familii englezeşti. Deşi Simon Morgaz nu avea o avere personală, cu ceea ce îi revenise tinerei Bridget ca moştenire de la mama ei, tânăra familie nu era bogată, dar nici nu o ducea greu. Căsătoria se celebră la Albany, în anul 1806.

Viaţa tinerilor soţi ar fi putut fi fericită, dar nu s-a întâmplat aşa. Fireşte că Simon Morgaz îşi iubea soţia cu sinceritate, dar era stăpânit cu totul de o pasiune ce îl devora: jocurile de noroc. Patrimoniul familiei se destrămă în câţiva ani, şi, deşi Simon Morgaz avea reputaţia unui avocat talentat, munca sa nu ajungea ca să astupe breşele din averea lor. Lipsurile şi greutăţile au fost suportate cu demnitate de soţia sa, iar Bridget nu-i reproşă nimic bărbatului ei. Deoarece sfaturile ei fuseseră ineficiente, suporta încercările cu resemnare, ba chiar curaj, deşi viitorul se arăta foarte nesigur.

Bridget nu se temea doar pentru ea. În primii ani de căsnicie, născuse doi copii, cărora le dăduse acelaşi nume de botez, puţin modificat, care să le amintească de originea lor franceză şi americană. Primul, Joann, se născuse în anul 1807, iar cel mic, Jean, în 1808.

Bridget se dedică în întregime educaţiei fiilor săi. Amândoi erau plini de energie, vioi şi plăcuţi. Ţineau mult la mama lor, fiind serioşi, atraşi de muncă, privind lucrurile cu gravitate, însuşiri ce-i lipseau lui Simon Morgaz. Faţă de tatăl lor aveau o atitudine respectuoasă, dar nu se simţeau atraşi prea mult, nici nu aveau încredere prea mare în el, deşi sângele lui le curgea prin vene. În schimb, faţă de mama lor, manifestau un devotament nelimitat, o dragoste ce-i umplea şi ei inima. Bridget şi copiii săi erau uniţi astfel printr-o dublă legătură: iubire filială şi dragoste maternă, pe care nimeni n-o putea rupe.

După ce au mai crescut, Joann şi Jean au intrat la colegiul din Chambly. Se numărau printre cei mai studioşi elevi. Apoi, între doisprezece şi treisprezece ani, s-au mutat la colegiul din Montreal, unde s-au aflat tot în frunte. După doi ani, plecau să-şi încheie studiile, tocmai când s-au produs evenimentele din anul 1825.

Simon Morgaz şi soţia sa stăteau mai mult la Montreal, unde cabinetul avocatului nu mergea prea bine. Păstraseră o casă modestă la Chambly. Acolo se întâlneau Walter Hodge şi prietenii săi, după ce Simon Morgaz li se alăturase, plănuind să

instaleze un guvern provizoriu la Quebec, după arestarea guvernatorului general.

În târguşorul Chambly, în locuinţa aceea modestă, conspiratorii se credeau mai în siguranţă ca la Montreal, unde poliţia supraveghea totul. Acţionau totuşi cu mare prudenţă, ca să depisteze orice tentativă de spionaj. Armele şi muniţia fuseseră depozitate la Simon Morgaz, iar transportul nu trezise defel bănuieli. Complotiştii se adunau deci la casa din Chambly, de unde trebuia să plece semnalul revoltei.

Însă guvernatorul şi anturajul său mirosiseră ceva despre lovitura de stat pregătită împotriva Coroanei şi îi supravegheau mai atent pe deputaţii din opoziţie.

Trebuie repetat că Papineau şi colegii săi nu cunoşteau planurile lui Walter Hodge şi ale partizanilor săi. Aceştia fixaseră ziua insurecţiei pe 26 august, ceea ce urma să-i ia prin surprindere atât pe prietenii, cât şi pe duşmanii lor.

în seara din ajun, în casa lui Simon Morgaz au pătruns agenţii poliţiei, conduşi de Rip, tocmai când conspiratorii se aflau acolo. Ei n-au avut timp să-şi distrugă corespondenţa secretă, să ardă listele cu afiliaţii lor. Agenţii au pus mâna pe armele depozitate în acea casă. Complotul a fost astfel descoperit. Walter Hodge, Robert Farran, Frangois Clerc, Simon Morgaz, Vaudreuil şi zece alţi patrioţi au fost arestaţi şi duşi sub escortă de acolo.

Iată ce se întâmplase:

Locuia pe atunci la Quebec un oarecare Rip, de origine anglo-canadiană, care conducea o firmă de informatori şi detectivi particulari, pe care guvernul o folosise de mai multe ori. Firma funcţiona sub denumirea Rip and Co. O afacere poliţienească nu era decât o afacere cu bani. Ereau estimate deci încasările, profiturile şi pierderile, ca la orice companie comercială. Rip era un om foarte iscusit, trata cu atenţie orice amănunt, era îndrăzneţ, avea fler deci pentru afacerile private. Lipsit de orice scrupule, el nu avea nici urmă de simţ moral.

În anul 1825, Rip tocmai îşi fondase agenţia. Avea, pe atunci, treizeci şi trei de ani. Se deghiza foarte bine şi intervenise deja în multe situaţii, sub nume diferite. Îl cunoştea pe Simon Morgaz de câţiva ani, având relaţii cu el în cauze judiciare. Anumite semne, trecute cu vederea de alţii, îl făcuseră să creadă că avocatul din Montreal putea fi afiliat conspiraţiei de la Chambly.

Îl urmări îndeaproape, îi spionă toate secretele vieţii sale

private, îi frecventă casa, deşi Bridget Morgaz nu-şi ascundea antipatia pe care Rip i-o stârnea.

O scrisoare, luată de la post-ofice, demonstră în curând complicitatea avocatului cu cvasicertitudine. Ministrul poliţiei, informat de Rip despre rezultatele demersurilor sale, îi recomandă să acţioneze cu grijă în privinţa lui Simon Morgaz, cunoscut ca având mari dificultăţi pecuniare.

Într-o zi, Rip îl puse brusc pe nefericit să aleagă: fie avea să îl acuze de înaltă trădare, fie să primească enorma sumă de o sută de mii de piaştri, dacă îi dezvăluia numele complicilor săi şi detaliile complotului de la Chambly.

Avocatul a fost năucit!... Să-şi trădeze tovarăşii!... Să-i vândă pentru aur!... Să-i condamne la eşafod!... Totuşi, nu a avut ce face şi a acceptat preţul trădării. A dezvăluit toate secretele conspiraţiei, după ce a primit promisiunea că infamul său târg nu avea să fie divulgat niciodată.

în plus, s-a convenit ca agenţii să-l aresteze şi pe el în acelaşi timp cu Walter Hodge şi prietenii săi, să fie judecaţi de aceiaşi magistraţi, iar condamnarea lor – care nu putea fi decât una capitală – să-l includă şi pe el. După aceea, o evadare înscenată avea să-l scape de la execuţie.

Această teribilă maşinaţiune era cunoscută doar de ministrul poliţiei, de şeful firmei Rip and Co. Şi de Simon Morgaz.

Lucrurile se petrecură după cum fuseseră convenite. În ziua indicată de trădător, conspiratorii au fost surprinşi în casa din Chambly. Walter Hodge, Robert Farran, Franţois Clerc, Vaudreuil şi alţi complici de-ai lor, printre care Simon Morgaz, apărură, pe 25 septembrie, 1825, în faţa Curţii de Justiţie.

La acuzaţiile aduse lor de avocatul Coroanei, complotiştii răspunseră prin atacuri juste şi directe asupra Cabinetului britanic. Argumentelor legale le opuseră argumente patriotice. Ştiau că erau condamnaţi dinainte şi că nimic nu-i mai putea salva.

Dezbaterile durau deja de câteva ceasuri şi afacerea îşi urma cursul, când un incident făcu lumină asupra conduitei lui Simon Morgaz.

Unul dintre martorii acuzării, domnul Tumer, din Chambly, declară că avocatul fusese văzut de mai multe ori cu Rip. Atunci s-au lămurit toţi. Walter Hodge şi Vaudreuil, care bănuiseră ceva, îşi văzură confirmate temerile. Conspiraţia, atât de tainic

organizată, fusese descoperită prea uşor. Aceasta însemna că existase un trădător, care-i denunţase. Lui Rip i se puseră multe întrebări, la care el nu putu răspunde prea limpede. Simon Morgaz încercă şi el să se apere, dar oferi nişte explicaţii aşa de ciudate, că acuzaţii şi judecătorii se lămuriră repede asupra acestui subiect. Un ticălos îşi trădase complicii. Trădătorul era Simon Morgaz.

Se produse apoi o irezistibilă mişcare de respingere pe banca acuzaţilor, ce se propagă în public.

— Preşedinte al Curţii, zise Walter Hodge, noi cerem ca Simon Morgaz să plece de pe această bancă, onorată de prezenţa noastră, dezonorată de a sa!… Nu vrem să fim pătaţi de contactul cu omul acesta!

Vaudreuil, Clerc şi Farran i se alăturară lui Walter Hodge, care, nemaiputându-se stăpâni, se repezi la Simon Morgaz, pe care doar gardienii l-au salvat. Publicul trecu de partea acuzaţilor şi ceru să li se facă dreptate. Preşedintele Curţii dădu ordin să fie luat de acolo Simon Morgaz şi dus la închisoare. Plecă în huiduielile oamenilor şi în ameninţările lor, ce demonstrau că era considerat un ticălos, iar trădarea sa urma să-i coste viaţa pe cei mai înflăcăraţi apostoli ai independenţei Canadei.

Walter Hodge, Clerc şi Farran au fost consideraţi şefii principali ai conspiraţiei de la Chambly şi condamnaţi la moarte. După două zile, pe 27 septembrie, au murit pe eşafod, făcând încă o dată apel la patriotismul fraţilor lor.

Cât despre ceilalţi acuzaţi, printre care domnul Vaudreuil, fie că au părut mai puţin compromişi, fie că guvernatorul nu a vrut să-i condamne la moarte decât pe şefii cei mai vizibili, au fost trimişi la închisoare pe viaţă, dar şi-au recăpătat libertatea în anul 1829, când s-a dat o amnistie a condamnaţilor politici.

Ce s-a întâmplat cu Simon Morgaz după execuţie? Un ordin de eliberare i-a permis să părăsească închisoarea din Montreal, apoi a dispărut.

Dar reprobarea unanimă apăsa pe numele său şi a lovit în bietele fiinţe care nu erau responsabile de trădare. Bridget Morgaz a fost gonită cu brutalitate din domiciliul ei din Montreal, apoi din casa de la Chambly, unde se retrăsese în timpul procesului. A trebuit să plece cu fiii ei, izgoniţi din colegiu, ca tatăl lor de pe banca acuzaţilor.

Unde s-a ascuns apoi întreaga familie a lui Simon Morgaz,

alături de el? într-un târguşor îndepărtat, după care în afara districtului Montreal.

Însă Bridget n-a putut să creadă crima soţului ei şi nici fiii ei. Toţi patru se retrăseseră în satul Verchdres, în comitatul cu acelaşi nume, de pe malul drept al fluviului Saint Laurent.

Sperau ca lumea să nu afle de ei. Nefericiţii trăiră acolo din ultimele lor resurse ce le rămăseseră, căci Simon Morgaz, deşi primise banii de la firma Rip and Co., se ferea să-i folosească faţă de familia sa.

În prezenţa lor, afirma în continuare că era nevinovat şi blestema injustiţia oamenilor ce-i lovea. Dacă ar fi trădat, n-ar fi avut o mulţime de bani? Ar fi suferit atâtea privaţiuni?

Bridget Morgaz credea deci că soţul ei nu era vinovat. Felul greu în care trăiau arăta că acuzatorii nu avuseseră dreptate. Aparenţele îi înşelaseră… Lui Simon nu i se permisese să explice… Fusese victima unui teribil concurs de împrejurări… într-o zi avea să se dezvinovăţească!

Însă fiii săi îşi schimbaseră atitudinea faţă de capul familiei. Joann stătea retras, afectat de oprobiul asupra numelui Morgaz. Nu căuta argumente pro sau contra. Nu voia să-şi judece tatăl, temându-se de rezultatul judecăţii sale. Închidea ochii asupra celor întâmplate. Tăcea. Pleca atunci când mama ori fratele său pledau pentru nevinovăţia lui Simon, pe care el, copilul său, îl considera un trădător.

Jean avea însă o atitudine total diferită. Credea în inocenţa tatălui său. Mai impetuos ca Joann, se lăsa dus de valul afecţiunii sale filiale. Legătura de sânge se dovedea prea greu de rupt. Ar fi vrut să-şi apere părintele în public. Când auzea vorbindu-se urât de Simon Morgaz, inima-i bătea să-i spargă pieptul. Mama lui trebuia să intervină ca să nu se ia la bătaie cu cineva. Nefericita familie trăia astfel la Verch&res, sub alt nume, în mare lipsuri materiale. Nu se ştie ce le-ar fi făcut populaţia din localitate, dacă li s-ar fi divulgat trecutul, din întâmplare.

Astfel că, în toată Canada, în oraşe şi sate, numele Simon Morgaz era blestemat. Devenise similar cu al lui Iuda, cu cele ale lui Black şi Denis de Vitr£, echivalente cu „trădător” în limba franco-canadiană.

În anul 1759, acest Denis de Vitr£, un francez, avusese infamia să piloteze flota engleză prin faţa Quebecului şi să-i smulgă Franţei astfel această capitală. În 1797, acest Black, un

englez, îl predase pe un proscris ce i se încredinţase lui, pe americanul Mac Lane, amestecat în planurile de eliberare a Canadei! Iar acest patriot generos fusese spânzurat, după care i s-a tăiat capul şi i s-au ars măruntaiele, scoase din cadavrul său!

Acum, Simon Morgaz era totuna cu Black şi Vitre, trei nume dispreţuite de întregul public.

Însă, la Verchdres, locuitorii intrară repede la bănuieli în privinţa acestei familii, a cărei origine n-o cunoşteau, stârniţi de viaţa ei misterioasă şi de acel incognito sub care se ascundea. Bănuielile se amplificară. Într-o noapte, numele lui Black a fost scris pe poarta casei lui Simon Morgaz.

A doua zi, toţi patru plecară din Vercheres. După ce au traversat fluviul Saint Laurent, s-au stabilit câteva zile într-un sat de pe malul său stâng. După ce atenţia s-a concentrat asupra lor, s-au mutat în altul.

Deveniseră o familie hoinară, pe care toţi o dispreţuiau. Se părea că Răzbunarea, cu o torţă aprinsă în mână, îi urmărea, ca în legendele biblice, ca pe ucigaşul lui Abel. Simon Morgaz şi ai săi, neputându-se stabili nicăieri, au traversat comitatele Assomption, Terrebonne, Deux Montagnes, Vaudreuil, îndreptându-se astfel spre est, prin parohii mai puţin locuite, dar unde, până la urmă, numele lor le aducea ura localnicilor.

La două luni după procesul din 27 septembrie, ei fugiseră până pe teritoriile din Ontario. Din Kingston, unde fuseseră recunoscuţi în hanul ce îi adăpostea, trebuiră să plece de îndată. Simon Morgaz fugi în toiul nopţii. Degeaba încercaseră să-l apere Bridget şi Jean. Abia scăpară şi ei de bătaie, iar Joann a fost cât pe ce să moară, protejându-le retragerea.

Se întâlniră toţi patru iar, pe malul lacului, la câteva mile de Kingston. Se hotărâră să umble pe malul septentrional, ca să ajungă în Statele Unite, căci nu mai găseau adăpost nici în ţinuturile din Canada Superioară sau de Sus, ce nu sufereau influenţa ideilor reformiste. Totuşi, nu aveau să fie întâmpinaţi la fel dincolo de frontieră, în ţara unde era urât Black pentru trădarea unui cetăţean al federaţiei americane?

Mai bine să ajungă într-un ţinut necunoscut, să se stabilească în mijlocul unui trib de indieni, unde numele lui Simon Morgaz nu ajunsese. Degeaba. Mizerabilul era alungat de peste tot. Oriunde era recunoscut, de parcă ar fi purtat un semn al ruşinii, ce-l desemna ca obiect al răzbunării generale.

Era sfârşit de noiembrie; în zona lacului, iama venise însoţită de ger, vânt şi zăpadă. Trecând prin sate, fiii cumpărau provizii, în timp ce tatăl lor nu se arăta pe acolo. Se culcau, când puteau, prin colibele abandonate. Când nu puteau, printre îngrămădirile de stânci sau pe sub copacii interminabilelor păduri ce acoperă teritoriul acela.

Simon Morgaz devenea tot mai sumbru şi sălbatic. Se disculpa mereu în faţa alor săi, de parcă l-ar fi acuzat de trădare o persoană invizibilă, pusă mereu pe urmele sale. Nici nu mai îndrăznea să se uite în ochii soţiei şi ai copiilor săi. Bridget îl încuraja prin vorbe afectuoase, Jean protesta, iar Joann tăcea.

— Tată!… Tată! repeta Jean, nu te lăsa doborât!… Va veni vremea când vei scăpa de calomniatori… Vor recunoaşte că s-au înşelat… Că aparenţele te-au dezavantajat… Nu ţi-ai vândut tovarăşii, nici ţara, tată!

— Nu! fireşte că nu, răspundea Simon Morgaz, cu jumătate de glas.

Familia sa rătăcea din sat în sat, ajungând astfel în extremitatea occidentală a Marilor Lacuri, la câteva mile de fortul Toronto. Urmând litoralul, ajungea să meargă în aval pe fluviul Niagara, să-l traverseze pe acolo unde se varsă în lac şi să ajungă astfel pe malul american.

Acolo voia, oare, Simon Morgaz să se oprească? Nu era mai bine să se avânte spre vest, ca să ajungă într-un ţinut îndepărtat, în care să nu fie recunoscut? Dar unde voia să ajungă el? Nici soţia, nici fiii săi nu puteau şti asta, căci el mergea drept înainte, iar ei îl urmau.

Pe 3 decembrie, seara, nefericiţii, extenuaţi de oboseală şi de lipsuri, se opriră într-o cavernă, pe jumătate inaccesibilă din pricina mărăcinilor de la intrare – un adăpost pentru animale sălbatice, abandonat în clipele acelea. Puţinele provizii rămase au fost depuse jos, pe nisip. Bridget era doborâtă de efortul fizic şi moral. Familia Morgaz trebuia, cu orice preţ, ca în satul următor, să fie primită de un trib de indieni măcar câteva zile, cu ospitalitatea pe care canadienii le-o refuzau.

Joann şi Jean, torturaţi de foame, mâncară puţină carne rece. Dar, în seara respectivă, Simon Morgaz şi Bridget nu au vrut să guste nimic.

— Trebuie să-ţi refaci forţele, tată, îi zise Jean.

Simon Morgaz nu-i răspunse.

— Tată, îi spuse Joann, pentru prima oară de când plecaseră din Chambly, nu putem merge mai departe… Mama n-ar mai rezista oboselii… Iată-ne lângă frontiera americană!… Ce vom face mai departe?

Simon Morgaz se uită la fiul său mai mare, apoi plecă privirea în pământ. Joann insistă:

— Iată în ce stare a ajuns mama! Nu se mai poate mişca!… Toropeala a pus stăpânire pe ultimele sale puteri… Mâine nu se va mai ridica de jos! Eu şi fratele meu o vom căra, dar trebuie să aflăm unde vom merge, dacă nu este prea departe.

Simon Morgaz nu zise nimic. Plecă privirea în pământ şi se retrase în fundul cavernei.

Se făcu noapte. Liniştea era deplină. Nori grei acopereau cerul şi ceaţa uniformă ameninţa să se formeze. Vântul nici măcar nu adia. Câteva urlete îndepărtate rupeau rareori tăcerea din această pustietate. Ningea tare şi liniştit.

Gerul înţepa. Jean se duse să culeagă lemne uscate, apoi le aprinse într-un colţişor al cavernei, lângă intrare, ca să iasă afară fumul.

Bridget, întinsă pe un pat din iarbă făcut de Joann, nu se mişca. Abia mai respira şi ofta greu. În timp ce Joann o ţinea de mână, Jean punea lemne pe foc, ca să menţină o temperatură suportabilă.

Simon Morgaz, ghemuit în fundul cavernei, părând disperat, îngrozit parcă de el însuşi, stătea neclintit, iar lumina flăcărilor juca pe chipul său convulsionat.

Jean simţi cum i se închideau ochii, în ciuda voinţei sale.

Cât timp aţipi, oare? Nu putea spune. Când se trezi, văzu că ultimii tăciuni se stingeau.

Se ridică, aruncă un braţ de lemne pe foc, îl înteţi suflând asupra sa şi caverna se lumină.

Bridget şi Joann, unul lângă altul, dormeau duşi, dar Simon Morgaz nu mai era acolo. De ce plecase din locul în care se odihneau soţia şi fiii săi?…

Cuprins de o presimţire groaznică, Jean ieşi din cavernă şi auzi o detunătură.

Bridget şi Joann se treziră brusc. Amândoi auziseră împuşcătura, ce fusese trasă la mică distanţă.

Bridget ţipă îngrozită şi ieşi, urmată de fiul ei, din cavernă.

Nu făcură nici douăzeci de paşi şi femeia, împreună cu băieţii

ei, văzură cadavrul întins pe omăt.

Era Simon Morgaz. Bietul om se împuşcase în inimă.

Murise.

Joann şi Jean rămaseră ca trăsniţi. Nu mai ştiau ce să creadă. Oare tatăl lor fusese vinovat? Sau o criză de disperare îl făcuse să-şi încheie existenţa, prea greu de suportat?…

Bridget cuprinse în braţe trupul soţului ei. Nu voia să creadă nici acum în infamia omului al cărui nume îl purta.

Joann îşi ridică mama şi o conduse în cavernă, apoi aduse, cu fratele său, cadavrul tatălui lor, pe care-l aşezară în acelaşi loc unde stătuse în viaţă fiind.

Un portofel îi căzu din buzunar. Joann îl ridică. Îl deschise şi văzu că era plin cu bani.

Iată pentru ce îi trădase Simon Morgaz pe şefii conspiraţiei din Chambly!… Mama lor şi cei doi fraţi nu se mai îndoiau…

Joann şi Jean îngenuncheară lângă Bridget.

Stând lângă cadavrul trădătorului care-şi făcuse singur dreptate, cei din familie ştiau că numele acesteia trebuia să dispară odată cu omul care-l dezonorase!

Capitolul III
Un notar huron

Guvernatorul general, sir John Colborne, ministrul justiţiei şi colonelul Gore discutaseră la palatul din Quebec deoarece aveau motive foarte serioase, ca să ia măsuri în vederea reprimării acţiunilor patrioţilor. Se temeau că o redutabilă insurecţie avea să ridice, în curând, populaţia de origine franco-canadiană.

Dar, dacă lordul Gosford şi anturajul său se preocupau cu asta, nu acelaşi lucru îl neliniştea pe un băiat care, în dimineaţa zilei de 3 septembrie, muncea de zor în biroul maestrului Nick, din piaţa Bon Secours, la Montreal.

Munca sa era istovitoare. Copia un document. Studiosul tânăr era Lionel Restigouche, al doilea secretar al maestrului. La nouă dimineaţa, pe o foaie de hârtie, trecea într-o coloană, cu un scris subţire, cifre şi cuvinte. Uneori, când Lionel se oprea ca să-şi lămurească unele gânduri neclare, ochii i se îndreptau, prin fereastra întredeschisă, către monumentul din piaţa Jacques Cartier, ridicat în cinstea amiralului Nelson. Privirea i se anima

atunci şi pana sa reîncepea să alerge, în timp ce el îşi balansa uşor capul, ca şi cum ar fi bătut măsura sub influenţa unui ritm regulat.

Lionel nu avea decât şaptesprezece ani. Figura sa, încă feminizată, tipic franţuzească, era fermecătoare, cu părul blond, puţin cam lung, şi ochi albaştri, ce aminteau de apa Marilor Lacuri. Nu mai avea părinţi. Se putea spune că maestrul Nick îi era şi tată, şi mamă, căci stimatul notar îl iubea ca pe fiul său.

Lionel se afla singur în birou. Nimeni nu mai era acolo la ora aceea. Nici alţi funcţionari, ocupaţi cu o serie de cumpărături afară, nici vreun client, deşi biroul maestrului Nick era unul dintre cele mai frecventate din oraş. De aceea, Lionel, sigur că nimeni nu-l deranja, îşi încadrase numele într-o parafă sub ultimul rând din josul paginii, când un glas îl întrerupse:

— Ce faci acolo, băiatul meu?

Era maestrul Nick, pe care nu-l auzise intrând, fiind ocupat cu munca sa de falsificare a semnăturii de pe pagină.

Prima mişcare a lui Lionel a fost să acopere cu palma locul unde se semnase, apoi să ascundă, dacă avea să poată, hârtia respectivă. Dar notarul luă repede foaia suspectă şi tânărul încercă degeaba să o recupereze.

— Ce-i asta, Lionel? O minută… o copie a unui contract?…

— Maestre Nick, credeţi-mă că…

Notarul îşi puse ochelarii şi, încruntat, se uită uimit peste foaia aceea.

— Ce văd aici? strigă el. Rânduri inegale?… Mult alb în lateral!… Ai consumat degeaba atâta cerneală bună, atâta hârtie de calitate!

— Maestre Nick, răspunse Lionel, înroşindu-se până în vârfurile urechilor… Aşa mi-a venit… Din întâmplare!

— Ce ţi-a venit din întâmplare?

— Versurile astea…

— Versuri? Scrii actele în versuri? Oare nu-ţi ajunge proza pentru aşa ceva?

— Dar nu sunt acte, maestre Nick!

— Atunci?

— O poezie pe care am compus-o pentru concursul Lyre Amicale!

— Lyre Amicale! strigă notarul. Crezi, Lionel, că pentru a participa la concursul Lyre Amicale sau al altei societăţi

parnasiene te-am adus aici, în biroul meu?… Te-am făcut al doilea secretar al meu pentru talentul tău de versificator? Vrei acum să-ţi petreci timpul cu barca pe Saint Laurent, plimbându-ţi dandismul pe aleile de pe Mont Royal sau prin parcul Sainte Heldne? Chiar aşa, un poet într-un notariat!… Un cap de secretar încununat cu un nimb!… Asta ar pune clienţii pe fugă!

— Nu vă supăraţi, maestre Nick, spuse Lionel pe un ton rugător. Dacă aţi şti ce bine se potriveşte poezia cu melodica noastră limbă franceză! Se îmbină foarte bine ca ritm, cadenţă, armonie!… Poeţii noştri, Lemay, Elzear Labelle, Franţois Mons, Chapemann, Octave Cr£mazie…

— Domnii Lemay, Elzear Labelle, Frangois Mons, Chapemann, Octave Cr£mazie nu îndeplineau funcţia de secretar, din câte ştiu. Şi nu sunt plătiţi, pe lângă cazare şi masă, cu şase piaştri pe lună, de mine! adăugă maestrul Nick. Ei nu trebuie să scrie acte de vânzare-cumpărare şi testamente, aşa că pot să-şi pindarizeze fantezia!

— Doar o singură dată, maestre Nick…

— Ei bine, fie! Vrei să fii o singură dată laureat al vestitei Lyre Amicale?

— Da, maestre Nick, mi-a venit această nebunie!

— Aş putea şti care este subiectul acestei nebunii?… Fireşte, o evocare ditirambică a lui Tabellionoppe, muza notarului perfect? …

— Ei! făcu Lionel, respingând ideea cu un gest semnificativ.

— Deci, cum se numeşte maşinăria ta rimată?

— Ardere nebunească!

— Ardere nebunească! strigă maestrul Nick. Deci faci versuri pentru arderea nebunească?

Fireşte că notarul urma să ia pe rând elfii, djinii, spiriduşii, piticii, uriaşii, zânele, vrăjitorii, gnomii şi toate figurile poetice ale mitologiei scandinave, dar la uşa biroului bătu factorul poştal, care se ivi apoi în prag.

— Ah? Dumneata eşti, prietene? se miră maestrul Nick. Eram ocupat cu arderea nebunească!

— Cu arderea nebunească, domnule Nick? replică factorul. Oare eu par…

— Nu, nu!… Dumneata pari poştaşul care-mi aduce o scrisoare.

— Iat-o, domnule Nick.

— Mulţumesc, prietene.
Poştaşul se retrase în clipa în care notarul, uitându-se la adresa de pe plic, îl deschidea pe acesta grăbit.
Lionel îşi luă foaia de hârtie şi o băgă în buzunar.
Maestrul Nick citi epistola cu maximă atenţie, după care întoarse plicul pe toate feţele, ca să-i vadă timbrul şi data. Timbrul era pus la oficiul poştal din Saint Charles, târguşor din Verch&res, iar data era 2 septembrie, adică în ajun. După ce se gândi câteva clipe, notarul reveni la filipica sa împotriva poeziei:
— Ah, te sacrifici pentru muze, Lionel?... Ei bine, pentru efortul depus de tine, mă vei însoţi la Laval, şi vei avea timp, pe drum, să tricotezi versuri!
— Să tricotez, maestre Nick?...
— Trebuie să plecăm în cel mult un ceas. Dacă vom întâlni arderi nebuneşti pe câmp, tu te vei descurca în privinţa lor!
După aceea, notarul trecu în cabinetul său, în timp ce Lionel îşi începu pregătirile pentru mica sa călătorie, care, de altfel, îl încânta. Poate că avea să-i schimbe gândurile patronului său faţă de poezie, în general, şi faţă de copiii lui Apolo, chiar dacă ei sunt secretari de notar.
În fond, maestrul Nick era un om foarte bun şi tare apreciat pentru judecata şi valoarea sfaturilor sale. Avea cincizeci de ani pe atunci. Fizionomia sa deschisă, chipul său radios, părul său buclat şi bogat, ce-i împodobea capul, odinioară foarte negru, cărunt acum, ochii lui veseli şi vioi, gura cu dinţi superbi, buzele surâzătoare, comportarea sa binevoitoare, firea lui comunicativă – din tot acest ansamblu rezulta o personalitate foarte simpatică. De reţinut un detaliu: din cuza pielii sale roşiatice şi tenului său mai închis, ghiceai că maestrului Nick îi curgea prin vene sânge indian.
Aşa era, iar notarul nu ascundea acest lucru. Descindea din cele mai vechi neamuri din ţară – cele care stăpâneau pământurile Canadei, înainte de venirea europenilor acolo. În epoca respectivă se făceau dese căsătorii între francezi şi indigeni. Cei din familiile Saint Castin, Enaud, Nepisigny, d'Entremont deveniră, în urma unor asemenea uniuni, chiar suverani ai unor triburi sălbatice.
Strămoşii maestrului Nick erau huroni. Adică, el descindea dintr-una dintre cele patru mari familii ale ramurii indiene. Deşi purta răsunătorul nume Nicolas Sagamore, i se spunea maestrul

Nick. Şi chiar era un maestru în profesia lui.
Se ştia că neamul său nu se stinsese. Unul dintre nenumăraţii săi veri, şef al pieilor roşii, stăpânea un trib huron, stabilit în nordul comitatului Laprairie, din vestul districtului Montreal.
Nu trebuie să ne mire această particularitate încă întâlnită în Canada. În ultima vreme, Quebecul avea un onorabil notar care, prin naştere, avusese dreptul de a mânui tomahawk-ul şi de a scoate strigăte de război în fruntea unui partid al irochezilor. Din fericire, maestrul Nick nu făcea parte din acel trib de indieni perfizi, care se aliau adesea cu opresorii. Nu! Huronii se dovediseră mereu prietenoşi cu franco-canadienii. De aceea, Lionel era mândru de patronul său, descendent, incontestabil, al marilor şefi nord-americani şi nu aştepta decât ocazia de a celebra acest lucru prin versuri.
La Montreal, maestrul Nick păstrase mereu o prudentă neutralitate faţă de cele două principale partide politice, nefiind nici de origine franco-canadiană, nici anglo-americană. De aceea, toţi îl stimau şi toţi îi recunoşteau profesionalismul. Trebuie recunoscut însă că instinctele sale atavice i se modificaseră, căci până atunci nu simţise niciodată trezindu-se în el veleităţile războinice ale rasei sale.
Nu era decât notar – un notar perfect, liniştit şi conciliant. În plus, nu părea defel să dorească să perpetueze numele Sagamore, căci nu-şi luase nevastă şi nici nu se gândea la aşa ceva.
După cum s-a mai spus, maestrul Nick se pregătea să plece de la biroul său împreună cu al doilea lui secretar. Nu era decât o deplasare de câteva ore, iar bătrâna lui servitoare, Dolly, îl aştepta cu cina.
Oraşul Montreal este construit pe coasta meridională a uneia dintre insulele fluviului Saint Laurent. Aceasta, lungă de zece, unsprezece leghe, lată de cinci, şase, ocupă un estuar destul de vast, format prin lărgirea fluviului puţin în aval de confluenţa cu râul Outaouais. În acest loc, Jacques Cartier a descoperit satul indian Hochelaga, care, în anul 1640, a fost concesionat de regele Franţei congregaţiei Sfântul Supliciu.
Oraşul, luându-şi numele de la Mont Royal, care-l domină, având o poziţie extrem de favorabilă pentru comerţ, număra deja şase mii de locuitori în anul 1760. Se întinde la poalele pitoreştii coline transformată azi într-un parc magnific, amenajat

pe ostrovul Sainte Heldne, având avantajul de a atrage un mare număr de plimbăreţi din Montreal. Un superb pod tubular, lung de trei kilometri, care nu exista în anul 1837, îl leagă acum de malul drept al fluviului.

Montreal a devenit un oraş foarte important, cu un aspect mai modern ca al Quebecului şi, astfel, mai puţin pitoresc. Se pot vizita acolo două catedrale, anglicană şi catolică, banca, bursa, spitalul general, teatrul, mănăstirea Notre Dame, Universitatea protestantă a lui Mac Gill şi seminarul Sfântul Supliciu. Este foarte întins pentru cei o sută patruzeci de mii de locuitori pe care îi are în prezent, elementul saxon fiind doar de o treime, proporţie ridicată însă, prin comparaţie cu alte urbe canadiene.

În vest, există un cartier englezesc sau scoţian – cei pe care foşti locuitori din ţinut îi denumeau „fuste scurte” –, iar în est, cartierul francez. Cele două etnii se amestecă în multe activităţi, mai puţin în cele legate de comerţ, industrie sau bănci. Pe la 1837, totul se concentrase în mâinile bancherilor, industriaşilor şi ale comercianţilor britanici. Magnifica magistrală fluvială Saint Laurent asigură prosperitatea acestui oraş, pe care-l pune în legătură nu doar cu multe dintre comitatele canadiene, ci şi cu Europa, fără să fie necesară încărcarea ori descărcarea mărfurilor la New York, în profitul pacheboturilor din Lumea Veche.

După exemplul bogaţilor negustori din Londra, cei din Montreal separă de bunăvoie casa de locuit de sediul firmei. După ce termină cu afacerile, se duc în cartierele nordice, spre pantele lui Mont Royal şi pe bulevardul circular, ce-i înconjoară baza. Acolo există locuinţele particulare, unele cu aspect de palat, şi vile încadrate de verdeaţă. În afara acestor cartiere opulente, irlandezii sunt ascunşi în ghetto-ul lor din Sainte Anne, de la capătul canalului Lachine, pe malul stâng al lui Saint Laurent.

Maestrul Nick poseda o avere frumoasă. Precum cei mai importanţi comercianţi, ar fi putut, în fiecare seară, să se refugieze într-o locuinţă aristocrată din cartierele selecte, la umbra deasă de la Saint Antoine. Dar el era un notar de modă veche, al cărui orizont se limitează la pereţii biroului său şi care supraveghează noapte şi zi contracte, minute şi acte de familie încredinţate pentru a avea grijă de ele.

Descendentul sagamorilor locuia deci în casa lui veche de

lângă piaţa Bon Secours. De acolo, în dimineaţa zilei de 3 septembrie, plecă, însoţit de al doilea său secretar, să ia diligenţa ce făcea legătura între Insulele Montreal şi Jesus, separate între ele de un braţ intermediar al lui Saint Laurent.

Mai întâi, maestrul Nick se duse la bancă, mergând pe străzile largi, mărginite de magazine bogate, întreţinute cu grijă de edilii Montrealului. Ajuns în faţa clădirii băncii, îi zise lui Lionel să-l aştepte în vestibul, apoi se duse la casieria centrală, de unde reveni după un sfert de ceas şi se îndreptă spre biroul public de trăsuri.

Acestea erau diligenţe cu doi cai, denumite „buggies” în limbajul canadian. Aveau băncuţe, erau suspendate pe arcuri, ca să nu-şi zdruncine călătorii, erau solid construite, ca să reziste pe drumurile din afara oraşului. Puteau lua până la şase pasageri.

— Ei, iată-l pe domnul Nick! strigă conducătorul diligenţei, de îndată ce-l zări pe notar, oricând şi oriunde primit cu aceste cuvinte cordiale.

— Chiar eu, în compania secretarului meu, replică maestrul Nick, cu voioşia sa obişnuită.

— Ce mai faceţi, domnule Nick?

— Bine, Tom. Încearcă să o duci şi tu la fel de bine ca mine… Nu te ruina cumpărând medicamente!…

— Nici plătind doctori, replică Tom.

— Când plecăm? întrebă maestrul Nick.

— De îndată.

— Avem tovarăşi de drum?

— Nimeni, deocamdată, răspunse Tom. Poate veni însă cineva, în ultima clipă…

— Sper asta, Tom. Îmi place să am cu cine vorbi pe drum, dar trebuie să am cu cine!

Însă era puţin probabil ca dorinţa exprimată cu naivitate de maestrul Nick să fie satisfăcută de data aceasta. Caii fură înhămaţi la trăsură. Tom pocni din bici. Niciun călător nu se mai prezentase la biroul diligenţei.

Notarul se aşeză în diligenţă pe băncuţa din spate, iar Lionel veni imediat să ia loc lângă el. Tom se mai uită o dată în dreapta şi în stânga pe stradă, apoi înainte şi înapoi. După aceea, urcă pe capră, trase de frâie, şuieră spre cai şi zgomotoasa trăsură porni, în momentul în care câţiva trecători care-l cunoşteau pe

Nick – şi care nu-l cunoşteau pe omul acesta de ispravă – îi urară drum bun, iar el le răspunse salutându-i cu mâna.

Diligenţă urcă panta spre cartierele selecte, în direcţia lui Mont Royal. Notarul se uită în dreapta, în stânga, la fel de atent ca vizitiul.

— Deşi dintr-un alt motiv. Se părea însă că nimeni, în acea dimineaţă, nu avea nevoie să umble în nordul insulei, nici să poarte vreo conversaţie cu maestrul Nick. Nu! nu se ivi niciun tovarăş de drum pentru el. Trăsura ajunse la artera de promenadă circulară, încă pustie la ora respectivă, pe care pomi în trapul cailor.

Chiar în clipa aceea, un individ veni în fugă spre diligenţă şi îi făcu semn vizitiului să oprească armăsarii.

— Mai aveţi vreun loc liber? întrebă el.

— Unul şi încă trei, răspunse Tom, imprimând cuvintelor sale o pronunţie canadiană specifică.

Călătorul se aşeză pe bancheta din faţa lui Lionel, după ce-i salută pe maestrul Nick şi pe secretarul său. Diligenţă pomi iar în trapul cailor. Câteva minute mai târziu, coti spre Mont Royal; acoperişurile din tablă zincată, ce străluceau în soare ca nişte oglinzi, de pe casele din oraş, dispărură din vedere.

Notarul se bucura de apariţia noului venit. Avea cu cine discuta pe parcursul celor patru leghe ce separau Montrealul de braţul superior al fluviului Saint Laurent. Dar nu se părea că pasagerul acesta avea chef de conversaţii. Mai întâi, el se uită atent la maestrul Nick şi la Lionel. Apoi, după ce se aşeză confortabil în colţişorul său, cu ochii pe jumătate închişi, păru să mediteze la ceva anume.

Era un tânăr de vreo douăzeci şi cinci de ani. Zvelt, cu fizionomie energică, trup viguros, privire decisă, trăsături virile, frunte înaltă, încadrată de plete negre, părea reprezentantul perfect al rasei franco-canadiene. Cine era? De unde venea? Maestrul Nick ştia toată lumea din oraş, dar pe el nu-l cunoştea. Nu-l mai văzuse niciodată. Totuşi, examinându-l cu mare atenţie, i se păru că tânărul acesta, deşi abia intrat în viaţă, trecuse prin nişte încercări grele şi se educase la şcoala necazurilor.

Că necunoscutul acesta aparţinea partidului care lupta pentru independenţa naţională se ghicea de îndată, după costumul său. Avea pe cap o pălărioară albastră, pe trup o haină lungă, închisă prin nasturi pe piept, pantaloni rezistenţi, dintr-o ţesătură

cenuşie, strânşi pe talie prin intermediul unei centuri roşii, toate doar din materiale textile doar din ţinut. Asemenea haine se întâlneau la mulţi aventurieri întreprinzători din zonă, fiind considerate un fel de „port popular”.

Folosirea acestor stofe indigene echivala cu un protest politic, căci excludea produse manufacturiere importate din Anglia. Era una dintre modalităţile de a se împotrivi autorităţii metropolei.

Cu cincizeci de ani înainte, cei din Boston interziseseră folosirea ceaiului, ca să înfrunte Marea Britanie. Doar loialiştii de atunci îl mai utilizau. La fel ca ei, canadienii de azi interziceau ţesăturile fabricate în Anglia. Cât despre maestrul Nick, el neamestecându-se în aceste lupte, purta un pantalon de provenienţă canadiană şi o redingotă britanică. Dar, în veşmintele ce reflectau patriotismul lui Lionel, niciun fir de aţă nu provenea de dincolo de Atlantic.

În vremea asta, diligenţă se deplasa destul de repede, în ciuda solului accidentat, pe drumul ce traversează Insula Montreal, ducând spre cursul intermediar al fluviului Saint Laurent. Dar timpul trecea greu pentru maestrul Nick, atât de vorbăreţ din fire! Cum tânărul nu părea dispus să înceapă discuţia, i se adresă lui Lionel, în speranţa că, până la urmă, tovarăşul lor de drum avea să intervină în conversaţia lor.

— Şi ce mai spui despre arderile nebuneşti, Lionel?

— Despre arderile nebuneşti?… se miră tânărul.

— Da! Mă uit degeaba pe câmp, dar nu văd nicio flacără!

— În plină zi, maestre Nick? replică Lionel, decis să păstreze tonul glumeţ al conversaţiei lor.

— Poate dacă am cânta vechiul cuplet de odinioară, am vedea ceva, zise notarul şi începu să îngâne versurile acestuia. Degeaba! Chiar aşa, Lionel, ştii cum să te sustragi toanelor arderilor nebuneşti?

— Fireşte, maestre Nick. Ajunge să le întrebi care este ziua de Crăciun şi, fiindcă nu ştiu asta, ai timp să fugi, în timp ce încearcă să-ţi răspundă.

— Văd că eşti la curent cu tradiţiile. Ei bine, aşteptând ca vreunul să ne apară în drum, ce-ar fi dacă am vorbi puţin despre cel pe care l-ai băgat în buzunar!

Lionel se înroşi puţin.

— Vreţi, maestre Nick?…

— Da, băiatule. Aşa va trece un sfert de oră, poate chiar două.

Apoi notarul i se adresă necunoscutului.
— Versurile nu vă deranjează, domnule? îl întrebă el zâmbind.
— Deloc, răspunse tânărul.
— Este vorba de o poezie pe care secretarul meu a scris-o pentru concursul Lyre Amicale. Hai, tinere poet, declamă-ţi opera!
Foarte satisfăcut că avea un public poate ceva mai indulgent ca maestrul Nick, Lionel scoase din buzunar foaia sa de hârtie albăstruie şi le citi poemul său cu arderea sau patima nebunească:

„Aprinderi ce seara se văd lucind,
Prin întunericul nopţii
Prin jocul sorţii
Pe mare şi pe nisip, cu jind

'Geaba urmele lor cauţi privind!
Arderi ce par că stau să se stingă,
Violete şi albe, ca într-o poveste
De vrei să le afli taina ce este,
Aşteaptă-le bezna să-nvingă,
Formele lor departefantezia-ţi să-mpingă.”

— Bine, zise domnul Nick. Mai departe, Lionel!

„Se crede sigur, se spune,
Că-s arderi de hidrogen din subsol.
Dar eu cred c-al lor zbor,
A pornit de pe-o stea ce apune,
Ca Vega, Lyra, Algol, spre lumi mai bune…”

— Dacă aşa crezi tu, asta te priveşte, comentă maestrul Nick.
Lionel continuă:

„Orfi mai curând răsuflarea
Unui duh, spiriduş, ori de zână,
Stinsă ca de o cerească mână,
Când peste câmp toată zarea,
În zori, e albastră ca marea?”

Fireşte că versurile continuară, cu patos, minute în şir.

„Or fi vreun miraj, oare,
Din a văzduhului învolburare
Înainte de-a cerului înseninare?
Sau, dup-o furtună îngrozitoare,
Sunt resturi de la o fulgerare strălucitoare?“

Or fi lucirea unui bolid?
A unui meteor icarian,
Care în cursul său aerian Era luminos şi solid,
Iar azi pe cer nici măcar nu mai este valid?

E câmpul, oare, luminat de arderile cele,
Cu palide reflexe de stele?
Iar razele-i, misterioasele,
Din aurora polară nu-s rupte ele
Ca nişte fluturi nocturni zburând printre iele?”

— Ce credeţi despre balada acestui trubadur? îl întrebă maestrul Nick pe călător, întrerupând citirea poeziei, după mai multe strofe.

— Cred, domnule, că secretarul dumneavoastră are imaginaţie şi sunt curios cu ce ar mai putea compara el arderea nebunească.

Lionel se îmbujoră de plăcere auzind complimentul necunoscutului şi continuă să-şi declame versurile.

— Bravo, tinere poet! îi zise călătorul, crezând că ajunsese la final.

— Da, nu-i rău! adăugă maestrul Nick. Unde ai găsit atâtea comparaţii, Lionel? Ai terminat poezia, nu?

— Nu, maestre Nick, îi răspunse Lionel şi continuă să citească pe un ton mai hotărât:

„Daca iubirea-ţi, dragă fată, în ochi fi se citeşte, iată,
Las-o pe ea singură să se zbată!
Şi-n inima ta s-atingi cată,
Aprinderi nebuneşti, ce ard numai o dată!”

— Aha, îl întrerupse notarul după încă două strofe, mă miram să nu fie vorba şi de dragoste în poemul tău. De fapt, e potrivit

cu vârsta ta. Ce credeţi, domnule?
— Aveţi dreptate, căci…
Dar necunoscutul tăcu brusc, văzând un grup de oameni care le ieşiră în drum şi îi făcură semn vizitiului să oprească.
Acesta opri caii, iar oamenii se apropiară de trăsură.
— Mi se pare că este domnul Nick, zise unul dintre ei, scoţându-şi politicos pălăria.
— Şi mie mi se pare că este domnul Rip! replică notarul, care şopti apoi: „Doamne! Trebuie să fim atenţi!”
Din fericire, nici maestrul Nick, nici secretarul său nu remarcară transformarea subită a chipului necunoscutului atunci când a fost pronunţat numele Rip. Pălise, dar nu de spaimă, ci de ură. De abia se stăpâni să nu sară la omul acela. Reuşi însă să se stăpânească, uitându-se în altă parte.
— Mergeţi spre Laval, domnule notar? continuă Rip.
— După cum vedeţi, domnule Rip. Am acolo nişte afaceri ce-mi vor lua câteva ceasuri. Sper să mă întorc diseară la Montreal.
— Asta vă priveşte.
— Şi ce faceţi aici cu oamenii dumneavoastră? întrebă maestrul Nick. Mereu la pândă pentru guvern! I-aţi arestat pe răufăcători? Vai, degeaba îi prindeţi, că se înmulţesc precum buruienile. Mai bine s-ar face oameni de treabă…
— Aveţi dreptate, maestre Nick, dar nu-i prea trage inima spre lucruri bune.
— Glumiţi, ca întotdeauna, domnule Rip! Sunteţi pe urmele vreunui criminal?
— Criminal pentru unii, erou pentru alţii, răspunse Rip. Depinde cum priveşti lucrurile!
— Ce vreţi să spuneţi?
— Că pe insulă s-a semnalat prezenţa celebrului Jean-Fără-Nume…
— Aha, faimosul Jean-Fără-Nume! Da, patrioţii au făcut un erou din el şi au avut motive întemeiate! Se pare însă că Maiestatea Sa nu este de aceeaşi părere, din moment ce ministrul Gilbert Argall v-a trimis pe urmele lui.
— Adevărat, domnule Nick!
— Şi spuneţi că misteriosul agitator a fost văzut pe Insula Montreal?
— Aşa pretind unii, deşi eu încep să mă îndoiesc de asta!
— Dar dacă a venit, poate a şi plecat, replică maestrul Nick.

Sau, dacă a rămas, poate nu mai stă mult pe aici. Jean-Fără-Nume nu este uşor de prins!…

— O adevărată ardere nebunatică, îi spuse atunci călătorul secretarului.

— Chiar aşa! strigă maestrul Nick. Salută, Lionel! Şi, dacă din întâmplare, domnule Rip, întâlniţi pe drum flăcări nebunatice, încercaţi să le luaţi la pachet şi să le aduceţi secretarului meu. Acestei flăcări rătăcitoare îi va plăcea cum o va trata un discipol al lui Apolo.

— Am face-o de îndată, replică Rip, dacă n-ar trebui să ne întoarcem urgent la Montreal, unde voi aştepta noi instrucţiuni.

Se întoarse apoi spre tânăr:

— Domnul vă însoţeşte?…

— Până la Laval, răspunse necunoscutul.

— Unde mă grăbesc să ajung, adăugă notarul. La revedere, domnule Rip! Nu vă pot ura noroc, fiindcă prinderea lui Jean-Fără-Nume le-ar pricinui mare necaz patrioţilor, dar vă doresc o zi frumoasă!…

— Drum bun, domnule Nick!

După care caii porniră mai departe la trap. Rip şi oamenii săi dispărură după cotitura drumului.

Câteva clipe mai târziu, notarul îi spunea însoţitorului său, care se retrăsese într-un ungher al diligenţei:

— Să sperăm că Jean-Fără-Nume nu se va lăsa prins! De multă vreme îl caută…

— Să-l caute! strigă Lionel. Chiar şi blestematul de Rip se va face de râs, încercând să-l prindă!

— Taci, Lionel! Asta nu te priveşte!

— Acest Jean-Fără-Nume obişnuieşte să-şi bată joc de poliţie? întrebă călătorul.

— Exact, domnule. Dacă s-ar lăsa prins, ar fi o mare pierdere pentru franco-canadieni…

— Oamenii de acţiune nu le lipsesc, domnule Nick, şi acesta nu este chiar un exemplu bun de urmat!

— Nu contează! replică notarul. Am auzit că mulţi l-ar regreta. De fapt, nici eu nu mă ocup de politică, nici Lionel, de aceea este mai bine să nu mai discutăm.

— Dar am fost întrerupţi tocmai când tânărul dumneavoastră secretar se afla în deplinătatea expunerii sale poetice…

— Ai terminat, sper?…

— Nu, maestre Nick, răspunse Lionel, mulţumindu-i cu un zâmbet binevoitorului său ascultător.

— Cum, încă mai ai aer în plămâni după cât ne-ai recitat? strigă notarul. Iată o ardere nebunatică devenită, pe rând, spectru, djin, miraj, fulger, suflet luminos, bolid, rază, flamură, scânteie de dragoste. Nu-i destul?... Mă întreb ce-ar mai putea fi?

— Şi eu sunt curios să aflu, replică necunoscutul.

— Atunci, continuă, Lionel, şi termină odată toată nomenclatura asta ce nu poate fi infinită!

Lionel, obişnuit cu glumele maestrului Nick, reluă recitarea versurilor de unde rămăsese. Încheie astfel:

„Să mă nasc odată cu tine, aprindere nebunească
Să pier odată cu tine, ardere nebunească.”

— Foarte bun finalul, zise domnul Nick. Se poate cânta:

„Aprindere nebunească,
Ardere nebunească!”

— Ce spuneţi, domnule? îl întrebă apoi notarul pe necunoscut, după ce poetul îşi încheie recitarea.

— Domnule, nu pot decât să-l felicit pe tânărul poet. Sper să obţină premiul de la concursul Lyre Amicale. Orice s-ar întâmpla acolo, versurile sale ne-au făcut să petrecem momente agreabile. Niciodată călătoria aceasta nu mi s-a părut mai scurtă!

Extrem de flatat, Lionel bău din cupa laudelor, pe care i-o întinsese tânărul. De fapt, şi maestrul Nick se bucura de elogiile adresate secretarului său. În vremea asta, diligenta mersese bine. De abia se făcu ora unsprezece, că şi ajunseră la braţul septentrional al fluviului.

În epoca respectivă, primele vase cu aburi îşi făcuseră apariţia pe Saint Laurent. Nu erau nici puternice, nici rapide. Prin dimensiunile lor, aminteau mai degrabă de nişte bărci cu motor, denumite în Canada „tug-boat” sau „toc”.

În câteva minute, un asemenea „toc” îi transportă pe maestrul Nick, secretarul său şi pe călător pe cursul intermediar al fluviului, unde apele verzui ale sale se amestecau cu cele

negre ale râului Outaouais.
După traversare, ajunşi pe celălalt mal, oamenii îşi schimbară iar complimente şi îşi strânseră mâinile, apoi călătorul se îndreptă direct spre Laval, iar maestrul Nick şi secretarul său, înconjurând oraşul, porniră către estul Insulei Jesus.

Capitolul IV
Vila Montcalm

Insula Jesus, aflată între două braţe superioare ale lui Saint Laurent, mai puţin întinsă decât Insula Montreal, găzduieşte mai multe parohii. Cuprinde în perimetrul său comitatul Laval – al cărui nume este dat şi marii universităţi catolice din Quebec, în amintirea primului episcop instituit pe tărâmul Canadei.
Tot Laval se numeşte şi principalul târguşor de pe Insula Jesus, situat pe malul său meridional. Locuinţa domnului Vaudreuil, deşi făcea parte din această parohie, se găsea la o leghe distanţă, în aval pe Saint Laurent.
Era o casă cu aspect agreabil, înconjurată de un parc de vreo cincizeci de acri, acoperit cu iarbă şi tufişuri, mărginit de malul fluviului. Prin dispoziţia sa arhitecturală, ca şi prin detaliile ornamentaţiilor sale, contrasta cu lumea anglo-saxonă a pseudo-goticului, aflat la modă pe atunci în Marea Britanie.
Bunul gust francez o domina. Dacă n-ar fi fost cursul rapid şi tumultuos al fluviului, ce susura la picioarele sale, ai fi crezut că vila Montcalm – aşa se numea – se ridica pe malurile Loarei, în vecinătatea lui Chenonceaux ori Amboise.
Amestecat în ultimele insurecţii reformiste din Canada, domnul Vaudreuil figurase în complotul ce se încheiase atât de tragic, din pricina trădării lui Simon Morgaz, cu moartea lui Walter Hodge, Robert Farran şi Franţois Clerc, cu întemniţarea celorlalţi conjuraţi. Câţiva ani mai târziu, o amnistie îi elibera pe aceştia, iar domnul Vaudreuil se întorsese la domeniul său de pe Insula Jesus.
Vila Montcalm era construită pe malul fluviului. Când era flux ori reflux, apa ajungea până aproape de terasa ei din faţă, pe care o adăpostea în parte o verandă elegantă, plasată înainte de faţada locuinţei. În spatele acesteia, pe sub umbra reconfortantă a copacilor din parc, briza fluviului aducea un suflu aerian

răcoritor, ce făcea uşor de suportat zilele fierbinţi ale verii canadiene.

Cui îi plăceau vânătoarea şi pescuitul, se putea ocupa de aşa ceva dimineaţa ori seara. Vânatul se găsea din belşug pe câmpiile de pe insulă, peştele în golfuleţele de pe malul stâng al fluviului, unde ondulaţiile îndepărtate ale lanţului muntos Laurentides ofereau un cadru larg de verdeaţă.

Franco-canadienii de acolo rămăseseră într-atât de francezi în adâncul sufletului, încât aveai impresia că ţara lor se numea în continuare Noua Franţă. Obiceiurile lor erau tot cele din secolul al XVII-lea. Un autor englez, Russel, a spus foarte corect: „Canada Inferioară este o Franţă de pe vremuri, când flutura drapelul alb cu flori de crin”.

Un scriitor francez, Eug&ne R6veillaud, nota: „Este azilul vechiului regim, o Bretanie sau o Vand6e din urmă cu şaizeci de ani, ce se prelungeşte până dincolo de ocean. Pe continentul american, habitatul a conservat cu o grijă de invidiat spiritul, obiceiurile, credinţele naive şi superstiţiile înaintaşilor.”

Acest lucru era adevărat şi acum. Rasa franceză s-a păstrat foarte pură în Canada, fără să se amestece cu sânge străin.

Întors la vila Montcalm, în 1829, domnul Vaudreuil avea condiţiile în care să trăiască fericit. Deşi nu era foarte bogat, averea deţinută de el îi asigura un trai bun. S-ar fi bucurat de odihnă, dacă patriotismul său înflăcărat nu l-ar fi aruncat în mijlocul agitaţiilor politicii militante.

În perioada în care începe istorisirea aceasta, domnul Vaudreuil avea patruzeci şi şapte de ani. Părul său cărunt poate că îl făcea să pară mai în vârstă, dar privirea sa vie, ochii săi albaştri, strălucitori, statura sa peste medie, constituţia robustă, ce-i asigura o sănătate de fier, chipul simpatic, purtarea sa mândră şi cam distantă făceau din el modelul nobilului francez. Era un descendent adevărat al temerarei nobilimi ce traversase Atlanticul în secolul al XVIII-lea, un fiu al fondatorilor celei mai frumoase colonii de peste mări, pe care odioasa indiferenţă a lui Ludovic al XV-lea o abandonase lăcomiei Marii Britanii.

Domnul Vaudreuil era văduv de vreo zece ani. Moartea soţiei sale, pe care o iubise mult, îi lăsase un mare gol în existenţă. Toată viaţa lui se raporta acum la unica sa fiică, în care vedea sufletul curajos şi generos al mamei ei.

Pe vremea aceea, Clary Vaudreuil avea douăzeci de ani. Talia

ei elegantă, părul des şi negru, tenul palid, seriozitatea o făceau mai mult frumoasă decât drăguţă, mai mult impunătoare decât atrăgătoare, ca unele dintre eroinele lui Fenimore Cooper. Cel mai adesea, era rece şi rezervată. Întreaga sa existenţă se concentra pe singura ei iubire de până atunci – cea a ţării sale.

Clary Vaudreuil era patriotă. În perioada mişcărilor produse între 1832 şi 1834, ea urmări îndeaproape diversele faze ale insurecţiei. Şefii opoziţiei o considerau cea mai îndrăzneaţă tânără devotată cauzei naţionale.

Atunci când prietenii politici ai domnului Vaudreuil se reuneau la vila Montcalm, Clary lua parte la conferinţele lor, intervenind discret în vorbă, ascultând, observând, ajutând la corespondenţa dintre comitatele reformiste. Toţi franco-canadienii aveau încredere totală în ea, fiindcă merita acest lucru, şi o respectau ca prietenă.

Totuşi în inima ei nobilă o altă iubire în afara celei inspirate de ţara sa lua contur – dragostea ideală şi vagă, îndreptată către cineva necunoscut.

Între 1831 şi 1834, un personaj misterios jucase un rol preponderent în tentativele de rebeliune din această perioadă. Îşi riscase capul cu îndrăzneală, dezinteres, impresionând persoanele sensibile. De atunci, în toată provincia Canada i se repeta numele cu entuziasm – sau, mai curând, ceea ce rămăsese din acesta, deoarece i se spunea Jean-Fără-Nume.

În zilele revoltelor, se ivea acolo unde lupta era în toi. După înfruntare, reuşea să dispară. Se simţea însă că el acţiona din umbră, că mâna sa direcţiona viitorul. În zadar încercaseră autorităţile să-i găsească ascunzătoarea. Chiar şi agenţii firmei Rip and Co. Eşuaseră în căutările lor.

De altfel, nu se ştia nimic despre originea acestui bărbat, nici de trecutul lui, nici de viaţa sa din prezent. Însă toţi trebuiau să recunoască faptul că influenţa lui era atotputernică asupra populaţiei franco-canadiene. Ca urmare, se născuse o legendă în jurul său, iar patrioţii se aşteptau mereu să-l vadă apărând şi agitând stindardul libertăţii.

Faptele acestui erou anonim lăsaseră o amprentă atât de vie şi de profundă asupra fetei lui Vaudreuil, că gândurile ei cele mai intime se îndreptau invariabil spre el. I se părea o fiinţă supranaturală. Era cu totul pradă acestor gânduri mistice. Având o dragoste ideală pentru Jean-Fără-Nume, i se părea că-şi iubea

şi mai mult ţara.

Dar ţinea secret în inima ei acest sentiment. Şi, când tatăl ei o vedea rătăcind pe aleile din parc, plimbându-se gânditoare pe acolo, nu se îndoia că ea visa la tânărul patriot ce simboliza în ochii ei revoluţia canadiană.

Printre prietenii lor politici reuniţi cel mai adesea la vila Montcalm, se găseau unii dintre cei ai căror părinţi luaseră parte cu domnul Vaudreuil la complotul funest din 1825.

Printre ei, ar trebui menţionaţi And re Farran şi William Clerc, ai căror fraţi, Robert şi Franţois, urcaseră pe eşafod în 28 septembrie 1825; apoi Vincent Hodge, fiul lui Walter Hodge, patriotul american mort pentru cauza canadiană, după ce a fost trădat împreună cu camarazii lui de Simon Morgaz. În acelaşi timp, deputatul S£bastian Gramont, din Quebec – chiar cel în casa căruia îi fusese semnalată în mod fals agenţiei lui Rip prezenţa lui Jean-Fără-Nume – venea uneori la domnul Vaudreuil.

Fireşte că Vincent Hodge se manifesta cel mai înflăcărat împotriva opresiunii. Avea pe atunci treizeci şi doi de ani. Cu sânge american moştenit de la tatăl său şi sânge francez de la mama lui, moartă de durere la puţin timp după executarea soţului ei, el nu putuse sta pe lângă Clary fără să o admire la început, apoi să o iubească – ceea ce nu-i displăcea domnului Vaudreuil.

Vincent Hodge era un bărbat distins, simpatic, agreabil, chiar dacă era om dintr-o bucată, precum yankeii de la frontieră. Clary Vaudreuil n-ar fi putut găsi alt soţ mai sigur în sentimente, mai curajos, mai demn de iubirea ei.

Dar tânăra nici nu-i remarcase privirile ce o căutau. Între Vincent Hodge şi ea nu putea exista decât o singură legătură, cea a patriotismului. Fata îi aprecia calităţile, dar nu-l putea iubi. Viaţa, gândurile, aspiraţiile ei se îndreptau spre un altul, un necunoscut pe care-l aştepta să se ivească într-o bună zi.

Însă domnul Vaudreuil şi prietenii săi observau cu atenţie starea de spirit din provinciile canadiene. Opinia publică era extrem de incitată în privinţa loialiştilor. Nu era vorba de un complot propriu-zis, ca în 1825, împotriva personalităţilor politice, având ca obiectiv o lovitură de stat la adresa guvernatorului general. Nu! Mai curând era o conspiraţie universală în stare latentă.

Ca să izbucnească o rebeliune, era suficient ca un conducător

să-i cheme sub comanda lui pe susţinătorii libertăţii, ridicând la luptă parohiile din diversele comitate. Fără îndoială că şi deputaţii reformişti, printre care domnul Vaudreuil şi prietenii săi, s-ar fi aruncat în primele rânduri ale insurecţiei.

De fapt, niciodată circumstanţele nu le fuseseră mai favorabile. Reformiştii protestau violent, denunţând măsurile guvernamentale, ce se considerau autorizate de cabinetul britanic să pună mâna pe banii publici fără consimţământul legislativului. Ziarele – printre care Canadien, fondat în 1806, şi Vitidicator, apărut mai recent – tunau şi fulgerau împotriva Coroanei şi a agenţilor săi. Reproduceau discursuri din Parlament sau din întrunirile populare, unde atacurile unor Papineau, Viger, Quesnel, Saint Real, Bourdages şi alţii rivalizau în talent şi îndrăzneală în privinţa revendicărilor lor patriotice.

În aceste condiţii, ar fi fost de ajuns o scânteie ca să provoace o explozie populară. Asta ştia şi lordul Gosford, iar partizanii reformei nu erau străini de acest adevăr.

Aşa stăteau lucrurile în 3 septembrie, când ajunse o scrisoare la vila Montcalm. Epistola, pusă în ajun la oficiul poştal din Montreal, îl prevenea pe domnul Vaudreuil că prietenii săi, Vincent Hodge, Andre Farran şi William Clerc, erau invitaţi la el în seara aceleiaşi zile. Domnul Vaudreuil nu recunoscu mâna care scrisese aceste lucruri şi semnase: Un Fiu al Libertăţii.

Domnul Vaudreuil se arătă surprins de această misivă şi de felul în care ajunsese la el. În ajun, îşi văzuse prietenii la Montreal, la unul dintre ei, şi se despărţiseră fără să stabilească o întâlnire în ziua următoare. Fiecare dintre ei primise, oare, o scrisoare asemănătoare, ce le ceruse să vină la vila Montcalm?

Probabil că da. Putea fi însă o maşinaţiune a poliţiei? Neîncrederea lui era justificată, mai ales după afacerea Simon Morgaz.

Oricum, domnul Vaudreuil nu trebuia decât să aştepte. Dacă prietenii săi aveau să vină la vila Montcalm, îi vor explica motivul ciudatei lor întâlniri. Aşa considera Clary, după ce află de scrisoare.

Ea cercetă atent scrisul. Ciudată dispoziţie de spirit! în timp ce tatăl ei presimţea o capcană, ea credea într-o intervenţie misterioasă în favoarea cauzei lor naţionale. Avea să se dezvăluie, în sfârşit, cel care urma să conducă noua revoltă şi să o ducă la bun sfârşit?

— Tată, eu nu mă tem! zise ea.

Totuşi, pentru că întâlnirea avea să fie abia seara, domnul Vaudreuil decise să meargă la Laval. Poate acolo avea să afle ceva despre motivul urgenţei viitoarei întruniri. Tot acolo putea să-i întâmpine pe Vincent Hodge şi pe ceilalţi doi prieteni ai săi, după debarcarea pe cheiul Insulei Jesus.

Dar, în clipa în care se pregătea să dea ordin de înhămare a cailor la trăsură, un servitor îl anunţă că un vizitator venise de la Montreal.

— Cine? întrebă domnul Vaudreuil.

— Iată-i cartea de vizită.

Domnul Vaudreuil o luă şi citi numele de pe ea, apoi strigă:

— Maestrul Nick!… El este oricând binevenit!… Să intre!

O clipă mai târziu, notarul se afla alături de domnul Vaudreuil şi de fiica sa.

— Maestre Nick! Dumneavoastră în persoană, zise domnul Vaudreuil.

— Chiar aşa. Mereu la datorie, ca şi domnişoara Clary! replică notarul.

Îi strânse mâna domnului Vaudreuil şi pe fată o salută cu respect.

— Maestre Nick, reluă domnul Vaudreuil, vizita dumneavoastră este neaşteptată, dar foarte agreabilă.

— Mai ales pentru mine! spuse notarul. Ce mai faceţi, domnişoară? Dar dumneavoastră, domnule? Aveţi chipuri înfloritoare! Evident, este bine de trăit la vila Montcalm! A fost bine că am plecat de la casa mea din piaţa Bon Secours ca să respir puţin aer curat.

— Doar de dumneavoastră depinde cât veţi sta aici, maestre Nick. Veniţi să ne vedeţi cât mai des…

— Şi să rămâneţi cu noi câteva zile, adăugă Clary.

— Dar biroul şi actele mele? strigă vorbăreţul notar. Nu-mi dau deloc timp pentru plăcerile vilegiaturii!… De exemplu, testamentele… Avem atâţia octogenari şi chiar centenari!… Ceea ce depăşeşte limitele obişnuite ale statisticii!… Ca să nu mai spun de contractele maritale… Din cauza asta sunt foarte ocupat!… Iată, peste şase săptămâni trebuie să mă duc la Laprairie, la unul dintre clienţii mei – unul dintre cei mai buni, mă puteţi crede – întrucât sunt mandatat să-i redactez un contract pentru al nouăsprezecelea descendent al său.

— Probabil că este fermierul Thomas Harcher! replică domnul Vaudreuil.

— Exact. La ferma dumneavoastră din Chipogan sunt aşteptat.

— Ce familie minunată, maestre Nick!

— Fireşte, domnule Vaudreuil. Remarcaţi că nu sunt gata să termin cu actele lor.

— Ei bine, maestre Nick, zise Clary, probabil că ne vom întâlni iar la ferma din Chipogan. Thomas Harcher a insistat atât ca să participăm la nunta fiicei sale, că tata şi cu mine, dacă nu ne reţine nimic la vila Montcalm, am dori să-i facem pe plac.

— Şi mie! replică notarul. Voi fi fericit să vă revăd acolo. Nu vă fac decât un reproş, domnişoară Clary.

— Care, domnule Nick?

— Că nu mă primiţi aici ca pe un prieten, ci mereu ca pe un notar!

Fata zâmbi la insinuare, dar, aproape imediat, trăsăturile ei redeveniră serioase.

— Totuşi, remarcă domnul Vaudreuil, azi aţi venit ca notar, nu ca prieten la vila Montcalm, nu?

— Fireşte… Fireşte… Dar nu pentru domnişoara Clary!… în sfârşit, va sosi şi momentul acela. Domnule Vaudreuil, aş dori să vă previn că nu am venit singur.

— Cum, aveţi un tovarăş de drum şi-l lăsaţi să aştepte în anticameră? Voi da ordin să fie introdus!

— Nu, nu! Nu trebuie. Este doar al doilea secretar al meu… Pur şi simplu… un băiat care face versuri – s-a mai văzut, oare, aşa ceva – şi cam nebunatic. Vă imaginaţi un secretar-poet sau un poet-secretar, domnişoară Clary? Fiindcă vreau să vă vorbesc între patru ochi, domnule Vaudreuil, l-am trimis să se plimbe prin parc.

— Foarte bine. Dar va trebui să-l răcorim pe tânărul poet.

— Inutil! Nu bea decât nectar. Dacă v-a mai rămas ceva, de la ultima recoltă!…

Domnul Vaudreuil zâmbi la glumele notarului pe care-l cunoştea de mult şi ale cărui sfaturi se dovediseră mareu atât de preţioase în afacerile sale personale.

— Vă las cu tata, domnule Nick, zise Clary.

— Vă rog, rămâneţi, domnişoară, replică notarul. Ştiu că pot vorbi în faţa dumneavoastră, chiar despre lucruri ce pot avea

legătură cu politica… în care, presupun că ştiţi, nu mă amestec niciodată…

— Bine, bine, maestre Nick, spuse domnul Vaudreuil. Clary va asista la discuţia noastră. Să luăm loc!

Notarul se aşeză pe un fotoliu, iar ceilalţi doi, pe canapeaua din faţa lui.

— Acum, maestre Nick, întrebă domnul Vaudreuil, de ce aţi venit la vila Montcalm?

— Ca să vă aduc asta, răspunse notarul.

Şi scoase din buzunar un teanc de bancnote.

— Bani? se miră domnul Vaudreuil.

— Da, bani buni, fie că vă place sau nu. O sumă frumoasă!

— O sumă frumoasă?

— Judecaţi şi singur!… Cincizeci de mii de piaştri în bancnote legale.

— Bani ce-mi sunt destinaţi?

— Doar dumneavoastră!

— Cine mi-i trimite?

— Imposibil să vă spun, dintr-un motiv serios: nu-l cunosc.

— La ce trebuie folosiţi aceşti bani?

— Nu ştiu nici asta.

— Şi cum de aţi fost însărcinat să-mi daţi o sumă atât de mare?

— Citiţi.

Notarul îi întinse o scrisoare, ce nu avea decât câteva rânduri:

Maestrul Nick, notar din Montreal, va binevoi să-i ducă preşedintelui comitetului reformist din Laval, la vila Montcalm, restul sumei ce reprezintă soldul contului nostru la biroul său.

2 septembrie 1837

J. B.J.

Domnul Vaudreuil se uita la notar, fără să înţeleagă de ce îi erau adresaţi lui acei bani.

— De unde a fost trimisă scrisoarea? întrebă el.

— De la Saint Charles, comitatul Verch£res.

Clary luă epistola şi examină scrisul. Poate că era aceeaşi mână care-l anunţase pe domnul Vaudreuil de venirea prietenilor săi. Dar lucrurile nu stăteau aşa. Nu exista nicio asemănare între cele două scrisuri – ceea ce domnişoara

Vaudreuil îi spuse tatălui ei.

— Nu bănuiţi, domnule Nick, cine ar putea semna cu iniţialele J. B. J.? întrebă ea.

— Nu, domnişoară Clary.

— Este prima dată când aveţi legătură cu această persoană?

— Evident!…

— Sau cu aceste persoane, fiindcă menţionează cuvântul „nostru”. Poate că iniţialele sunt ale unor persoane diferite.

— Chiar aşa, zise maestrul Nick.

— Mai remarc faptul că este precizat soldul unui cont, zise domnul Vaudreuil. Poate că aţi dispus anterior de el…

— Domnule Vaudreuil, replică notarul, iată ce pot, şi chiar ce cred de cuviinţă, ce trebuie să vă spun!

Şi maestrul Nick relată următoarele, după un scurt respiro:

— În 1825, la o lună după judecata ce a costat vieţile câtorva dintre cei mai buni prieteni ai dumneavoastră, domnule Vaudreuil, iar pe dumneavoastră v-a costat libertatea, am primit un plic, conţinând, în bancnote, enorma sumă de o sută de mii de piaştri. Fusese trimis de la un oficiu poştal din Quebec şi avea o scrisoare concepută astfel: Această sumă de o sută de mii de piaştri se află în mâinile maestrului Nick, notar din Montreal, ca s-o folosească aşa cum i se va spune ulterior. Contăm pe discreţia sa ca să nu vorbească despre depozitul încredinţat lui, nici despre felul în care-l va folosi.

— Era semnată? întrebă Clary.

— Da, J. B.J.

— Aceleaşi iniţiale! zise domnul Vaudreuil.

— Aceleaşi? repetă Clary.

— Da, domnişoară. Fireşte, am fost foarte surprins, continuă notarul, de latura misterioasă a acestui depozit. Dar nu puteam trimite suma înapoi clientului necunoscut. N-am informat nici autorităţile, ci am vărsat banii la banca din Montreal şi am aşteptat.

Clary şi tatăl ei îl ascultau pe notar cu mare atenţie. Banii aveau o destinaţie politică? După cum vom vedea, aşa era.

— După şase ani, continuă maestrul Nick, o sumă de douăzeci şi două de mii de piaştri mi-a fost înmânată printr-o scrisoare, semnată cu aceleaşi iniţiale, cu rugămintea de a o duce în târguşorul Berthier, din comitatul cu acelaşi nume.

— Cui? întrebă domnul Vaudreuil.

— Preşedintelui comitetului reformist. Puţin după aceea, a izbucnit revolta de care ştiţi. După patru ani, mi s-au trimis alţi douăzeci şi opt de mii de piaştri, pentru preşedintele comitetului de la Châteauguay, din Saint Martine. O lună mai târziu s-a produs o reacţie violentă, ce a marcat alegerile din 1834, a condus la suspendarea lucrărilor Camerei şi a fost urmată de o cerere de punere sub acuzare a guvernatorului, lordul Aylmer!

Domnul Vaudreuil se gândi o clipă la cele auzite şi i se adresă notarului:

— Deci, maestre Nick, vedeţi o corelare între aceste diverse manifestări şi trimiterea banilor către comitetele reformiste?

— Eu nu văd nimic, domnule Vaudreuil, răspunse notarul. Nu sunt un om politic!… Ci doar un simplu funcţionar ministerial!… Nu am făcut altceva decât să trimit sumele încredinţate mie, la destinaţiile indicate!… Vă spun lucrurile aşa cum sunt şi vă las să trageţi singur concluziile!

— Bine, prudentul meu prieten, replică domnul Vaudreuil, zâmbind. Nu vă vom compromite. Dar, în sfârşit, dacă tot aţi venit azi la vila Montcalm…

— Ca să fac pentru a treia oară ceea ce am mai făcut de două ori.

În dimineaţa asta, 3 septembrie, mi s-a cerut să dispun de restul sumei ce-mi fusese dată – adică cincizeci de mii de piaştri, pe care să-i duc preşedintelui comitetului din Laval. Deoarece domnul Vaudreuil este preşedintele respectivului comitet, am adus suma. La ce va fi folosită? Nu ştiu şi nici nu vreau să aflu. Am operat vărsământul direct în mâinile preşedintelui, nu am trimis banii prin poştă, ca să am ocazia să-mi revăd prietenii, pe domnul Vandreuil şi pe domnişoara Clary, fiica sa.

Maestrul Nick le spusese toate acestea fără să fie întrerupt. După ce termină, se ridică, se apropie de golful spre care dădea terasa şi se uită la ambarcaţiile ce urcau sau coborau pe fluviu.

Domnul Vaudreuil, căzut pe gânduri, tăcea. La fel şi fiica sa. Fireşte că banii misterioşi aduşi de maestrul Nick serveau cauzei, mai ales în vederea unei viitoare insurecţii. Ajunseseră la ei tocmai când un Fiu al Libertăţii îi convocase la vila Montcalm pe cei mai apropiaţi prieteni ai domnului Vaudreuil. Lucrurile păreau că se leagă…

Conversaţia se mai prelungi o vreme. Nici nu se putea altfel, cu vorbăreţul notar. Discutară despre situaţia politică, mai ales

din Canada Inferioară. Fireşte, notarul nu voia să se amestece în aşa ceva şi se ţinea la distanţă.

Îi atrase însă atenţia gazdei sale că agenţii de poliţie roiau prin parohiile comitatului Montreal.

Maestrul Nick ajunse până la a spune:

— Autorităţile se tem în special să nu vină un şef în fruntea mişcărilor populare, cunoscut drept Jean-Fără-Nume.

La cuvintele sale, Clary se ridică şi se propti cu coatele pe pervazul ferestrei deschise către parc.

— Îl cunoaşteţi deci pe acest îndrăzneţ agitator? întrebă domnul Vaudreuil.

— Nu. Nu l-am văzut niciodată, răspunse notarul. Nimeni nu l-a văzut, totuşi el există. Mi-l imaginez arătând ca un erou de roman… un tânăr înalt, cu trăsături nobile, fizionomie simpatică, voce puternică, deşi ar putea fi un patriarh bătrân tare şi ridat din pricina vârstei!… Cu personajele astea, nu ştii la ce să te aştepţi!

— Oricum ar fi, replică domnul Vaudreuil, să dea Dumnezeu să se pună în fruntea noastră şi îl vom urma cu toţii!

— Asta s-ar putea întâmpla în curând, zise notarul.

— Credeţi? întrebă Clary, revenind în mijlocul salonului.

— Aşa zic eu… Sau mai degrabă nu zic nimic, domnişoară Clary… e mai înţelept…

— Insist, spuse fata. Vorbiţi, dacă ştiţi mai multe!

— Ştiu ceea ce a aflat toată lumea, zise notarul. Jean-Fără-Nume a apărut în comitatul Montreal. Cel puţin aşa se zvoneşte… din nefericire!

— Din nefericire? repetă fata.

— Da, pentru că nu ştiu cum va scăpa de poliţia care-l urmăreşte. Chiar azi, traversând Insula Montreal, am dat peste dulăii ministrului Gilbert Argall, ce umblau după Jean-Fără-Nume. Printre alţii, chiar şeful firmei Rip and Co.

— Cine? Rip? se miră domnul Vaudreuil.

— Chiar el. Este un om abil, care vrea să ia o primă uriaşă, dacă reuşeşte să-l prindă pe Jean-Fără-Nume, să-l condamne pe tânăr – fireşte că trebuie să fie tânăr –, iar partidul naţional va număra încă o victimă.

În ciuda stăpânirii sale de sine, Clary păli brusc şi închise ochii. Inima îi bătea să-i spargă pieptul. Tatăl ei umbla îngândurat prin salon.

Notarul, simţind ce efect greu produseseră ultimele sale cuvinte, adăugă:

— De fapt, Jean-Fără-Nume este un om extraordinar de îndrăzneţ, care a reuşit să se sustragă celor mai severe căutări… în cazul în care va fi prea înghesuit, toate uşile caselor din comitat i se vor deschide, până şi a mea, chiar dacă nu vreau să mă amestec în politică.

După aceea, notarul îşi luă rămas-bun de la gazdele sale. Trebuia să plece, ca să fie la Montreal până la ora cinei, întotdeauna aceeaşi şi binevenită, când îşi îndeplineşte unul dintre cele mai importante acte ale existenţei lui.

Domnul Vaudreuil vru să ceară să fie înhămaţi caii la trăsură, să-şi conducă oaspetele la Laval, dar notarul refuză. Era mai bine să nu se afle de vizita sa la vila Montcalm! Şi o leghe de mers pe jos nu-l încurca defel pe urmaşul sagamorilor, descendentul robuştilor indieni, ai căror războinici umblau pe cărări luni de zile, în timpul confruntărilor dintre triburi.

Pe scurt, maestrul Nick îl strigă pe Lionel, care, fără îndoială, alerga după muze pe aleile din parc, şi amândoi porniră în amonte pe malul stâng al lui Saint Laurent, spre Laval.

După trei sferturi de oră de mers, ajunseră la chei, în clipa în care debarcau domnii Vincent Hodge, Clerc şi Farran, care se duceau la vila Montcalm.

Se salutară între ei. După ce traversară fluviul, notarul şi secretarul său urcară în diligenţă şi se întoarseră acasă în clipa în care bătrâna servitoare Dolly punea pe masă mâncarea aburindă.

Maestrul Nick se aşeză în fotoliul său Marg, iar Lionel în faţa lui, fredonând, Să mă nasc cu tine, flacără zglobie/Să mor ai tine, foc nebunatic!

— Ai grijă să nu te îneci cu versurile în timp ce mănânci, îi atrase atenţia notarul.

Capitolul V
Necunoscutul

Vincent Hodge, William Clerc şi Andre Farran ajunseră la vilă Şi fură întâmpinaţi de domnul Vaudreuil.

Clary tocmai urcase în camera ei. Se uita pe fereastra

deschisă spre parc, peste câmpul pe care îl mărgineau la orizont munţii Laurentides. Se gândea neîncetat la fiinţa misterioasă. Fusese semnalată în ţinut. Era căutată de zor pe Insula Montreal. Doar un braţ de fluviu îl despărţea pe necunoscut de Insula Jesus.

De ce n-ar fi cerut el azil la vila Montcalm? Aici doar avea prieteni. Dar, adăpostindu-se la domnul Vaudreuil, preşedintele unui comitet reformist, nu s-ar fi expus unor pericole mai mari? Fireşte că da.

Totuşi, Clary presimţea că Jean-Fără-Nume avea să vină acolo, chiar pentru o zi, pentru un ceas! Cu imaginaţia incitată, dornică de a fi singură, plecase din salon, înainte de venirea prietenilor tătălui ei.

William Clerc şi Andre Farran – cam de vârsta domnului Vaudreuil – erau doi foşti ofiţeri ai miliţiei canadiene. Degradaţi după procesul din 25 septembrie, ce le trimisese fraţii pe eşafod, îşi recăpătaseră libertatea după amnistiere, odată cu tatăl lui Clary.

Partidul naţional îi considera oameni de acţiune, care abia aşteptau să-şi rişte iar vieţile. Erau energici, foarte rezistenţi, obişnuiţi să vâneze zile la rând prin pădurile şi câmpiile comitatului Trei Râuri, unde deţineau proprietăţi întinse.

După ce Vincent Hodge îi strânse mâna domnului Vaudreuil, îl întrebă dacă ştia că Farran, Clerc şi el fuseseră convocaţi prin scrisori personale.

— Da, răspunse gazda. Şi, negreşit, scrisorile erau semnate de un Fiu al Libertăţii?

— Chiar aşa, spuse Farran.

— Nu vi s-a părut ciudat? întrebă William Clerc adresându-se lui Vaudreuil. Cu ocazia acestei întâlniri, putem fi prinşi în delict la o întrunire.

— Consiliul legislativ nu ne-a ridicat încă dreptul de întrunire, din câte ştiu, replică domnul Vaudreuil.

— Nu, zise Farran, dar, în sfârşit, cine o fi semnatarul scrisorii – oricât de suspectă ar fi o scrisoare anonimă – şi de ce nu şi-a dat numele adevărat?

— Este ciudat, într-adevăr, spuse domnul Vaudreuil, mai ales că personajul respectiv, oricine ar fi, nu menţionează nimic despre intenţia de a se prezenta la această întâlnire. Scrisoarea primită nu m-a informat decât că veţi veni toţi trei la vila

Montcalm, în seara asta…
— Nici noi n-am primit alte informaţii, adăugă William Clerc.
— Gândindu-ne mai bine, remarcă Vincent Hodge, de ce ne-ar fi chemat aici necunoscutul, dacă n-ar fi intenţionat să vină şi el? Eu cred că va veni…
— Să vină! replică Farran. Vom vedea ce fel de om este şi ce are să ne comunice.
— Vaudreuil, întrebă William Clerc, fata ta ştie de scrisoare? Ce crede despre ea?
— Nu i se pare nimic suspect, William.
— Atunci, să aşteptăm! zise Vincent Hodge.
Oricum, dacă ar fi venit la întrunire, semnatarul scrisorii şi-ar fi luat unele măsuri de prevedere, întrucât avea să se lase noaptea atunci când urma să ajungă la vila Montcalm – ceea ce nu era prudent în circumstanţele de faţă.
Domnul Vaudreuil şi prietenii săi vorbiră de politică şi de tensiunea provocată de dispoziţiile opresive luate de Parlamentul englez. Şi ei simţeau că starea aceea nu putea dura. Domnul Vaudreuil le dezvălui că, în calitatea sa de preşedinte al comitetului din Laval, primise o sumă considerabilă prin maestrul Nick, pentru a subvenţiona nevoile cauzei.
În timp ce se plimbau prin parc aşteptând cina, Vincent Hodge, William Clerc şi Andr£ Farran îi confirmară gazdei lor ce îi spusese maestrul Nick, şi anume că agenţii lui Gilbert Argall stăteau la pândă. Personalul firmei Rip, de asemenea, ca şi poliţia, parcurgeau ţinutul şi cercetau parohiile comitatului, pentru a da de urmele lui Jean-Fără-Nume.
Evident, apariţia acestui personaj ar fi ajuns pentru izbucnirea revoltei. Dacă el ar fi venit acolo, l-ar fi anunţat pe domnul Vaudreuil.
Pe la şase, gazda şi invitaţii săi intrară în salon, unde coborî şi Clary. Clerc şi Farran o salutară, iar Vincent Hodge, mai rezervat, îi sărută mâna, apoi îi oferi braţul său şi intrară toţi în sufragerie.
Cina fu bogată, cum se obişnuia în aceea perioadă, în toată Canada, la cei avuţi, dar şi la cei săraci. Se compunea din peşte din fluviu, vânat din pădurile învecinate, legume şi fructe de pe terenurile din jurul vilei.
Discutară despre întâlnirea mult aşteptată. Era mai bine ca slujitorii să nu afle de ea, chiar dacă erau oameni fideli

stăpânului lor, aflaţi de multă vreme în serviciul acestuia.

După cină, seara fiind minunată, cu o temperatură blândă, Clary se aşeză pe verandă. Saint Laurent mângâia primele trepte ale terasei, udându-le cu apele sale, nemişcate în umbră din cauza mareei staţionare. Domnul Vaudreuil, Vincent Hodge, Clerc şi Farran fumau de-a lungul balustradei. Nu vorbeau decât rar şi în şoaptă.

Trecu de ora şapte. Noaptea începea să devină tot mai întunecoasă. În timp ce crepusculul învăluia câmpiile dinspre vest, stele se aprindeau în zona opusă a cerului.

Clary se uita în amonte şi în aval pe Saint Laurent. Necunoscutul avea să vină pe fluviu? Probabil, dacă nu voia să lase urme. Putea debarca direct pe terasă, fără să fie văzut, apoi să plece în acelaşi fel. Nimeni dintre servitori n-ar fi bănuit nimic.

Putea veni şi pe drum, iar stăpânul vilei dăduse ordin ca orice vizitator să fie primit de îndată. O singură lampă, aprinsă în salon, împrăştia o lumină difuză în vasta încăpere. De afară, nu se va vedea nimic din cele ce avea să se petreacă înăuntru.

Prin parc liniştea era deplină, dar nu şi pe fluviu. Multe am* barcaţii se apropiau ori se îndepărtau de un mal sau de altul.

Domnul Vaudreuil observa atent mişcările lor şi avea motiv să o facă.

— Sunt agenţii poliţiei, zise William Clerc.

— Da, spuse Vincent Hodge, supraveghează fluviul ca niciodată…

— Poate că şi vila Montcalm!

Aceste cuvinte nu fuseseră rostite nici de domnul Vaudreuil, nici de fiica sa ori de invitati.

în clipa aceea, un bărbat, ascuns printre tufele de dincolo de balustradă, se ridică în dreapta scării şi urcă spre ei cu iuţeală, apoi traversă terasa.

— Fiul Libertăţii v-a scris, domnilor.

Ceilalţi fură surprinşi de apariţia lui bruscă şi încercau să vadă chipul celui ce tocmai intrase în vilă într-un mod atât de ciudat. După voce, nu-l recunoşteau.

— Iertaţi-mă, domnule Vaudreuil, că mă prezint în aceste condiţii în faţa dumneavoastră, zise el. Este important însă să nu fiu văzut nici când intru, nici când ies din vilă.

— Veniţi, domnule! îl invită gazda.

Toţi intrară în salon şi închiseră uşa acestuia.

Nou venit în vilă era tânărul cu care călătorise maestrul Nick, de la Montreal până pe Insula Jesus. Domnul Vaudreuil şi ceilalţi observară că făcea parte din populaţia franco-canadiană.

Iată ce făcuse el după ce se despărţise de notar.

Se îndreptase spre o modestă tavernă din cartierele periferice ale oraşului. Acolo, într-un ungher al sălii, la o masă, citise ziarele până la ora cinei. Nu-şi dezvăluise sentimentele în timpul lecturii, deşi articolele din publicaţiile respective erau atunci redactate extrem de violent pentru sau împotriva Coroanei. Află că regina Victoria îi succedase la tron unchiului ei, Wilhelm IV, iar jurnaliştii comentau ce schimbări avea să aducă noua domnie. Probabil că opresiunea avea să se accentueze în coloniile de peste mări.

Până la şase seara, tânărul rămase în tavernă, unde servi cina. La opt, plecă de acolo.

Dacă un spion l-ar fi urmărit, l-ar fi văzut ducându-se spre malul fluviului, furişându-se printre ierburi şi pornind spre vila Montcalm, aflată la trei sferturi de oră de mers. Acolo, necunoscutul aşteptase momentul prielnic pentru a urca pe terasă, şi se ştie cum a intervenit în conversaţia domnului Vaudreuil şi a prietenilor lui.

Astfel, în acest salon, cu uşile şi ferestrele închise, ei puteau vorbi fără teamă.

— Domnule, vă pot întreba cine sunteţi? i se adresă gazda sa.

— Am spus-o de când am venit. Sunt, ca voi toţi, un Fiu al Libertăţii!

Clary se arătă dezamăgită. Aştepta, probabil, altceva decât acea denumire comună a partizanilor cauzei lor. Tânărul continua deci să rămână incognito, chiar şi la vila Montcalm?

— Domnule, zise Farran, deoarece ne-aţi dat întâlnire aici, înseamnă că vreţi să ne spuneţi ceva important. E firesc să dorim să ştim cu cine avem de-a face.

— Aţi fi fost imprudenţi, domnilor, dacă nu m-aţi fi întrebat asta, răspunse tânărul, şi aş fi de neiertat dacă refuz să răspund.

Apoi le arătă o scrisoare. Misiva îl informa pe domnul Vaudreuil de vizita necunoscutului, în care partizanii puteau avea încredere deplină, chiar dacă „nu-şi va da numele”. Era semnată de şeful opoziţiei din Parlament, avocatul Gramont,

deputat de Quebec, unul dintre coreligionarii politici al lui Vaudreuil. Acesta îi spunea gazdei că vizitatorul putea rămâne şi câteva zile la vilă.
Domnul Vaudreuil le arătă scrisoarea şi celorlalţi.
— Domnule, simţiţi-vă aici ca la dumneavoastră acasă, adăugă el. Puteţi rămâne cât vreţi la vila Montcalm.
— Cel mult două zile, replică tânărul. Peste patru, trebuie să mă întâlnesc cu tovarăşii mei, la gura de vărsare a fluviului Saint Laurent. Vă mulţumesc pentru primire. Acum, domnilor, vă rog să mă ascultaţi.
Luă cuvântul şi le prezentă starea de spirit din ţară. Oamenii erau gata să se ridice împotriva Coroanei şi a agenţilor de poliţie. Chiar el văzuse asta cu ochii săi, prin ţinuturile udate de Saint Laurent şi Outaouais, în ultimele săptămâni. Urma să meargă prin comitatele estice, ca să facă legătura între elementele viitoarei insurecţii, de la gura de vărsare a fluviului până în Ontario.
Ridicării în masă, nici lordul Gosford, cu reprezentanţii autorităţii, nici generalul Colborne, cu câteva mii de soldaţi în uniforme roşii, nu aveau să fie în măsură să i se opună. Canada avea să se elibereze, în sfârşit, de sub jugul opresorilor!
— O provincie smulsă ţării sale e ca un copil smuls de la mama lui, adăugă el. Va trebui să ducem o luptă nemiloasă, ca să ne atingem ţinta. Nu uitaţi asta niciodată!
Necunoscutul le vorbea cu o stăpânire de sine deplină. Totuşi, se simţea pasiunea din sufletul său, gândurile ce-i trădau înflăcăratul patriotism. În timp ce el le prezenta unele detalii minuţioase despre ceea ce făcuse, Clary nu-l slăbea din priviri. Totul îi spunea că în faţa ei se afla eroul legendar, ce încarna revoluţia canadiană.
După ce îi puse la curent cu toate pe cei de acolo, le mai zise:
— Tuturor partizanilor autonomiei noastre le va trebui un şef, domnilor, care va apărea la momentul potrivit. Până atunci este necesar un comitet de acţiune, care să concentreze eforturile individuale. Acceptaţi să-l formaţi dumneavoastră? Toţi aţi suferit destul pentru cauza naţională, care v-a costat vieţile celor dragi vouă…
— Prin trădarea unui mizerabil, murmură Vincent Hodge.
— Da, a unui mizerabil, repetă tânărul.
Clary observă o schimbare în glasul său, atât de hotărât până

atunci.

— Dar, adăugă el, ticălosul a murit.

— Sigur? întrebă William Clerc.

— Da, răspunse necunoscutul.

— A murit Simon Morgaz? Şi eu n-am reuşit să mă răzbun pe el! strigă Vincent Hodge.

— Să nu mai vorbim despre acest trădător, prieteni, interveni domnul Vaudreuil. Domnule, vă răspund că vom forma comitetul.

Ne vom risca iar vieţile, cum au făcut fraţii noştri. Bazaţi-vă pe noi. Vom centraliza la vila Montcalm eforturile pe care le-aţi iniţiat. Suntem în legătură cu diversele comitete din district. Mergeţi deci în est, iar la întoarcere ne veţi găsi gata să ne urmăm şeful, oricare ar fi el, dacă poartă stindardul libertăţii.

— Aşa e, zise Vincent Hodge. Vrem un singur lucru: să smulgem ţara de sub opresiune, să o eliberăm!

— Sperăm să ne cucerim independenţa de data asta, spuse Clary, apropiindu-se de necunoscut.

Dar acesta se îndreptă spre uşa salonului dinspre terasă.

— Ascultaţi, domnilor! zise el.

Se auzea un zgomot slab dinspre Laval.

— Ce o fi? întrebă William Clerc.

— Deja are loc o revoltă? replică Farran.

— Dumnezeu să ne apere de aşa ceva! murmură Clary. Ar fi prea devreme!…

— Da, prea devreme, zise tânărul.

— Dar ce-ar putea fi? Zgomotul se apropie, spuse domnul Vaudreuil.

— Intr-adevăr, se aude mai tare, adăugă Farran.

Sunetele ce ajungeau la vila Montcalm păreau scoase de un detaşament înarmat, ce se îndrepta către locuinţa domnului Vaudreuil.

Acesta deschise uşa salonului şi ieşiră toţi pe terasă.

Se uitară spre vest. Nicio lumină suspectă într-acolo. Evident, rumoarea nu venea dinspre câmpiile de pe Insula Jesus. Totuşi, un tumult îndepărtat răzbătea până la vilă, ba chiar se auzeau şi trompete.

— Acolo! de acolo vine! zise Vincent Hodge.

Arătă spre Saint Laurent, în apropiere de Laval. În direcţia aceea se vedeau nişte torţe, prin ceaţa de lângă apele fluviului.

Trecură două, trei minute. O ambarcaţie se ivi, în apropierea malului, la un sfert de milă de ei, în amonte. Avea vreo zece persoane la bord. Uniformele li se vedeau la lumina torţelor. Era o brigadă de poliţie, condusă de un comisar.

Din când în când, barca se oprea. Imediat, cineva striga nişte cuvinte, care nu se auzeau însă până la vilă.

— Trebuie să fie proclamaţie, spuse William Clerc.

— Conţine o comunicare importantă, replică Farran, dacă autorităţile o fac publică la o asemenea oră.

— Să aşteptăm, zise domnul Vaudreuil. Vom afla imediat…

— N-ar fi mai bine să intrăm în salon? întrebă Clary, uitându-se spre tânăr.

— De ce să ne retragem, domnişoară? răspunse acesta. Să auzim ce proclamă autorităţile!

Barca, împinsă de vâsle, ajunse în dreptul terasei.

Se auzi o trompetă, apoi cei din vilă ascultară limpede aceste cuvinte:

Proclamaţia lordului guvernator general al provinciilor canadiene, din 3 septembrie 1837!

Pe capul lui Jean-Fără-Nume, apărut în comitatele de pe Saint Laurent, s-a pus un premiu de şase mii de piaştri! Banii vor fi daţi oricui îl va aresta sau va ajuta la arestarea sa!

Proclamaţia a fost dată pentru lordul Gosford de către Gilbert Argall, ministrul poliţiei.

Apoi ambarcaţia îşi continuă drumul.

Gazdele şi invitaţii lor rămaseră în continuare pe terasa învăluită de întunericul dens al nopţii. Fata, fără să vrea, se apropie câţiva paşi de necunoscutul ce nu se clintise de la locul său în timpul rostirii proclamaţiei. Domnul Vaudreuil luă primul cuvântul.

— Încă un premiu oferit trădătorilor, spuse el. Ar fi inutil de data aceasta, sper, pentru bunul renume de loialitate al parohiilor canadiene.

— Nu s-o mai găsi, oare, un alt Simon Morgaz! strigă Vincent Hodge.

— Dumnezeu să-l apere pe Jean-Fără-Nume! replică fata, emoţionată profund.

— Să ne întoarcem în casă, zise domnul Vaudreuil. Vă pun o cameră la dispoziţie, i se adresă el apoi necunoscutului.

— Vă mulţumesc, domnule, dar nu mai pot rămâne aici.

— De ce?
— Când am acceptat, în urmă cu un ceas, ospitalitatea pe care mi-aţi oferit-o la vila Montcalm, nu eram în situaţia în care mă pune proclamaţia aceasta.
— Ce vreţi să spuneţi?
— Prezenţa mea v-ar compromite, deoarece guvernatorul a pus premiu pe capul meu. Sunt Jean-Fără-Nume!
Şi salută, apoi se îndreptă spre malul apei. Clary îl prinse însă de mână.
— Rămâneţi! zise ea.

Capitolul VI
Saint Laurent

Valea fluviului Saint Laurent este, poate, una dintre cele vaste, pe care convulsiile geologice le-au desenat pe suprafaţa globului. Domnul Humboldt îi atribuie o suprafaţă de două sute şaptezeci de mii de leghe pătrate – egală aproape cu cea a întregii Europe. Fluviul, în cursul său capricios, plin de insule, cu repezişuri, căderi de apă, traversează bogata vale din Canada franceză. Aceste teritorii, unde s-au stabilit nobilii emigranţi şi şi-au format domenii, se împart acum în comitate şi în districte. La gura de vărsare a lui Saint Laurent, în vastul golf de dincolo de estuar, se vede Arhipelagul Madeleine, Insulele Capului Breton şi Prinţ Eduard, cât şi marea Insulă Anticosti, pe care coastele Labradorului, Terrei Nova şi ale Acadiei sau Noii Scoţii o apără de redutabilele vânturi ale Atlanticului septentrional.
Abia pe la mijlocul lui aprilie începe dezgheţul maselor uriaşe îngrămădite în lunga perioadă hibernală. De atunci, Saint Laurent devine navigabil. Nave de mare tonaj urcă până în regiunea lacurilor – aceste mări cu apă dulce întinse într-un ţinut poetic, pe drept cuvânt numit „ţara lui Cooper”.
În acea perioadă, fluviul, potrivit fluxului şi refluxului din ocean, se împleteşte ca o radă căreia, în urma unui tratat de pace, i se ridică blocada. Saint Laurent este străbătut de nave cu pânze, de vapoare, de bărci cu motor, de plute, corăbii de coastă, ambarcaţii pescăreşti, şalupe, iahturi, toate alunecă la suprafaţa apelor sale, eliberate de carapacea lor groasă. Este un nou suflu de viaţă, după o jumătate de an cât a fost mort.

În 13 septembrie, pe la şase dimineaţa, o ambarcaţie pleca din micul port Sainte Anne, de la gura de vărsare a fluviului, de pe malul său meridional. În ea se aflau cinci pescari ce-şi făceau meseria de la repezişurile Montrealului până la estuarul lui Saint Laurent. După ce şi-au întins undiţele şi năvoadele, acolo unde le spunea instinctul şi experienţa lor, aveau să vândă peştele de apă sărată sau dulce prin târguri sau chiar din casă în casă, deoarece un şir neîntrerupt de locuinţe mărginesc cele două maluri până la limita vestică a provinciei.

Pescarii erau acadieni. Cineva i-ar fi recunoscut după limbajul lor, rămas neschimbat în Noua Scoţie, unde neamul francez s-a dezvoltat în mod extraordinar. Fireşte, printre înaintaşii lor existau şi proscrişi care, cu un secol în urmă, fuseseră decimaţi de trupele regale şi de nenorocirile de care a amintit Longfellow în poemul său emoţionant, Evangeline. Probabil că meseria de pescar este cea mai onorată în Canada – mai ales în parohiile de pe litoral, unde se numără între zece şi cincisprezece mii de bărci de pescuit, iar peste treizeci de mii de oameni exploatează apele fluviului şi ale afluenţilor săi.

Barca ducea un al şaselea pasager, îmbrăcat ca şi ceilalţi, dar care era pescar doar în privinţa hainelor. Cu greu ai fi ghicit că, de fapt, era chiar tânărul care primise găzduire la vila Montcalm timp de patruzeci şi opt de ore.

Era, fără îndoială, Jean-Fără-Nume.

Cât a stat la vilă, el n-a fost nevoit să explice de ce călătorea incognito. Domnul şi domnişoara Vaudreuil îi spuneau simplu, doar Jean.

în seara de 3 septembrie, după terminarea întrevederii, invitaţii se retrăseseră, ca să se întoarcă la Montreal, dar Jean se despărţi de gazdele sale abia două zile mai târziu.

Pe durata scurtei sale cazări acolo, orele se scurseseră discutând despre noua tentativă de a smulge Canada din puterea Angliei. Cu câtă pasiune le vorbise Clary! Chiar şi el se înflăcărase. Poate că îl influenţase şi pe el acel suflet vibrant al fetei, o mare patriotă, ca şi el.

În seara de 5 septembrie, Jean plecase de la vilă, ca să-şi reia viaţa rătăcitoare şi să termine campania de propagandă reformistă în comitatele din Canada de Jos. Înainte de despărţire, cei trei deciseseră să se întâlnească la ferma din Chipogan, la Thomas Harcher, a cărui familie devenise şi cea a

tânărului patriot. Câte primejdii nu-i ameninţau viaţa!

Oricum, nimeni dintre servitori nu bănuise că Jean-Fără-Nume primise găzduire la vila Montcalm. Şeful firmei Rip and Co., pus pe o pistă falsă, nu reuşise să-i descopere ascunzătoarea. Jean putuse părăsi vila în taină, la fel cum venise, apoi traversase Saint Laurent cu bacul pentru pasageri din extremitatea Insulei Jesus şi pornise prin interiorul teritoriului, spre frontiera americană, pe care era gata să o treacă dacă l-ar fi ameninţat mari primejdii. Întrucât căutările erau efectuate la parohiile de pe cursul superior al fluviului – şi pe bună dreptate, deoarece Jean le vizitase recent –, el ajunse, fără să fie recunoscut sau urmărit, pe cursul râului Saint Jean, ce delimitează parţial Noul Brunswick. De acolo, din portuleţul Sainte Anne, plecase în barcă, alături de îndrăzneţii săi tovarăşi.

Erau cinci fraţi. Cei mai mari, doi gemeni, Pierre şi Rdmy, aveau treizeci de ani, iar ceilalţi, Michel, Tony şi Jacques, douăzeci şi nouă, douăzeci şi opt şi douăzeci şi şapte de ani. Făceau parte dintre numeroşii copii ai lui Thomas Harcher şi ai soţiei sale, Catherine, din comitatul Laprairie, fermieri pe domeniul Chipogan.

Cu câţiva ani înainte, după insurecţia din 1831, Jean-Fără-Nume, urmărit îndeaproape de poliţie, găsise azil la această fermă, având-o ca proprietar pe domnul Vaudreuil. Thomas Harcher îl primi pe fugitiv şi îl admise în familia lui ca pe un fiu. Nu ştia că oferea adăpost unui patriot şi nici că patriotul acesta era Jean-Fără-Nume.

Cât rămase la fermă, Jean – el se prezentă doar sub acest nume – se împrieteni strâns cu băieţii mai mari ai lui Thomas Harcher. Erau patrioţi, ca şi el, partizani ai reformei, cu ură pentru tot ce era anglo-saxon, pe atunci, în Canada.

Jean părăsi, aşadar, Chipogan la bordul ambarcaţiei celor cinci fraţi, ce naviga pe fluviu din aprilie până în septembrie. Făcea pe pescarul ca să dejoace căutările poliţiei şi să pregătească revolta, înainte de a veni la vila Montcalm, vizitase, în provincia Ontario, comitatele din Outaouais, iar acum, după ce urcă în amontele fluviului de la gura sa de vărsare până la Montreal, se îndreptă spre comitatele din Canada Inferioară, ai căror locuitori repetau bucuroşi: „Când îi vom revedea pe semenii noştri!”, amintindu-i pe francezii de odinioară!

Barca plecase din Sainte Anna, deşi mareea începea să scadă

şi vântul sufla tare dinspre est în pânzele sale. Champlain, cum se numea ea, era proprietatea lui Pierre Harcher.

Clima Canadei, mai puţin temperată decât cea din Statele Unite, are veri foarte fierbinţi şi ierni tare geroase, chiar dacă teritoriul său se află la aceeaşi latitudine cu al Franţei. Probabil o vină pentru asta o au şi apele calde ale curentului Gulf Stream, care nu-i udă ţărmurile şi nu echilibrează excesul de temperatură.

În prima jumătate a lui septembrie era foarte cald, iar pânzele lui Champlain se umflau sub adierea unei brize puternice.

— Va fi greu azi, zise Pierre, mai ales dacă vântul se va schimba.

— Da, replică Michel, şi să le ia naiba pe aceste muşte negre şi gângănii! Erau miriade pe plaja din Sainte Anne.

— Căldurile astea se vor termina, fraţilor, şi ne vom bucura de blândeţea verii indiene! le spuse Jean.

Plăcuta „indien summer” cuprinde în special lunile septembrie şi octombrie.

— Pescuim ceva în dimineaţa asta? îl întrebă Pierre Harcher. Sau continuăm să urcăm pe fluviu?

— Să aruncăm undiţele până la ora zece, răspunse Jean. Apoi vom vinde peştele la Matane.

— Să ne îndreptăm atunci spre Capul Monts, replică patronul bărcii. Acolo apele sunt cele mai bune. După aceea vom merge la Matane.

Dusă de briză şi de curent, ambarcaţia se îndreptă spre Capul Monts, situat pe malul septentrional al fluviului, a cărui lăţime are acolo între nouă şi zece leghe.

După un ceas de navigare, Champlain se opri şi ei începură să pescuiască. Se aflau în centrul unui estuar magnific, încadrat de o zonă de pământ cultivabil, ce se îndrepta, la nord, spre primele pante ale lanţului muntos Laurentides, iar în sud până la munţii Notre Dame, cu vârfuri de până la o mie trei sute de picioare înălţime faţă de nivelul mării.

Pierre şi fraţii săi îşi ştiau bine meseria. Pescuiau în special pe lângă Montreal şi Quebec, profitând mereu de maree.

În dimineaţa aceea traseră de mai multe ori năvoadele pline la bord. Pe la zece, Champlain porni spre Matane.

Era mai sigur să se deplaseze spre malul meridional. În nord, târgurile şi satele au populaţie puţină, regiunea fiind aridă.

Terenul este stâncos şi accidentat, cu excepţia văii Saguenay, pe unde curg apele în exces ale lacului Saint Jean.

La sud de fluviu, dimpotrivă, terenul este fecund, parohiile importante, satele numeroase, existând o mulţime de localităţi între gurile de vărsare ale lui Saint Laurent şi înălţimea Quebecului.

Dacă turiştii preferă văile lui Saguenay sau Malbaie, localnicii se răcoresc, mai ales cei din zonele fierbinţi ale Noii Anglii, pe lângă malul meridional al fluviului.

Acolo, la piaţa din Matane, îşi duse Champlain primele cantităţi de peşte proaspăt. Jean, Michel şi Tony umblară din poartă în poartă să-şi vândă marfa, vorbind cu servitorii sau cu stăpânii caselor, fără să bage cineva de seamă. Cine să observe şi că ei primeau mai mulţi bani de la localnici decât merita peştele adus?

Aşa făcură în zilele următoare, umblând prin târgurile de pe malul meridional, la Rimouski, Bic, Trei Pistoli, Caconna, staţiune balneară la modă pe atunci.

La Râul Lupului, un sătuc unde Jean se opri în dimineaţa din 17 septembrie, Champlain fu vizitat de agenţii însărcinaţi cu supravegherea specială a fluviului. Însă totul merse bine. Jean fu considerat unul dintre fiii lui Thomas Harcher, aşa cum figura şi în actele ambarcaţiei. Niciodată n-a bănuit poliţia că proscrisul se ascundea sub hainele unui pescar acadian!

După ce agenţii îşi terminară controlul:

— Să trecem acum pe celălalt mal, propuse Pierre Harcher. Vom fi mai în siguranţă.

— Aşa e, zise Michel.

— De ce? întrebă Jean. Barca noastră li s-a părut, oare, suspectă? Nu s-a petrecut totul ca de obicei? Nu par eu unul dintre fraţii voştri?

— Ba chiar cred că eşti! strigă veselul Jacques, mezinul. Chiar şi tata, care are atâţia copii, te-ar lua drept unul de-al lui!

— De altfel, te iubeşte ca pe un fiu, adăugă Tony, iar noi ca pe un frate.

— Nu suntem toţi francezi, fraţi de sânge? zise Remy.

— Fireşte, răspunse Jean. De aceea, nu cred că trebuie să ne temem de poliţie…

— Niciodată nu poţi fi prea prudent, remarcă Tony.

— Fireşte, zise Jean. Dacă doar din prudenţă Pierre ne

propune să traversăm fluviul…

— Din prudenţă, spuse acesta, întrucât vremea se schimbă!

— Asta e altceva, replică Jean.

— Priviţi! Dinspre nord vine furtună! O simt! Trebuie să ne gândim la barca noastră şi n-aş vrea să o lovesc de stâncile de la Râul Lupului sau de la Kamuraska!

— Bine! zise Jean. Să mergem spre malul nordic, lângă Tadussac. Vom urca pe cursul râului Saguenay până la Chicutimi, iar acolo nu ne vom pierde timpul degeaba!

— Să ne grăbim! le spuse Michel. Pierre are dreptate. Dacă furtuna care vine dinspre nord-est îl va surprinde pe Champlain, ne va târî spre Quebec, nu spre Tadussac!

Schimbară orientarea pânzelor lui Champlain şi porniră de îndată spre nord. Cuterul se deplasa astfel împotriva vântului, al cărui suflu se redusese treptat.

Furtunile dinspre nord-est sunt, din nefericire, dese, chiar şi vara. Fie nu durează decât două, trei ore, fie ţin o săptămână întreagă, aducând frig şi ceaţă din golful Hudson şi inundând văile cu ploi torenţiale.

Era opt seara. Pierre nu se înşelase anticipând urgia. Norii rapizi ca nişte săgeţi anunţau vifornişa. Trebuiau să se adăpostească pe malul septentrional.

Îi separau cinci, şase leghe de Râul Lupului şi de gura de vărsare a lui Saguenay. Le făcură cu greu. Rafalele de vânt se abătură brusc asupra lui Champlain, după ce parcursese doar o treime din drum. Strânseră mai multe pânze şi tot se temeau să nu se rupă catargul sub forţa furtunii.

La suprafaţa fluviului se înălţau valuri ca pe mare, izbind ambarcaţia şi acoperind-o cu apă, dar echipajul era curajos şi abil în manevre. Totuşi, cuterul de douăsprezece tone făcea faţă cu greu. Mai înfruntase urgii asemănătoare, în larg, între Terra Nova şi Insula Cap Breton. Puteau deci să conteze pe calităţile navale şi pe soliditatea construcţiei sale.

însă Pierre ajunse cu greu la gura de vărsare a lui Saguenay, după o luptă de trei ore cu natura dezlănţuită. Izbiturile valurilor erau cumplite, favorizând deriva cuterului. Este greu de imaginat violenţa unei furtuni dinspre nord-est în valea atât de descoperită a lui Saint Laurent. Acestea sunt un adevărat flagel pentru comitatele din aval de Quebec.

Din fericire, Champlain găsi adăpost pe lângă malul

septentrional şi se refugie, la căderea nopţii, în apropiere de gura de vărsare a lui Saguenay.

Urgia durase câteva ceasuri. În 19 septembrie, în zori, Jean îşi putu continua campania urcând pe Saguenay, al cărui curs trece printre înaltele faleze de la Trinite şi Etemite, ce au o mie opt sute de picioare înălţime. În acel ţinut pitoresc poţi vedea cele mai frumoase peisaje ale Canadei, printre care şi minunatul golfuleţ Aha, Aha! — denumire onomatopeică oferită acestuia de turiştii ce îl admiră. Champlain ajunse la Chicutimi şi Jean luă legătura cu membrii comitetului reformist de acolo. A doua zi, profitând de mareea din cursul nopţii, porniră spre Quebec.

Între timp, Pierre şi fraţii săi nu uitară că erau pescari. În fiecare seară, îşi întindeau undiţele şi năvoadele. Peştele fu vândut dimineaţa prin numeroasele sate din comitatul Charlevoix, de la Tadussac până la Golful Saint Paul, prin Malbaie, Sainte Irene ori Notre-Dame-des- Hboulements, al cărui nume semnificativ este justificat de situarea sa în mijlocul unei aglomerări dezordonate de stânci, apoi trecură pe lângă coastele de la Beauport şi Beaupr£, iar Jean coborî la Château Richer, apoi pe Insula Orleans, situată în aval de Quebec.

Pe malul meridional, Champlain trecu pe lângă Saint Michel şi Pont Levis. Acea zonă a fluviului este supravegheată cu severitate, deci fură foarte precauţi. Poate că era bine să nu se oprească la Quebec, unde ajunseră în 22 septembrie, dar Jean avea întâlnire cu avocatul SŁbastien Gramont, unul dintre cei mai înflăcăraţi deputaţi din opoziţia canadiană.

Când întunericul se lăsă peste oraş, Jean se furişă prin cartierele selecte şi, mergând pe strada Petit Champlain, ajunse la locuinţa lui Gramont.

Avocatul şi Jean se cunoşteau de câţiva ani. Gramont avea atunci treizeci şi şase de ani şi participase la multe manifestaţii politice, în special la cea din 1835, unde cei doi intraseră în legătură. Jean nu-i spusese nimic despre familia sa. Gramont ştia doar că tânărul avea să-i conducă în cursul revoltei ce urma. Nu-l mai văzuse de la tentativa eşuată din 1835 şi îl aştepta cu nerăbdare.

Când Jean veni acolo, fu primit cu mare căldură.

— Nu pot sta decât câteva ore, zise el.

— Atunci să le folosim cât mai bine, pentru cauza noastră, replică avocatul. Să discutăm despre trecut şi viitor!

— Nu despre trecut, spuse Jean, ci doar despre viitor!
Gramont simţise că în viaţa tânărului existase o suferinţă a cărei cauză n-o cunoştea. Jean era atât de rezervat, că evită să-i întindă mâna. Avocatul nu avea ce face. Atunci când prietenul său va vrea, îi va dezvălui acest secret.
În cele câteva ore discutară despre situaţia politică. Pe de o parte, avocatul îi făcu cunoscută lui Jean starea de spirit din Parlament. Pe de altă parte, Jean îl puse la curent pe S£bastien Gramont cu măsurile luate în vederea unei mişcări de amploare şi cu formarea comitetului de la vila Montcalm, cu rezultatele călătoriei sale prin Canada Inferioară şi cea Superioară. Campania sa avea să se încheie în districtul Montreal.
Avocatul ascultă atent ce progrese se făcuseră în privinţa cauzei naţionale, cum fuseseră daţi banii prin târguri şi sate, pentru a se cumpăra arme şi muniţie. Nu se mai aştepta decât semnalul începerii luptei.
Jean află despre cele mai recente măsuri luate de autorităţile din Quebec.
— S-a zvonit că ai fost aici, dragă Jean, în urmă cu o lună. Au urmat percheziţii, chiar şi în casa mea. Am fost vizitat de agenţi, printre care şi un anume Rip.
— Rip! strigă tânărul cu o voce furioasă, ca şi cum numele acesta i-ar fi ars buzele.
— Da, şeful firmei Rip and Co., zise Gramont. Nu uita că poliţistul acesta este un om foarte periculos…
— Periculos!… murmură Jean.
— Va trebui să te fereşti de el! adăugă Gramont.
— Să mă feresc? de un mizerabil?
— Îl cunoşti?
— Eu da, însă el încă nu mă cunoaşte!
— Asta este foarte bine, adăugă avocatul, surprins de furia de pe chipul oaspetelui său.
Jean schimbă subiectul discuţiei, întrebându-l despre politica Parlamentului din ultimele săptămâni.
— În Cameră, Papineau, Cuvillier, Viger, Quesnel, Bourdages atacă legile guvernului. Lordul Gosford dorea suspendarea Camerei, dar asta ar fi însemnat revoltă în toată tara…
— Să dea Dumnezeu să nu facă asta înainte ca noi să fim gata! replică Jean. Şefii să nu grăbească lucrurile, din imprudenţă!

— Îi voi avertiza şi nu vor face nimic fără voia ta. Însă guvernatorul general a luat măsuri împotriva unei posibile insurecţii pe cale să izbucnească. Sir John Colborne a concentrat trupe pe care să le deplaseze repede în orice târg din comitatele lui Saint Laurent, pe unde, se zice, s-ar duce lupte.

— Acolo şi în alte douăzeci de puncte, în acelaşi timp, replică Jean. Sper asta. E important ca toată populaţia Canadei să se revolte în aceeaşi zi, iar birocraţii vor fi copleşiţi de numărul adversarilor lor. Dacă mişcarea ar fi doar locală, ar fi repede înăbuşită. De aceea umblu prin parohiile din est şi din vest, după ce am trecut pe la cele din centru. Voi pleca mai departe chiar în noaptea asta.

— Bine, dar nu uita că soldaţii şi voluntarii lui sir John Colborne sunt cantonaţi lângă Montreal, sub conducerea coloneilor Gore şi Witherall. Acolo, fără îndoială, ne vor lovi cumplit…

— Vom combina totul ca să fim în avantaj de la primele schimburi de focuri! Comitetul de la vila Montcalm, condus de energicul domn Vaudreuil, studiază o acţiune comună, iar cele din Saint Hyacinthe, Verchdres, Laprairie, din vecinătatea Montrealului, unde sunt cei mai înflăcăraţi Fii ai Libertăţii, au transmis în oraşe, târguri şi sate focul patriotismului lor…

— Pe care n-o să-l stingă tocmai clerul, spuse Gramont. La slujbe, dar şi la întâlniri particulare, preoţii se exprimă împotriva tiraniei anglo-saxone. În urmă cu câteva zile, la Quebec, un predicator tânăr a făcut apel la sentimentul naţional. Ministrul de poliţie a vrut să-l aresteze, dar lordul Gosford, ca să menajeze clerul canadian, l-a oprit. Predicatorul va pleca din oraş. Îşi va continua misiunea prin parohiile comitatului Montreal. Este gata să-şi sacrifice libertatea şi viaţa pentru cauza noastră!

— Şi e tânăr?

— Nu are decât treizeci de ani.

— Din ce ordin face parte?

— Din congregaţia Sfântul Supliciu.

— Cum îl cheamă?

— Joann. E abate.

Oare numele acela stârnise ceva în amintirea lui Jean? Gramont aşa crezu, deoarece tânărul tăcu o vreme. Apoi se despărţiră.

— Îţi mulţumesc, dragă Gramont. Este important să ajung la tovarăşii mei înainte de miezul nopţii. Trebuie să plecăm când va creşte mareea.

— Bine, Jean. Dacă mişcarea noastră va reuşi sau nu, tot vei rămâne unul dintre cei care a făcut cel mai mult pentru ţara noastră!

— N-am făcut nimic, dacă rămâne tot sub jugul Angliei. Sper s-o eliberez, chiar cu preţul vieţii mele…

— Atunci îţi va datora recunoştinţă eternă! zise avocatul.

— Nu-mi va datora nimic!

După care, cei doi se despărţiră. Jean ajunse pe Champlain, ancorat la o lungime de cablu de mal, iar cuterul lui Pierre porni, dus de curent, spre Montreal.

Capitolul VII
De la Quebec la Montreal

Până la miezul nopţii, cuterul se deplasase câteva mile în amonte. În noaptea luminată de luna plină, Pierre manevra în siguranţă, deşi naviga de la un mal la altul, iar vântul sufla dinspre vest destul de tare.

Champlain se opri puţin doar înainte de ivirea zorilor. Ceţurile acopereau şi întinsele câmpii de pe cele două maluri. Soarele începu să le alunge şi începură să se vadă vârfurile copacilor apărând dintre aburi. Cursul fluviului redeveni vizibil.

Mulţi pescari erau deja la lucru, trăgând de undiţe şi de năvoade din ambarcaţiile lor, ce nu părăseau cursul superior al lui Saint Laurent ori afluenţii săi din dreapta şi din stânga. Champlain se pierdu în flotila lor şi-şi desfăşură activităţile matinale între malurile comitatelor Port Neuf şi Lotbinidre. Fraţii Harcher ancorară lângă malul septentrional şi se puseră pe treabă. Ei aveau nevoie de peşte pe care să-l vândă prin sate, de îndată ce ar fi pornit în sus pe fluviu, în ciuda vântului contrar.

Nişte pirogi veniră la Champlain. Cu acestea se putea umbla, purtându-le în spate, şi pe uscat, în zone unde cursul de apă este nenavigabil, din cauza stâncilor sau unde există cataracte periculoase.

Cei care le foloseau erau mai ales indieni. Cumpăraseră peşte,

pe care să-l ducă în satele şi în târgurile din interior, unde ambarcaţiile lor umblau pe acele râuleţe din teritorii. La Champlain traseră şi nişte canadieni, care discutară cu Jean, apoi plecară spre mal, ca să îndeplinească misiunea primită.

Dacă ar fi vrut doar câştig din pescuit, fraţii Harcher ar fi fost tare mulţumiţi în acea zi. Peştele prins s-a dovedit numeros şi din specii foarte căutate şi apreciate, ştiucă, biban, scrumbie ori altele existente doar în Canada, denumite de localnici „maskinongi” şi „turadi”. De aceea, oamenii de pe Champlain fură bine primiţi în localităţile prin care trecură.

Au fost favorizaţi şi de timpul magnific – specific incomparabilei văi a fluviului Saint Laurent. Ce peisaje minunate există acolo, graţie câmpurilor învecinate, ce pornesc de pe malurile fluviului până la lanţul Laurentidelor! După poetica exprimare a lui Fenimore Cooper, cele mai frumoase imagini sunt toamna, atunci când locurile îşi îmbracă hainele verzi şi galbene ale ultimelor zile plăcute.

În comitatul Port Neuf, Champlain navigă pe lângă malul stâng. În târgul cu acelaşi nume, ca şi prin satele Sainte Anne şi Saint Stanislas, se ocupară de afaceri. Poate că, în anumite locuri, ei lăsară mai mulţi bani decât ar fi primit pentru peştele lor, dar fraţii Harcher nu se plânseră de acest lucru.

În zilele următoare, Jean fu purtat la fel, de la un mal la altul. În comitatul Lotbinidre, pe malul drept, la Lotbinidre şi la Saint Pierre-les-Bosquets, în comitatul Champlain, pe malul opus, la Batiscan, apoi pe celălalt, la Gentilii, la Doucette, principalii reformişti fură vizitaţi de el. A trecut prin comitatul Nicolet şi localitatea cu acelaşi nume. Domnul Aubineau, judecător de pace, luă legătura cu el. Jean află de la el că abatele Joann trecea prin parohii şi predicile sale înflăcărau spiritele. Domnul Aubineau îi spuse despre lipsa armelor şi a muniţiilor.

— Veţi primi în curând, îi răspunse el. Un convoi de plute a plecat de la Montreal astă-noapte. Nu va întârzia şi vă va aduce puşti, gloanţe şi pulbere. Veţi fi înarmaţi la timp. Nu acţionaţi înainte de ora prevăzută. Puteţi intra în legătură cu cei din vila Montcalm, de pe Insula Jesus, şi coresponda cu preşedintele lor….

— Cu domnul Vaudreuil?

— Da.

— Bine!

— Abatele Joann a trecut prin Nicolet?
— În urmă cu şase zile.
— Ştiţi încotro a plecat?
— În comitatul Verch&res, apoi va trece, dacă nu mă înşel, prin Laprairie.
După aceea se despărţiră şi Jean urcă pe Champlain. Fraţii Harcher îşi vânduseră peştele. Pe urmă, traversară fluviul pe diagonală, în direcţia comitatului Saint Maurice.
La gura de vărsare a râului omonim se află unul dintre cele mai vechi târguri, numit Trei Râuri, de la care începe o întinsă vale fertilă. Acolo se făcuse o turnătorie de tunuri, de către o societate franco-canadiană, doar cu cu muncitori franco-canadieni.
Era un centru anti-loialist, pe care Jean nu-l uitase. Urcară deci mai multe mile pe Saint Maurice şi el intră în legătură cu comitetele din acele parohii.
Recenta turnătorie era abia în perioada de organizare. Peste câteva luni, ar fi putut livra gurile de foc necesare. Dacă s-ar fi lucrat zi şi noapte, s-ar fi putut totuşi ca primele tunuri ale uzinei din Saint Maurice să se opună artileriei regaliste.
Jean avu o întrevedere importantă cu şefii comitetelor de acolo. Se puteau turna unele tunuri la timp, iar mâna de lucru nu lipsea.
Plecând de la Trei Râuri, Champlain navigă de-a lungul malului stâng al comitatului Maskinonge, se opri în dreptul orăşelului cu acelaşi nume, apoi străbătu, în noaptea de 24 spre 24 septembrie, porţiunea lui Saint Laurent unde apele sale se lăţesc foarte mult, cunoscută ca Lacul Saint Pierre. Acesta, lung de cinci leghe, este limitat în amonte de o serie de insuliţe ce se întind de dincolo de Berthier, târguşor din comitatul omonim, până la Sorel, în comitatul Richelieu.
Acolo prinseră mult peşte. Norii foarte groşi, ce favorizau bezna nopţii, îi împiedicau însă să distingă malurile de nord şi de sud.
Pe la miezul nopţii, Pierre văzu în faţă un foc arzând, în amonte de ei.
— Este felinarul unei nave, zise Remy.
— Atenţie la năvoade! replică Jacques. Să nu ni le rupă nava asta!
— Să mergem spre tribord! zise Michel. Mulţumesc, Doamne,

că avem destul spaţiu…

— Nu, spuse Pierre, vântul nu ne lasă.

— Atunci să scoatem năvoadele, remarcă Tony. Aşa vor fi în siguranţă…

— Da. Hai, să nu mai pierdem timpul, replică R6my.

Fraţii se pregăteau să scoată năvoadele, când Jean le zise:

— Sunteţi siguri că nava asta se lasă dusă de curent?

— Nu ştiu, răspunse Pierre. Oricum, se apropie încet de noi.

— O fi, poate, o cuşcă? întrebă Jacques.

— Atunci, s-o evităm, spuse R6my. Hai, ridicaţi năvoadele la bord!

Champlain risca să-şi rupă plasele dacă fraţii nu le-ar fi adus la bord, fără să mai aibă timp să scoată măcar peştii prinşi în ele. Obiectul care purta lumina se afla la mai puţin de două lungimi de cablu de ei.

În Canada, „cuştile” sunt convoaie de plute compuse din şaizeci, şaptezeci de „crib”, adică buşteni, care însumează împreună cel puţin o mic de picioare cubice. Numeroase cuşti de acest fel vin la vale spre Montreal şi Quebec, după dezgheţarea fluviului. Provin din imensele păduri vestice, ce formează inepuizabila bogăţie a Canadei.

Imaginaţi-vă un enorm ponton plutitor, fără catarge, compus din trunchiuri de copaci, din care se debitează, de exemplu, scânduri de către ferăstraiele aflate în zona cascadelor de la Chaudi£res, de pe râul Outaouais. Unele dintre miile de plute se opresc la Montreal, de unde se încarcă pentru a fi transportate spre Europa, iar multe altele ajung la Quebec, unde se aflǎ centrul exploatărilor forestiere, cu o cifră de afaceri de aproape treizeci de milioane de franci.

Convoaiele de plute stânjenesc navigaţia pe fluviu, mai ales pe ramificaţiile sale intermediare, care nu-s prea late. Sunt duse de curent şi aproape imposibil de dirijat. Ambarcaţiile de pescari sau de transport trebuie să se ferească de ele, altfel pot fi grav deteriorate. Iată de ce fraţii încercau să-şi ferească năvoadele.

Jacques nu se înşelase. Avea de a face cu o plută, iar felinarul din partea ei anterioară indica în ce direcţie se deplasa. Se afla la doar douăzeci de braţe atunci când ei izbutiră să ridice plasele.

În liniştea nopţii se auzi un glas ce intona vechiul cântec al ţării, pe care domnul Reveillaud îl considera un adevărat imn

naţional – mai mult prin melodie decât prin cuvinte. Cântăreţul era patronul plutei, un canadian de origine franceză. Îl recunoşteai după accent şi după felul foarte deschis în care pronunţa diftongul „ai”.

Iată ce cânta:

Venind de la nuntă Tare obosit Lângă fântâna cu apă bună Eu m-am odihnit…

Jean îi recunoscu glasul, întrucât se apropie de Pierre atunci când Champlain îşi scotea vâslele, ca să evite cuşca.

— Acostează, îi zise el.

— Să acostez?

— Da. E Louis Lacasse.

— Vom pluti în derivă cu el?

— Doar cinci minute, îi ceru Jean. Vreau să-i spun două vorbe.

Pierre trase imediat ambarcaţia lângă plută. O legă de partea din faţă a acesteia.

Cel cu felinarul, văzându-le manevra, se opri din cântat şi strigă:

— Hei! Voi, din cuter! Aveţi grijă!

— Nu-i niciun pericol, Louis Lacasse! îi zise Pierre. Ai de a face cu Champlain.

Jean sări pe plută şi se duse la patron, care-i spuse, după ce-l recunoscu.

— Vă salut, domnule Jean!

— La fel, Lacasse.

— Ştiam că o să vă întâlnesc pe drum, dar nu aşa de repede. Dar de vreme ce sunteţi aici…

— Totul este la bord? întrebă Robert.

— Da, ascuns sub buşteni. Marfa este bine legată şi ancorată, vă asigur! adăugă Louis, aprinzându-şi pipa.

— Au venit vameşii?

— Da, la Vercheres. Au stat de vorbă o jumătate de ceas cu mine. N-au văzut nimic!

Louis pronunţa unele cuvinte cu accentul folosit în anumite regiuni ale Franţei.

— Câte sunt? întrebă Jean.

— Două sute de puşti.

— Săbii?

— Două sute cincizeci.

— De unde vin?

— Din Vermont. Prietenii noştri americani au lucrat bine şi nu ne-a costat scump. Le-a fost doar cam greu să care încărcătura până la fortul Ontario, de unde le-am preluat. Noi n-am avut dificultăţi!

— Muniţii?

— Trei butoiaşe cu pulbere şi câteva mii de gloanţe. Dacă fiecare ucide câte un om, în curând nu va mai rămâne nicio uniformă roşie în Canada! Vor fi mâncaţi de mâncătorii de „broaşte”, cum ne spun nouă anglo-saxonii.

— Ştii căror parohii le sunt destinate armele şi muniţia? întrebă Jean.

— Sigur că da. Fiţi fără grijă! Nu mă va prinde nimeni. Noaptea voi opri pluta, iar ei vor veni cu bărcile să-şi ia partea. Cobor însă doar până la Quebec, unde îmi încarc lemnele la bordul lui Moravian, cu destinaţia Hamburg.

— Bine, zise Jean. Înainte de Quebec vei livra ultimele puşti şi ultimul butoiaş cu pulbere.

— Atunci, totul e perfect!

— Spune-mi, Louis, eşti sigur de oamenii care sunt cu tine?

— Bineînţeles! Ei ştiu să tragă bine cu puşca, dacă vor fi atacaţi, şi nu vor sta degeaba!

Jean îi dădu nişte piaştri, pe care patronul şi-i băgă repede în buzunarele largi ale hainei sale.

După care îşi strânse mâinile cu vigoare cu cei din echipajul cuterului.

Jean urcă iar la bordul lui Champlain, care se îndepărtă către malul stâng. În timp ce convoiul de plute îşi continua deriva în aval, se auzi glasul sonor al lui Louis, intonând vechiul cântec:

La fântâna cu apă limpede Mă voi plimba!

După un ceas, briza reveni odată cu mareea în creştere. Champlain porni printre numeroasele insuliţe care delimitează Lacul Pierre, şi, urmând, succesiv, litoralul comitatelor Joliette şi Richelieu, situate faţă în faţă unul de altul, făcu apoi escală în satele riverane din comitatele Montcalm şi Verchdres, ale căror femei se luptaseră cu atât curaj la sfârşitul secolului al XVII-lea ca să apere un fort atacat de sălbatici.

În timp ce cuterul lor staţiona, Jean îi putu vizita pe şefii reformişti şi află starea de spirit a localnicilor. De mai multe ori i se vorbi despre Jean-Fără-Nume, pe al cărui cap se pusese premiu. Unde se afla, oare, el? Avea să apară, când va începe

lupta? Patrioţii se bazau pe el.

În ciuda guvernatorului general, ce încerca să-l aresteze, el putea veni fără teamă în comitat şi toate uşile caselor îi erau deschise!

Jean fu emoţionat de acele dovezi de devotament până la sacrificiul suprem. Da, era aşteptat ca un Mesia de către populaţia canadiană! Se mulţumi să răspundă:

— Nu ştiu unde este Jean-Fără-Nume, dar, în ziua indicată, va apărea unde va fi nevoie de el!

Pe la miezul nopţii dintre 26 şi 27 septembrie, Champlain ajunse la ramura meridională a lui Saint Laurent, ce separă Insula Montreal de malul sudic.

Champlain îşi încheia astfel călătoria. Peste câteva zile, fraţii Harcher aveau să-l pregătească pentru iarnă, când navigaţia este imposibilă pe fluviu. Apoi, Jean şi ei urmau să meargă în comitatul Laprairie, la ferma din Chipogan, unde familia fermierului se aduna pentru nuntă.

între Insula Montreal şi malul drept, braţul lui Saint Laurent are repezişuri ce pot fi considerate printre curiozităţile ţinutului. În acel loc se află un fel de lac, asemănător lui Saint Pierre, unde Champlain întâlnise pluta lui Louis… Este numit Cascada lui Saint Louis, situată în faţa lui Lachine, un târguleţ în amonte de Montreal, loc de vilegiatură foarte căutat de cei din marele oraş canadian. Pare o mare tumultuoasă, în care se varsă unul dintre afluenţii lui Outaouais. Pe malul drept se ridică păduri dese, în jurul satului irochez creştinat Caughnawaga, a cărui bisericuţă îşi înalţă turla prin verdeaţa înconjurătoare.

În această parte a lui Saint Laurent, urcatul este greu, dar coborâtul se face mai uşor decât ai vrea, deoarece ambarcaţia o ia printre repezişuri şi nu e condusă decât de la cârmă. Cei de acolo sunt obişnuiţi cu această zonă primejdioasă – mai ales pescarii, care vin să prindă mii de sardele – şi manevrează cu iscusinţă prin apele furioase. Doar navigând de-a lungul malului meridional al fluviului şi remorcând ambarcaţia cu o coardă, se putea ajunge în localitatea Laprairie, din comitatul cu acelaşi nume, unde Champlain obişnuia să ierneze.

Pe Ia prânz, Pierre se afla puţin în aval de târgul Lachine. De unde vine acest nume, care e cel al vastului imperiu asiatic? Pur şi simplu, de la primii navigatori pe Saint Laurent.

Ajunşi în vecinătatea Marilor Lacuri, ei s-au crezut pe ţărmul

Oceanului Pacific şi, ca urmare, nu departe de China.

Patronul lui Champlain manevră astfel încât să urmărească malul drept al fluviului. Îl atinse pe la cinci seara, chiar la limita dintre comitatele Montreal şi Laprairie.

Atunci, Jean îi zise:

— Voi debarca, Pierre.

— Nu vii cu noi până la Laprairie?

— Nu, trebuie să trec prin parohia Chambly. Debarcând la Caughnawaga, voi avea mai puţin drum de făcut pentru a ajunge acolo.

— Dar rişti mai mult, zise Pierre, şi voi fi îngrijorat de îndată ce te vei îndepărta. De ce nu rămâi cu noi, Jean? încă două zile şi vom pleca toţi împreună, după ce-l pregătim de iernat pe Champlain.

— Nu pot. Trebuie să ajung la Chambly în noaptea asta!

— Vrei ca doi dintre noi să te însoţească?

— Nu. Mai bine merg singur.

— Şi vei rămâne în Chambly?

— Doar câteva ore, Pierre. Vreau să plec înainte de ivirea zorilor.

Fiindcă Jean nu prea dorea să explice ce urma să facă în acea localitate, Pierre nu insistă, ci adăugă:

— Te vom aştepta în Laprairie?

— Nu. Vedeţi-vă de treabă şi nu vă faceţi griji pentru mine.

— Ne vom mai vedea?

— Da, la ferma din Chipogan.

— Noi trebuie să fim toţi acolo, în prima săptămână din octombrie.

— Ştiu.

— Nu lipsi, Jean! Absenţa ta îi supără pe tata, pe mama, pe toţi! La Chipogan va fi o sărbătoare în familie. Dacă ne-ai devenit frate, fii alături de noi când trebuie.

— Voi fi, Pierre!

Jean le strânse mâinile fraţilor Harcher. Coborî apoi în cabina lui Champlain, se îmbrăcă în costumul pe care-l purta la vila Montcalm şi se despărţi de ei.

O clipă mai târziu, el sări pe mal, îşi luă iar rămas-bun şi dispăru printre copacii care înconjurau satul irochez.

Pierre, Michel, Remy, Tony şi Jacques începură manevrele. Cu mari eforturi, multă oboseală, traseră ambarcaţia împotriva

curentului.

Pe la opt seara, Champlain era bine ancorat într-un golfuleţ, la poalele colinei pe care se află primele case din târgul Laprairie.

Fraţii îşi încheiaseră campania de pescuit, după ce, în şase luni, parcurseseră două sute de leghe, urcând şi coborând pe apele marelui fluviu.

Capitolul VIII
O aniversare

Jean plecă de pe Champlain pe la cinci seara. Vreo trei leghe îl despărţeau de târgul Chambly spre care se îndrepta. Ce urma să facă la Chambly? Nu-şi terminase activitatea de propagandă prin comitatele extreme din sud-vest, înainte de a sosi la vila Montcalm? Ba da, însă nu vizitase şi această parohie. Pentru ce? Nimeni nu putea şti.

Nu spusese nimănui de ce. Doar el ştia. Se ducea la Chambly ca şi cum ar fi fost atras şi respins totodată. Să meargă acolo sau nu? O luptă se ducea în el însuşi.

De doisprezece ani, Jean părăsise târgul în care se născuse. Nu-l mai văzuse de atunci. După o absenţă aşa de îndelungată, îşi uitase oare, strada pe care se jucase copil fiind sau casa în care crescuse?

Nu! Aceste amintiri nu puteau fi şterse. Ieşind din pădurea riverană, se văzu în mijlocul preriilor pe care le parcurgea odinioară, când se ducea la bac să treacă apele lui Saint Laurent. Nu un străin călca pe acel teritoriu, ci unul dintre copiii din ţinut.

Nu ezită să urmeze anumite poteci, să folosească anumite scurtături. La Chambly avea să recunoască de îndată casa părintească, strada îngustă, prin care se întorcea adesea, biserica unde-l ducea mama lui, colegiul unde-şi începuse studiile, pe care le terminase la Montreal?

Jean vrusese să revadă acele locuri, de care stătuse departe atâta vreme. Se apropia clipa în care-şi risca viaţa în lupta supremă şi o dorinţă irezistibilă îl îndemna să revadă târgul în care se născuse. Nu Jean-Fără-Nume li se prezenta reformiştilor din comitat, ci copilul se întorcea în Chambly, poate pentru ultima dată.

Jean mergea repede, ca să ajungă până la căderea nopţii. Voia să plece din Chambly până în zori. Absorbit de amintirile ce-l torturau, ochii săi nu vedeau ceea ce altădată i-ar fi atras atenţia: elanii ce umblau printre copaci, păsările de tot felul, ce zburau printre arbori, vânatul ce se furişa prin pădure.

Câţiva încă munceau la câmp. Îi ocoli, ca să nu le răspundă saluturilor lor cordiale, vrând să treacă neobservat pe câmp şi să viziteze târgul Chambly fără să fie văzut.

Era cam şapte când turla bisericii se ivi din verdeaţă. Mai avea de parcurs o jumătate de leghe. Dăngănitul clopotului, purtat de vânt, ajungea până la el. În loc să strige:

— Eu sunt! Eu, care vreau să revin în mijlocul a tot ce am iubit odinioară!… Mă întorc la cuibul meu!… La leagănul meu!…

El tăcea, întrebându-se, în schimb, cu teamă:

— Ce caut aici?

Totuşi, după dăngănitul neîntrerupt al clopotului, înţelese că nu Angelus îl trăgea. La ce slujbă se adunau credincioşii din Chambly atât de târziu, în noapte?

„Cu atât mai bine! îşi zise în sine Jean. Se vor strânge toţi la biserică!… Voi trece prin târg fără să fiu văzut!… Nu voi vorbi cu nimeni!… Nu va şti nimeni că am trecut pe aici!

Îşi spunea asta şi îşi continua drumul, deşi s-ar fi întors, însă o forţă invincibilă îl împingea înainte.

Pe măsură ce se apropia de Chambly, se uita mai atent în jur. Multe se schimbaseră în cei doisprezece ani. Recunoştea totuşi casele, fermele, curţile.

O luă pe strada principală, apoi se strecură printre case, cu aspect de secolul al XVII-lea. Trecu pe lângă locuinţa unor prieteni de familie, apoi pe lângă cea a preotului. Oare ei mai trăiau încă? Ajunse în apropiere de colegiul unde învăţase atâţia ani…

Casa părintească se ivi, în apropiere de biserică. În spate avea o frumoasă grădină, cu arbori înalţi.

Era beznă. În biserică se putea vedea, prin uşa întredeschisă, la lumina lumânărilor, lumea adunată pentru slujbă.

De îndată simţi nevoia să intre în mulţimea aceea, convins că nimeni nu-l va recunoaşte. Voia să asiste la slujbă şi să se roage. Mai tare îl atrase însă casa părintească, din partea opusă bisericii…

Îşi aminti toate amănuntele despre ea, bariera ce împiedica

intrarea în curtea mică din faţă, porumbarul, cele patru ferestre de la parter ale casei, geamul din stânga, de la primul etaj, unde stătea adesea mama sa, printre florile ce o încadrau…

Plecase la cincisprezece ani din Chambly. La vârsta aceea, lucrurile rămân gravate în memorie pentru totdeauna… în acest loc trebuia să se afle locuinţa, construită de înaintaşii familiei lor, la începuturile coloniei canadiene.

Dar nu mai găsi nicio casă în locul unde ar fi trebuit să se afle! Doar ruine sinistre. Pietre calcinate, ziduri înnegrite, grinzi arse, cenuşă. Casa căzuse pradă flăcărilor!

Cine îi dăduse foc? Jean se îngrozi. Arsese din întâmplare sau mâna vreunui justiţiar o incendiase?…

Păşi printre ruine… călcă pe cenuşă. Câteva cucuvele îşi luară zborul. Fireşte, nimeni nu mai trecuse pe acolo… De ce existau ruinele acelea în zona cea mai frecventată din târg? De ce, după incendiu, nu se curăţase locul?

În cei doisprezece ani de absenţă, Jean nu aflase că fusese distrusă casa lui părintească…

Cu inima grea, imobil, se gândea la trecutul trist şi la prezentul şi mai trist!

— Ce faceţi acolo, domnule? îi strigă un bătrân, ce se ducea spre biserică.

Jean nu-l auzi şi nu-i răspunse.

— Sunteţi surd? Nu mai staţi acolo! Dacă vă vede cineva, vă poate înjura!

Jean ieşi dintre ruine în piaţa de lângă biserică şi zise:

— Cu mine vorbiţi?

— Da, domnule. Nu trebuie să intraţi acolo!

— De ce?

— E un loc blestemat!

— Blestemat?

Abia şopti aceste cuvinte şi bătrânul nu-l auzi.

— Sunteţi străin?

— Da, răspunse Jean.

— N-aţi mai trecut prin Chambly de mult?

— De foarte mult timp!

— De aceea nu ştiţi… Credeţi-mă, vă dau un sfat bun, nu vă întoarceţi printre ruine!

— De ce?

— Întrucât vă murdăriţi cu cenuşa casei unui trădător!

— Trădător?
— Da, Simon Morgaz!
Bietul de el, ştia bine asta!
Deci casa părintească, de unde fuseseră alungaţi în urmă cu doisprezece ani, nu mai exista! Rămăseseră doar câteva ziduri arse… Tradiţia făcuse din ea un loc atât de infam, că nimeni nu se mai apropia de ea. Oamenii din Chambly o considerau un loc blestemat… Nici după doisprezece ani, nimic nu diminuase oroarea inspirată de numele lui Simon Morgaz!
Jean plecă ochii, mâinile îi tremurau. Prin întuneric, bătrânul nu-l văzu roşind de ruşine.
— Sunteţi canadian?
— Da, răspunse Jean.
— Atunci, cum puteţi uita crima lui Simon Morgaz?
— Nimeni din Canada n-o uită.
— Nimeni, domnule. Veniţi din est?
— Da, din est, de la Noul Brunswick.
— De foarte departe. Nu ştiaţi că locuinţa lui a fost distrusă?
— Nu… Vreun accident, fireşte?…
— Nu, domnule! Ar fi fost mai bine s-o fi trăznit Dumnezeu, dar noi i-am luat-o înainte şi am făcut dreptate! Chiar a doua zi după ce l-am izgonit pe Simon Morgaz! Ruinele le-am lăsat aşa, să nu se uite niciodată crima sa… Doar că nimeni nu are voie să se apropie şi nici n-ar vrea nimeni să se murdărească de praful rămas din această casă!
Jean asculta neclintit. Aprinderea bătrânului arăta ce oroare avea faţă de Simon Morgaz… Ce amintiri să mai găsească Jean în Chambly? Doar ruşine…
Vorbind astfel, se îndepărtară de locuinţa blestemată şi se apropiară de biserică. Clopotul dăngănea încă. Se mai auzeau nişte imnuri, întrerupte de lungi momente de pauză. Slujba avea să înceapă.
— Acum vă părăsesc, domnule. Sau poate vreţi să intraţi în biserică? Aţi asculta o slujbă cu mare efect în parohie…
— Nu pot, răspunse Jean. Mâine dimineaţă trebuie să fiu în Laprairie.
— Atunci nu aveţi nicio clipă de pierdut. Drumurile sunt sigure. De la o vreme, agenţii le parcurg zi şi noapte, prin tot comitatul Montreal, căutându-l pe Jean-Fără-Nume. Eu mă bazez pe acest tânăr erou, domnule! Şi cred că mulţi viteji de aici sunt

gata să-l urmeze!

— Şi mulţi din întregul comitat…

— Oricum, trebuie să ne spălăm de ruşinea unui compatriot ca Simon Morgaz!

Bătrânului îi plăcea vorba. Când să-şi ia definitiv rămas-bun de la Jean, acesta îl întrebă:

— Aţi cunoscut familia lui Simon Morgaz?

— Da, domnule. Am şaptezeci de ani şi aveam cincizeci şi opt pe vremea aceea. Niciodată nu l-am crezut pe Simon în stare de o asemenea mârşăvie… Ce s-o mai fi întâmplat cu el? O fi murit? A plecat în străinătate? Bieţii lui copii, sărmana sa nevastă! Pe ei îi deplâng, săracii! Doamna Bridget, o femeie atât de bună şi de generoasă! O iubeau toţi cei din târgul nostru. O mare patrioată. Ce a mai suferit, săraca!

Dar cum poate fi redat ce era în sufletul lui Jean! în faţa ruinelor blestemate ale casei lui Simon Morgaz, unde se desfăşurase trădarea, unde tovarăşii de arme ai tatălui său fuseseră vânduţi, era evocat numele mamei sale. Retrăia acolo imagini din viaţa lor nefericită. Cu greu se putea stăpâni să nu urle…

— I-am cunoscut şi pe cei doi fii ai săi, continuă bătrânul. Cât o iubeau! Unde or fi azi? Aici toată lumea îi iubea pentru inima lor bună. Cel mare era studios, mezinul îi apăra mereu pe cei slabi de cei tari!? îl chema Jean… Pe fratele lui, Joann… Ca pe preotul ce va ţine imediat slujba.

— Abatele Joann?

— Îl cunoaşteţi?

— Nu, dar am auzit vorbindu-se de predicile sale…

— Ar trebui să-l cunoaşteţi, domnule! A trecut prin comitatele din vest şi lumea se înghesuia să-l asculte. Să vedeţi ce entuziasm provoacă! Mai staţi o oră şi plecaţi după aceea!…

— Vă urmez!

Se îndreptară spre biserică şi de abia găsiră loc înăuntru.

Se spuseseră câteva rugăciuni, iar acum urma predica.

Abatele Joann era în vârstă de treizeci de ani. Avea un chip pasional, ochi pătrunzători. Semăna foarte bine cu fratele său. Nu avea nici el barbă. Trăsăturile lor proveneau de la mama lor. Mulţimea îi sorbea cuvintele, iar abatele exercita o mare influenţă asupra credincioşilor. Era purtătorul de cuvânt al catolicismului şi al naţionalismului, un apostol, un misionar

adevărat, capabil să-şi verse sângele pentru credinţă.

Îşi începu predica. Vorbea de Dumnezeu, dar se simţea că şi de ţara sa. Aluziile la stările de lucruri din Canada îi înflăcărau pe ascultători. Patriotismul lor abia aştepta să treacă la fapte.

Gesturile, cuvintele, atitudinea lui înflăcărau oamenii adunaţi acolo, gata să ridice stindardul libertăţii împotriva spoliatorilor englezi. Vocea sa vibrantă cerea ajutorul Cerului în drumul lor către independenţă.

Din umbră, Jean îl asculta. Parcă el vorbea, prin gura fratelui său. Aveau aceleaşi idei, aceleaşi aspiraţii, aceeaşi inimă, deşi erau două fiinţe separate. Fiecare lupta pentru ţara sa, unul prin vorbe, altul prin acţiune, gata să-şi sacrifice vieţile.

Clerul catolic avea o mare influenţă în Canada de atunci, atât social, cât şi intelectual. Preoţii erau consideraţi persoane sacre. Se luptau pentru vechile credinţe catolice cu dogmele protestanţilor englezi. Politica de eliberare se unea, aşadar, cu religia, formând o alianţă strânsă între cler şi credincioşi.

Abatele Joann făcea parte din Ordinul Supliciului. Acesta poseda teritorii vaste, de unde obţineau importante venituri. Richelieu le acordase drepturi senioriale pe Insula Montreal. De aceea, ordinul avea mare putere în Canada, iar preoţii săi erau printre cei mai bogaţi şi chiar influenţi proprietari din ţară.

Slujba sau discursul patriotic al abatelui Joann dură trei sferturi de oră. Îi entuziasmă pe auditori, care-l aclamară de mai multe ori. E de mirare că autorităţile lăsau libere asemenea predici în care se făcea propagandă reformistă sub acoperirea Evangheliei? Dar nu era uşor să sesisezi o provocare directă la insurecţie, iar clerul se bucura de o libertate pe care guvernul nu voia s-o atingă decât cu maximă prudenţă.

După slujbă, Jean se retrase într-un ungher al bisericii, ascultând mulţimea. Voia să-i strângă mâna abatelui, să-i vorbească, înainte de a se întoarce la ferma din Chipogan? Fireşte. Cei doi fraţi nu se văzuseră de câteva luni.

Jean aşteptă astfel după stâlpii naosului, până ce un tumult izbucni afară. Se auzeau strigăte, urlete, vociferări, un fel de mânie publică, violent manifestată. În acelaşi timp, lumini intense se vedeau de afară, iar reverberaţiile lor pătrundeau şi în interiorul bisericii.

Tras de ceilalţi, Jean ajunse şi el în piaţa din faţa bisericii.

Ce se întâmpla acolo?

În faţa ruinelor casei trădătorului se înălţa un mare foc. Bărbaţi, femei şi copii îl aţâţau, aruncând lemne în flăcări.

Prin aer răzbăteau cuvinte pline de ură:

— Arzi, trădătorule!… Arzi, Simon Morgaz!

Un fel de manechin fu aruncat în flăcări.

Jean pricepu. Populaţia din Chambly îl executa fictiv pe mizerabil, ca la Londra, unde este ars anual Guy Fawkes, eroul criminal din conspiraţia Pulberii.

Era chiar 27 septembrie, ziua în care Walter Hodge şi tovarăşii săi, Frangois Clerc şi Robert Farran, muriseră pe eşafod.

Îngrozit, Jean vru să fugă… Nu se putu desprinde însă de sol. Îl vedea în faţa lui pe tatăl său, copleşit de înjurături, de lovituri, plin de noroiul aruncat din mulţime. Iar oprobiul acela cădea şi asupra sa.

Chiar atunci se ivi abatele. Mulţimea îi făcu loc să treacă.

Şi el pricepuse sensul acelei manifestări populare. I se păru şi că îl recunoaşte pe fratele său, luminat de flăcări. Nimeni nu uitase crima lui Simon Morgaz, de pe 27 septembrie!

Abatele nu se mai putu stăpâni. Se repezi la rug şi îi opri pe cei care voiau să arunce manechinul în flăcări.

— Pentru Dumnezeu, fie-vă milă de acest nefericit!… Nu iartă Domnul toate crimele?

— Nu şi pe trădătorii de ţară, strigă unul.

Şi, o clipă mai târziu, focul devoră manechinul, ca în fiecare an.

Strigătele se înteţiră şi nu se stinseră decât odată cu flăcările.

Nimeni nu observase că Jean şi Joann se întâlniseră, în umbră, îşi strânseseră mâinile, şi acum stăteau cu capetele plecate.

Fără să scoată o vorbă, părăsiră locul cumplitei scene şi fugiră din Chambly, unde nu trebuiau să se mai întoarcă niciodată.

Capitolul IX
Casa închisă

La şase leghe de Saint Denis se află oraşul Saint Charles, pe malul de nord al lui Richelieu, în comitatul Saint Hyacinthe.

— Vecin cu cel al Montrealului. Coborând pe Richelieu, unul dintre cei mai mari afluenţi ai lui Saint Laurent, ajungi în orăşelul Sorel, pe unde trecuse Champlain în ultima sa campanie.

În perioada aceea se ridica o casă izolată la o sută de paşi de cotul brusc al străzii principale din Saint Charles, din dreptul primelor locuinţe ale târgului.

Era o clădire modestă şi tristă. Avea doar parter, o uşă, două ferestre şi o curte micuţă în faţă, unde creşteau buruienile. Adesea, uşa era închisă. Ferestrele nu se deschideau niciodată, ci aveau obloanele trase. Ziua intra în interior prin alte două geamuri de pe faţada opusă, ce dădeau spre grădină.

Grădina era de formă pătrată, înconjurată de ziduri înalte, şi avea un puţ, într-un colţ. Pe o suprafaţă de o cincime de acru creşteau acolo diverse legume şi se aflau o duzină de pomi, peri, meri, nuci, neîngrijiţi. Casa mai avea, în continuare, o ogradă pentru păsări cu cinci, şase găini, ce ofereau destule ouă pentru consumul zilnic.

În interior, avea trei încăperi, iar ca mobilă doar strictul necesar. Una dintre ele, din stânga, aşa cum intri, era bucătăria, iar cele două din dreapta, dormitoare. Culoarul îngust ce le separa ducea de la curte la grădină.

Casa era umilă şi mizerabilă, însă acest lucru parcă era voit. Cineva dorea să trăiască în mizerie. Locuitorii din Saint Charles nu se înşelau în privinţa asta. Dacă vreun cerşetor bătea în uşa Casei închise, i se dădea de pomană. Deci Casa închisă s-ar fi putut numi la fel de bine Casa Milei.

Acolo nu locuia decât o femeie singură, îmbrăcată în haine de văduvă. Rareori ieşea din casă, doar o dată, de două ori pe săptămână, atunci când trebuia neapărat să cumpere ceva, sau duminica, atunci când se ducea la biserică. Nu vorbea cu lumea, schimba două cuvinte cu negustorii, se furişa pe străduţe, stătea cu ochii în pământ, parcă de ruşine.

La biserică se ducea în zori, la prima mesă. Stătea într-un ungher, în genunchi, neclintită. Ai fi crezut-o moartă, dacă n-ar fi scos suspine dureroase când şi când.

Era o femeie sărmană şi, când nişte suflete bune au vrut să o ajute într-un fel sau altul, ea a refuzat cu hotărâre, de parcă s-ar fi temut să nu le stârnească sila binefăcătorilor ei.

Cei din Saint Charles n-o cunoşteau. Venise cu doisprezece ani în urmă şi cumpărase casa aceea, la un preţ mic, pentru că nimeni altcineva nu dorise s-o achiziţioneze până atunci.

În târg, femeia se ivise în timpul nopţii şi intrase direct în locuinţă, fără s-o vadă nimeni. O ajutase cineva cu mobila?

Nimeni nu ştia... Nu avea servitoare care s-o ajute în gospodărie. Nu primea în vizită pe nimeni. Astfel trăia ea de când venise în Saint Charles, complet izolată, în Casa închisă.

Cei din târg nu căutau să intre în viaţa ei, nici să-i afle secretele. La început, se mirară de purtarea ei. Erau multe întrebări în legătură cu stăpâna Casei închise. Se presupuneau tot felul de lucruri. O stimau însă pe femeie, căci se dovedea miloasă cu cerşetorii.

Înaltă, îmbătrânită mai mult de durere decât datorită vârstei, străina putea să fi avut vreo cincizeci de ani. Chipul ei ascuns de voal fusese frumos odinioară. Avea fruntea înaltă, ochii negri şi mari. Părul îi albise. Privirea îi fusese multă vreme întunecată de lacrimi. Odinioară dulce şi zâmbitoare, femeia aceasta îşi înăsprise acum chipul şi părea să aibă o voinţă de fier.

Însă, dacă publicul curios ar fi supravegheat Casa închisă, ar fi observat că primea câţiva vizitatori. De trei, patru ori pe an, întotdeauna noaptea, unul sau doi străini îi treceau pragul, încercând să nu fie văzuţi de vecini. Rămâneau acolo câteva ceasuri ori câteva zile? Nimeni nu ştia. Oricum, plecau tot noaptea. Necunoscuta păstra deci unele legături cu cei din exterior.

Aşa se întâmplă pe 30 septembrie 1837, pe la unsprezece seara. Drumul mare, după ce traversează comitatul Saint Hyacinthe, de la vest la est, trece prin Saint Charles şi merge mai departe. La ora aceea era pustiu. Târgul stătea cufundat în beznă. Străzile, pustii. Nimeni nu-i văzu pe cei doi bărbaţi venind pe drum, furişându-se până la zidurile Casei închise, ridicând bariera ce dădea în curticică şi bătând în uşă într-un fel anume, ca un semnal de recunoaştere.

Uşa se deschise şi se închise imediat. Cei doi vizitatori intrară în prima încăpere din dreapta, luminată de o veioză, a cărei lumină slabă nu se vedea afară.

Femeia nu se miră de venirea lor. O strânseră în braţe şi o sărutară pe frunte cu dragoste feciorelnică.

Erau Jean şi Joann. Femeia era mama lor, Bridget Morgaz.

Cu doisprezece ani în urmă, după expulzarea lui Simon Morgaz, izgonit de oamenii din Chambley, nimeni n-ar fi bănuit că această familie n-a plecat din Canada în alte ţări din America de Nord sau de Sud ori poate în îndepărtata Europă. Suma luată de trădător i-ar fi permis să trăiască oriunde, destul de bine. Cu

un nume fals, ar fi scăpat de dispreţul ce altfel l-ar fi urmărit în toată lumea.

Dar lucrurile nu se petrecuseră aşa. Simon Morgaz s-a sinucis, iar trupul lui zăcea undeva, pe malul septentrional al lacului Ontario.

Bridget, Jean şi Joann înţeleseseră ce cumplită era situaţia lor. Deşi erau nevinovaţi de crima lui, nimeni nu avea milă de ei. Oriunde, în Canada sau în lume, numele lor le-ar fi adus doar dispreţ. Au renunţat la el, dar nu şi-au luat altul! Ce le-ar mai fi trebuit, bieţilor oameni, pentru care viaţa n-ar fi însemnat decât ruşine?

N-au plecat însă imediat din Canada. Înainte de plecare aveau o sarcină de îndeplinit, chiar cu preţul vieţii lor.

Voiau să repare răul făcut de Simon ţării sale. Fără trădarea lui pentru banii daţi de Rip, complotul din 1825 ar fi avut mari şanse de reuşită. După răpirea guvernatorului general şi a şefilor armatei engleze, trupele n-ar fi rezistat în faţa populaţiei franco-canadiene, ce s-ar fi ridicat masiv. Însă fapta infamă dusese la descoperirea conspiraţiei, iar Canada rămăsese sub asuprirea englezilor.

Jean şi Joann voiau acum să ducă la capăt opera întreruptă de tatăl lor, prin trădare. Bridget îi îndemna şi ea să facă asta. Cei doi fraţi, de şaptesprezece şi de optsprezece ani pe atunci, se consacrară întru totul acestei munci reparatorii.

Bridget, decisă să trăiască doar din puţinul ei, nu vru să păstreze banii sinucigaşului, ci să-i folosească pentru cauza naţională. Un depozit secret ajunse în mâinile notarului Nick, din Montreal. Astfel, în 1831 şi în 1835, comitetele primiseră sumele necesare să cumpere arme şi muniţii. Restul fusese dat comitetului de la vila Montcalm.

În casa din Saint Charles, unde se retrăsese Bridget, cei doi fii veneau să o vadă în taină, atunci când lucrul acesta era posibil. De câţiva ani, fiecare pornise pe drumul său, ca să-şi atingă scopul.

Joann, cel mare, renunţase la fericirea terestră. Sub influenţa ideilor religioase, devenise preot militant. Intrase în Ordinul Supliciului, cu intenţia de a susţine prin vorbe drepturile imprescriptibile ale ţării sale. Prin predicile sale, atrăgea populaţia din târguri şi din sate şi se bucura de un mare renume.

Jean intrase în mişcarea reformistă, trecând la fapte.

Deşi rebeliunea n-a izbutit mai bine în 1831 decât în 1835, reputaţia sa n-a scăzut. Oamenii îl considerau şeful misterioşilor Fii ai Libertăţii. Nu apărea decât în clipa în care era nevoie de el şi dispărea imediat după aceea. Se părea că doar în mâinile unui om se afla acum cauza naţională, iar el era Jean-Fără-Nume! Patrioţii doar de la el aşteptau semnalul noii insurecţii!

Clipa se apropia. Însă, înainte de această riscantă tentativă, Jean şi Joann, reuniţi din întâmplare la Chambly, îşi doreau să vină la Casa închisă să-şi vadă mama – poate pentru ultima oară.

Acum erau aici, lângă ea. O ţineau în braţe, îi vorbeau în şoaptă, spunându-i cum stăteau lucrurile. Lupta avea să fie cumplită, ca orice înfruntare supremă.

Bridget înflăcărată de sentimentele din inimile lor, spera ca trădarea tatălui lor să fie în sfârşit reparată prin fiii săi.

— Dragii mei Jean şi Joann, trebuie să vă împărtăşesc speranţele, să cred în reuşită…

— Da, mamă, trebuie să crezi, zise Jean. Peste câteva zile, mişcarea va începe…

— Şi Dumnezeu să ne ajute să câştigăm, intervenind ca în toate cauzele sfinte! adăugă Joann.

— Domnul să ne ajute! zise Bridget. Poate voi avea şi eu dreptul să mă rog pentru…

Până atunci, ca nu se mai rugase niciodată pentru soţul ei!

— Mamă, spuse Joann.

— Şi tu, fiule, te-ai rugat pentru tatăl tău, tu, preot al lui Dumnezeu care iartă?

Joann plecă privirea în pământ, dar nu răspunse.

— Fiii mei, până acum v-aţi făcut datoria; dar, nu uitaţi, chiar dacă, într-o zi, ţara va fi independentă, numele pe care-l purtam altădată, cel de Morgaz…

— Nu mai trebuie să existe, mamă, zise Jean. Nu se poate reabilita. Nu-i mai putem învia pe patrioţii executaţi pe eşafod, după trădarea tatălui nostru. Ce facem noi nu este pentru ca infamia, legată de numele său, să dispară! Nu ne putem târgui cu asta!… Eforturile noastre vor doar să îndrepte răul făcut ţării, nu nouă!… Nu-i aşa, Joann?

— Ba da. Dumnezeu poate ierta, dar oamenii nu. Numele nostru va fi mereu supus oprobiului public!

— Deci nu va fi uitat niciodată? întrebă Bridget, sărutându-şi

fiii pe frunte, ca şi cum ar fi vrut să le şteargă stigmatul ruşinii.
— Uitat? strigă Jean. Du-te la Chambly, mamă, şi vei vedea dacă e uitat!
— Taci, Jean! zise imediat Joann.
— Nu, Joann!… Mama trebuie să afle!… Nu-i voi lăsa speranţa unei reabilitări imposibile!
În şoaptă, Jean îi povesti cele întâmplate la Chambly, leagănul familiei Morgaz.
Bridget îl ascultă şi nicio lacrimă nu i se scurse din ochi. Nu putea nici măcar să mai plângă.
Era deci adevărat că situaţia se dovedea fără ieşire? Era posibil ca trădarea să nu fie uitată, iar răspunderea pentru crimă să cadă pe inocenţi? Pata de pe numele lor de familie se dovedea de neşters?
Câteva minute mama nu le mai zise nimic fiilor ei. Nici nu se mai priveau. Toţi trei sufereau cumplit. Peste tot, nu doar în Chambly, erau respinşi, consideraţi un fel de paria, de către societate.
Pe la trei noaptea, Jean şi Joann voiau să plece, ca să nu fie văzuţi. Intenţionau să se despartă la ieşirea din târg. Era important să nu fie văzuţi împreună pe drumul ce traversa comitatul. Nimeni nu trebuia să afle de vizitatorii Casei închise din acea noapte.
Cei doi se ridicară. Când să se despartă, poate pentru eternitate, simţiră ce tare îi legau relaţiile de familie. Din fericire, Bridget nu aflase că pe capul lui Jean se pusese premiu. Joann ştia asta, dar vestea nu ajunsese până la izolata Casă închisă. La ce bun să sufere în plus? De ce să se teamă în plus că avea să-şi piardă fiul?
Venise clipa despărţirii.
— Unde te duci, Joann? îl întrebă Bridget.
— În parohiile din sud. Acolo aştept clipa când mă voi alătura fratelui meu, aflat în fruntea patrioţilor canadieni.
— Şi tu, Jean?
— Mă duc la ferma din Chipogan, în comitatul Laprairie. Acolo îmi voi găsi tovarăşii şi vom lua ultimele măsuri… în mijlocul unei familii bucuroase, cum noi nu putem fi, mamă… Oamenii aceia de treabă m-au primit ca pe fiul lor… Şi-ar da viaţa pentru mine!… Totuşi, dacă ar afla cine sunt, ce nume am… ce ticăloşi suntem… Dar nu vor afla… nici ei, nici alţii!

Jean se prăbuşi pe un scaun, ţinându-se cu mâinile de cap, ca doborât de greutatea ce-l apăsa mai tare, cu fiecare zi ce trecea.

— Ridică-te, frate! Fii suficient de tare pentru a suferi. Ridică-te! Să mergem!

— Vă voi mai vedea, fiii mei?

— Nu aici, mamă, răspunse Jean. Dacă vom câştiga, vom pleca din ţară… departe. Dacă îi vom reda independenţa Canadei, să nu se afle că fiii lui Morgaz au făcut-o!

— Şi dacă vom pierde? întrebă Bridget.

— Atunci nu ne vom mai vedea nici în ţara asta, nici în alta. Vom pieri!

Cei doi fraţi îşi mai strânseră o dată mama în braţe. Apoi uşa se deschise, după care se închise.

Jean şi Joann merseră împreună vreo sută de paşi, apoi se despărţiră, după ce se mai uitară o dată la Casa închisă, unde mama se ruga pentru fiii ei.

Capitolul X
Ferma din Chipogan

Ferma aceasta, situată la şapte leghe de târgul Laprairie, în comitatul cu acelaşi nume, ocupa un teren de pe malul drept al unui râuleţ ce se vărsa în Saint Laurent. Domnul Vaudreuil poseda acolo o suprafaţă de patru, cinci sute de acri, proprietate destul de frumoasă, condusă de fermierul Thomas Harcher.

Înaintea fermei, dincolo de acest râuleţ, se întindeau câmpii vaste, prerii verzi. Terenul cultivat era împărţit în careuri perfecte, cu garduri vii, denumite „fewces” în Anglia. Recoltele erau bogate din pricina humusului negru, al cărui strat avea o grosime de trei, patru picioare. Iată deci compoziţia bogatului sol canadian din zonă, până la pantele Laurentidelor.

În aceste careuri, cultivate cu mare grijă, creşteau cereale specifice Europei: grâu, porumb, orez, tutun etc. Tot acolo fremăta orezul sălbatic numit impropriu „ovăz sălbabitic”, pe câmpurile pe jumătate aflate sub ape de lângă malurile râuleţelor. Prin fierberea boabelor sale, se obţinea o supă excelentă.

Iarba grasă servea drept păşune şi începea din spatele fermei,

mergând până la marginea pădurii, cât vedeai cu ochii. Era de ajuns pentru animalele de la fermă. Thomas ar fi putut avea chiar un şeptel mult mai mare, compus din tauri, vaci, boi, oi, porci şi cai canadieni viguroşi, atât de căutaţi de crescătorii americani.

Şi pădurile din jur erau importante. Odinioară acopereau toate teritoriile limitrofe lui Saint Laurent, de la estuarul său la Marile Lacuri. Omul însă le redusese, fără milă! Câţi arbori superbi, cu o înălţime de o sută cincizeci de picioare, n-au căzut sub tăişul toporului său!

De aceea au fugit de acolo privighetorile, rândunelele, ciocănitorile, piţigoii, păsările paradisului cu penele strălucitoare, ba chiar şi canarii, care sunt muţi în Canada!

Tăietorii de lemne, denumiţi „lumbermen”, muncesc din greu, dar, din păcate, distrug pădurile. Stejarii, fagii, castanii, plopii, mestecenii, ulmii s-au transformat în buşteni şi au format vestitele cuşti ce coboară pe fluviu. Unul dintre cei mai faimoşi eroi ai lui Cooper, Nathaniel Bumpoo, zis Ochi-de-Şoim, Carabină-Lungă sau Vânătorul-de-Cerbi, deplângea masacrele acelea pe la sfârşitul secolului al XVIII-lea, spunând că devastatorii nemiloşi au distrus solul!

Acest reproş nu i s-ar fi aplicat lui Thomas Harcher, un fermier iscusit, cu personal inteligent, care nu apela la asemenea practici. Era prea cinstit în meseria sa ca să treacă drept asasin al solului. Ferma sa era, pe drept cuvânt, un model de exploatare agronomică, într-o epocă în care vechile rutine făceau încă legea, de parcă agricultura canadiană ar fi fost rămasă în urmă cu două sute de ani.

Ferma din Chipogan era deci una dintre cele mai bine amenajate din districtul Montreal. Metodele folosite nu secătuiau solul. Culturile se făceau variat, dând rezultate excelente. Pomii, cu specii ca în Europa, erau bine îngrijiţi şi dădeau fructe frumoase, cu excepţia poate a piersicilor şi a perilor, care se dezvoltă mai bine în sudul provinciei Ontario ca în estul provinciei Quebec. Dar alţii îi făceau cinste fermierului. Era vorba despre acei meri care produc acel tip de măr cu pulpă roşie şi transparentă, cunoscuţi sub numele de „faimoşi”.

Legumele, în special varza roşie, pepenii, dovlecii, cartofii, coacăzele negre – denumirea unor plante de pădure ale căror seminţe închise la culoare umpleau farfuriile la desert – erau

recoltate în asemenea cantităţi, că alimentau de două ori pe săptămână piaţa din Laprairie. Iată de ce, din grâu, fructe şi legume, domnul Vaudreuil câştiga sume importante şi se baza mult pe Thomas şi pe familia sa pentru veniturile viitoare, mai ales că ei nu surmenau terenurile agricole, spre a le epuiza şi a le preschimba în savane aride invadate de buruieni.

Clima Canadei este favorabilă agriculturii. Zăpada cade de la sfârşitul lui noiembrie până în martie, protejând covorul verde al preriilor. Gerul este preferabil averselor neîncetate, căci lasă drumurile practicabile pentru muncile câmpului. Nicăieri în zona temperată recoltarea nu se face la fel de repede, căci grâul pus în martie este secerat în august, iar ovăzul în iunie şi iulie. În Canada, agricultorii au viitorul asigurat.

Clădirile fermei erau înghesuite într-o incintă mărginită de garduri înalte de vreo douăsprezece picioare. Înăuntru se intra printr-o singură poartă, solid încastrată în stâlpi din piatră. Precauţia provenea din trecut, când indigenii atacau fermele. Acum, ei trăiau în bună înţelegere cu populaţia de la ţară.

La două leghe distanţă, în satul Walhatta, prospera tribul huron al mahogannilor, care schimbau vânat cu produse agricole, când îl vizitau pe Thomas Harcher.

Principala clădire avea două etaje şi formă de pătrat, cuprinzând toate camerele necesare familiei. O sală vastă se afla la parter, între bucătărie şi hol, dar şi încăperi rezervate fermierului, soţiei şi micuţilor săi.

Casa avea o curte în faţa sa, iar în spate grădina cu legume. Se mai găseau în incintă grajduri, hambare, magazii, ogrăzi pentru păsări de prerie ce se înmulţesc mai mult în captivitate decât în libertate, şi pentru iepurii americani, căutaţi pentru pieile lor.

Sala cea mare de la parter era mobilată simplu, dar confortabil, cu obiecte de fabricaţie americană. Acolo, familia lua masa şi petrecea seara. În acel loc agreabil se adunau toţi, bucurându-se împreună după încheierea zilei de muncă. Aveau şi o bibliotecă plină de cărţi, dar şi un pian la care cântau duminica fetele şi băieţii, interpretând valsuri şi dansuri franţuzeşti.

Exploatarea terenului cerea mult personal, însă Thomas avea o familie numeroasă, aşa că nu angajase niciun om cu plată la Chipogan.

Fermierul avea cincizeci de ani pe atunci. Acadian de origine franceză, descindea din temerarii pescari ce colonizaseră Noua Scoţie cu un secol înainte. Înalt, cu umeri laţi, tors puternic, membre viguroase, părul puţin încărunţit, privirea vie, dinţi sănătoşi, gura mare, ca să mănânce mult după atâta muncă, cu un chip amabil, cam aşa arăta conducătorul gospodăriei de la Chipogan, tipul perfect de agricultor canadian. Totodată, era un bun patriot, duşman implacabil al anglo-saxonilor, gata oricând să-şi facă datoria.

Soţia sa, Catherine, era cea mai bună tovarăşă a unui fermier din toată valea fluviului. Avea patruzeci şi cinci de ani, era puternică, încă tânără la trup şi minte, puţin cam dură la chip şi purtare. Formau un cuplu frumos, sănătos, şi promiteau să se numere printre centenarii numeroşi din Canada.

Un mic reproş pentru ea, dar acesta ar fi fost meritat de toate soţiile din ţara aceasta. În Canada, soţii se ocupă de gospodărie, fac patul, pun masa, jumulesc găinile, mulg vacile, fac focul, spală vasele, îi îmbracă pe copii, mătură prin camere, curăţă mobila, însă Catherine nu ducea la extrem această stare de dominare, ca alte femei ce fac sclavi din bărbaţii lor, ci lua parte şi ea la muncile cotidiene.

Însă Thomas Harcher se supunea de bună voie dorinţelor şi capriciilor ei. Ce frumoasă familie îi dăruise Catherine, începând cu Pierre, patronul lui Champlain, primul său născut, până la ultimul bebeluş, de doar câteva săptămâni, ce trebuia botezat!

în Canada, fecunditatea familiilor este extraordinară. Multe au doisprezece, cincisprezece copii. Nici cele cu douăzeci nu sunt rare, ba chiar există unele cu douăzeci şi cinci! Acestea nu mai sunt familii, ci triburi, cu obiceiuri patriarhale.

Dacă Ismael Busch, bătrânul pionier al lui Fenimore Cooper, personaj al romanului Preria, putea să-şi arate cu mândrie cei şapte fii, în afară de fiice, pe care-i avea cu robusta Esther, ce s-ar mai fi mândrit Thomas, tatăl a douăzeci şi şase de copii sănătoşi, de la ferma din Chipogan!

Cincisprezece fii şi unsprezece fiice, de toate vârstele, de la trei săptămâni la treizeci de ani. Avea patru fii şi două fiice căsătoriţi şi şaptesprezece nepoţi, deci un total de cincizeci şi doi de urmaşi ai familiei Harcher.

Pe primii cinci născuţi îi ştim. Formau echipajul lui Champlain. Nu trebuie să-i mai numim aici pe toţi ceilalţi copii sau să le

precizăm pe scurt originalitatea caracterului fiecăruia. Toţi fiii, fiicele, cumnaţii şi cumnatele lucrau la fermă, sub conducerea şefului. Unii munceau la câmp, alţii în exploatarea forestieră, ca tăietori de lemne, doi sau trei mai mari plecau la vânătoare prin imensele păduri, ca să aducă toată carnea necesară pe imensa masă a familiei. Ei doborau bizoni, caribu – un fel de reni mari –, elani, căprioare, capre sălbatice dar şi animale mai mici, ca gâşte sălbatice, raţe, potârnichi, bibilici, becaţe, dropii, porumbei.

Primii cinci fii pescuiau pe Saint Laurent până îngheţa fluviul şi hibernau la fermă sau plecau să vâneze animale cu blănuri scumpe, alimentând pieţele din Montreal şi Quebec. Făceau parte dintre cei mai întreprinzători „squaters”, colindători ai pădurilor. Erau căutate blănurile şi pieile de urs negru, râs, pisică sălbatică, vizon, vulpe, hermină, castor, pentru care nu trebuiau să umble până pe malurile îndepărtatului golf Hudson.

Pentru a adăposti această armată de copii şi nepoţi, trebuia o cazarmă. Aşa arăta clădirea principală a fermei. Aceasta mai avea şi camere pentru oaspeţi, adică prieteni din comitat, fermieri învecinaţi sau alţi călători, veniţi inclusiv pe marele fluviu, chiar ca plutaşi. Un apartament le era rezervat domnului Vaudreuil şi fiicei sale, atunci când veneau în vizită la familia Harcher.

Tocmai ei veniră în vizită în acea zi, pe 5 octombrie. Raporturile lor cu familia Harcher nu erau doar de proprietar şi chiriaş, ci dovedeau o afecţiune reciprocă, prietenie de o parte, devotament de cealaltă. În atâţia ani, fuseseră legaţi şi prin patriotismul lor înflăcărat.

Acum familia era completă. De trei zile, cei de pe Champlain veniseră la fermă, să-şi petreacă iarna. Nu lipsea decât fiul adoptiv.

Dar în acea zi era aşteptat şi el. Dacă Jean nu venea, însemna că fusese arestat de Rip şi vestea s-ar fi aflat în toată regiunea.

Jean avea de îndeplinit o datorie. Ţinea să o facă la fel de mult ca şi Thomas.

Nu demult, seniorul parohiei accepta să le fie naş copiilor supuşilor săi – ceea ce însemna câteva sute de pupili. Domnul Vaudreuil le era naş doar la vreo doi, iar Clary trebuia să fie naşa celui de-al douăzeci şi şaselea copil. Naş urma să-i fie Jean. Fata se bucura că legătura aceea îi va uni, măcar câteva clipe.

Nu doar un botez sărbătorea familia Harcher.
Thomas îi primise astfel pe cei cinci fii pescari ai săi:
— Băieţi, aţi picat la ţanc!
— Ca întotdeauna, tată!
— Nu, mai bine ca oricând. Azi botezăm mezinul, mâine este prima împărtăşanie a lui Clement şi a Ceciliei, iar poimâine are loc nunta surorii voastre, Rose, cu Bernard Miquelon.
— Nu-i rău pentru familie! replicase Tony.
— Nu-i rău, băieţi! strigă fermierul. La anul vor urma alte ceremonii de acest fel.
Şi Thomas izbucni în hohote de râs sonor, în timp ce Catherine îi îmbrăţişa pe primii ei cinci născuţi.
Botezul era pe la trei după-amiaza, deci Jean avea timp să ajungă la fermă. De acolo la biserică era doar o jumătate de leghe.
Familia Harcher îmbrăcase cele mai bune haine, cu care avea să stea trei zile. Fetele purtau corsaje şi bluze albe, fuste strălucitoare, iar părul le cădea pe umeri. Băieţii se dezbrăcaseră de vestele şi bonetele normande, de lucru, luând costume de duminică, haine din stofă închisă, centuri, pantofi din piele de vită.
Domnul şi domnişoara Vaudreuil traversaseră Saint Laurent pe la Laprairie şi ajunseseră la Thomas şi ai săi, care-i aşteptaseră cu o „buggie”, trasă de doi cai, excelenţi trăpaşi.
Aveau de parcurs trei leghe până la fermă. Domnul Vaudreuil îl preveni pe Thomas că poliţia se afla pe urmele sale, de când părăsise vila Montcalm.
— Vom avea grijă, stăpâne, zise fermierul, la care folosirea acestei locuţiuni nu avea nimic servil…
— N-aţi văzut pe nimeni suspect pe la Chipogan?
— Pe nimeni!
— Fiul dumneavoastră adoptiv a venit? întrebă Clary.
— Nu încă, domnişoară, ceea ce mă cam pune pe gânduri.
— Aţi mai primit veşti de la el?
— Nu.
Nici după ce domnul şi domnişoara Vaudreuil se instalară în cele mai frumoase camere ale casei, Jean nu se ivi. Dar totul era gata pentru ceremonie, iar dacă naşul nu apărea, nu ştiau ce să se facă.
Pierre şi alţi doi, trei fraţi se duseseră în calea sa, la cam o

leghe de casă. Jean nu apărea şi veni ora prânzului la Chipogan, iar Thomas şi Catherine nu-şi explicau întârzierea lui.

— Ce ne vom face dacă nu va veni până la trei? întrebă fermierul.

— Vom aştepta în continuare, răspunse Catherine.

— Ce să aşteptăm?

— Normal că nu venirea celui de-al douăzeci şi şaptelea copil!

— Mai ales că acesta s-ar putea să nu vină niciodată.

— Glumeşti, domnule Harcher?

— Nu. Oricum, dacă Jean va sosi prea târziu, putem să ne lipsim de el?

— Categoric nu! strigă ea. Vreau să fie naşul unui copil de-al meu şi vom aştepta până se va ivi!

— Dar dacă nu se va mai ivi? Dacă vreo afacere îl va reţine o perioadă nedeterminată?

— Nu mai cobi, Thomas! Puţină răbdare, ce Dumnezeu! Iar botezul de azi se poate face şi mâine!

— Bine, dar mâine Clement şi Cecilia…

— Ei bine, poimâine.

— E nunta lui Rose cu Bernard Miquelon!

— Destul, Thomas! Le vom face deodată, dacă va trebui. Un copil cu un naş ca domnul Jean şi o naşă ca domnişoara Clary poate aştepta!

— Dar am anunţat preotul…

— Este un om de treabă şi va înţelege, zise Catherine. De altfel, îşi va primi banii pentru strădania sa şi are grijă de clienţii săi, aşa, ca noi.

De fapt, din toată parohia, nimeni nu-i mai dădea atâta de lucru preotului ca familia Harcher!

însă, pe măsură ce orele treceau, neliniştea se accentua. Familia Harcher nu ştia că fiul adoptiv era Jean-Fără-Nume, dar domnul şi domnişoara Vaudreuil aflaseră asta şi se temeau pentru el.

Îl întrebară deci pe Pierre în ce împrejurări se despărţiseră când plecase de pe Champlain.

— L-am debarcat în satul Caughnawaga, răspunse el.

— În ce zi?

— Pe 26 septembrie, la cinci după-amiaza.

— Deci în urmă cu nouă zile?

— Da.

— Nu v-a spus ce voia să facă?
— Să viziteze Chambly, unde nu fusese în timpul campaniei noastre de pescuit.
— Regret însă că s-a aventurat singur pe un teritoriu plin de agenţii poliţiei, zise domnul Vaudreuil.
— Am vrut să-l însoţească Jacques şi Tony, dar m-a refuzat.
— Şi ce crezi despre asta, Pierre? întrebă domnişoara Vaudreuil.
— Cred că Jean plănuia demult să ajungă la Chambly, dar nu ne-a spus asta. Convenisem să debarcăm la Laprairie şi să ne întoarcem împreună la fermă, după ce dezechipam vasul. Ne-a informat abia la Caughnawaga de intenţiile sale.
— Când a plecat şi-a luat angajamentul de a fi aici la botez?
— Da, domnişoară, răspunse Pierre. Ştie că trebuie să ţină bebeluşul în braţe cu dumneavoastră şi că, fără el, familia Harcher este incompletă!
Faţă de o asemenea promisiune oficială nu aveau decât să aştepte, cu răbdare.
Însă, dacă ziua trecea şi Jean nu apărea, temerile aveau justificare. Dacă un om hotărât ca el nu vine în ziua stabilită, înseamnă că fusese arestat. Iar domnul şi domnişoara Vaudreuil ştiau că, în acest caz, el era pierdut…
În clipa aceea se deschise poarta de la curtea cea mare şi un sălbatic se ivi în pragul acesteia.
Un sălbatic – aşa li se spune indienilor în Canada, iar sălbatice indienelor, denumite „squaw” în limba irochezilor sau a huronilor.
Sălbaticul era un huron pur sânge – asta se vedea după chipul său imberb, pometţii ieşiţi în afară, ochii mici şi vioi. Înalt, cu o privire sigură şi pătrunzătoare, culoarea pielii şi felul în care îşi ţinea părul îl făceau uşor de recunoscut ca fiind un indigen din vestul Americii.
Indienii şi-au păstrat obiceiurile de odinioară şi doresc să trăiască separat de „Feţele Palide”, dar s-au modernizat foarte puţin, mai ales în raport cu îmbrăcămintea lor. Rareori mai îmbracă însă veşmântul de război.
Acest huron era îmbrăcat precum cei din Canada, din tribul mahogannilor, ce ocupau un târg de o mie patru sute, o mie cinci sute de suflete, în nordul comitatului. Tribul acesta se afla în relaţii bune cu ferma din Chipogan, unde Harcher îi primea

bine.

— Ce vrei, huronule? îi strigă, când indianul înaintă spre el şi îi întinse mâna, în modul lor tradiţional.

— Thomas Harcher va răspunde la întrebarea pe care i-o voi pune? replică huronul cu glasul gutural specific rasei sale.

— De ce nu? Răspunsul meu te interesează?

— Atunci fratele meu să mă asculte şi să judece ce va spune!

După felul în care vorbea, şi după demnitatea sa, îl recunoşteai pe descendentul celor patru mari naţiuni ce stăpâniseră odinioară teritoriul nord-american, algonchinii, huronii, montanii şi irochezii, împărţite în triburi diverse: mohicanii, oneida, tuscarora, delaware, mohawk, onondaga, ca în povestirile lui Fenimore Cooper. Acum, resturile acestor rase vechi trăiesc risipite prin America de Nord.

După câteva clipe de tăcere, indianul, cu gesturi ample caracteristice, vorbi iar:

— Ni s-a spus că fratele meu îl cunoaşte pe notarul Nicolas Sagamore din Montreal.

— Am onoarea asta, huronule.

— Nu trebuie să vină la ferma din Chipogan?

— Adevărat.

— Pot afla de la fratele meu dacă Nicolas Sagamore a venit?

— Nu încă. Îl aşteptăm mâine, ca să facă şi contractul de căsătorie dintre fiica mea, Rose, şi Bernard Miquelon.

— Îi mulţumesc fratelui meu pentru cele spuse.

— Ai să-i zici ceva important maestrului Nick?

— Foarte important, răspunse huronul. Războinicii din trib vor pleca din satul nostru, Walhatta, şi vor veni să-l vadă.

— Veţi fi bine primiţi la ferma noastră, zise Thomas.

După care huronul dădu iar mâna cu fermierul şi se retrase, foarte sobru.

După un sfert de ceas, poarta se deschise iar. Acum era Jean, care fu primit cu strigăte de bucurie.

Cei din familia Harcher se repeziră la el şi îi trebui o vreme să-i salute pe toţi şi să le răspundă la complimente. Îşi strânseră mâinile, se îmbrăţişară, se pupară…

Timpul îi zorea. Domnul Vaudreuil, Clary şi Jean nu schimbară decât câteva cuvinte. Fiindcă urmau să petreacă trei zile la fermă, aveau însă timp de discuţii. Thomas şi nevasta sa se grăbeau să ajungă la biserică. Preotul aşteptase destul. Naşii

erau prezenţi, deci puteau pleca.

— La drum! strigă Catherine, în timp ce trecea pe la toţi şi făcea ordine. Jean, oferă-i braţul domnişoarei Clary. Şi Thomas… Unde e Thomas? Lipseşte tocmai când ai nevoie de el!… Thomas!

— Sunt aici, Catherine!

— Tu vei purta pruncul.

— Am înţeles.

— Să nu-ţi cadă!

— Fii liniştită! Am mai purtat douăzeci şi cinci la domnul preot şi m-am obişnuit…

— Bine! Atunci, la drum! zise scurt Catherine.

Cortegiul plecă de la fermă cu Thomas în frunte. El ţinea pruncul în braţe, iar Catherine se afla lângă ei. Urmau domnul Vaudreuil, fiica sa şi Jean, după care se înşirau cele trei generaţii ale familiei Harcher. Nou-născutul avea deja, printre cei din jurul său, copiii fraţilor şi surorilor sale, numeroşi nepoţi şi nepoate mai mari ca el.

Vremea era bună. Temperatura nu este prea ridicată în acea perioadă a anului, însă soarele strălucea cu putere pe cerul senin, dar ei mergeau pe sub frunzele copacilor, pe poteci sinuoase, către biserică. Un covor de frunze moarte acoperea solul. Mestecenii, stejarii, fagii, plopii purtau toate nuanţele de galben ale toamnei, însă pinii şi brazii rămăseseră tot verzi.

Pe măsură ce cortegiul înainta, prietenii lui Thomas, fermieri învecinaţi, li se alăturau, pe drum. Şirul lor se îngroşa văzând cu ochii şi, la biserică, ajunseră o sută de oameni.

Erau acolo şi străini care, din curiozitate, se alăturau trupei, când aceasta le tăia calea.

Pierre remarcă un om a cărui atitudine i se păru suspectă. Necunoscutul nu era din ţinut. Pierre nu-l mai văzuse şi i se păru că intrusul le cerceta chipurile celor de la fermă.

Pierre avea motive să se teamă de acest om. Era unul dintre poliţiştii care-l urmăreau pe domnul Vaudreuil încă de la vila Montcalm. Rip, care umbla după Jean-Fără-Nume, considerat a se ascunde pe lângă Montreal, îl trimisese pe acest agent cu mandat să-l observe nu doar pe domnul Vaudreuil, ci şi familia lui Thomas Harcher, ce avea opinii reformiste.

Mergând în acel şir, domnul Vaudreuil, Clary şi Jean discutau despre întârzierea cu care el ajunsese la fermă.

— Am aflat de la Pierre, zise fata, că l-aţi părăsit ca să treceţi pe la Chambly şi prin parohiile învecinate.

— Adevărat, replică Jean.

— Veniţi direct de la Chambly?

— Nu, a trebuit să parcurg comitatul Saint Hyacinthe, de unde n-am putut reveni pe cât de repede aş fi vrut. Am fost forţat să ocolesc pe la frontieră.

— V-au urmărit agenţii? întrebă domnul Vaudreuil.

— Da, răspunse Jean, dar am reuşit să-i derutez iar.

— În fiecare ceas al vieţii treceţi printr-un pericol, zise Clary. Prietenii tremură mereu pentru dumneavoastră! De când aţi plecat de la vila noastră ne-am temut mereu.

— Şi eu mă grăbesc să termin cu existenţa aceasta, zise Jean, mereu în tensiune, şi să acţionez la lumina zilei, faţă în faţă cu duşmanul! Da, este momentul să pornim lupta. Dar, deocamdată, să lăsăm viitorul şi să ne gândim la prezent. Acum ne aflăm într-o pauză, înaintea bătăliei. Aici, domnule Vaudreuil, eu nu sunt decât fiul adoptiv al acestei familii de ispravă…

Cortegiul ajunse la biserica mică, în care se înghesui toată lumea.

Preotul îi aşteptase în prag, lângă modestul bazin de piatră folosit la ceremoniile de botez ale nou-născuţilor din parohie.

Thomas îşi prezentă cu mândrie al douăzeci şi şaselea vlăstar al său şi al Catherinei. Clary şi Jean, stând unul lângă celălalt, urmăreau gesturile preotului.

— Şi ce nume îi puneţi? întrebă el.

— Jean, ca al naşului său, răspunse Thomas.

Vechile obiceiuri franceze dăinuiau încă în oraşele şi satele Canadei. Mai ales în parohiile rurale, dijma întreţine clerul catolic. Este a douăzeci şi şasea parte din fructe şi legume. Prin tradiţie, nu doar din recolte se ia această dijmă.

Thomas nu se miră deci că, după încheierea botezului, preotul zise tare:

— Copilul acesta este al bisericii. Este finul naşilor aleşi de voi, Thomas Harcher, dar şi pupilul meu! Nu copiii sunt recolta familiei? Ei bine, mi-aţi dat a douăzeci şi şasea parte din grâu, iar al douăzeci şi şaselea copil al vostru este luat azi de biserică!

— Vă recunoaştem acest drept, domnule preot, răspunse fermierul. Eu şi soţia mea ne supunem de bună voie.

Apoi copilul a fost dus la presbiteriu, unde a fost primit

triumfal.
Prin tradiţia dijmei, micul Jean era al bisericii, deci avea să fie crescut pe cheltuiala parohiei.
După ce cortegiul porni la drum spre ferma de la Chipogan, strigătele de bucurie răsunară cu sutele în onoarea lui Thomas şi a Catherinei.

Capitolul XI
Ultimul Sagamore

A doua zi, ceremoniile reîncepură. Noul alai se îndrepta spre biserică, de la prima oră. Aceeaşi primire i se făcu la dus, primi aceleaşi urale la întoarcere.
Tinerii Clement şi Cecilia, el în costum negru, ea îmbrăcată în alb, figurau printre primii ce aveau să primească întâia împărtăşanie, veniţi de la fermele învecinate. Şi ceilalţi fermieri aveau mulţi copii. Comitatul Laprairie era binecuvântat de Dumnezeu şi le făcea concurenţă celor mai fecunde târguri din Noua Scoţie.
În ziua aceea, Pierre nu-l mai văzu pe străinul ce-l neliniştise în ajun. Agentul plecase. Bănuise ceva legat de Jean-Fără-Nume? Avea să-şi facă raportul pentru şeful poliţiei din Montreal? Veţi afla în curând.
După ce familia reveni la fermă, se puse masa. Totul era gata. Thomas se ocupă de masă, de pivniţă, de bucătărie, cu ajutorul fiilor săi.
— E bine să-i învăţăm să fie gospodari, zise Catherine. Li se va părea normal atunci când vor fi căsătoriţi.
Excelent mod de a învăţa, într-adevăr.
Dar, dacă se făcură atâtea eforturi pentru masa din această zi, ce avea să fie la ospăţul de mâine? La masă aveau să stea o sută de persoane! Cam acesta era numărul rudelor căsătoriţilor şi prietenilor lor din împrejurimi. Să nu-i uităm pe maestrul Nick şi pe al doilea secretar al său, aşteptaţi pentru semnarea contractului. O nuntă incomparabilă, în care fermierul Harcher rivaliza cu Gamache al lui Cervantes!
Dar asta avea să fie mâine. Azi, notarul trebuia bine primit. Unul dintre fiii lui Harcher trebuia să se ducă să-l caute în Laprairie la ora trei, cu acea „buggie” a familiei.

Catherine îi reaminti soţului ei că maestrul Nick era mare mâncăcios şi avea gusturi alese, aşa că trebuia servit cu deosebită atenţie.

— Va fi, promise fermierul. Fii liniştită, dragă Catherine.

— Nu sunt şi nu voi fi până ce nu se va încheia totul! în ultima clipă, mereu lipseşte ceva. Nu vreau să aud asta!

Thomas se duse să-şi vadă de treabă, repetând:

— Minunată femeie! Prea precaută, fireşte. Nu vrea să audă asta… Nu vrea să audă aia… Dar, credeţi-mă, nu e deloc surdă!

În ajun, domnul Vaudreuil şi Clary discutară pe larg cu Jean despre călătoria sa prin comitatele Canadei Inferioare. Tânărul a fost pus la curent şi cu cele făcute în comitatul Montcalm, de la plecarea sa. Vincent Hodge, Andr6 Farran şi William Clerc veniseră des la vilă, ca şi avocatul Gramont. Apoi, acesta plecase la Quebec, ca să discute cu principalii deputaţi din opoziţie.

După prânz, servit la revenirea de la biserică, domnul Vaudreuil trebuia să se urce în şaretă şi să se ducă să discute cu preşedintele comitetului din Laprairie, urmând să se întoarcă alături de notar, la semnarea contractului.

Clary şi Jean îl însoţiră pe drumul către Chipogan, la umbra înalţilor ulmi, pe unde se scurge un mic râuleţ ce se varsă în Saint Laurent. Merseră pe jos şi fură ajunşi de şaretă la o jumătate de leghe de fermă.

Domnul Vaudreuil urcă apoi lângă Pierre şi dispărură în curând, în trapul cailor.

Jean şi Clary se întoarseră pe propriile lor urme de paşi, trecând prin pădurea umbroasă şi liniştită de lângă râuleţ. Nimic nu ne deranja mersul, nici tufişurile, nici ramurile copacilor, care, în pădurile canadiene, se înalţă, în loc să coboare spre sol. Se mai auzeau loviturile de topor ale vreunui tăietor de lemn sau împuşcăturile îndepărtate ale vreunui vânător, în rest liniştea era deplină.

Uneori, căprioarele se iveau din hăţişurile pe care le străbăteau dintr-un salt. Dar niciun tăietor de lemne, niciun vânător nu apărea din tufişuri, astfel că, într-o singurătate deplină, domnişoara Vaudreuil şi Jean ajunseră fără grabă în apropierea fermei.

Cei doi aveau să se despartă în curând! Unde aveau să se revadă? Erau întristaţi de gândul apropiatei lor despărţiri.

— Nu vă veţi întoarce la vila Montcalm? întrebă Clary.
— Casa voastră este foarte bine supravegheată. Nu trebuie să vă compromit cu prezenţa mea acolo.
— Dar nu veţi căuta un adăpost la Montreal?
— Nu, deşi scapi mai uşor de poliţie în marile oraşe. Voi fi mai în siguranţă acasă la domnul Vincent Hodge, Farran sau Clerc.
— Dar nu la fel de bine primit!
— Ştiu asta şi nu voi uita niciodată cu câtă căldură m-aţi primit la vila voastră.
— Aşa şi trebuie. Suntem uniţi prin acelaşi sentiment patriotic, acelaşi sânge. Mi se pare că aţi făcut parte dintotdeauna din familia noastră. Iar acum, dacă sunteţi singur pe lume…
— Da, chiar aşa, sunt singur pe lume… singur…
— După triumful cauzei, casa noastră va fi şi a dumneavoastră! Deocamdată, înţeleg că veţi căuta un adăpost mai sigur ca vila Montcalm. Îl veţi găsi, căci niciun canadian adevărat nu ar refuza să vă deschidă uşa sa.
— Şi niciunul n-ar fi destul de ticălos ca să mă trădeze.
— Fireşte. În toată Canada nu s-ar mai găsi azi un ticălos ca Black sau ca Simon Morgaz!
Acel nume, pronunţat cu atâta dispreţ, îl făcu să roşească pe tânăr. Trebui să-şi ascundă tulburarea. Clary n-o remarcase, dar când Jean se apropie iar de ea, pe chipul său se citea suferinţa.
— Dumnezeule! Ce aveţi? întrebă ea.
— Nimic, răspunse el. Uneori sufăr de palpitaţii… Mi se pare că-mi plesneşte inima… Dar acum, s-au terminat!
Clary se uită lung la el, ca şi cum ar fi vrut să-i citească în suflet.
Atunci el schimbă discuţia care-l tortura.
— Ar fi mai prudent să mă refugiez într-un sat din comitatele învecinate, de unde să păstrez legătura cu domnul Vaudreuil şi cu prietenii săi.
— Dar vă îndepărtaţi de Montreal…
— Nu, căci în parohiile învecinate va izbucni insurecţia.
— Poate cel mai sigur refugiu ar fi chiar ferma de la Chipogan? zise ea.
— Poate…
— Ar fi dificil să vi se descopere refugiul în mijlocul unei familii numeroase.
— Fireşte, dar, dacă s-ar întâmpla aşa ceva, ar avea

consecinţe grave pentru Thomas Harcher. El nu ştie că sunt Jean-Fără-Nume, pe al cărui cap s-a pus preţ…

— Credeţi că, dacă ar afla, ar ezita să…

— Fireşte că nu! El şi fiii săi sunt patrioţi. I-am văzut pe viu, când făceam campania de propagandă, dar n-aş vrea ca ei să sufere din pricina mea. Dacă poliţia m-ar găsi la ei, ne-ar aresta pe toţi. Mai bine să mă dea ei pe mâna agenţilor…

— Să vă dea pe mâna agenţilor? murmură Clary, îndurerată.

Jean începu să simtă că legătura dintre el şi fată devenea tot mai strânsă. Însă o putea el iubi? El, fiul lui Simon Morgaz? Ce oprobiu!… Ce trădare, mai ales că nu-i spusese din ce familie provenea!… Nu! Trebuia să fugă, să n-o mai vadă niciodată!

„Mâine, în plină noapte, voi pleca de la ferma din Chipogan. Voi apărea iar, când va începe lupta. Atunci nu va mai trebui să mă ascund!”, îşi zise el.

Chipul lui se linişti iar.

Clary îl privi cu tristeţe. Ar fi vrut să afle mai multe despre tânăr. Dar cum să o facă, fără să-l rănească printr-o întrebare indiscretă?

Îi întinse mâna, pe care el de abia i-o atinse.

— Iertaţi-mi simpatia pentru dumneavoastră, ce depăşeşte limitele unui comportament decent pe care ar trebui să-l am, zise ea. Dar viaţa dumneavoastră este un mister… Aveţi un trecut nefericit? Aţi suferit mult?

— Mult!

Cuvântul îi scăpase fără voie, aşa că adăugă:

— Am suferit mult… pentru că nu i-am făcut încă ţării mele binele la care are dreptul din partea mea.

— La ce are dreptul din partea dumneavoastră?

— De la mine, ca de la orice canadian… Are dreptul de a aştepta să te sacrifici pentru independenţa ei!

Fata înţelese că erau alte lucruri ce se ascundeau sub acel elan patriotic… Ar fi vrut să le afle şi ea, poate pentru a le alina… Dar ce putea face, dacă el îi dădea numai răspunsuri evazive?

Clary crezu că trebuia să adauge, cu anumite rezerve impuse de situaţia tânărului:

— Jean, sper că va triumfa în curând cauza noastră naţională! Acest lucru se va datora mai ales curajului dumneavoastră şi înflăcărării pe care le-aţi transmis-o partizanilor. Veţi avea

recunoştinţa lor.

— Recunoştinţa lor? Nu, niciodată, Clary!

— Dar dacă ei vă vor cere să rămâneţi în fruntea lor?

— Voi refuza.

— Nu veţi putea.

— Voi refuza! repetă Jean, cu hotărâre. Clary, nu putem preveni viitorul, continuă el. Sper, totuşi, că soarta ne va ajuta. Dar pentru mine, ar fi mai bine să pier în luptă…

— Să pieriţi? întrebă ea şi îi dădură lacrimile. Dar nu vă gândiţi şi la prietenii dumneavoastră?

— Merit eu prieteni?

Atitudinea sa era cea a unui proscris respins de întreaga omenire.

— Jean, aţi suferit cumplit odinioară, dar suferiţi şi azi! E dureros că nu vreţi să spuneţi nimănui de ce… Nici măcar mie, care sunt de partea dumneavoastră… Voi aştepta oricât, dar vă cer să credeţi în prietenia mea…

— În prietenia dumneavoastră?

Se trase înapoi câţiva paşi, ca şi cum prietenia cu el ar fi murdărit-o.

Totuşi, singura consolare de până atunci o găsise în intimitatea cu Clary. Cât stătuse la vilă, inima lui fusese pătrunsă de ardenta simpatie a fetei pentru el. Dar legătura dintre ei era imposibilă! Dacă ar fi aflat vreodată Clary al cui fiu era el… l-ar fi respins cu groază! Căci era un Morgaz!

După cum stabilise mama sa, după luptă, dacă supravieţuiau, trebuiau să dispară! După îndeplinirea misiunii, familia lor avea să plece departe.

Ce tăcuţi şi trişti se întoarseră la fermă Clary şi Jean!

Pe la patru, se stârni zarvă mare în faţa porţii. Se întorsese trăsura, aducându-i pe maestrul Nick, pe secretarul său şi pe domnul Vaudreuil.

Ce primire i se făcu amabilului notar, la ferma din Chipogan! De altfel, o merita…

— Bună ziua, domnule Nick! îi strigau fraţii mai mari, în timp ce alţii, mai mici, săreau de bucurie, făceau tumbe, i se agăţau de haine.

— Bine v-am regăsit, prieteni! Eu sunt, nu altul. Liniştiţi-vă, nu trebuie să mă dezbrăcaţi ca să verificaţi asta.

— Hai, terminaţi, copii! le strigă Catherine.

— Sunt încântat să vă revăd şi să vin la dragul meu client Thomas Harcher.

— Vă mulţumim că v-aţi deranjat să veniţi aici, zise fermierul.

— Aş fi venit de mult mai departe, dacă ar fi trebuit. Poate chiar de la capătul lumii, de pe soare, de pe stele!

— Ne onoraţi, domnule Nick, spuse Catherine, făcându-le semn celor unsprezece fiice ale sale să facă o reverenţă.

— Dar plăcerea este de partea mea. Sunteţi la fel de frumoasă ca întotdeauna, doamnă Catherine. Oare când veţi înceta să tot întineriţi?

— Niciodată! Niciodată! strigară cei paisprezece fii ai fermierei.

— Trebuie să vă sărut, doamnă Catherine, zise maestrul Nick. Îmi permiteţi, domnule Thomas?

— Cât veţi dori, răspunse el, dacă vă face plăcere!

— Hai, şi tu, Lionel, spuse notarul. Sărută-i mâna doamnei Catherine!

— Cu plăcere! replică Lionel, care primi de două ori sărutul în schimbul celui dat de el.

— Sper ca nunta fermecătoarei Rose să fie plină de bucurie, zise maestrul Nick. Îmi amintesc, pe când era mică, ce-mi mai sărea pe genunchi! Dar unde este?

— Iată-mă, domnule Nick! răspunse Rose îmbujorată şi veselă.

— Într-adevăr, eşti fermecătoare, aşa că te voi pupa pe ambii obraji, spuse notarul.

Ceea ce şi făcu. Dar, spre regretul său, Lionel nu mai fu invitat şi de această dată.

— Unde e logodnicul? întrebă maestrul Nick. A uitat, din întâmplare, că azi trebuie să semneze contractul?

— Iată-mă, răspunse Bernard Miquelon.

— Drăguţ băiat… şi amabil, strigă domnul Nick. Să-l pup şi pe el, ca să terminăm…

— Cu plăcere, domnule Nick, replică tânărul, luându-l în braţe pe notar.

— Cred că Bernard Miquelon s-ar bucura însă mai mult să-l pupe Rose în locul meu, zise notarul. Hai, Rose, sărută-l tu în locul meu, fără întârziere!

Ceea ce ea făcu, în aplauzele familiei.

— Cred că vă este sete, domnule Nick, spuse Catherine. Şi

secretarului dumneavoastră?
— Tare sete, buna mea Catherine.
— Foarte sete, adăugă Lionel.
— Hai, Thomas, ce mai aştepţi? Adu un toddy bun pentru domnul Nick şi încă unul pentru secretarul său... trebuie să repet?
Nu! Fermierul şi cei trei fii ai săi se grăbiră să aducă băuturile.
În vremea asta, maestrul Nick o zări pe Clary şi se duse la ea.
— Ei bine, dragă domnişoară, la vila Montcalm ne-am dat întâlnire la ferma din Chipogan şi mă bucur că...
Notarul fu întrerupt de exclamaţia lui Lionel, uimit să-l întâlnească acolo pe tânărul necunoscut ce-i apreciase versurile cu câteva săptămâni în urmă.
— Dar... iată-l pe domnul...
Clary şi tatăl ei se uitară neliniştiţi unul la celălalt. De unde îl cunoştea Lionel pe Jean? Ştia el şi ceea ce familia Harcher nu aflase încă, faptul că îi acorda adăpost lui Jean-Fără-Nume, urmărit de agenţii lui Gilbert Argall?
— Chiar aşa, zise notarul, întorcându-se către tânăr. Vă recunosc, domnule! Ne-aţi fost tovarăş de drum, la începutul lui septembrie, când am mers la vila Montcalm!
— Aşa e, recunoscu Jean. Îmi face mare plăcere să vă întâlnesc şi aici, la fermă, alături de tânărul nostru poet.
— Ale cărui versuri au primit o menţiune onorabilă la concursul Lyre-Amicale! strigă notarul. Cel pe care am onoarea să-l pun să-mi îngrijească documentele este un răsfăţat al muzelor!
— Meriţi şi complimentele mele, Lionel, zise Jean. Nu ţi-am uitat refrenul. Să mă nasc odată cu tine, aprindere nebunească/Să pier odată cu tine, ardere nebunească.
— Vai, domnule! strigă Lionel, foarte mândru de elogiile aduse lui de un veritabil cunoscător al versurilor sale.
Auzind acel schimb de amabilităţi, domnul Vaudreuil şi fiica sa se liniştiră. Maestrul Nick le povesti apoi împrejurările în care se întâlniseră cu Jean pe drumul de la Montreal la vila Montcalm.
Catherine strigă apoi cu o voce impunătoare:
— Hai, Thomas, adu odată cele două băuturi! Vrei să moară de sete domnii Nick şi Lionel până vii tu?
— Am venit, Catherine, răspunse fermierul. Nu-ţi face griji!
Apărând în prag, fermierul îl invită pe domnul Nick să-l

urmeze în salon.

Nici notarul, nici Lionel, nu se lăsară mult rugaţi. Înăuntru, luară loc la masa garnisită cu ceşti colorate şi şerveţele de un alb strălucitor, apoi se răcoriră cu toddy, o băutură agreabilă şi răcoritoare, având în compoziţie ienupăr, zahăr, scorţişoară şi însoţită de două felii de pâine crocantă. Această gustare le permitea să aibă răbdare până la ora cinei, fără prea mare dificultate.

După aceea, fiecare începu să se ocupe de ultimele pregătiri pentru marea sărbătoare de a doua zi, despre care se va vorbi multă vreme la ferma de la Chipogan.

Maestrul Nick trecea de la unul la altul. Avea câte o vorbă amabilă pentru fiecare. Domnul Vaudreuil, Clary şi Jean discutau de lucruri mult mai serioase şi se plimbau pe sub arborii din grădină.

Pe la cinci se reuniră cu toţii în sala cea mare, pentru semnarea contractului de căsătorie. Maestrul Nick prezidă importanta ceremonie.

Cu această ocazie, mirilor li se oferiră diverse cadouri de nuntă. Fiecare frate, cumnată, soră şi cumnat aduse câte ceva pentru Rose şi Bernard. De la bijuterii la ustensile de bucătărie, cadourile aveau să-i ajute pe tineri să pornească în viaţă dispunând de o mică gospodărie.

Devenită doamna Miquelon, Rose nu voia să plece din Chipogan, iar Bernard şi copiii lor aveau să fie întotdeauna bine primiţi la ferma lui Thomas.

Inutil de spus că darurile cele mai valoroase fură oferite de domnul Vaudreuil şi de fiica sa, care-i aduseră o carabină de vânătoare lui Bernard şi un colier de pietre preţioase lui Rose, care o făcu să pară şi mai încântătoare. Jean îi oferi surorii sale o cutiuţă cu ustensile de brodat şi de cusut, foarte utilă unei bune gospodine.

La fiecare cadou, lumea izbucnea în aplauze şi în urale. Acestea atinseră maximul atunci când maestrul Nick, în mod solemn, le puse verighetele pe degete viitorilor soţi. Le cumpărase de la cel mai bun bijutier din Montreal.

Apoi le citi contractul, cu glas tare, ca un notar. Toţi fură uimiţi când le vesti că domnul Vaudreuil, din prietenie pentru Thomas, le adăuga cinci sute de piaştri tinerilor, la zestre.

Cinci sute de piaştri! Cu jumătate de secol în urmă, o fată cu o

zestre de cincizeci de franci trecea drept bogată, în Canada.

— Acum, prieteni, să semnăm contractul, le zise maestrul Nick. Mai întâi viitorii soţi, apoi taţii şi mamele, după care domnul Vaudreuil, fiica sa…

— Vom semna toţi! strigară ei, asurzindu-l pe notar.

Aşa că, veniră pe rând, cu mic, cu mare, să semneze actul.

Iar asta luă ceva timp. Trecătorii intrau acum în fermă, atraşi de tumultul vesel din interior. Îşi puneau şi ei semnătura pe act, la care trebuiau adăugate pagini noi. Şi veneau destui din sat şi din comitat, căci Thomas le oferea băuturi variate, cocteiluri, scotch şi whisky, apreciat de canadieni, şi care se scurge pe gâtlejurile lor precum Saint Laurent în Atlantic!

Maestrul Nick se întrebă dacă respectiva ceremonie se va sfârşi vreodată. De altfel, acest om de ispravă, epuizat, spunea fiecăruia câte o vorbă de duh, iar Lionel observă că pana cu care tot semnau se tocise şi trebuia înlocuită.

— Nu mai sunt? întrebă maestrul Nick, după încă un ceas.

— Ba da! strigă Pierre, care ieşise în pragul porţii să vadă dacă mai era cineva pe drum.

— Atunci, vine odată? strigă notarul.

— Dar e o ceată de huroni!

— Să intre, replică notarul. Semnăturile lor sunt la fel de bune ca ale celorlalţi. Ce contract, prieteni, ce contract! Am făcut sute la viaţa mea, dar niciunul nu poartă atâtea nume…

În clipa aceea se iviră sălbaticii şi fură întâmpinaţi de urale. De altfel, nici n-a fost nevoie să fie invitaţi să intre. Veneau şi singuri. Erau cam cincizeci – bărbaţi şi femei. Printre ei, Thomas îl recunoscu pe huronul din ajun.

De ce venise ceata de mahoganni din satul din Walhatta? De ce veneau ei ca la o mare ceremonie, să-l viziteze pe notar?

Dintr-un motiv lesne de înţeles. Huronii poartă în clipele solemne hainele de război. Pe cap aveau pene multicolore, iar pletele lungi şi dese le cădeau pe umeri, peste mantia de lână. Toracele le era acoperit de o cazacă din piele de căprioară, iar în picioare purtau mocasini din piele. Aveau puşti lungi, ce înlocuiau, de mulţi ani, arcurile lor cu săgeţi. La tomahawk, toporişca de război, nu renunţaseră, iar aceasta le atârna la cingătoare.

În plus, ceea ce accentua gravitatea demersului lor de la ferma din Chipogan, era că îşi vopsiseră de curând feţele.

Albastrul cerului, negrul fumului şi roşul aprins le scoteau în relief mai accentuat nasul lor acvilin, gura lor mare cu două şiruri de dinţi regulaţi, pometţii ieşiţi în afară, ochii mici şi vioi.

Printre ei erau şi femei, probabil cele mai tinere şi frumoase din neamul mahoganni. Purtau bluze brodate, cu manşete până la antebraţ, fuste în culori strălucitoare, haine numite „mitase”, din piele de caribu, mocasini supli şi foarte micuţi.

Indienii păreau foarte gravi. Înaintară până în pragul sălii mari, unde se aflau domnul Vaudreuil, fiica sa, notarul, Thomas şi Catherine, în timp ce restul invitaţilor stăteau în curte.

Şeful cetei, un huron foarte înalt, de vreo cincizeci de ani, ţinea în mână o mantie indigenă şi zise, pe un ton grav:

— Nicolas Sagamore se află la ferma din Chipogan?

— Da, răspunse Thomas.

— Iată-l, zise notarul, surprins că era el cel căutat.

Huronul se întoarse spre el şi îi spuse, cu mândrie:

— Şeful tribului nostru a fost chemat de marele Wacondah, Mitsimanitu al părinţilor noştri. De cinci luni, el străbate binecuvântatele teritorii de vânătoare. Moştenitorul său de sânge este acum Nicolas, ultimul Sagamore. De acum, doar el are dreptul să îngroape tomahawk-ul când e pace, sau să-l dezgroape, la război!

O linişte deplină urmă acestei declaraţii neaşteptate. Se ştia că maestrul Nick era huron şi că provenea din marii şefi ai tribului mahoganni, dar nimeni nu-şi imaginase că putea ajunge vreodată căpetenia lor!

Fiindcă nimeni nu îndrăznea să vorbească, indianul continuă astfel:

— Când va dori fratele meu să vină la focul Marelui Sfat al tribului său, purtând mantia tradiţională a înaintaşilor noştri?

Indienii nici nu se gândeau la un refuz al notarului, ci îi aduseseră mantia şefului lor.

Maestrul Nick, stupefiat, nu spunea nimic. Atunci se auzi un strigăt, căruia i se alăturară alte cincizeci.

— Cinste lui! Cinste lui Nicolas Sagamore!

Era strigătul de entuziasm al lui Lionel. Era mândru de norocul ce dăduse peste patronul său. Se bucura că el însuşi avea să meargă alături de marele şef al tribului mahoganni şi se gândea la veselia celorlalţi funcţionari de la birou.

Însă domnul Vaudreuil şi fiica sa zâmbiră, văzând chipul

stupefiat al notarului. Bietul om! Fermierul, soţia şi copiii săi, prietenii îl felicitau deja.

Indianul întrebă iar, fără să admită refuz:

— Vrea Nicolas Sagamore să-şi urmeze fraţii la wigwam-ul din Walhatta?

Notarul rămăsese cu gura căscată. Fireşte că nu avea să-şi lase niciodată afacerile ca să conducă un trib huron. Pe de altă parte, nu voia să-i rănească printr-un refuz pe indienii din neamul său, care-l numiseră şef cu atâta onoare.

— Mahoganni, eu sunt nedemn, zise el. Nu mă aşteptam… Eu sunt aici doar în calitate de notar…

Se bâlbâia… Nu-şi găsea cuvintele… Nu găsea niciun răspuns limpede…

Thomas îi veni în ajutor:

— Huroni, zise el, maestrul Nick e maestrul Nick, cel puţin până se încheie ceremonia nunţii. După aceea, dacă vrea, poate pleca de la fermă şi va fi liber să-şi urmeze fraţii la Walhatta!

— Da! După nuntă! strigară ei, vrând să-l păstreze pe notar.

Huronul dădu uşor din cap.

— Fratele meu nu poate ezita, spuse el. Sângele mahogannilor curge prin venele sale şi îi impune îndatoriri şi drepturi de nerefuzat.

— Drepturi, fie! murmură maestrul Nick. Dar îndatoririle…

— Acceptă fratele meu?

— Dacă acceptă? strigă Lionel. Bineînţeles! Ca să-şi arate sentimentele, să îmbrace de îndată mantia de Sagamore!

— Să tacă imbecilul! murmură notarul printre dinţi.

Cu mare plăcere, paşnicul notar i-ar fi calmat entuziasmul intempestiv al secretarului său.

Domnul Vaudreuil înţelese că maestrul Nick încerca să câştige timp. I se adresă indianului spunându-i că urmaşul sagamorilor nu se gândea să fugă de obligaţiile pe care i le impunea obârşia sa. Dar îi sunt necesare câteva zile, poate săptămâni, ca să-şi pună la punct lucrurile în Montreal. Lăsaţi-i deci acest timp necesar.

— Aceste vorbe sunt înţelepte, zise indianul. Întrucât fratele meu acceptă, să primească atunci tomahawk-ul marelui şef, chemat de Wacondah să vâneze în preriile fericite şi să şi-l pună la centură!

Maestrul Nick trebui să ia arma favorită a indienilor şi, cum nu

purta centură, o ţinu pe umăr.
— Hugh! se auzi atunci.
Era un fel de exclamaţie de aprobare, tradiţională la sălbaticii din Far-West.
Lionel nu mai putea de bucurie, deşi patronul său părea tare încurcat de situaţia în care se găsea şi de care ar fi râs toţi notarii din Canada. Cu firea sa poetică, el deja întrevedea că va fi chemat să celebreze marile fapte ale mahogannilor, să pună în versuri lirice cântecul de război al sagamorilor, temându-se însă să nu găsească o rimă la tomahawk.
Huronii voiau să plece, regretând că maestrul Nick, din cauza funcţiilor sale, nu părăsea ferma să vină cu ei, când Catherine avu o idee ce i-a fost pe plac şi notarului.
— Mahoganni, ne-am adunat aici pentru a sărbători o nuntă. Vreţi să staţi şi voi, alături de noul vostru şef? Vă oferim ospitalitate, iar mâine veţi participa la ospăţ, unde Nicolas Sagamore va ocupa locul de onoare!
O furtună de aplauze izbucni după ce Catherine îşi formulase propunerea. Aceasta se prelungi, după ce mahogannii acceptară invitaţia.
Pe Thomas nu-l încurca faptul că trebuia să adauge încă cincizeci de locuri la masă, căci sala era vastă şi ar fi cuprins şi mai mulţi invitaţi.
Maestrul Nick trebui să se resemneze. Primi îmbrăţişările războinicilor din tribul său, pe care i-ar fi trimis bucuros la naiba.
Seara, băieţii şi fetele dansară ce era mai la modă prin Franţa, dar şi acele „scotch-reels” de origine scoţiană, atât de căutate la începutul secolului.
Astfel se încheie a doua zi de sărbătoare la ferma din Chipogan.

Capitolul XII
Ospăţul

Veni şi ziua cea mare – ultima a acelor ceremonii succesive, care-i bucuraseră pe oaspeţii din Chipogan. Căsătoria Rosei şi a lui Bernard, celebrată dimineaţa la ofiţerul stării civile, primea apoi girul bisericii. Ca urmare, după-amiaza, în circumstanţele cunoscute, ospăţul reunea mult mai mulţi comeseni, cu acordul

ospitalierului Thomas Harcher.

A doua zi, invitaţii se despărţeau. Domnul Vaudreuil şi fiica sa porneau spre vila Montcalm, Jean avea să plece şi să apară doar la declanşarea luptei, prietenii săi de pe Champlain urmau să-şi facă meseria de vânători, familia Harcher să-şi reia munca la fermă, iar huronii să se ducă în satul din Walhatta, unde tribul îl aştepta pe Nicolas Sagamore, care, după o primire triumfătoare, avea să fumeze pipa păcii pe vatra înaintaşilor săi glorioşi.

Dar maestrul Nick nu prea era încântat de omagiile ce i se aduceau. Era hotărât să nu-şi schimbe biroul pentru titlul de şef al tribului şi vorbise despre asta cu domnul Vaudreuil şi cu Thomas. Chiar îndrăzni să râdă puţin de aventura sa.

— Se vede că pe dumneavoastră nu vă aşteaptă un tron pe care să urcaţi, altfel m-aţi înţelege, repeta el.

— Dragul meu Nick, nu lua asta în serios, spunea domnul Vaudreuil.

— Dar cum s-o iau altfel?

— Aceşti oameni de ispravă nu vor mai insista, dacă vor vedea că nu te grăbeşti să-ţi ocupi wigwam-ul de mahoganni.

— Nu-i cunoaşteţi! strigă notarul. Mă vor urmări până la Montreal!… Vor face demonstraţii de la care nu voi scăpa… îmi vor asedia uşa! Ce va spune bătrâna mea Dolly? Nu-i imposibil să termin prin a mă plimba în mocasini şi cu pene pe cap!

Bietul om, deşi nu avea chef de râs, împărtăşi totuşi veselia celorlalţi.

Dar mai ales secretarul său, Lionel – din răutate – îl trata deja ca pe şeful huronilor. Nu-i mai zicea maestrul Nick, îi vorbea doar la persoana a treia şi folosea limbajul emfatic al indienilor. Ca oricărui vânător din prerie, îi pusese numele „Şopârlă Subţire”, la fel de valoros ca Ochi-de-Şoim sau Carabină-Lungă.

Pe la unsprezece, în curtea fermei, se formă alaiul ce urma să-i însoţească pe proaspeţii căsătoriţi. A fost bine ordonat şi demn să inspire un tânăr poet. Însă muza lui Lionel îl trăgea de acum înainte doar spre sferele cele mai înalte.

În frunte mergeau Bernard şi Rose, ambii fermecători şi strălucitori. Urmau domnul Vaudreuil şi fiica sa, lângă Jean, apoi maestrul Nick şi secretarul său, restul familiei Harcher, membrii tribului de huroni. Notarul nu putu să scape de această onoare. Spre regretul lui Lionel, patronului său îi lipseau hainele indiene, tatuajul pe trup şi faţa colorată într-un mod demn de un

sagamor.

Ceremoniile se desfăşurară cu toată pompa meritată de familia Harcher. Bătură clopotele, se intonară imnuri, rugăciuni, se trase cu puşca. La împuşcături luară parte şi huronii, cu mare bucurie. Doar Nathaniel Bumpoo, prietenul celebru al mohicanilor, lipsea de acolo!

Apoi alaiul reveni la fermă. Rose îl ţinea de braţ, acum, pe soţul ei. Niciun incident nu le-a tulburat dimineaţa.

După aceea, fiecare făcu ceea ce vru. Doar maestrului Nick îi fu cam greu să-şi părăsească fraţii mahoganni, ca să discute în voie cu prietenii săi canadieni.

— Nu ştiu cum voi scăpa de sălbaticii ăştia!

La ora trei după-amiaza urmă ospăţul, conform vechilor obiceiuri. Lui Thomas îi veniră în ajutor Catherine, fiii şi fiicele sale. La un asemenea ospăţ, nu aveai nicio clipă de odihnă!

Nu doar că trebuiau satisfăcute atât de multe guri, dar şi de gusturi diferite. Meniul cuprindea toată varietatea de mâncăruri obişnuite şi extraordinare ce compun bucătăria canadiană.

Pe imensa masă, la care aveau să ia loc o sută cincizeci de invitaţi, erau linguri şi furculiţe, şerveţele albe, diverse farfurii şi mâncăruri, unele reci, deja aşezate, altele calde, ce urmau să fie aduse. Supa fiartă împrăştia aburi parfumaţi. Peştii erau prăjiţi ori fierţi, şi fuseseră prinşi în apele dulci ale lui Saint Laurent sau în lacuri. Printre aceştia, păstrăvi, somoni, anghile, peşti albi. Lângă ei, se aflau fripturi de raţe, porumbei, potârnichi, becaţe, curcani, gâşte, unele pregătite la foc mic, altele cu sosuri şi mirodenii. Nu lipseau nici stridiile, mielul, mistreţul prăjit, sagamitele de origine indigenă, bucăţile de căprioară şi de fazan, limba de bizon, câmaţi de douăzeci de feluri, munţi de legume, tot felul de produse de patiserie, fructele variate luate din grădina lor. Ca băutură, în sticle, se servea cidru, bere, vin, rachiu, rom şi lichioruri pentru desert.

Vasta sală fusese decorată în onoarea lui Bernard şi Rose. Ghirlande din frunze proaspete ornau pereţii. Câţiva arbuşti fuseseră puşi special în anumite unghere. Sute de buchete de flori frumos mirositoare stăteau pe pervazele ferestrelor. Panoplii cu arme strălucitoare.

— Puşti, pistoale, carabine şi cuţite de vânătoare – împodobeau pereţii.

Tinerii căsătoriţi ocupau mijlocul mesei, dispusă în formă de

potcoavă, precum cascada Niagara, care, la o sută cincizeci de leghe spre sud-est, îşi prăvălea apele în Marile Lacuri.

Lângă proaspeţii căsătoriţi stăteau domnul Vaudreuil şi fiica sa, Jean şi tovarăşii lui de pe Champlain. În faţă, între Thomas şi Catherine, trona maestrul Nick şi principalii războinici din tribul său, doritori să vadă felul în care acţiona noul lor şef. Iar notarul avea să le arate că pofta sa de mâncare era pe măsura înaintaşilor săi valoroşi.

La masa principală fuseseră admişi copiii, contrar tradiţiei, stând între părinţi şi prieteni. La ora cinci, avu loc primul asalt. La şase, urmă un armistiţiu nu pentru a se strânge morţii, ci pentru a le da celor vii timp să mai şi respire. Atunci au început toasturile pentru proaspeţii căsătoriţi şi speech-urile în onoarea familiei Harcher.

După care au început cântecele de nuntă. Potrivit modei vechi, la orice reuniune, doamnele şi domnii obişnuiesc să cânte alternativ, mai ales cunoscutele melodii franceze.

Lionel îşi recită graţioasele versuri, compuse pentru respectiva împrejurare.

— Bravo, Lionel! strigă maestrul Nick, care-şi înecase necazurile în vin.

De fapt, notarul se mândrea de reuşita tânărului poet şi propuse să se închine în cinstea galantului laureat de la Lyre Amicale.

Propunerea fu acceptată şi toată lumea ciocni paharele. Lionel, fericit şi confuz, răspunse prin acest toast:

— Pentru Nicolas Sagamore! Pentru ultima ramură a nobilului trunchi pe care Marele Spirit a destinat-o naţiei hurone!

Lumea izbucni în aplauze. Mahogannii se ridicară şi îşi înălţară tomahawk-urile cu atâta iuţeală că i-ai fi crezut gata să se arunce asupra irochezilor sau a altui trib din Far-West. Maestrul Nick, cu figura sa domoală, părea tare liniştit faţă de acei războinici înflăcăraţi! Zăpăcitul de Lionel mai bine ar fi tăcut!

După ce lucrurile se mai calmară, noile feluri de mâncare fură atacate cu un nou avânt.

în mijlocul acelor manifestări zgomotoase, Jean, Clary şi tatăl ei discutau în şoaptă. Era seara despărţirii. Dacă ea şi tatăl ei plecau abia în zori, Jean se hotărâse să pornească în plină noapte, ca să-şi caute un adăpost sigur în afara fermei din Chipogan.

— Totuşi, de ce şi-ar da seama poliţia că Jean-Fără-Nume se află printre cei din familia Harcher? întrebă domnul Vaudreuil.

— Poate că agenţii sunt deja pe urmele mele, zise Jean, având o presimţire. Dacă s-ar întâmpla asta şi fermierul ar afla cine sunt…

— V-ar apăra! interveni Clary.

— Ştiu, zise Jean, iar eu aş aduce nenorocirea asupra celor care m-au găzduit. Vor trebui să fugă pentru că mi-au luat partea. Cât mai departe, să scape de represalii… De aceea, mă grăbesc să plec.

— De ce nu veniţi la vila Montcalm? întrebă domnul Vaudreuil.

Eu sunt gata să-mi asum orice risc. Secretul vă va fi bine păstrat acasă la noi.

— Domnişoara Clary mi-a făcut deja propunerea aceasta, dar a trebuit s-o refuz.

— Totuşi, ar fi foarte util să staţi la noi, în privinţa măsurilor ce trebuie luate, continuă domnul Vaudreuil. Veţi putea comunica în fiecare zi cu membrii comitetului. În clipa pornirii insurecţiei, Farran, Clerc, Hodge şi cu mine vom fi gata să vă urmăm. Nu-i mai bine ca prima mişcare să aibă loc în comitatul Montreal?

— Poate că da, sau, măcar, într-un comitat învecinat, potrivit poziţiilor ocupate de trupele regale.

— Ei bine, de ce nu acceptaţi propunerea tatălui meu? Vreţi să parcurgeţi iar toate parohiile din district? Nu v-aţi încheiat campania de propagandă?

— Ba da. Trebuie doar să mai dau semnalul…

— Atunci? întrebă domnul Vaudreuil.

— Aştept o împrejurare favorabilă spre a ridica patrioţii împotriva tiraniei anglo-saxone. Peste câteva zile, deputaţii opoziţiei vor refuza să-i acorde guvernatorului general dreptul de a dispune de banii publici fără autorizarea Camerei. Ştiu din sursă sigură că parlamentul englez are intenţia să aprobe o lege ce i-ar permite lordului Gosford să suspende Constituţia din 1791. De atunci încolo, canadienii francezi nu vor mai avea garanţia de a fi reprezentaţi în forul legislativ, chiar dacă şi acum au foarte puţină libertate de acţiune. Prietenii noştri şi deputaţii ce luptă pentru libertate vor încerca să se opună acestui exces al puterii! Probabil că lordul Gosford, ca să pună frână revendicărilor reformiştilor, va dizolva sau măcar suspenda Camera. În acea zi, ţara se va ridica la arme şi noi

vom conduce lupta.

— Aveţi dreptate, zise domnul Vaudreuil, dar nu cred că o asemenea provocare a loialiştilor va duce la o revoltă generală. Va îndrăzni parlamentul englez să ajungă până acolo? Acest atentat împotriva drepturilor franco-canadienilor va avea loc în curând?

— Peste câteva zile, răspunse Jean.

— Şi până atunci, cum veţi scăpa? întrebă Clary.

— Îi voi păcăli pe agenţi.

— Unde vă veţi ascunde?

— Ştiu eu.

— Veţi fi în siguranţă acolo?

— Mai mult ca oriunde altundeva.

— E departe de aici?

— La Saint Charles, în comitatul Verchdres.

— Bine, zise domnul Vaudreuil. Ştiţi cel mai bine ce trebuie făcut. Dacă vreţi să ţineţi secret locul refugiului dumneavoastră, nu mai insistăm. Nu uitaţi însă, vila Montcalm vă este deschisă oricând.

— Ştiu asta şi vă mulţumesc!

Fireşte că în zgomotul de acolo nimeni nu le auzi discuţia. Uneori, ea fusese întreruptă de vreun toast sau de vreo replică răsunătoare. Când părea că se încheiase, întrebarea fetei se dovedi surprinzătoare.

Ce sentiment exprima, oare, întrebarea ei? De ce Jean avea încă faţă de ei anumite rezerve?

— Există deci altundeva o casă în care să vă refugiaţi, mai ospitalieră ca a noastră?

— Mai ospitalieră? Nu, răspunse Jean emoţionat. Poate la fel de ospitalieră.

— Care?

— Cea a mamei mele.

Jean pronunţă aceste cuvinte cu un sentiment de dragoste filială de care Clary fu profund impresionată. Pentru prima dată făcea aluzie la familia sa. Deci nu era singur pe lume, aşa cum se credea. Avea o mamă, la Saint Charles. Fireşte, Jean o vizita uneori, iar casa ei îi era oricând deschisă.

Clary nu mai zise nimic. Gândurile îi zburau spre casa aceea îndepărtată. Ar fi vrut mult s-o cunoască pe mama lui. Trebuia să fie o eroină, o mare patrioată, ca fiul ei. Într-o zi, o va vedea.

Viaţa ei era acum legată strâns de cea a lui Jean-Fără-Nume. În clipa despărţirii de el, poate pentru totdeauna, ea simţea forţa sentimentului ce-i lega pe unul de celălalt!

Ospăţul se apropia de final. Veselia mesenilor, incitată de băuturi, căpăta mii de forme. Tinerilor căsătoriţi li se făceau felurite complimente. Din tumultul vesel se auzeau, uneori, strigăte precum:

— Cinste lor şi fericire!

— Trăiască Rose şi Bernard Miquelon!

Se cinstea şi în sănătatea domnului Vaudreuil, a fiicei sale, a lui Thomas şi a Catherinei.

Maestrul Nick nu stătuse degeaba, ci se ospătase din plin. Nu-şi putuse păstra demnitatea rece a unui mahoganni, căci avea o fire deschisă şi comunicativă. Dar şi membrii tribului său se încălziseră sub efectul băuturilor şi nu mai fuseseră aşa de sobri. Ciocneau de zor paharele în sănătatea familiei Harcher, ai cărei oaspeţi erau.

La desert, Lionel începu să umble în jurul mesei, cu un compliment la adresa fiecărui invitat. Maestrului Nick îi strigă:

— Oare Nicolas Sagamore nu ne va spune câteva cuvinte în numele tribului mahoganni?

Fiind bine dispus, notarul primi cu plăcere propunerea.

— Crezi că ar fi bine, Lionel?

— Da, mare şef! A venit clipa să-i feliciţi pe tinerii soţi.

— Dacă tu crezi că e momentul, o voi face!

Acest om de ispravă se ridică şi ceru să se facă linişte printr-un gest impregnat de demnitatea hurortă.

Toţi tăcură.

— Tineri căsătoriţi, un vechi prieten al familiei voastre nu vă poate părăsi fără să-şi exprime recunoştinţa sa pentru…

Maestrul Nick se opri. Fraza i se întrerupse, iar el se uita mirat spre uşa marii săli.

în prag stătea un bărbat a cărui sosire n-o remarcase nimeni.

Maestrul Nick îl recunoscu. Strigă cu un glas în care mirarea şi neliniştea se amestecau.

— Domnul Rip!

Capitolul XIII
Împuşcături în timpul desertului

Şeful firmei Rip and Co. Nu era urmat, de această dată, de angajaţii săi. Pe afară roiau agenţii lui Gilbert Argall, însoţiţi de vreo patruzeci de voluntari regalişti, ce ocupaseră poarta curţii. Probabil şi casa era încercuită.

Era vorba de o simplă vizită sau de arestarea şefului familiei Harcher?

Oricum, trebuia să fie un motiv de o gravitate excepţională pentru că ministrul poliţiei considerase necesară trimiterea atâtor trupe la ferma din Chipogan.

Auzind de Rip, domnul Vaudreuil şi fiica lui se îngroziră. Ei ştiau că Jean-Fără-Nume se afla în sală. Ştiau şi că Rip avea mandat să-l urmărească. Oare acesta îi găsise ascunzătoarea şi voia să-l aresteze? Dacă Jean cădea în mâinile lui Gilbert Argall, era pierdut!

Stăpânindu-se perfect, Jean nici nu tresări. Paloarea chipului i se accentuă puţin, fără să-l trădeze însă. Îl recunoscuse pe Rip, pe care-l mai întâlnise. Rip îl urmărea de peste două luni. Acesta îl împinsese la trădare pe tatăl său, Simon Morgaz!

Îşi păstră însă sângele rece şi îşi ascunse ura ce-i fiebea în suflet, în timp ce domnul Vaudreuil şi Clary tremurau lângă el.

Jean îl ştia pe Rip, dar nu şi Rip pe el. Nu aflase că respectivul călător întâlnit pe drumul de la Montreal era patriotul pe al cărui cap se pusese premiu. Ştia doar că Jean-Fără-Nume putea fi la ferma din Chipogan şi iată de ce venise acolo.

Cu câteva zile înainte, tânărul proscris, întâlnit la cinci, şase leghe de Saint Charles, după ce plecase de la Casa închisă, fusese semnalat la ieşirea din comitatul Verch&res, ca un străin suspect. După ce se dăduse alarma, el fugise în interiorul comitatului şi scăpase de poliţie până ce ajunsese la ferma lui Thomas.

Dar agenţii lui Rip se aflau pe urmele sale. Ei aflaseră că se adăpostise la ferma din Chipogan. Aceasta îi aparţinea domnului Vaudreuil, care se şi găsea acolo. Rip pricepu imediat că străinul trebuia să fie Jean-Fără-Nume. De aceea, oameni de-ai săi se infiltraseră printre invitaţii la nuntă. Gilbert Argall îi trimisese de îndată trupe de poliţie şi voluntari din Montreal.

De aceea se ivise Rip în prag, sigur că Jean-Fără-Nume se găsea printre invitaţi.

Văzând curtea ocupată de trupe, Thomas se ridică şi îi zise lui

Rip:

— Cine sunteţi?

— Un agent, trimis de ministrul poliţiei.

— Ce faceţi aici?

— Veţi afla. Nu sunteţi Thomas Harcher din Chipogan, fermierul domnului Vaudreuil?

— Ba da. Cu ce drept mi-aţi invadat casa?

— Conform mandatului primit, ca să arestez pe cineva.

— La mine acasă? Pe cine?

— Un om pe al cărui cap s-a pus premiu prin decretul guvernatorului general şi care se află aici!

— Cum îl cheamă?

— Jean-Fără-Nume!

Răspunsul lui Rip fu urmat de un murmur prelung. Pe Jean-Fără-Nume voia Rip să-l aresteze la ferma din Chipogan?

Toţi erau uimiţi. Rip începu să creadă că agenţii săi greşiseră venind acolo.

— Thomas Harcher, omul pe care-l caut se află aici şi vă somez să mi-l predaţi!

Fermierul se uită la soţia sa, care-l apucă de braţ şi-i strigă:

— Răspunde-i odată omului! Doar nu e greu!

— Nu e greu deloc, zise Thomas.

Şi se întoarse spre Rip:

— Jean-Fără-Nume nu se găseşte la ferma noastră!

— Iar eu afirm că aici este, Thomas Harcher, spuse rece Rip!

— Nu, vă spun că el nu este! N-a venit niciodată pe aici… Nici nu-l cunosc… Dacă mi-ar fi cerut adăpost, l-aş fi primit şi nu vi l-aş fi predat.

Din vorbele fermierului, Rip pricepu că se înşelase. Thomas Harcher nu minţea. Dacă Jean-Fără-Nume ar fi fost acolo, toţi invitaţii l-ar fi apărat.

Impasibil, Jean asculta. Domnul Vaudreuil şi Clary nici nu îndrăzneau să se uite la el, ca să nu-i atragă atenţia lui Rip.

— Thomas Harcher, ştii că din data de 3 septembrie 1837 se oferă o primă de şase mii de piaştri celui care-l va aresta pe Jean-Fără- Nume sau va face cunoscut locul unde se găseşte?

— Ştiu asta, ca oricine din Canada. Dar, până acum, nu s-a găsit niciun ticălos care să-l trădeze… Şi nu se va găsi niciodată!

— Bravo, Thomas! zise Catherine.

Rip nu se lăsă mai prejos.

— Thomas Harcher, dacă ştii proclamaţia din 3 septembrie 1837, poate că n-ai aflat ordinul guvernatorului general de ieri, 6 octombrie!?

— E adevărat că nu-l cunosc. Dacă e la fel ca şi celălalt, puteţi să nu mi-l spuneţi.

— Ba îl vei auzi!

Scoase o hârtie semnată de Gilbert Argall, şi citi:

Orice locuitor din oraşele şi satele canadiene, ce-i oferă adăpost sau protecţie lui Jean-Fără-Nume, va fi pedepsit cu moartea!

Guvernatorul general, ministrul poliţiei, Gilbert Argall.

Deci guvernul englez îndrăznise să ajungă la folosirea unor astfel de metode! După ce pusese premiu pe capul lui Jean-Fără-Nume, acum pedepsea cu moartea pe oricine îl ajuta! Ordin venit din partea guvernatorului general şi a ministrului poliţiei!

Actul incalificabil atrase proteste violente din partea invitaţilor. Familia Harcher voia să sară pe Rip şi să-l gonească împreună cu agenţii de poliţie şi cu voluntarii săi. Maestrul Nick îi opri cu un gest.

Chipul său era grav. Ca toţi patrioţii de acolo, fusese îngrozit de ordinul lordului Gosford, pe care-l citase Rip.

— Domnule Rip, cel pe care-l căutaţi nu se află la ferma din Chipogan, după cum v-a spus domnul Harcher şi după cum îi întăresc şi eu vorbele. Nu aveţi deci ce face aici şi ar fi mai bine să vă ţineţi în buzunar regretabilul document. Ar fi bine să nu ne mai impuneţi multă vreme prezenţa dumneavoastră!

— Bravo, Nicolas Sagamore! strigă Lionel.

— Da, plecaţi de aici! Imediat! zise fermierul, cu glasul tremurând de furie. Jean-Fără-Nume nu se află aici! Dacă mi-ar cere însă adăpost, l-aş primi!… Acum, ieşiţi de aici!

— Hai, ieşiţi! repetă Lionel, pe care maestrul Nick în zadar încerca să-l calmeze.

— Ai grijă, Thomas Harcher! zise Rip. Nu veţi înfrânge legea, nici pe cei care o aplică. Am cincizeci de oameni cu mine… V-am înconjurat casa…

— Plecaţi! Plecaţi!

Toţi strigau acum şi îl ameninţau pe Rip.

— Nu voi pleca până ce nu voi constata identitatea persoanelor de aici! replică Rip.

La un gest de-al său, agenţii, grupaţi în curte, se apropiară de

uşă, gata să intre în sală. Pe fereastră, domnul Vaudreuil şi Clary observară voluntarii dispuşi în jurul casei.

Prevăzând o ciocnire iminentă, copiii şi femeile, în afară de Clary şi Catherine, se retraseră în camerele învecinate. Pierre, fraţii şi prietenii săi luară armele prinse de pereţi. Însă, inferiori ca număr, puteau ei să-l împiedice pe Rip să-şi facă treaba?

În mijlocul tumultului, Jean stătea neclintit, lângă Clary, care nu plecase din apropierea sa.

Maestrul Nick mai încercă o dată să calmeze lucrurile, în clipa în care agenţii voiau să invadeze sala.

— Domnule Rip, zise el, nu faceţi vărsare de sânge inutilă! Vă dau cuvântul meu că Jean-Fără-Nume nu se află aici.

— Iar dacă ar fi, l-am apăra până la moarte, repetă fermierul.

— Bravo! strigă Catherine, entuziasmată de atitudinea soţului ei.

— Nu vă amestecaţi în treaba asta, domnule Nick! replică Rip. Nu vă priveşte, şi mai târziu o veţi regreta! Eu îmi fac datoria, orice s-ar întâmpla! Faceţi loc! Daţi-vă la o parte!

Zece agenţi intrară în sală, în timp ce Thomas şi fiii săi se repeziră la ei, ca să-i dea afară şi să închidă uşa.

Maestrul Nick repeta, fără să se facă înţeles:

— Jean-Fără-Nume nu este aici, domnule Rip.

— Ba da! răsună un glas ce domină tumultul.

Toţi împietriră.

Neclintit, cu braţele încrucişate, Jean se uita în ochii lui Rip şi zise.

— Sunt Jean-Fără-Nume şi mă aflu aici!

Domnul Vaudreuil îl apucă de braţ, în timp ce fermierul şi fiii săi strigau:

— El e? El e Jean-Fără-Nume?

Tânărul făcu semn că voia să vorbească. Toţi tăcură.

— Eu sunt cel căutat, zise el.

Se întoarse apoi spre fermier şi fiii săi:

— Iertaţi-mă, Thomas Harcher şi bravii mei tovarăşi, că nu v-am spus cine sunt. Mulţumesc pentru ospitalitatea găsită de cinci ani la ferma din Chipogan. V-am acceptat ospitalitatea câtă vreme nu vă punea în pericol. Cel care a fost aici, fiul vostru adoptiv, şi care este Jean-Fără-Nume pentru ţara sa, vă mulţumeşte!

Un entuziasm de nedescris urmă acestei declaraţii.

— Trăiască Jean-Fără-Nume!

După ce strigătele încetară, Thomas zise:

— Ei bine, dacă pe Jean-Fără-Nume îl apărăm, fiilor, atunci s-o facem ca lumea! Până la moarte!

Degeaba vru Jean să se bage între ei ca să oprească lupta inegală. Nimeni nu-l asculta. Pierre şi fraţii mai mari se aruncară pe agenţi şi îi dădură afară din sală. Uşa fu apoi închisă şi baricadată. Ca să intri în casă trebuia să foloseşti acum ferestrele, aflate la vreo şase picioare de sol.

Urma deci un asalt, dat pe întuneric, fiindcă se lăsase noaptea. Rip, care nu dădea înapoi şi avea mai mulţi oameni, îşi trimise voluntarii împotriva casei.

Pierre şi alţii stăteau la ferestre, gata să tragă.

— Ne vom apăra şi fără tine! îi strigau lui Jean, care voia să-i oprească.

în ultima clipă, fermierul reuşi să le trimită de acolo pe Catherine şi pe Clary, într-o cameră adăpostită de furia gloanţelor. În sala cea mare rămaseră doar luptătorii, vreo treizeci.

Mahogannii nu puteau fi număraţi printre ei, căci înfruntarea albilor nu-i interesa. La fel stăteau lucrurile cu notarul şi secretarul său. Maestrul Nick încerca să-l potolească pe Lionel, care era foc şi pară! Tânărul însă nu-l asculta deloc. Trebuia să-l apere pe Jean- Fără-Nume, nu doar un erou al naţiunii, ci şi un admirator al versurilor sale!

— Pentru ultima dată, îţi interzic să te amesteci în treaba asta!

— Pentru ultima dată, replică poetul, mă mir că un urmaş al sa amorilor refuză să mi se alăture pe potecile războiului!

— N-aş merge cu tine pe nicio potecă în afară de cea a păcii, băiat rău ce eşti! Fă-mi plăcerea şi pleacă din sala asta, ca să nu primeşti vreun glonţ!

— Niciodată! strigă agresivul poet.

Se repezi la un mahoganni şi îi luă toporişca de la centură.

Văzând că toţi din jurul său se pregătiseră de luptă, Jean trecu la organizarea rezistenţei. Poate că în ciocnire reuşea să fugă, şi fermierul, aflat în rebeliune pe faţă cu autorităţile, nu ar mai fi fost compromis în plus.

Mai întâi, Rip şi ai săi trebuiau respinşi. Atacatorii trebuiau să spargă uşa, ceea ce cerea timp. Înainte să primească întăriri de

la Laprairie sau Montreal, agenţii şi voluntarii puteau fi scoşi din curte.

De aceea, Jean socoti cum să iasă şi să ajungă în vecinătatea fermei.

La început, vreo douăzeci de împuşcături îi obligară pe agenţi să se refugieze de-a lungul palisadei. Uşa se deschise apoi repede. Jean, domnul Vaudreuil, Thomas, Pierre, fraţii şi prietenii lor ieşiră în curte.

Câţiva voluntari zăceau deja pe sol. Existau răniţi şi printre asediaţi. Prin semi-întuneric, ei se repeziră asupra atacatorilor. Începu o luptă corp la corp, la care Rip luă parte cu îndrăzneală. Însă oamenii săi începeau să piardă teren. Dacă erau respinşi în afara curţii, foarte greu ar mai fi trecut peste înalta palisadă a fermei.

Chiar asta încerca să facă Jean, ajutat de bravii săi tovarăşi. Dacă ieşea din fermă, putea fugi pe câmp, poate chiar dincolo de frontiera canadiană, aşteptând momentul să apară în fruntea insurgenţilor.

Fireşte că Lionel era în grupul combatanţilor, iar maestrul Nick nu părăsise sala. Decis să păstreze neutralitatea, se ruga pentru Jean- Fără-Nume şi apărătorii săi, printre care avea atâţia prieteni.

Din păcate, în ciuda curajului lor, cei de la fermă fură copleşiţi de agenţi şi voluntari, care trecură în avantaj. Trebuiră să dea înapoi spre casă, în care se refugiară apoi. Sala se umplu iar. Ieşirile le erau tăiate. Jean-Fără-Nume trebuia să se predea.

De fapt, forţele asediaţilor scădeau. Doi dintre fraţii mai mari, Michel şi Jacques, dar şi patru tovarăşi de-ai lor, răniţi, fură duşi în alte încăperi, unde-i îngrijeau Catherine şi Clary, dar şi alte femei.

Lupta era pierdută. Chiar atunci însă, Jean-Fără-Nume şi ai săi primiră un ajutor nesperat.

Lionel apăru în sală, plin de sânge, de la o rană superficială, la umăr.

Maestrul Nick îl văzu.

— Lionel! N-ai vrut să mă asculţi! îi strigă el. Copil insuportabil!

Îl apucă de braţ pe secretarul său şi vru să-l tragă în camera răniţilor, dar poetul refuză să intre acolo.

— Nu-i nimic grav! Dar, Nicolas Sagamore, vă lăsaţi prietenii

să piară când războinicii voştri nu aşteaptă decât un semn ca să intre în luptă?

— Împotriva autorităţilor ţării? Nu! strigă notarul. Nu am dreptul să le cer asta!

Totodată, încercă iar să întrerupă înfruntarea, vorbindu-i lui Rip.

Nu izbuti. Fu luat de agenţi, care-i şi traseră câteva, apoi îl duseră în mijlocul curţii.

Lucrul acesta a însemnat prea mult pentru războinicii mahoganni! Instinctele lor agresive nu puteau suferi asemenea ruşine! Marele lor şef arestat şi maltratat? Un sagamor în mâinile duşmanilor, ale Feţelor Palide?

În mijlocul confruntării răsună strigătul de luptă al indienilor.

— Înainte, huroni! Pe ei! strigă Lionel.

Intervenţia pieilor roşii schimbă pe loc soarta luptei. Cu toporişca în mână, ei se repeziră la atacatori. Aceştia, epuizaţi de confruntarea ce dura de un ceas, dădură înapoi.

Jean, Thomas şi prietenii lor simţiră că un ultim efort le-ar fi permis să-i respingă pe Rip şi pe ai săi. Reluară ofensiva. Huronii îi ajutau din răsputeri, după ce-l eliberaseră pe notar, care se miră că-i încuraja din vorbe, dacă mâna încă nu i se obişnuise cu tomahawk-ul înaintaşilor săi.

Iată cum omul legii din Montreal, cel mai paşnic dintre locuitorii săi, fu compromis prin apărarea unei cauze ce nu-i privea nici pe mahoganni, nici pe şeful lor.

Agenţii şi voluntarii fură respinşi dincolo de poartă. Indienii îi mai urmăriră o milă de acolo, aşa că împrejurimile fermei fură cu totul degajate.

Proastă afacere avea să figureze în bilanţul firmei Rip and Co.!

În acea zi, forţa nu fusese de partea legii, ci a patrioţilor.

Partea A II-A

Capitolul I

Primele încleştări

Încăierarea de la ferma din Chipogan a avut un răsunet considerabil. Din comitatul Laprairie s-a propagat rapid în alte provincii canadiene. Opinia publică n-a putut găsi o ocazie mai favorabilă de manifestare. Nu era vorba doar de o ciocnire între

poliţie şi „locuitorii” de la ţară – ciocnire în care agenţii autorităţii şi voluntarii regalişti fuseseră învinşi. Mai grav era motivul pentru care trupele acelea fuseseră trimise la Chipogan. Jean-Fără-Nume reapăruse în ţinut. Ministrul Gilbert Argall, ştiind de prezenţa lui la fermă, voise să-l aresteze. Arestarea eşuase, iar personajul în care se încarnau revendicările naţionale umbla acum liber şi toţi prevesteau că avea să-şi utilizeze libertatea.

Unde se refugiase Jean-Fără-Nume, după ce plecase din Chipogan? Cele mai active, mai minuţioase şi mai severe căutări nu-i putuseră descoperi ascunzişul. Însă Rip, deşi dezamăgit de nereuşita demersurilor sale, spera încă să-şi ia revanşa. Dincolo de interesul său personal, onoarea firmei sale era în joc. Trebuia să câştige până la urmă. Guvernul nu-i retrăsese sprijinul şi îl încuraja, în continuare. Acum, Rip îl cunoştea pe tânărul patriot, fiindcă îi văzuse chipul. Nu mai continua o urmărire oarbă.

Trecuseră cincisprezece zile de la încercarea de arestare ratată de la Chipogan – din 7 până pe 23. Ultima săptămână din octombrie tocmai se încheiase şi Rip, în ciuda strădaniilor sale, nu obţinuse niciun rezultat.

Iată ce se întâmplase după incidentele de la fermă.

A doua zi, Thomas Harcher părăsi Chipogan. După ce-şi aranjase cele mai grabnice treburi, pornise cu fiii săi mai mari prin pădurile comitatului Laprairie. Trecând frontiera americană, se refugiase în satele limitrofe, nerăbdător să vadă întorsătura luată de evenimente. Saint Albans, de pe malul lacului Champlain, îi oferea siguranţa deplină. Agenţii lui Gilbert Argall nu-l puteau ajunge acolo.

Dacă mişcarea naţională, pregătită de Jean-Fără-Nume, reuşea, iar Canada îşi recăpăta autonomia, scăpa de oprimarea anglo-saxonă, Thomas Harcher s-ar fi întors în linişte la Chipogan. Dacă nu se întâmpla asta, spera ca autorităţile să uite de el, cu vremea. Fireşte că avea să fie dată o amnistie care să acopere faptele trecutului, iar lucrurile să-şi reia vechiul curs.

Oricum, ferma avea acum o stăpână. În timpul iernii, când nu există lucrări agricole, interesele domnului Vaudreuil nu aveau de suferit sub conducerea Catherinei Harcher.

Pierre şi fraţii săi îşi puteau face meseria de vânători şi pe teritoriile învecinate Canadei, iar peste şase luni, probabil, nimic nu-i va împiedica să reînceapă campania de pescuit pe Saint Laurent.

Thomas Harcher făcuse bine că se dusese într-un loc sigur. După o zi, Chipogan fusese ocupat de armată, printr-un detaşament trimis din Montreal. Catherine, care nu se mai temea pentru soarta soţului şi fiilor ei, se descurcă bine. Poliţia nu o supuse represaliilor, căci guvernatorul general nu dorea să stârnească mânia localnicilor. Aşa că această femeie plină de energie ştiu să se impună în faţa celor trimişi de autorităţi.

La vila Montcalm, agenţii se mulţumiră cu supravegherea, fără să o ocupe. Domnul Vaudreuil, care participase direct la apărarea proscrisului, nu se mai întorsese acolo. Pe numele lui fusese emis un mandat de arestare de către ministrul Gilbert Argall. Dacă n-ar fi fugit, l-ar fi încarcerat la Montreal şi n-ar mai fi participat la insurecţie. Unde se ascunsese? La vreun prieten politic, fireşte. Oricum, se dusese acolo în taină şi nu se putu descoperi casa ce-i oferise adăpost.

La Montcalm se întorsese doar Clary. De acolo, ţinea legătura cu domnii Hodge, Farran, Clerc şi Gramont. Ştia că Jean-Fără-Nume stătea la mama lui, în Saint Charles, în siguranţă. De altfel, de mai multe ori, prin prieteni, primi scrisori de la el. Chiar dacă Jean nu-i spunea decât de situaţia politică, ea ştia că un cu totul alt sentiment îi tulbura inima tânărului patriot.

Iată ce se întâmplase cu maestrul Nick şi cu secretarul său.

Huronii participaseră în lupta de la Chipogan. Fără intervenţia lor, voluntarii n-ar fi fost respinşi, iar Jean-Fără-Nume ar fi fost capturat de Rip.

Ce provocase intervenţia mahogannilor? Nu liniştitul notar din Montreal? Nu! El depusese toate eforturile ca să împiedice vărsarea de sânge. Se aruncase în luptă ca să despartă cele două părţi implicate. Dacă războinicii din Walhatta intraseră în confruntare, o făcuseră numai pentru că Nicolas Sagamore, prins de atacatori, risca să fie tratat ca rebel. Fireşte că indienii îşi apăraseră şeful. Acest lucru dusese la învingerea agenţilor lui Rip şi la alungarea lor de la fermă. De la aceste lucruri până la punerea sub acuzare a maestrului Nick nu mai era decât un pas, iar notarul se temu, nu fără motiv, că acest pas avea să se facă în detrimentul persoanei sale. Se credea deci grav compromis în urma unei simple încăierări, al cărei motiv nu-l interesa. De aceea, nu se mai întoarse la biroul său din Montreal, ci se lăsă dus la Walhatta, în wigwam-ul înaintaşilor săi. Biroul lui avea să stea închis o vreme, a cărei durată nu o putea aprecia. Clientela

sa avea de suferit, ca şi bătrâna Dolly. Dar ce putea face? Mai bine era ca Nicolas Sagamore să stea în mijlocul tribului său mahogannian decât în temniţa din Montreal, sub inculparea de rebeliune împotriva agenţilor forţei publice.

Fireşte că Lionel îl urmase în satul indienilor, din pădurile dese ale comitatului Laprairie. De altfel, el se bătuse de bună voie cu voluntarii şi n-ar fi scăpat de pedeapsă. Însă, dacă maestrul Nick se lamenta in petto, Lionel se bucura de întorsătura pe care o luaseră lucrurile. Nu regreta că-l apărase pe Jean-Fără-Nume, eroul populaţiei franco-canadiene. Spera chiar ca lucrurile să nu rămână aici şi ca indienii să se declare de partea insurgenţilor. Patronul lui nu mai era acum maestrul Nick, ci şeful huronilor. Lionel nu mai era al doilea secretar al său, ci braţul drept al ultimului dintre sagamori.

Totuşi, se puteau teme că guvernatorul general voia să-i pedepsească pe mahoganni fiindcă interveniseră la Chipogan. Prudenţa îl făcu însă pe lordul Gosford să ia în considerare circumstanţele. Represaliile i-ar fi făcut pe indieni să le vină în ajutor fraţilor lor, să se ridice în masă – complicaţie redutabilă în conjunctura actuală. De aceea, lordul Gosford nu se mai gândi să-i urmărească pe războinicii de la Walhatta, nici pe noul lor şef. Nimeni nu se mai interesă, dintre autorităţi, de maestrul Nick şi de Lionel.

În rest, lordul Gosford urmărea cu mare atenţie activităţile reformiştilor, ce continuau să agite parohiile din Canada de Sus şi cea de Jos. Districtul Montreal era cel mai verificat de poliţie. Se aştepta o mişcare insurecţională în parohiile învecinate cu Richelieu. Fură luate măsuri pentru a o înăbuşi de la început, dacă nu o puteau preveni. Soldaţii din armata regală de care dispunea sir John Colborne îşi stabiliseră tabăra pe teritoriile comitatului Montreal şi ale celor dimprejurul său. Partizanii libertăţii ştiau deci că lupta urma să fie grea. Aceasta însă nu-i oprea. Ei credeau că întreaga populaţie francocanadiană avea să fie atrasă de cauza naţională. Nu mai aşteptau decât un semnal ca să pună mâna pe arme, de când afacerea de la Chipogan făcuse publică prezenţa lui Jean-Fără-Nume. Dacă popularul agitator nu-l dăduse încă, se datora faptului că deciziile antiliberale pe care prevedea că urma să le ia Cabinetul britanic nu se luaseră până atunci.

Din misterioasa Casă închisă, unde stătea cu mama sa, Jean

nu înceta să observe atent starea de spirit. În cele şase săptămâni care trecuseră de când venise la Saint Charles, abatele Joann venise de mai multe ori, noaptea, să-l viziteze. Prin fratele său, Jean era ţinut la curent cu evenimentele politice. Tendinţele opresive ale parlamentului englez, suspendarea Constituţiei din 1791, dizolvarea sau suspendarea adunării canadiene, nu se materializaseră. Aprins, Jean a vrut de vreo douăzeci de ori să plece din Casa închisă şi să pornească prin comitat, ca să îi mobilizeze pe patrioţi, în speranţa că populaţia din oraşe şi sate va lua armele primite de la centrele reformiste, în timpul ultimei sale perioade de pescuit pe Saint Laurent. Poate că, de la început, regaliştii aveau să fie copleşiţi de numărul adversarilor lor, – iar autorităţile aveau să se predea? Dar abatele Joann îl abătu de la acest plan, arătându-i că un prim eşec ar fi fost dezastruos şi că le-ar fi distrus toate şansele viitoare. De fapt, trupele reunite la Montreal erau gata să atace orice punct din comitatele limitrofe unde ar fi izbucnit rebeliunea.

Hotărâră deci să acţioneze cu maximă circumspecţie. Era mai bine să aştepte ca exasperarea publică să fie provocată de măsurile tiranice ale Parlamentului şi de abuzurile agenţilor Coroanei.

întârzierile acestea, ce se prelungeau la infinit, incitară nerăbdarea Fiilor Libertăţii. Atunci când Jean fugise de la Chipogan, credea cu temei că nu avea să treacă luna octombrie fără ca insurecţia generală să izbucnească în Canada.

Ori, pe 23 octombrie, nimic nu indica faptul că revolta s-ar fi apropiat, când ocazia prevăzută de Jean se manifestă prima dată.

După raportul celor trei comisari desemnaţi de guvern, Camera Lorzilor şi Camera Comunelor se grăbiră să adopte următoarele măsuri: folosirea banilor publici fără autorizarea Adunării Canadiene, punerea sub acuzare a principalilor deputaţi reformişti, modificarea Constituţiei, cerându-li-se electorilor francezi un cens dublu faţă de censul electorilor englezi, lipsa de răspundere a miniştrilor în faţa Camerelor.

Aceste măsuri injuste şi violente tulburară toată ţara. Au revoltat sentimentele patriotice ale franco-canadieni lor. Cetăţenii nu mai puteau suporta aşa ceva. Parohiile de pe cele două maluri ale lui Saint Laurent se strânseră la întruniri.

Pe 15 septembrie, la Laprairie se ţinu o adunare la care asistă delegatul Franţei, care primise ordine în această privinţă de la guvernul francez, şi însărcinatul cu afaceri al Statelor Unite la Quebec.

La Sainte-Scholastique, la Saint Ours, mai ales în comitatele din Canada Inferioară, se ceru ruperea imediată de Marea Britanie, iar reformiştii au fost provocaţi să treacă de la vorbe la fapte. S-a decis şi apelarea la ajutorul americanilor.

Au început să se strângă cotizaţii mari şi mici, pentru susţinerea cauzei populare.

Cortegiile defilau, cu stindarde, aclamând următoarele lozinci:

„Fugiţi, tiranilor! Poporul se revoltă!”

„Unirea poporului, teroarea bogaţilor!”

„Mai bine lupta însângerată decât oprimarea unei puteri corupte!”

Un steag negru, pe care se desenase capul de mort cu două oase încrucişate, denunţa numele guvernatorilor detestaţi: Craig, Dalhousie, Aylmer, Gosford. În onoarea vechii Frânte, un stindard alb purta pe o parte vulturul american înconjurat de stele şi pe cealaltă vulturul canadian, ţinând în cioc o ramură de arţar, cu cuvintele:

„Viitorul nostru! Să fim liberi ca păsările cerului!”

Se vede cât se înflăcăraseră spiritele. Anglia se temea ca nu cumva colonia să rupă toate legăturile cu ea. Reprezentanţii autorităţii sale din Canada luară măsuri de prevedere importante în vederea unei lupte decisive, vrând să vadă în cei revoltaţi doar un partid politic şi nu întreaga naţiune.

Pe 23 octombrie se întruniră patrioţii la Saint Charles, târgul unde se găsea Jean-Fără-Nume şi care avea să devină scena unor triste evenimente. Cele şase comitate, Richelieu, Saint Hyacinthe, Rouville, Chambly, Vercheres, Acadia şi-au trimis reprezentanţii. Treisprezece deputaţi aveau să ia cuvântul. Printre ei, Papineau, aflat atunci în punctul culminant al popularităţii sale. Peste şase mii de persoane, bărbaţi, femei şi copii, veniţi de pe o rază de zece leghe din jur, ridicaseră corturi în vasta prerie, pe terenul doctorului Duvert, în jurul unei coloane, în numele libertăţii. Şi pentru ca un element militar să i se alăture celui civil, cei dintr-o companie de miliţie îşi agitau armele la baza coloanei.

Papineau ţinu un discurs, după câţiva oratori mai aprinşi ca el,

care părea prea moderat fiindcă sfătuia menţinerea pe terenul luptei constituţionale. Doctorul Nelson, preşedintele adunării, îi răspunse în mijlocul aclamaţiilor frenetice:

— A venit vremea ca să topim lingurile şi să facem gloanţe din ele!

Doctorul Cot£, reprezentantul Acadiei, accentuă aceasta prin cuvintele sale incitante şi pline de energie:

— A trecut vremea discursurilor! Acum, trebuie să-i lovim pe duşmani cu gloanţe, nu cu vorbe!

Treisprezece propuneri fură adoptate, în timp ce uralele se amestecau cu salvele muschetelor miliţiei.

Propunerile, după cum le rezuma M.O. David în broşura sa, Patrioţii, începeau cu afirmarea drepturilor omului, stabileau dreptul şi obligaţia de a rezista în faţa unui guvern tiranic, le cerea soldaţilor britanici să dezerteze din armata regală, încuraja poporul să nu se supună magistraţilor şi ofiţerilor de poliţie numiţi de guvern, apoi să se organizeze ca Fii ai Libertăţii.

în final, Papineau şi colegii săi defilară prin faţa coloanei simbolice, în timp ce oamenii începură să cânte un imn patriotic.

În clipa aceea se părea că entuziasmul îşi atinsese punctul său culminant. El îl depăşi însă, un moment mai târziu, după o scurtă tăcere, când se ivi un nou personaj. Era un tânăr cu privire pasională şi figură înflăcărată. Se urcă pe soclul coloanei şi, dominând miile de participanţi la întrunirea de la Saint Charles, agită în mână drapelul independenţei canadiene. Mulţi îl recunoscură. Dar, înaintea lor, avocatul Gramont îi rosti numele, iar mulţimea îl repeta, printre urale:

— Jean-Fără-Nume!… Jean-Fără-Nume!

Jean ieşise din Casa închisă. Pentru prima dată de la ridicarea armelor din 1835, se arăta public. Apoi, după ce numele său li s-a alăturat protestatarilor, el dispăru… Dar reveni la adunare şi efectul fu imens.

Aceste incidente diverse, produse la Saint Charles, fură cunoscute imediat în toată Canada. Vă daţi seama ce avânt au provocat. Alte întruniri se ţinură în majoritatea parohiilor din district. În zadar episcopul de Montreal, sfinţia sa Lartigue, încercă să calmeze spiritele prin îndemnul la moderarea evanghelică. Explozia se apropia.

Domnul Vaudreuil, din ascunzătoarea sa, Clary, din vila Montcalm, erau avizaţi de asta prin două bilete al cărui scris îl

ştiau foarte bine. Aceeaşi informaţie ajungea la Thomas Harcher şi fiii săi, aflaţi la Saint Albans, un sat american, unde stăteau pregătiţi să treacă frontiera.

În acea perioadă a anului, iarna venise deja cu o brutalitate neobişnuită, dar specifică nordului Americii. Câmpiile întinse nu ofereau niciun obstacol vânturilor polare, iar Curentul Golfului, îndepărtându-se de ţărm către Europa, nu încălzea ţinuturile canadiene cu apele sale generoase. Tranziţia fusese foarte scurtă. De la căldurile verii se trecuse la gerul iernii. Ploaia cădea neîncetat, uneori printre razele de soare lipsite de căldură. În câteva zile, arborii, rămaşi fără frunze şi jumătate din crengi, aveau să fie acoperiţi de zăpadă, ca şi solul. Dar nici rafalele de vânt, nici temperaturile scăzute nu trebuiau să-i împiedice pe patrioţi să se ridice la primul semnal.

În aceste condiţii, pe 6 noiembrie, avu loc o ciocnire între cele două părţi, la Montreal.

În prima luni a fiecărei lună, Fiii Libertăţii se adunau în marile oraşe ca să facă demonstraţii publice. În acea zi, patrioţii din Montreal voiră ca demonstraţia lor să aibă un mare răsunet. Convenirră să se întâlnească în centrul oraşului, între zidurile unei curţi de pe strada Saint Jacques.

La acea veste, membrii lui Doric Club se hotărâră să „strivească rebeliunea încă de la început”. Alţi oratori, printre care Brown, Guimet, Eduard Rodier, salutară cu entuziasm decizia.

O ploaie de pietre căzu în curtea unde erau strânşi patrioţii. Loialiştii îi atacau. Înarmaţi cu bâte, formaseră patru coloane. Se aruncară asupra celor de la Doric Club, respingându-i până la Place d'Armes. Atunci începură să tragă cu pistoalele, şi unii, şi alţii. Brown se prăbuşi la pământ, iar unul dintre cei mai hotărâţi reformişti, cavalerul de Lorimier, fu izbit de un glonţ în cap.

Deşi respinşi, cei de la Doric Club nu erau bătuţi. În aplauzele birocraţilor, ştiind că uniformele roşii aveau să le sară în ajutor, se răspândiră pe străzile Montrealului şi sparseră cu pietre ferestrele casei lui Papineau, distruseră presa la care se tipărea ziarul Vindicator ce susţinea cauza franco-canadiană.

Ca urmare a luptei, patrioţii fură urmăriţi cu înverşunare. Lordul Gosford dădu ordin să fie arestaţi, obligându-i pe principalii lor şefi să fugă. Toate casele îşi deschiseră uşile să-i primească. Domnul Vaudreuil trebui să se întoarcă în secret din

adăpostul său, unde poliţia nu reuşise să-l descopere, după afacerea din Chipogan.

La fel făcu Jean-Fără-Nume, care reapăru în curând, în aceste circumstanţe:

După sângeroasa manifestaţie din 6 noiembrie, câţiva cetăţeni importanţi fuseseră arestaţi în împrejurimile Montrealului – printre care domnul Demaray şi doctorul Davignon, din Saint Jean d'Iberville, pe care un detaşament de cavalerie trebuia să-i aducă în 22 noiembrie.

Unul dintre cei mai temerari partizani ai cauzei naţionale, reprezentantul comitatului Chambly, L. M. Viger, fu avertizat de arestarea celor doi prieteni ai săi. Cel care îl anunţase era un necunoscut.

— Cine sunteţi? îl întrebă.

— Nu contează! Prizonierii, în lanţuri, într-o trăsură, vor trece prin parohia Longueuil, în curând! Trebuie eliberaţi!

— Sunteţi singur?

— Mă aşteaptă prietenii.

— Unde ne vom întâlni cu ei?

— Pe drum.

— Vă urmez.

Ceea ce şi făcură. Viger şi tovarăşii săi nu duceau lipsă de partizani. Ajunseră la intrarea în Longueuil, urmaţi de o mulţime ce se poziţionă în faţa satului. Dar se dăduse alarma şi un detaşament de regalişti veni în fugă să-i ajute pe călăreţii ce escortau trăsura. Şeful lor îi avertiză pe localnici că, dacă i se alăturau lui Viger, satul urma să ardă.

— Nu mai avem ce face aici, zise necunoscutul, după ce aflase de ameninţări. Să mergem!

— Unde? întrebă Viger.

— La două mile de Longueuil. Nu le vom da birocraţilor pretextul să treacă la represalii.

— Atunci, să mergem! zise Viger.

Amândoi porniră pe câmp, urmaţi de oamenii lor. Ajunseră la ferma Trudeau şi se plasară pe un câmp învecinat. Aveau timp. Un nor de praf se ridică la un sfert de milă, anunţând apropierea prizonierilor şi a escortei lor.

Trăsura se apropia. Viger se duse la şeful detaşamentului.

— Opriţi! Daţi-ne prizonierii, în numele poporului!

— Atenţie! strigă ofiţerul, întorcându-se către oamenii săi.

Acţionaţi repede!
— Staţi! zise necunoscutul.
Deodată, un bărbat se repezi spre el. Era un agent al firmei Rip and Co, unul dintre cei aflaţi la ferma din Chipogan.
— Jean-Fără-Nume! strigă el, de îndată ce-i văzu chipul tânărului.
— Jean-Fără-Nume! repetă Viger.
Şi de îndată răsunară strigăte de entuziasm. În momentul în care dădea ordin să fie prins Jean-Fără-Nume, ofiţerul fu răsturnat de pe cal de un canadian viguros, care ieşise din ascunzătoare, în timp ce restul, înşiruiţi după un gard, aşteptau ordinele lui Viger – pe care acesta le dădea acum cu un glas răsunător, de parcă ar fi avut o sută de oameni în subordine.
În timpul acesta, Jean ajunse la trăsură, cu mai mulţi partizani, toţi dispuşi să lupte până la moarte ca să-i elibereze pe domnii Demaray şi Davignon.
După ce s-a ridicat, ofiţerul ordonă foc. Şase, şapte împuşcături răsunară. Viger fu lovit de două gloanţe, dar nu mortal. Unul îi străbătu piciorul, celălalt îi atinse degetul mic. Trase şi el cu pistolul şi îl nimeri în genunchi pe şeful escortei.
Panica puse stăpânire pe călăreţii detaşamentului, din care mai mulţi fuseseră atinşi de gloanţe şi fugiseră. Regaliştii, crezând că au de a face cu o mie de oameni, se răspândiră pe câmp. Trăsura rămase nepăzită. Jean-Fără-Nume şi Viger se duseră şi îi deschiseră uşile. Prizonierii fură eliberaţi şi duşi triumfal în satul Boucherville.
Dar, după aceea, când Viger şi ceilalţi îl căutară pe Jean-Fără-Nume, nu-l mai găsiră. Fireşte, sperase să rămână necunoscut până la terminarea afacerii şi nu bănuise că avea să dea peste unul dintre agenţii lui Rip şi că însoţitorii săi aveau să afle cine era. De aceea, după încheierea luptei, se grăbise să dispară, fără să-l vadă cineva încotro plecase. Însă niciun patriot nu se mai îndoia acum că avea să-l revadă pe Jean în momentele în care va porni acţiunea ce va decide independenţa Canadei.

Capitolul II
Saint Denis şi Saint Charles

Ziua în care aveau să se lupte cu armele nu era departe. Deja,

cele două părţi le deţineau. Care avea să fie teatrul luptei? Evident, comitatele învecinate celui al Montrealului, în care efervescenţa lua repede proporţii îngrijorătoare pentru guvern, în special în Verchdres şi Saint Hyacinthe. Se semnalau mai ales două parohii bogate, traversate de cursul râului Richelieu şi situate la câteva leghe una de cealaltă – Saint Denis, unde reformiştii îşi centralizaseră forţele, şi Saint Charles, unde Jean, revenit la Casa închisă, se pregătea să dea semnalul insurecţiei.

Guvernatorul general îşi luase toate măsurile recomandate de asemenea împrejurări. A-l surprinde în palatul său, a-l întemniţa, a substitui puterea populară celei publice, nu mai puteau face parte din planul reformiştilor. Adversarii lor se cantonaseră pe poziţii unde rezistenţa putea fi organizată în condiţii mai bune. Încercau apoi să treacă de la apărare la atac. Dacă se obţinea o primă victorie în comitatul Saint Hyacinthe, atunci s-ar fi ridicat toată populaţia de pe malurile lui Saint Laurent şi s-ar fi terminat cu tirania anglo-saxonă de la lacul Ontario până la gura de vărsare a fluviului.

Lordul Gosford ştia asta. Deşi nu dispunea decât de forţe restrânse, ce aveau să fie copleşite de rebeli, dacă revolta se generaliza, ştia că trebuia să lovească direct şi în acelaşi timp Saint Denis şi Saint Charles – ceea ce a şi încercat, după afacerea de la Longueuil.

Sir John Colborne, comandantul şef, diviză armata anglo-canadiană în două.

În fruntea primei coloane se afla locotenent-colonelul Witherall, iar pe cealaltă o conducea colonelul Gore.

Acesta, după ce-şi termină pregătirile, plecă din Montreal pe 22 noiembrie. Coloana sa, compusă din cinci companii de puşcaşi şi un detaşament de cavalerie, nu avea decât un tun. Ajunse la Sorel seara. Deşi vremea era foarte proastă, drumul aproape impracticabil, nu ezită să pornească mai departe, prin noaptea foarte întunecată.

Planul său era să ia legătura cu insurgenţii din Saint Charles, după ce-i dispersa pe cei din Saint Denis. Înaintea acestor agresiuni, voia să facă mai multe arestări, prin intermediul ajutorului de şerif care-l însoţea.

Colonelul Gore plecase din Sorel de mai multe ceasuri, când locotenentul Weir, din Regimentul 32, ajunse acolo ca să-i dea o depeşă de la sir John Colborne. Vestea era urgentă. Locotenentul

plecă imediat, o luă pe un drum mai scurt şi ajunse la Saint Denis înaintea soldaţilor lui Gore, căzând în mâinile patrioţilor.

Doctorul Nelson, însărcinat cu apărarea, îl interogă pe tânărul ofiţer. Află că regaliştii mărşăluiau spre ei şi urmau să ajungă acolo dimineaţa. Îl lăsă pe locotenent în paza câtorva oameni, cerându-le să aibă grijă de el ca de un prizonier.

Pregătirile fură încheiate în mare grabă. Dintre companiile de patrioţi, se găseau acolo „Castori” şi „Rachete”, abile în mânuitul armelor şi care se luptau cu mult curaj. La ordinele doctorului erau Papineau şi câţiva deputaţi, comisarul general Philippe Pacaud, domnul Vaudreuil, Vincent Hodge, Andr£ Farran, William Clerc, Sebastien Gramont. Ei primiseră veste de la Jean să se alieze cu reformiştii şi scăpaseră, cu ceva efort, de poliţia din Montreal.

Clary apăru şi ea lângă tatăl ei, pe care nu-l mai văzuse de la ciocnirea din Chipogan. După ce se emisese mandat de arestare pe numele său, obligat să întrerupă orice comunicare cu vila Montcalm, domnul Vaudreuil era extrem de îngrijorat fiindcă îşi ştia fata singură, expusă la atâtea pericole. De aceea, când hotărâse să vină la Saint Denis, îi propusese şi ei să i se alăture. Clary sosi acolo fără să ezite, neîndoindu-se de reuşita definitivă, pentru că Jean – ea ştia asta – avea să stea în fruntea patrioţilor. Familia Vaudreuil se reuni astfel în acest târg, adăpostindu-se în casa unui prieten de-al lor, judecătorul Froment.

S-a luat atunci o decizie la care a trebuit să se supună şi Papineau, chiar dacă nu-i prea convenea. Doctorul Nelson şi alţii au convenit că locul curajosului deputat nu era pe câmpul de luptă şi că viaţa lui era prea valoroasă ca s-o rişte. El se văzu deci obligat să plece din Saint Denis şi să fie dus într-un loc sigur, unde agenţii lui sir Gilbert Argall nu-l puteau descoperi.

Întreaga noapte turnară gloanţe şi fabricară cartuşe. Fiul doctorului Nelson şi tovarăşii săi, domnul Vaudreuil şi prietenii săi, se puseră pe treabă, fără să piardă vreo clipă. Din păcate, armamentul lăsa mult de dorit. Puştile, cam puţine, erau flinte, cu care ratai adesea şi a cărei rază de acţiune era de o sută de paşi. În timpul campaniei de pe Saint Laurent, Jean distribuise arme şi muniţie. Dar, cum fiecare comitat îşi organiza singur revolta, armele respective nu putuseră fi concentrate într-un punct anume – mai ales la Saint Charles şi Saint Denis, unde

urma să se producă primul şoc.
În vremea asta, colonelul Gore înainta prin noaptea friguroasă şi întunecoasă. Cu puţin timp înainte să ajungă la Saint Denis, doi canadieni francezi, căzuţi în mâinile sale, îi spuseră că insurgenţii nu aveau să-l lase să traverseze parohia şi că aveau să se lupte cu el până la moarte.
Imediat, colonelul Gore, fără a-i lăsa pe oamenii săi să se odihnească vreo clipă, porni mai departe. Apoi îi împărţi în trei detaşamente. Pe unul îl plasă într-o pădurice care se afla la est de târg, pe celălalt de-a lungul râului, iar pe ultimul, care avea şi tunul, continua să se deplaseze pe drumul regal.
La şase dimineaţa, doctorul Nelson, Vincent Hodge şi domnul Vaudreuil urcară pe cai, ca să facă o recunoaştere pe drumul către Saint Ours. Întunericul era atât de profund că cei trei fură cât pe ce să nimerească peste avangarda armatei. Se întoarseră imediat în Saint Denis. Dădură ordin să se taie punţile şi să bată clopotele bisericii. În câteva minute, toţi patrioţii se adunară.
Câţi erau? Cel mult opt sute, cu puţine puşti, unii având furci şi suliţe, însă toţi decişi să piară dacă era nevoie, pentru a-l respinge pe colonelul Gore.
Iată cum îi dispuse doctorul Nelson pe oamenii săi cu arme de foc: la etajul al doilea al unei case din piatră, la marginea unui drum, vreo şaizeci, printre care domnul Vaudreuil şi Vincent Hodge; la douăzeci şi cinci de paşi de acolo, în spatele unui zid de la o distilerie a doctorului, vreo treizeci, printre care Clerc şi Farran; în spatele unei magazii vreo zece partizani, printre care deputatul Gramont. Ceilalţi, care se luptau cu arme albe, erau ascunşi după zidurile bisericii, gata să se repeadă la duşmani.
În clipa aceea – pe la nouă şi jumătate dimineaţa – avu loc un eveniment tragic, care n-a fost niciodată bine explicat, chiar în cursul procesului ce a urmat.
Locotenentul Weir, pe care-l aduceau mai mulţi călăreţi pe drum, zărind avangarda colonelului Gore, încercă să scape, ca să ajungă la ai săi, dar se împiedică şi fu ucis cu lovituri de sabie.
Atunci începură împuşcăturile. Prima ghiulea, trasă împotriva casei din piatră, lovi doi canadieni, aflaţi la al doilea etaj, în timp ce al treilea fusese rănit mortal, în faţa unei ferestre. Timp de câteva minute, se traseră cu muschetele, de o parte şi de alta. Soldaţii, uşor de ochit, plătiră scump imprudenţa cu care se

expuseseră gloanţelor acestor „ţărani”, cum le spunea şeful lor. Fură decimaţi de apărătorii casei din piatră şi trei dintre tunarii lor se prăbuşiră, cu fitilul aprins în mână, lângă arma pe care o deserveau.

Însă ghiulelele făceau prăpăd şi al doilea etaj al casei nu mai oferea siguranţă.

— La parter! strigă doctorul Nelson.

— Da, răspunse Vincent Hodge. De acolo, vom fi mai aproape de uniformele roşii, atunci când vom trage.

Coborâră toţi şi focul muschetelor reizbucni cu mare violenţă.

Reformiştii aveau un curaj extraordinar. Ieşeau şi pe drum, expunându-se tirului advers. Doctorul îşi trimise ajutorul, pe O Perrault, din Montreal, să dea ordin de retragere. Perrault, lovit de două gloanţe, se prăbuşi, mort.

Timp de un ceas, împuşcăturile nu se opriră, dar în dezavantajul atacatorilor, chiar dacă se ascunseseră după garduri şi grămezi de lemne.

Atunci colonelul Gore, văzând că muniţia se epuizează, îi ordonă căpitanului Markman să înconjoare poziţia patrioţilor.

Ofiţerul încercă asta, dar îşi pierdu majoritatea oamenilor. Chiar şi el fu atins de un glonţ, căzu de pe cal şi fu dus de acolo de soldaţi.

Afacerea luase o turnură proastă pentru regalişti. Se auziră strigăte dinspre drum şi pricepură că ei aveau să fie înconjuraţi.

Se ivi un bărbat – cel în jurul căruia franco-canadienii se adunau ca în jurul unui stindard.

— Jean-Fără-Nume!… Jean-Fără-Nume! strigau ei, agitându-şi armele.

Era Jean, în fruntea a o sută de insurgenţi, veniţi din Saint Antoine, din Saint Ours şi din Contrecoeur. Traversaseră Richelieu pe sub gloanţe, pe sub ghiulele. Una dintre acestea fărâmase o vâslă a bacului pe care se aflase Jean.

— Înainte, Castori şi Rachete! strigă el.

Auzindu-l, patrioţii se repeziră asupra regaliştilor. Cei care încă rezistau în casa asediată, încurajaţi de ajutorul nesperat primit, ieşiră de acolo. Colonelul Gore trebui să se retragă spre Sorel, lăsând în urmă mai mulţi prizonieri şi tunul. Avea treizeci de răniţi şi acelaşi număr de morţi, faţă de doisprezece morţi şi patru răniţi, în tabăra reformiştilor.

Aceasta a fost lupta de la Saint Denis. În câteva ore, vestea

victoriei s-a răspândit în parohiile învecinate şi chiar în comitatele riverane lui Saint Laurent.

Era un început încurajator pentru partizanii cauzei naţionale. Fiindcă aşteptau ordine de la şefii lor, Jean le strigă:

— Patrioţi, la Saint Charles!

Nu uitaseră că târguşorul acela era ameninţat de trupele lui Whiterall.

Un ceas mai târziu, domnul Vaudreuil şi Jean, după ce se despărţiseră de Clary, ce aflase de la ei despre victoria din acea zi, li se alăturară tovarăşilor lor ce se îndreptau către Saint Charles.

Acolo, peste două zile, se decidea soarta insurecţiei din 1837.

Târguşorul acesta, datorită numărului mare de reformişti concentraţi acolo, devenise centrul rebeliunii. Către el se îndrepta locotenent-colonelul Whiterall, cu forţe relativ considerabile.

Brown, Desrivi&res, Gauvin şi alţii organizaseră o defensivă puternică. Puteau conta pe populaţia înflăcărată, care se pronunţase deja izgonindu-l pe unul dintre oficiali, acuzat că era de partea anglo-canadienilor. Casa acestuia fusese transformată în fortăreaţă, iar Brown, şeful insurgenţilor, îşi stabili tabăra în jurul ei şi îşi reunise acolo forţele de care dispunea.

De la Saint Denis la Saint Charles nu erau mai mult de şase mile. Bubuiturile de tun se auziră dintr-un târg în altul, în ziua de 23. Înainte de căderea nopţii, locuitorii aflară că regaliştii fuseseră obligaţi să se retragă spre Sorel. Prima victorie a provocat o impresie profundă. Toate casele aveau uşile larg deschise, iar familiile căzuseră pradă unui fel de delir patriotic.

Numai una nu-şi deschisese uşile. Era Casa închisă, situată la cotitura străzii principale, ceva mai departe de tabără. Locuinţa lui Bridget era astfel mai puţin ameninţată decât celelalte, în cazul în care tabăra rebelilor era atacată de trupele regale.

Stând singură, Bridget aştepta să-şi revadă fiii, dacă împrejurările i-ar fi obligat să-i ceară adăpost. Dar abatele Joann vizita parohiile din Canada Superioară, predicând insurecţia, iar Jean, care nu se mai ascundea, reapăruse în fruntea patrioţilor. Numele său se auzea acum prin toate comitatele de pe Saint Laurent. Chiar dacă era atât de izolată Casa închisă, numele acesta ajunse şi acolo, odată cu victoria de la Saint Denis.

Bridget se întreba dacă Jean nu avea să vină în tabăra din

Saint Charles şi la ea acasă, ca să-l sărute încă o dată şi să afle ce mai făcuse.

Dar asta depindea de fazele insurecţiei. Bridget era însă gata, noapte şi zi, să-l primească la ea.

Aflând de înfrângerea de la Saint Denis, lordul Gosford, de teamă ca patrioţii să nu se fi consolidat la Saint Charles, dădu ordin de retragere coloanei lui Witherall.

Prea târziu însă! Curierii trimişi de la Montreal fură arestaţi pe drum, iar trupele regale îşi continuară drumul către Saint Charles.

Nimeni nu mai putea împiedica iminenta ciocnire dintre insurgenţi şi soldaţi.

Pe 24, Jean-Fără-Nume veni alături de apărătorii târgului.

împreună cu el sosiră domnii de Vaudreuil, Farran, Clerc, Hodge, Gramont. Cu două zile înainte, fermierul Harcher şi cei cinci fii ai săi, după ce plecaseră din Saint Albans, trecuseră frontiera americană şi se îndreptau, hotărâţi, spre Saint Charles.

De altfel, nimeni nu se îndoia de succesul definitiv al patrioţilor, nici şefii partidului politic al opoziţiei, nici domnul Vaudreuil şi prietenii săi, nici Thomas, Pierre, Michel, Tony, R6mi şi Jacques, nici locuitorii târgului, înflăcăraţi la gândul de a da lovitura de graţie tiraniei anglo-saxone.

înainte de a ataca Saint Charles, Witherall le transmise lui Brown şi celorlalţi că, dacă vor depune armele, vor fi iertaţi.

Propunerea fu respinsă în unanimitate de oamenii lui Brown. Ei hotărâră să lupte, în orice condiţii. O nouă înfrângere îi aştepta pe regalişti, una totală de această dată, ce asigura victoria definitivă!

Aşa credeau patrioţii.

Apărătorii târgului nu erau însă numeroşi. Doar o mână de oameni, dar de elită. Tot atâţia şefi câţi soldaţi. Cel mult două sute, înarmaţi cu suliţe, bâte, seceri, flinte. Împotriva artileriei regale aveau două tunuri aproape scoase din uz.

Coloana lui Witherall se apropia repede, fără să fie oprită de obstacolele pe care iama i le scotea în drum. Era ger, iar solul tare. Oamenii mergeau repede, iar gurile de foc se deplasau bine pe solul dur.

Reformiştii îi aşteptau. Erau entuziasmaţi de ultima lor victorie, electrizaţi de prezenţa unor şefi ca Brown, Desrividres Gauvin, Hodge, Vaudreuil, Amiot, Papineau, Marchessault,

Maynard şi de Jean-Fără-Nume. Witherall le ceruse să depună armele, dar ei se pregăteau de luptă pe viaţă şi pe moarte.

Tabăra, aflată la capătul târgului, avea unele dezavantaje, pe care nu le mai puteau remedia. Era apărată în lateral de râu, de mormanele de arbori doborâţi ce înconjurau casa Debartzch, dar şi dominată de o colină, din spate.

Fiind puţini, insurgenţii nu putuseră ocupa colina aceea. Dacă regaliştii o cucereau, patrioţii nu se mai puteau apăra de tunurile duşmane. Atunci cum aveau să mai apere tabăra Brown şi ai săi?

Pe la două după-amiaza, se auziră strigăte îndepărtate. Apoi se iscă dezordine şi o ceată de femei, copii şi bătrâni se văzu pe câmp, venind spre Saint Charles.

Locuitorii din sate soseau alergând. În depărtare, fumul caselor arse se ridica spre cer. Fermele ardeau cât se vedea cu ochii. Coloana lui Witherall înainta masacrând şi ruinând tot ce-i ieşea în drum.

Brown reuşi să-i oprească pe fugari. Lăsându-i comanda lui Marchessault, porni pe drum, ca să-i adune pe bărbaţii valizi. Luând toate măsurile ca să prelungească rezistenţa, Marchessault îi adăposti pe tovarăşii săi după mormanele de copaci tăiaţi de pe câmp.

— Aici se va decide soarta ţării! Aici o vom apăra! zise el.

— Până la moarte! strigă Jean-Fără-Nume.

În clipa aceea se auziră primele împuşcături. Regaliştii atacau.

Witherall nu voia să-şi expună soldaţii tirului insurgenţilor ascunşi după buşteni. Dispunând de trei, patru sute de infanterişti şi călăreţi şi de două tunuri, dădu ordin să se ocupe colina, ca să-i zdrobească de acolo pe apărătorii taberei.

Ordinul se execută fără dificultate. Cele două tunuri fură urcate pe colină şi lupta continuă cu mare energie de o parte şi de cealaltă. Brown, ocupat să-i strângă pe fugarii ce fugiseră pe câmp, nu se mai putu întoarce în tabără, ci ajunse tocmai la Saint Denis.

Deşi insuficient apăraţi, patrioţii luptau cu un curaj admirabil. Domnii Marchessault, Vaudreuil, Hodge, Clerc, Farran, Gramont, Thomas Harcher şi fiii săi trăgeau neîncetat în asediatori. Jean-Fără- Nume îi înflăcăra prin prezenţa sa. Ar fi fost bine dacă s-ar fi angajat o luptă corp la corp, căci elanul patrioţilor era paralizat de înfruntarea de la distanţă.

Dar confruntarea fu de durată. Apărătorii taberei uciseseră mai mulţi soldaţi, dar şi ei aveau o duzină de morţi şi de răniţi. Printre ei, şi R6my Harcher, rănit în piept. Până să-l ducă fraţii săi de acolo, muri. Farran era zgâriat la umăr şi fu dus la adăpost de domnii Hodge şi Vaudreuil.

În curând, fură obligaţi să evacueze acest ultim refugiu. Grămezile de buşteni, distruse de ghiulele, lăsau liber accesul în tabără. Witherall dădu ordin soldaţilor săi să atace la baionetă. A urmat „un adevărat măcel", aşa cum se relatează în scrierile despre acest episod sângeros al insurecţiei franco-canadiene.

Acolo pieriră patrioţi viteji care, nemaiavând muniţie, se luptaseră cu patul puştii. Au murit cei doi Hebert. Au avut noroc A. Papineau, Amiot şi Marchessault, care şi-au croit drum printre soldaţi, după o rezistenţă eroică. Au căzut acolo şi alţi partizani ai cauzei naţionale, ale căror nume nu se cunosc, iar râul le-a purtat cadavrele la vale.

Jean-fără-Nume s-a bătut ca un leu, în fruntea alor săi, şi a scăpat nevătămat, ca prin minune. După Remy, au căzut în luptă alţi doi fraţi, Michel şi Jacques, grav răniţi, pe care Thomas şi Pierre Harcher i-au scos din zona înfruntării şi i-au salvat de la masacrul ce a urmat.

Cu puşca şi pistolul în mână, Hodge şi Clerc au riscat tot. Au atacat, împreună cu Jean, bateria din vârful colinei. Jean ar fi fost ucis, dacă Hodge nu s-ar fi aruncat în faţa glonţului ce-i era destinat.

— Vă mulţumesc, domnule Hodge! îi zise tânărul patriot. Dar poate că aţi greşit!… Acum totul s-a terminat!

Ar fi fost mai bine pentru fiul lui Simon Morgaz să piară acolo, odată cu cauza independenţei, ucisă în bătălia de la Saint Charles!

Jean-Fără-Nume se avântase iar în luptă, dar îl văzu pe domnul Vaudreuil, la baza colinei, zăcând pe sol, într-o baie de sânge.

Fusese doborât de o lovitură de sabie, în timp ce călăreţii lui Witherall atacau tabăra, ca să-i pună pe fugă pe insurgenţi.

În clipa aceea, Jean auzi un glas venind parcă din el însuşi, strigându-i:

— Salvează-l pe tatăl meu!

Prin fumul muschetelor, Jean se târî până la domnul Vaudreuil care zăcea nemişcat, mort poate. Îl luă în braţe şi-l duse de-a

lungul întăriturilor; apoi, în timp ce călăreţii îi urmăreau pe rebeli cu o ură de neînchipuit, reuşi să ajungă în alt cartier din Saint Charles, printre casele incendiate, şi se refugie sub pridvorul bisericii.

Era cinci seara. Cerul se întunecase deja, dar era luminat de flăcările strălucitoare ce se ridicau peste ruinele târgului.

Insurecţia învinsese la Saint Denis, dar fusese învinsă la Saint Charles. Era egalitate între cele două părţi? Nu! Această înfrângere urma să aibă cele mai proaste consecinţe pentru cauza naţională. Le anihila toate speranţele reformiştilor!

Combatanţii care nu muriseră, fuseseră obligaţi să fugă, înainte să primească ordin de adunare. Clerc, Farran, rănit uşor, porniseră în goană pe câmp. Cei doi trecură prin mii de pericole, dar reuşiră să ajungă la frontieră, şi apoi în Statele Unite, fără să ştie nimic despre soarta domnului Vaudreuil şi a lui Hodge.

Ce avea Clary să păţească în casa din Saint Denis unde aştepta veşti? Va fi supusă represaliilor regaliste, dacă nu reuşea să fugă?

Iată la ce se gândea Jean, ascuns în biserică. Domnul Vaudreuil nu-şi recăpătase cunoştinţa, dar inima încă îi bătea, deşi slab. Cu îngrijiri imediate, putea fi salvat? Unde şi cum să i se dea aceste îngrijiri?

Nu putea ezita. Trebuia să-l ducă la Casa închisă.

Aceasta nu era departe – la doar câteva sute de paşi, pe strada principală. Prin întuneric, după ce soldaţii lui Witherall părăsiseră Saint Charles şi se cantonaseră pentru noapte, Jean îl luă pe rănit, gata să-l ducă la mama sa.

Mama sa!… Domnul Vaudreuil la Bridget… la soţia lui Simon Morgaz!… Dacă avea să afle vreodată sub ce acoperiş l-a dus Jean!…

Ei bine! dar el, fiul lui Simon Morgaz, nu stătuse la vila Montcalm? Nu devenise tovarăş de arme cu domnul Vaudreuil? … Nu-l salvase de la moarte?… Ce mai conta dacă domnul Vaudreuil era îngrijit de Bridget Morgaz?

De fapt, nici nu avea să-i afle numele adevărat. Nimic nu avea să trădeze acel incognito sub care se ascundea familia sa ticăloasă.

Jean se opri însă. Se gândi acum la altceva.

Gândurile îi zburară spre casa din Saint Denis unde se afla Clary, care avea să afle de înfrângerea patrioţilor. Fiindcă tatăl ei

nu se mai întorcea, n-ar fi crezut oare că murise? Cine să-i spună că fusese transportat la Casa închisă şi smuls din primejdia ce ameninţa târgul pe care se răzbunau învingătorii?

Iată de ce Jean ezita. Mai ales că toate speranţele născute după victoria de la Saint Denis, ridicarea comitatelor, insurecţia de pe valea Richelieu şi de pe Saint Laurent, chiar independenţa ţării, se năruiseră… Totul era pierdut!

Totul?… Nu mai puteau relua lupta? Patriotismul pierise odată cu sutele de eroi ucişi la Saint Charles? Nu!… Jean îşi va relua munca… Va lupta până la moarte!

Bezna se lăsase peste târg. Se auzeau doar uralele soldaţilor, strigătele răniţilor de pe străzile luminate de flăcări. Dacă focul ajunsese şi la Casa închisă?… Dacă Jean nu mai avea să găsească nici casa, nici pe mama sa?

Gândul acesta îl sperie. El putea fugi pe câmp, ajunge în pădure. Până la ziuă, nimeni nu l-ar fi ajuns din urmă. Dar ce avea să se întâmple cu domnul Vaudreuil? Dacă-l prindeau regaliştii era pierdut, căci niciun rănit nu fusese cruţat în această luptă cumplită!

Pe la opt seara, la Saint Charles lucrurile se schimbară. Fie locuitorii fuseseră izgoniţi cu toţii de acolo, fie soldaţii lui Witherall se îrefugiaseră în casele neincendiate. Acum străzile erau pustii. Jean trebuia să profite.

Înaintă până la uşa bisericii. O deschise şi se uită rapid afară.

Nu era nimeni prin apropiere. Se vedea în jur din cauza flăcărilor îndepărtate.

Jean se întoarse la domnul Vaudreuil, sprijinit de un stâlp. Îl luă în braţe. Era destul de greu, chiar pentru un bărbat viguros ca Jean.

Tânărul traversă piaţa şi porni de-a lungul străzii învecinate.

La ţanc! De abia făcuse vreo douăzeci de paşi, că se auziră strigăte, iar solul răsuna de tropotul cailor.

Detaşamentul de cavalerie se întorcea la Saint Charles. Înainte de a-l trimite pe urmele fugarilor, Witherall îi ordonase să revină în târg şi să stea acolo peste noapte, chiar la biserică şi în jurul acesteia.

Câteva clipe mai târziu, călăreţii se instalară acolo, fără să-şi ia vreo măsură de prevedere faţă de o contraofensivă. Nu doar că detaşamentul se stabili în biserică, ci şi caii fură băgaţi înăuntru. Iată cum profanau soldaţii, îmbătaţi de gin şi de sânge,

un edificiu catolic.
Jean continuă să meargă pe strada pustie. Se oprea des, să-şi mai tragă sufletul. Se temea, pe măsură ce se apropia de Casa închisă, să n-o găsească ruine!
Se opri în sfârşit în faţa locuinţei mamei sale. Incendiul nu ajunsese până acolo. Casa era intactă, prin întuneric. La ferestre nu se vedea nicio luminiţă.
Ducându-l pe domnul Vaudreuil, Jean intră în curtea cea mică. Ajunse apoi la uşă şi bătu după semnalul ştiut.
O clipă mai târziu, Jean şi domnul Vaudreuil se găseau în siguranţă, în casa lui Bridget Morgaz.

Capitolul III
Domnul Vaudreuil în casa închisă

— Mamă, zise Jean, după ce-l puse pe domnul Vaudreuil pe un pat, omul acesta va pieri, dacă nu va primi îngrijiri!
— Le va primi, Jean!
— Dar îţi rişti viaţa, dacă soldaţii lui Witherall îl vor găsi la tine!
— Ce mai contează viaţa mea, fiule?
Jean nu vru să-i spună că omul acela era domnul Vaudreuil, una dintre victimele lui Simon Morgaz. Mai bine să nu ştie. Îi zise doar că era un patriot. Atât se dovedi suficient.
Mai întâi, Bridget şi Jean se duseră lângă uşă şi ascultară. Dinspre biserică se mai auzeau zgomote, dar dinspre drum, nimic. Incendiile începeau să se stingă, ca şi strigătele regaliştilor. Ei terminaseră de jefuit, de ars şi de masacrat. Cam douăzeci de locuinţe se făcuseră scrum. Casa închisă scăpase de distrugere, însă Bridget şi Jean se temeau de represaliile învingătorilor, după răsăritul soarelui peste ruinele de la Saint Charles.
Stătură de veghe în timpul nopţii. Din oră în oră, soldaţi sau voluntari treceau prin dreptul Casei închise, supraveghind târgul. Agenţii de poliţie aveau să bată la uşa lor? Jean nu tremura pentru el, ci pentru domnul Vaudreuil, un muribund care avea să sfârşească în casa mamei sale!
Temerile lor nu se adeveriră, în acea noapte.

Bridget şi fiul ei stăteau la căpătâiul rănitului. Făcuseră tot ce putuseră pentru el. Le trebuiau medicamente, dar de unde să le obţină? îi puteau încredinţa unui medic secretele Casei închise?
Îl dezbrăcară pe domnul Vaudreuil şi îi cercetară pieptul. O lovitură de sabie se vedea în partea sa stângă. Se părea că rana nu era adâncă şi niciun organ vital nu fusese atins. Însă rănitul de abia mai respira, pierduse mult sânge şi putea pieri.
După ce spălase rana, Bridget o cususe şi o acoperise cu comprese. Avea să-şi revină domnul Vaudreuil după acele bandajări succesive şi dacă se odihnea în Casa închisă, după plecarea trupelor engleze? jean şi mama sa îndrăzneau să spere.
Două ceasuri mai târziu, deşi nu deschisese ochii, rănitul spuse câteva cuvinte. Nu se mai lega de viaţă decât prin amintirea fiicei sale. O chema – poate voia să-l îngrijească, poate se gândea la primejdiile ce o ameninţau la Saint Denis…
Bridget îl ţinea de mână şi îl asculta. Jean încerca să-l oprească să se mişte, ca să nu i se deschidă rana. Şi el voia să-l audă ce spune, printre suspine. Avea să spună ceva ce Bridget nu trebuia să audă?…
Pronunţă un nume: cel al fetei.
— Nefericitul are o fiică? întrebă Bridget.
— Da, mamă!
— Vrea să o vadă!… Va muri fără să se mai uite la ea!… Dacă fiica lui ar fi aici, s-ar mai linişti!… Unde se află ea acum?… N-aş putea încerca să o găsesc… şi să o aduc aici… în taină?
— Pe ea?… strigă Jean.
— Da!… Locul ei este aici, lângă tatăl ei care moare!
În clipa aceea, într-un acces de delir, rănitul vru să se ridice din pat.
Apoi de abia reuşi să murmure:
— Clary… singură… acolo… la Saint Denis!
Bridget se ridică.
— Şi-a lăsat fata la Saint Denis?… Ai auzit, Jean?
— Regaliştii!… La Saint Denis!… Nu le va scăpa!… Se vor răzbuna cumplit pe Clary Vaudreuil…
— Clary Vaudreuil! repetă Bridget.
Plecă apoi capul şi întrebă:
— Domnul Vaudreuil… aici!
— Da, răspunse Jean. Şi trebuie să vină acum şi fiica sa la

Casa închisă!

— Clary Vaudreuil la noi?

Nemişcată, lângă patul pe care zăcea patriotul al cărui sânge curgea pentru cauza independenţei, se uita la cel trădat de Simon Morgaz, cu doisprezece ani în urmă. Ce se întâmpla dacă afla ce ticăloşi îl ajutaseră să scape cu viaţă?

Domnul Vaudreuil gemu prelung, apoi repetă numele fetei.

— Va muri, zise Jean. Să nu piară înainte de a-şi vedea fata…

— Mă duc să o caut, spuse Bridget.

— Nu, mamă! Mă voi duce eu!

— Dar tu eşti urmărit în tot comitatul! Vrei să pieri înainte de a-ţi încheia lucrarea?… Nu, Jean, tu nu ai încă dreptul de a muri! Mă voi duce eu după ea!

— Mamă, Clary nu te va urma!

— Ba da, atunci când va afla că tatăl ei este pe moarte şi că o cheamă. Unde se află ea, la Saint Denis?

— În casa judecătorului Froment… Dar e prea departe, mamă! … Nu vei avea putere până acolo!… Să te duci şi să te întorci, faci douăsprezece mile!… Eu, dacă plec chiar acum, mă întorc cu ea până în zori. Nu mă va vedea nimeni ieşind de aici! Nu mă va vedea nimeni revenind la Casa închisă.

— Nimeni?… Dar soldaţii care supraveghează drumul? Cum îi vei evita?… Dacă le cazi în mâini, cum vei scăpa?… Chiar dacă nu te vor recunoaşte, te vor lăsa să umbli liber? Pe când pe mine, o bătrână, da… De ce m-ar aresta? Am discutat destul, Jean! Domnul Vaudreuil vrea să-şi vadă fiica!… Trebuie s-o vadă şi doar eu i-o pot aduce!… Trebuie să plec!

Jean cedă în faţa ei. Chiar dacă noaptea era întunecoasă, umblând pe drumurile păzite de patrulele lui Witherall însemna să rişte să nu-şi mai termine lucrarea. Clary trebuia să ajungă la Casa închisă înainte de răsărit. Cine ştie dacă tatăl ei ar fi trăit până atunci? Jean, pe care acum îl văzuseră mulţi, în timpul luptei, putea merge la Saint Denis? Putea reveni apoi cu Clary? Nu i-ar fi riscat viaţa şi mai mult?

Ultimul motiv îl făcu să se decidă, Ii dădu mamei sale instrucţiunile necesare. Fata se afla la judecătorul Froment. Îi scrise un bilet: „Aveţi încredere în mama şi urmaţi-o!”. După aceea Bridget plecă, iar Jean reveni la căpătâiul rănitului.

Era cam zece când femeia porni repede pe drumul pustiu. Gerul nopţilor canadiene lungi cuprinsese câmpul, iar solul

permitea mersul rapid. Luna, ce avea să dispară de pe boltă, lăsa câteva stele să pâlpâie printre norii foarte ridicaţi.
Bridget mergea prin sălbăticie şi întuneric, fără teamă. Ca să-şi îndeplinească misiunea îşi recăpătase energia de odinioară. Ştia bine drumul până la Saint Denis. Se temea doar să nu dea peste soldaţi.
Îi întâlni însă, de două, trei ori, pe o rază de două mile de Saint Charles. Dar de ce să o oprească ei pe bătrână? îi strigară câteva vorbe urâte, beţi cum erau, şi atât. Witherall nu trimisese iscoade spre Saint Denis. Nu se temea de un atac neaşteptat dintr-acolo.
în restul drumului, Bridget nu mai întâlni decât oameni sărmani, fugari din Saint Charles, care se răspândeau prin parohiile din comitat, nemaiavând adăpost de când le arseseră casele.
Dar Jean n-ar fi putut trece pe acolo la fel de uşor ca mama sa. La apropierea detaşamentelor, ar fi trebuit să se îndepărteze de drumul mare, să ocolească pe poteci pe unde nu s-ar mai fi întors la Casa închisă până la ziuă. Şi dacă l-ar fi oprit vreun pichet de cavalerie, l-ar fi dus la cazarmă. Dacă l-ar fi recunoscut, l-ar fi aşteptat pedeapsa capitală după judecarea şi condamnarea sa de la Montreal.
Cu jumătate de ceas înainte de miezul nopţii, Bridget ajunse pe malul râului Richelieu.
Casa judecătorului Froment se găsea pe acel mal, puţin în afara lui Saint Denis. Bridget n-a trebuit deci să traverseze râul – nici nu ar fi putut să o facă fără o ambarcaţiune ce trebuia căutată. Îi era suficient să meargă încă un sfert de milă în aval pe mal ca să ajungă la locuinţa respectivă.
Locul era pustiu. O linişte adâncă domnea în acea parte a văii. În depărtare, ardeau câteva lumini la ferestrele primelor case din târg.
Oare nu se ştia la Saint Denis despre înfrângerea de la Saint Charles?
Bridget aşa crezu. Clary nu aflase deci de dezastru. Avea să fie ea mesagerul necazului.
Bridget urcă treptele unei scăriţe şi bătu în uşă.
Nu-i răspunse nimeni.
Ea bătu iar.
Răsunară paşi din interiorul unui vestibul, care se lumină slab.

Apoi un glas întrebă:
— Ce doriţi?
— Să vorbesc cu judecătorul Froment.
— Judecătorul nu este în Saint Denis. În absenţa sa, nu pot deschide.
— Am să-i comunic veşti grave, insistă Bridget.
— I le veţi comunica la întoarcere.
Persoana respectivă părea atât de hotărâtă să nu deschidă că Bridget trebui să întrebe de Clary.
— Dacă judecătorul lipseşte, zise ea, atunci domnişoara Vaudreuil probabil că este acasă. Trebuie să-i vorbesc!
— Domnişoara a plecat, i se răspunse, cu o uşoară ezitare.
— A plecat?
— De ieri…
— Ştiţi unde?…
— Fireşte. S-a dus la tatăl ei!
— La tatăl ei?… Tocmai din partea domnului Vaudreuil vin!
— Tata! strigă Clary, din fundul vestibulului. Deschideţi!
— Clary Vaudreuil, şopti Bridget, am venit să vă duc la tatăl dumneavoastră. Jean m-a trimis.
Zăvoarele fuseseră trase, dar Bridget şopti:
— Nu deschideţi!… Aşteptaţi!…
Coborî pe scară şi se uită în jur să nu fie văzută de cineva. Chiar atunci, o ceată de bărbaţi, femei şi copii se apropiau de casă, pe malul râului Richelieu.
Era primul grup de fugari ce ajungea la Saint Denis, după ce venise pe câmp, ca să evite soldaţii. Părinţii sau prietenii îi susţineau pe răniţi, iar bietele femei duceau cu ele tot ce reuşiseră să ia din casă. Erau şi unii patrioţi valizi, care fugiseră din incendiu şi scăpaseră de masacru. Mulţi dintre ei o cunoşteau pe Bridget, iar ea nu voia să se afle că plecase de la Casa închisă. Ascunsă la umbra unui zid, intenţiona să-i lase să treacă, fără să o vadă.
Dar, câteva minute, ce crezu Clary, auzind acele strigăte de disperare? De mai multe ore, aştepta ştiri dinspre Saint Charles. Poate că tatăl ei sau Jean aveau să le aducă, dacă nu se grăbeau să plece imediat spre Montreal, după o nouă victorie?
Nu! prin uşa pe care Clary nu îndrăznea să o deschidă, gemetele ajungeau până la ea.
Fugarii, după ce au trecut prin faţa casei, continuară să

meargă pe mal, căutând un loc pe unde să-l treacă.

Pe drum se făcu iar linişte, deşi alte strigăte se auzeau în aval.

Bridget bătu iar la uşă. Aceasta se deschise şi se închise după ea.

Clary şi Bridget se găseau acum într-o cameră de la parter, la lumina unei lămpi ce nu se vedea dincolo de obloane.

Bătrâna şi tânăra se priveau, în timp ce servitoarea se dăduse la o parte.

Clary era palidă, presimţind o nenorocire. Nu îndrăznea să întrebe.

— Patrioţii din Saint Charles?… zise ea în cele din urmă.

— Învinşi! răspunse Bridget.

— Tatăl meu?

— Rănit.

— De moarte?…

— Poate!

Clary se clătină şi Bridget trebui s-o sprijine să nu cadă.

— Curaj, Clary Vaudreuil! Tatăl tău vrea să vii lângă el… Trebuie să pleci imediat cu mine.

— Unde este tata?

— La mine… la Saint Charles!

— Cine vă trimite, doamnă?

— V-am spus… Jean!… Eu sunt mama sa!…

— Dumneavoastră?… strigă Clary.

— Citiţi!

Clary luă biletul pe care i-l întindea Bridget. Era scrisul lui Jean- Fără-Nume, pe care îl ştia foarte bine.

„Aveţi încredere în mama mea”, îi scrisese el.

Dar cum de se afla domnul Vaudreuil în locuinţa aceea? îl salvase Jean, care-l scosese de pe câmpul de luptă de la Saint Charles şi care-l transportase acolo?

— Sunt gata de plecare, doamnă! zise Clary.

— Să mergem!

Nu mai spuseră nimic altceva.

Clary avea să afle mai târziu detaliile acestei dezastruoase afaceri. Ştia deja destul: tatăl ei pierea, patrioţii fuseseră dispersaţi, victoria de la Saint Denis era anihilată de înfrângerea de la Saint Charles.

Clary se înfăşură în grabă într-un veşmânt întunecos pentru a

o însoţi pe Bridget.
Uşa vestibulului fu deschisă. Amândouă coborâră pe drum.
Singurele cuvinte pe care le pronunţă Bridget, întinzând mâna spre Saint Charles, fură:
— Avem şase mile de făcut. Ca să nu ştie nimeni că aţi venit la Casa închisă, trebuie să ne întoarcem acolo chiar în noaptea asta.
Clary şi Bridget merseră în amontele fluviului, ca să ajungă la drumul ce ducea direct spre nord, traversând comitatul Saint Hyacinthe.
Fata mergea repede, grăbindu-se să ajungă la căpătâiul tatălui ei. Trebui însă să mai încetinească, fiindcă Bridget nu putea ţine pasul cu ea.
De altfel, trebuind să evite cetele de fugari ce veneau dinspre Saint Charles, se ascundeau în tufişurile din stânga ori din dreapta drumului, astfel că mai întârziară. Din ascunziş, puteau vedea, fără să fie văzute, şi să asculte ce se vorbea.
Bieţii oameni înaintau cu greu. Unii lăsau urme însângerate pe sol. Femeile duceau copilaşi în braţe. Bărbaţii valizi îi susţineau pe bătrâni, care voiau să se culce pe drum şi să moară acolo. După aceea, ceata dispărea prin întuneric.
Oare soldaţii sau voluntarii îi urmăreau deja pe aceşti nefericiţi ce fugeau din târgul lor incendiat, căutând adăpost prin ferme? Oare coloana lui Witherall pornise deja în marş pentru a-i surprinde, în zori, pe patrioţii aflaţi în derută?
Nu! Erau doar alţi fugari ce rătăceau pe câmp. Treceau pe acolo cu sutele. Şi câţi n-ar fi pierit în noaptea aceea cumplită, dacă mai multe ferme nu le-ar fi deschis porţile să-i primească!
Clary, speriată, asista la oroarea acestei fugi. Totuşi, ea nu dispera în privinţa cauzei independenţei, pentru care tatăl ei fusese rănit mortal.
De îndată ce drumul se elibera, ea şi Bridget porneau mai departe. Timp de un ceas şi jumătate merseră astfel. Pe măsură ce se apropiau de târg, se opreau mai puţin, drumul era mai liber. Toţi cei care putuseră scăpa se aflau acum departe, pe lângă Saint Denis ori prin comitatele Verch£res şi Saint Hyacinthe. Lângă Saint Charles trebuiau să evite detaşamentele de voluntari.
La trei dimineaţa mai aveau de mers două mile până la Casa închisă.

Chiar atunci, Bridget se prăbuşi, epuizată.
Clary vru s-o ajute să se ridice.
— Lăsaţi-mă să vă ajut, spuse ea. Sprijiniţi-vă de mine… Nu mai avem mult de mers…
— Încă o oră de mers, zise Bridget, dar nu voi mai putea…
— Odihniţi-vă puţin, apoi plecăm! Ţineţi-mă de braţ!… Nu vă temeţi că voi obosi… Sunt puternică…
— Puternică! Biată copilă… te vei prăbuşi şi tu la rândul tău!
Bridget se ridică în genunchi.
— Ascultaţi-mă! Voi încerca să fac câţiva paşi… Dar, dacă mă voi prăbuşi, mă veţi lăsa singură…
— Să vă las singură?… strigă Clary.
— Da! Trebuie să ajungeţi în noaptea asta la tatăl dumneavoastră… Drumul duce direct acolo… Casa închisă este prima locuinţă din stânga, înainte de a intra în târg… Veţi bate la uşă… Vă veţi spune numele… Iar Jean vă va deschide…
— Nu vă las aici… răspunse tânăra fată. Nu voi pleca fără dumneavoastră…
— Trebuie, Clary! replică Bridget. După ce veţi fi în siguranţă, fiul meu va veni să mă caute… Mă va căra el, aşa cum l-a cărat şi pe domnul Vaudreuil!
— Vă rog, încercaţi să mergeţi, doamnă Bridget!
Bridget reuşi să se ridice, dar de abia se târa. Făcură astfel încă o milă.
Cerul se lumină puţin, către Saint Charles. Erau zorii? Nu mai puteau ajunge la Casa închisă în timpul nopţii?
— Plecaţi! murmură Bridget… Duceţi-vă, Clary Vaudreuil!… Lăsaţi-măL.
— Nu se luminează de zi… răspunse fata. Este de abia patru dimineaţa… Sunt flăcările unui incendiu…
Clary nu-şi încheie bine vorbele. Se gândi, ca şi Bridget, că ardea Casa închisă şi că adăpostul domnului Vaudreuil fusese descoperit, iar el şi Jean căzuseră în mâinile soldaţilor lui Witherall, ba poate chiar pieriseră!
Această teamă o făcu pe Bridget să-şi adune toate puterile. Grăbindu-se, ea şi fata se apropiau acum de Saint Charles.
În locul acela, drumul avea o cotitură, după care se găsea Casa închisă.
Ajunseră la cotitură.
Nu Casa închisă ardea, ci o fermă, din dreapta târgului, iar

flăcările urcau până la cer.

— Acolo e… acolo! strigă Bridget, arătându-i locuinţa.

Mai aveau cinci, şase minute până la adăpostul lor.

În clipa aceea, trei oameni apărură pe drum – trei voluntari, clătinându-se pe picioare de beţi ce erau, plini de sânge.

Clary şi Bridget vrură să-i evite, trecând în lateral. Prea târziu însă, ei le văzuseră!

Se repeziră la ele. Ticăloşii aceia erau de temut. Unul dintre ei o apucă pe fată şi o trase după el, în timp ce ceilalţi doi o ţineau pe Bridget.

Bridget şi Clary strigară după ajutor. Cine le putea auzi, doar alţi soldaţi, mai puţin beţi ca aceştia şi, deci, mai periculoşi?

Deodată, un bărbat ieşi dintr-o tufă, din stânga drumului, şi, cu o lovitură viguroasă, îl întinse la pământ pe nemernicul care voia să o violeze pe fată.

— Clary Vaudreuil!… strigă el.

— Vincent Hodge!

Şi Clary se prinse de braţul lui Hodge, pe care-l recunoscuse la lumina flăcărilor.

Atunci când domnul Vaudreuil se prăbuşise pe câmpul de luptă de la Saint Charles, Vincent Hodge nu-l putuse ajuta. El nu ştia că Jean-Fără-Nume îl scosese din focul luptei. Hodge revenise acolo după ce lucrurile se mai liniştiseră şi rămăsese în apropierea târgului, cu riscul de a cădea în mâinile regaliştilor. După căderea nopţii, încercase să-l găsească pe domnul Vaudreuil printre răniţii sau morţii îngrămădiţi la marginea câmpului. Îl căutase degeaba. Se apropiau zorii şi plecase pe drum, când strigătele femeilor îl atrăseseră în locul unde Clary se zbătea să scape de ceva mai rău ca moartea.

Dar Vincent Hodge nu avu timp să afle că domnul Vaudreuil se găsea într-o casă, la câteva sute de paşi de ei. Trebui să se bată cu ceilalţi doi nemernici, care o lăsaseră pe Bridget şi săriră la el. Strigătele lor se auzeau până departe. Cinci, şase voluntari alergară să-i ajute. Femeile aveau timp să ajungă la Casa închisă.

— Fugiţi… fugiţi! le strigă Vincent Hodge. Voi şti eu să scap de ei!

Bridget şi Clary porniră repede pedrum, în timp ce el, decis şi viguros, îşi punea la pământ adversarii beţi.

înainte ca alţi voluntari să le vină în ajutor, sări într-un tufiş

printre gloanţele trase după el, dar care nu-l atinseseră.
Curând, Bridget bătea la uşa Casei închise, care se deschise imediat. Intră fata, apoi femeia se prăbuşi în braţele fiului ei.

Capitolul IV
Următoarele opt zile

Casa închisă le oferea un adăpost – precar, fireşte – domnu lui Vaudreuil şi fiicei sale. Amândoi stăteau sub acoperişul Familiei Fără Nume, lângă soţia şi fiul trădătorului. Nu ştiau ce legături aveau gazdele lor cu Simon Morgaz. Bridget şi Jean se temeau însă ca, din întâmplare, oaspeţii lor să nu afle!
În dimineaţa zilei de 26 noiembrie, domnul Vaudreuil îşi mai reveni puţin. Vocea fiicei sale îl trezi din toropeală. Deschise ochii.
— Clary!… murmură el.
— Tată… eu sunt! zise Clary. Sunt aici, cu tine!… Nu voi mai pleca de lângă tine!
Jean stătea lângă pat, în umbră, de parcă nu voia să fie văzut. Privirea rănitului se opri asupra lui şi buzele sale lăsară să-i scape aceste cuvinte:
— Jean!… Ah!… îmi amintesc, zise el.
Când Bridget se apropie de el, rănitul se întrebă cine era femeia aceea.
— Mama mea, răspunse Jean. Vă aflaţi în casa mamei mele, domnule Vaudreuil… Vă va îngriji, împreună cu fiica dumneavoastră.
— Mă vor îngriji!… repetă domnul Vaudreuil cu o voce slabă. Da… acum îmi amintesc!… Am fost rănit… am fugit!… Tovarăşii mei au fugit… au murit, cine ştie?… Vai! biata mea ţară!… biata mea ţară… mai aservită ca oricând!
Domnul Vaudreuil lăsă să-i cadă capul şi ochii i se închiseră din nou.
— Tată! strigă Clary, îngenunchind lângă el.
Îl prinse de mână. Simţi cum şi el o strângea pe a ei.
— Va trebui să vină un medic la Casa închisă, zise Jean. Unde să-l găsim? Cui să ne adresăm în ţinutul acesta ocupat de regalişti?… Să merg la Montreal?… Da, ar fi singura soluţie! Indicaţi-mi un doctor în care aveţi încredere şi voi pleca la

Montreal…

— La Montreal?… întrebă Bridget.

— Trebuie, mamă! Viaţa domnului Vaudreuil merită riscul acesta…

— Nu pentru tine mă tem, Jean. Dacă pleci la Montreal şi eşti spionat şi dacă domnul Vaudreuil este găsit aici, atunci va fi pierdut!

— Pierdut! murmură Clary.

— Dar este pierdut şi dacă nu i se acordă îngrijire medicală, replică Jean.

— Dacă rana sa este mortală, nimeni nu-l va putea îngriji, zise Bridget. Dar, dacă nu este, cu ajutorul lui Dumnezeu, fata lui şi cu mine îl vom salva. Rana provine de la o lovitură de sabie, care doar i-a străpuns carnea. Domnul Vaudreuil e slăbit fiindcă a pierdut sânge. Este suficient, sper, pentru a vindeca rana, să-i punem compresii cu apă rece şi poate că se va cicatriza treptat. Crede-mă, fiule, domnul Vaudreuil se află într-o oarecare siguranţă aici, unde nu-i ştie încă nimeni adăpostul!

Bridget vorbi cu o încredere care îi aduse lui Clary o rază de speranţă. Nu trebuia să intre nimeni la Casa închisă. Vieţile lui Jean- Fără-Nume şi a domnului Vaudreuil depindeau de asta. Dacă la prima alarmă, Jean ar fi putut fugi şi porni prin pădurile întinse ale comitatului ca să ajungă la frontiera americană, domnul Vaudreuil n-ar fi reuşit aşa ceva.

Încă din prima zi, starea rănitului justifică vorbele lui Bridget. După oprirea hemoragiei, el mai prinse puteri şi îşi revenise din leşin. Avea nevoie acum de linişte şi să se bucure de prezenţa fiicei sale acolo.

Soldaţii lui Witherall aveau să plece repede din Saint Charles ca să străbată comitatul, lăsând târgul în urma lor.

Bridget începu să organizeze instalarea mai confortabilă a oaspeţilor ei. Domnul Vaudreuil stătea în camera lui Joann sau a lui Jean, când veneau să-şi petreacă o noapte la Casa închisă. Cea a lui Bridget deveni a lui Clary. Amândouă vegheau pe rând la căpătâiul bolnavului.

Lui Jean îi ajungea un ungher unde să stea, în Casa închisă.

El nici nu voia să rămână mult la Saint Charles. După ce domnul Vaudreuil avea să-şi revină mai mult, avea să discute cu el despre viitoarele evenimente şi să-şi continue lucrarea. Înfrângerea de la Saint Charles nu-i doborâse definitiv pe

patrioţi, iar Jean trebuia să-i organizeze ca să-şi ia revanşa.
Ziua de 26 se scurse în linişte. Bridget chiar ieşi din Casa închisă, cum obişnuia, să-şi cumpere provizii. De când târgul fusese evacuat, mai multe case se deschiseseră iar. Dar ce dezastru, ce ruine, mai ales în cartierul devastat şi incendiat, de lângă tabără, unde apărarea fusese eroică! O sută de patrioţi îşi vărsaseră sângele în acea luptă funestă, majoritatea ucişi ori răniţi mortal. În plus, vreo patruzeci căzuseră prizonieri. Soldaţii făcuseră apoi ravagii, deşi şeful lor încercase să-i oprească.
Din fericire, Bridget le aduse vestea că trupele se pregăteau de plecare.
în acea zi, domnul Vaudreuil se putu odihni câteva ceasuri. Dormi destul de liniştit. Nu mai delira, nu mai rostea vorbe incoerente. Ştia că fiica sa era lângă el, la adăpost de primejdiile la care ar fi fost expusă la întoarcerea regaliştilor în Saint Denis.
În timp ce el dormea, Jean îi povesti fetei evenimentele din ajun. Ea află ce păţise tatăl ei, de când o lăsase la judecător şi până ajunsese la cei din Saint Charles, şi cum se bătuseră patrioţii.
Ea asculta, cu ochii umezi, cu inima amară. Se părea că nenorocirea se abătuse asupra ei şi a lui Jean. Simţeau şi cât de legaţi erau unul de celălalt.
După cele câteva zile petrecute de tânăr la vila Montcalm, alături de Clary, el încercase să se îndepărteze de ea, ca să-şi poată încheia lucrarea. Dar tocmai evenimentele îi apropiaseră şi mai mult şi o aduseseră pe fată în casa mamei sale!
Bridget înţelese ce sentimente avea Jean pentru fată şi se îngrozi. El, fiul lui Simon Morgaz!… Dar femeia nu lăsă să i se vadă spaima, însă prevedea multă suferinţă în viitor.
A doua zi, îi povestiră domnului Vaudreuil de plecarea soldaţilor lui Witherall. Se mai întărise puţin. Voia să-l întrebe pe Jean de consecinţele înfrângerii de la Saint Charles. Ce se ştia de tovarăşii lor, Hodge, Farran, Clerc, Gramond, Harcher şi fii săi?
Bridget, Clary şi Jean se aşezară lângă patul domnului Vaudreuil.
Jean îi zise să nu se mai obosească punând întrebări.
— Vă voi spune tot ce ştiu despre ei, replică el. Au luptat cu mare vitejie, dar au fost copleşiţi de numărul duşmanilor. Bietul R£my a căzut chiar la începutul confruntării. Nu l-am putut

ajuta. Michel şi Jacques, răniţi şi ei, au fost scoşi de pe câmpul de luptă şi duşi de acolo. Nu ştiu unde au fugit după aceea, dar sper că au ajuns la frontiera americană. Deputatul Gramont a căzut prizonier şi se află acum, probabil, în temniţa din Montreal. Ştim ce soartă îi rezervă judecătorii lordului Gosford. Domnii Farran şi Clerc au scăpat, cred, de urmăritorii lor. Nu ştiu dacă sunt întregi şi nevătămaţi. N-aş putea spune nimic de Vincent Hodge…

— A scăpat din masacru! zise Clary. Umbla noaptea pe lângă Saint Charles, căutându-te, tată! Doamna Bridget şi cu mine l-am întâlnit pe drum. El m-a salvat din mâinile soldaţilor beţi şi astfel am putut ajunge la Casa închisă. Probabil că acum se află în siguranţă, în Statele Unite.

— Are o inimă vitează. E un patriot curajos! zise Jean. Ceea ce a făcut el pentru domnişoara Vaudreuil şi pentru mama mea, a făcut şi pentru mine în toiul luptei! Mi-a salvat viaţa, deşi ar fi fost mai bine să mor, să nu trăiesc ruşinea înfrângerii.

— Jean, întrebă fata, nu mai crezi deloc în cauza noastră?

— Ba da, răspunse Bridget. N-aş crede niciodată că fiul meu a renunţat la luptă.

— După victoria de la Saint Denis, zise el, insurecţia urma să se extindă în toată valea fluviului. După înfrângerea de la Saint Charles, trebuie să reiau campania. Reformiştii n-au fost încă învinşi. Trebuie să se reorganizeze, ca să reziste în faţa trupelor lui sir John Colborne. Mă voi duce la ei! Chiar în noaptea asta…

— Unde, Jean? întrebă domnul Vaudreuil.

— Mai întâi, la Saint Denis. Acolo sper să-i găsesc pe principalii şefi cu care i-am învins pe soldaţii lui Gore…

— Du-te, Jean! zise Bridget. Locul tău nu este aici!… Este acolo, în prima linie…

— Da, plecaţi! spuse Clary. Trebuie să apăreţi iar în fruntea patrioţilor! Să se vadă că n-aţi murit!

Clary nu putu spune mai mult.

Domnul Vaudreuil îl prinse de mână şi îi zise:

— Du-te, Jean! Pe mine mă vor îngriji mama ta şi fiica mea! Dacă-i vedeţi pe prietenii noştri, spuneţi-le că voi veni printre ei de îndată ce voi putea. Tare mult aş vrea să aflu, Jean, ce se întâmplă acolo! Dacă aţi putea să vă întoarceţi aici, cu ştiri!… Vreau să aflu ce au păţit cei care-mi sunt dragi… şi pe care poate că nu-i voi mai vedea!

— Veţi primi veşti, domnule Vaudreuil! Acum, odihniţi-vă! Uitaţi de restul… până ce va trebui să luptaţi.

Era important ca rănitul să fie ferit de emoţii. Adormi şi somnul i se prelungi până la miezul nopţii. În timp ce acesta dormea, Jean plecă de la Casa închisă, pe la unsprezece noaptea, după ce-şi luase adio de la Clar) ' şi de la mama sa.

Circumstanţele se schimbaseră faţă de acum două zile. După plecarea lui Witherall, primejdiile se reduseseră mult. La Saint Denis era linişte, ca şi la Saint Charles. De la înfrângerea reformiştilor în ziua de 25, guvernul nu se grăbea. Nu căuta nici măcar să-i atace pe învingătorii de pe 23, deşi sir John Colbome nu era omul care să dea înapoi în faţa unor represalii ce ar fi provocat un contraatac, iar colonelul Gore voia să se răzbune pentru înfrângerea suferită.

Oricum, despre Saint Charles şi despre Casa închisă nu se mai vorbi deloc. Treptat, încrederea le reveni celor din târg. După ce se răspândiseră până departe, majoritatea se întorseseră la casele lor şi le reparau. În rarele sale ieşiri, Bridget nu punea întrebări, ci asculta, apoi le spunea veştile oaspeţilor ei. Nicio ameninţare nu venea dinspre Montreal.

În următoarele trei zile, liniştea nu fu tulburată, nici în comitatul Saint Hyacinthe, nici în cele învecinate. Guvernul considerase rebeliunea definitiv înăbuşită, după masacrul de la Saint Charles? Poate. Voia să-i urmărească pe şefii opoziţiei ce dăduseră semnalul revoltei? Probabil. Nimeni nu admitea însă că reformiştii au abandonat lupta şi că se recunoscuseră învinşi definitiv. Nu! La Casa închisă şi în toată Canada, lumea abia aştepta să se ridice iar la arme.

Starea domnului Vaudreuil se ameliora. Era bine îngrijit. Încă era slăbit, dar rana se cicatriza. Din păcate, convalescenţa se anunţa îndelungată. Pe la sfârşitul celei de-a treia zi, primi puţină mâncare. Febra îi dispăruse aproape cu totul. Nu mai aveau de ce să se teamă. Nu mai putea interveni nicio complicaţie.

Stând la căpătâiul lui, Bridget şi Clary îi spuneau tot ce se mai auzea pe afară. Pomeneau mereu de Jean. Ajunsese oare la tovarăşii săi din Saint Denis? Avea să le trimită ştiri de acolo?

Uneori Clary tăcea şi privea în gol. Domnul Vaudreuil îl lăuda pe tânărul patriot, simbol al cauzei naţionale. Doamna Bridget trebuia să fie mândră de fiul ei!

Dar Bridget se uita în pământ şi nu răspundea nimic. Zicea doar că Jean şi-a făcut datoria.

Clary simţea o dragoste aproape filială pentru Bridget. I se părea firesc să-i spună „mamă!”. Însă, când o prindea de mâini, Bridget şi le retrăgea. Când o săruta, Bridget întorcea brusc capul. Era ceva, iar fata nu înţelegea ce. Oare care era trecutul acestei familii care nu avea niciun nume? Bridget nu pomenea deloc de el. Nu-şi putea explica reţinerea pe care mama lui Jean o avea faţă de ea.

în seara de 2 decembrie, Saint Charles fu alarmat de veşti îngrijorătoare – Bridget, care le aflase prin târg, nici nu voise să i le spună domnului Vaudreuil. Clary o aprobă. Nu trebuiau să-i tulbure liniştea.

Se spunea că regaliştii îi bătuseră iar pe patrioţi.

Guvernul nu voise să se mulţumească doar cu victoria de la Saint Charles. Dorea să răzbune înfrângerea colonelului Gore de la Saint Denis. Reformiştii, fugari, erau urmăriţi de agenţii lui Gilbert Argall, dar şefii partidului insurecţional din închisorile de la Quebec şi Montreal trebuiau să primească pedepse dure!

Două tunuri, cinci companii de infanterie, un escadron de cavalerie fuseseră puse sub comanda colonelului Gore, care plecase la Saint Denis, unde ajunse pe 1 decembrie.

Ştirea despre expediţie, ajunse până seara în Saint Charles. Iată ce aflase Bridget şi nu se grăbi să-i spună domnului Vaudreuil, dar nu ezită să-i comunice lui Clary.

Fireşte, cele două femei căzuseră pradă frământărilor.

La Saint Denis, Jean îşi regăsise tovarăşii de arme şi voia să reorganizeze insurecţia. Nu erau însă destui, nici destul de bine înarmaţi, ca să le reziste regaliştilor. Aceştia, odată învingători, nu aveau să jefuiască totul în calea lor? Nu urmau să percheziţioneze târgurile şi satele din jur? în special la Saint Charles, nu se vor lua măsuri speciale, de către poliţie? Nu aveau să intre şi în misterioasa Casă închisă? Ce va păţi domnul Vaudreuil, ţintuit la pat, imposibil de dus până la frontieră?

Prin ce frământări trecură Bridget şi Clary în seara aceea! Deja veneau veşti de la Saint Denis. Erau cumplite.

Colonelul Gore găsise orăşelul fără apărătorii săi. În faţa unei lupte inegale, ei se retrăseseră şi fugiseră în pădure. După aceea, Saint Denis a fost jefuit de soldaţi.

Noaptea, Clary şi Bridget rămaseră la căpătâiul bolnavului.

Trebuiră să-i explice de ce se agitau cei de pe străzile târgului, atât de liniştite în urmă cu câteva zile. Clary reuşi să-i ofere o cauză care să nu-l alarmeze. Dincolo de aceste lucruri, ea se întreba dacă nu cumva cauza independeţei primise lovitura de graţie şi dacă Jean şi tovarăşii săi nu fuseseră obligaţi să treacă graniţa, dacă nu căzuseră chiar în mâinile regaliştilor. Oare Jean reuşise să fugă? Avea să revină la Casa închisă?

Clary presimţea înfrângerea patrioţilor şi nu putea să ascundă asta de domnul Vaudreuil.

Poate că Bridget se temea de acelaşi lucru? Ambele, căzute pe gânduri, nu vorbeau deloc.

Pe la unsprezece şi jumătate, se auziră trei lovituri în uşa Casei închise.

— El e! strigă fata.

Bridget recunoscuse semnalul. Era cu siguranţă unul dintre fiii săi.

Se gândi că putea fi Joann, pe care nu-l mai văzuse de două luni, dar Clary repeta:

— El e!… el… Jean!

De îndată ce deschiseră uşa, în prag se ivi Jean, care intră repede în casă.

Capitolul V
Percheziţii

De îndată ce închiseră uşa după el, Jean ascultă atent zgomotele de afară. Le făcu semn femeilor să nu spună nimic, să nu se mişte.

Bridget voia să strige:

— De ce ai venit, fiul meu? Tăcu însă.

De afară, se auzeau oameni mergând pe drum. Răzbăteau glasurile a vreo şase bărbaţi, ce se opriseră în dreptul Casei închise.

— Unde s-a dus?

— Nu s-a putut opri aici!

— S-o fi ascuns în vreo casă!

— Ştim sigur că ne-a scăpat!

— Totuşi, nu avea decât o sută de paşi înaintea noastră!

— Nu-l găsiţi pe Jean-Fără-Nume?

— Am pierdut cei şase mii de piaştri puşi pe capul său!
Auzind glasul celui ce spusese aceste cuvinte, Bridget tresări fără voie. Parcă recunoscuse vocea aceea, dar nu-şi amintea a cui era…
Jean însă ştia cine-l urmărea! Era Rip! Nu voia să-i spună mamei sale, ca să nu-i amintească trecutul oribil legat de acel nume!
Se lăsă liniştea. Agenţii plecaseră mai departe, fără să bănuiască faptul că Jean se afla la Casa închisă.
El se întoarse spre mama sa şi spre Clar) ', care stăteau nemişcate în umbra culoarului.
Când Bridget vru să-l întrebe ceva, se auzi glasul domnului Vaudreuil. Pricepuse că Jean se întorsese şi spunea:
— Jean!… Aţi venit?
Toţi trei se duseră în camera bolnavului şi, foarte tulburaţi, se aşezară lângă patul lui.
— Vreau să aflu tot, le zise el.
— Veţi afla, spuse Jean.
Apoi începu să le povestească:
— Noaptea trecută, după ce am plecat de aici, am ajuns la Saint Denis. Acolo i-am găsit pe unii dintre patrioţi, care au supravieţuit dezastrului, pe Marchessault, Nelson, Cartier, Hodge, Farran, Clerc. Se ocupau de defensivă. Populaţia îi ajuta. Dar ieri am aflat că Colbome a plecat din Sorel cu o coloană de soldaţi şi de voluntari, ca să jefuiască şi să incendieze târgul. Trupele au ajuns acolo seara. Degeaba am încercat să le opunem rezistenţă. Au pătruns în Saint Denis, pe care locuitorii îl abandonaseră. Peste cincizeci de case fură arse. Tovarăşii mei au trebuit să fugă, ca să nu fie sfârtecaţi de călăii aceştia. Au ajuns la frontieră, iar Papineau şi ceilalţi îi aşteptau la Plattsburg, la Rouse's Point, la Swanton. Acum, soldaţii lui Witherall şi Gore vor invada comitatele de la sud de Saint Laurent, arzând şi devastând, necruţând nici copiii, nici femeile de blestemăţiile lor. Li se vor putea vedea urmele la lumina incendiilor. Iată ce s-a întâmplat, domnule Vaudreuil. Totuşi, cred încă în cauza noastră!
O dureroasă tăcere se lăsă după relatarea lui Jean. Domnul Vaudreuil se lăsase din nou pe pernă.
Bridget îi zise fiului ei, privindu-l drept în ochi:
— De ce te afli aici? De ce nu eşti alături de tovarăşii tăi?

— Pentru că m-am temut că regaliştii vor reveni la Saint Charles, că vor face percheziţii aici, după ce incendiul va devora ceea ce arde…

— Şi crezi că-i vei împiedica tu, Jean?

— Nu, mamă!

— Atunci, de ce te afli aici? repetă ea.

— Pentru că aş vrea ca domnul Vaudreuil să plece de la Casa închisă, care nu va mai fi cruţată acum, ca şi celelalte locuinţe…

— Nu se poate! spuse Bridget.

— Atunci voi rămâne aici, mamă, şi voi pieri apărându-vă…

— Pentru ţară trebuie să mori, Jean, nu pentru noi! zise domnul Vaudreuil. Locul vă este alături de ceilalţi patrioţi…

— Patrioţi ca dumneavoastră, domnule Vaudreuil! replică Jean. Nu puteţi rămâne aici, unde veţi fi descoperit, în curând. Astă-noapte, cu o milă înainte de a ajunge în Saint Charles, am fost urmărit de agenţi ai poliţiei. Cred că m-au recunoscut, căci i-aţi auzit pronunţându-mi numele. Vor scotoci tot târgul şi chiar dacă eu voi fi plecat de aici, tot vor percheziţiona Casa închisă. Agenţii vă vor găsi aici, domnule Vaudreuil. Nu veţi scăpa din mâinile lor!

— Ce mai contează, Jean, zise domnul Vaudreuil, dacă i-ai putut reuni pe toţi prietenii noştri la frontieră!

— Ascultaţi-mă! spuse Jean. Tot ce trebuie făcut pentru cauza noastră, voi face eu. Acum este vorba de viaţa dumneavoastră, domnule Vaudreuil. Poate că vom reuşi să vă ducem în Statele Unite. După ce vom ieşi din comitatul Saint Hyacinthe, veţi fi în siguranţă şi vom mai avea doar câteva mile până pe teritoriul american. Nu aveţi putere să mergeţi până acolo, chiar dacă vă voi sprijini eu! întins însă într-o şaretă, sub un pretext oarecare, poate că vom reuşi. Noaptea viitoare, fiica dumneavoastră şi dumneavoastră, mama şi cu mine, vom pleca de aici şi vom fi prea departe ca să ne mai ajungă distrugătorii lui Gore, care vor veni să facă la Saint Charles ca la Saint Denis, un morman de ruine!

Planul lui Jean trebuia luat în considerare. La câteva mile în sud de comitat, domnul Vaudreuil s-ar afla în siguranţă, în timp ce Casa închisă putea fi scotocită oricând de regalişti. De altfel, Jean-Fără- Nume fusese semnalat prin zonă de oamenii lui Rip. Dacă lor le scăpase, însemna că se ascunsese într-o casă din Saint Charles. Nu se vor depune toate eforturile pentru a-l găsi?

Situaţia era foarte periculoasă. Trebuiau să plece toţi de acolo.

Ca să fugă, Bridget avea să facă rost de o şaretă. Admiţând că domnul Vaudreuil era prea slăbit ca să suporte transportul câteva ore, până la frontieră, s-ar fi ascuns pe la vreo fermă din Saint Hyacinthe.

El şi fiica sa fură convinşi fără mare greutate. Bridget era de acord cu planul. Din păcate, nu puteau pleca în aceeaşi noapte. Ziua, Bridget putea procura un vehicul. Abia noaptea viitoare puteau porni la drum. Când se făcu zi, Bridget acţionă pe faţă. Nimănui nu i se păru ciudat că voia să plece de pe scena insurecţiei. Mulţi locuitori o făcuseră deja. Hotărârea ei nu miră pe nimeni.

La început, nu voise să-i însoţească pe domnul Vaudreuil, Clary şi Jean. Dar fiul ei o făcu să înţeleagă că, după ce le spusese tuturor că urma să părăsească târgul şi închiriase o şaretă, văzând-o în continuare prin Saint Charles, vecinii vor bănui că folosise vehiculul în alt scop, pentru a ajuta vreun patriot ascuns în Casa închisă, iar agenţii de poliţie vor afla asta. De aceea, trebuia să meargă odată cu ei până la frontieră.

Bridget înţelese temeinicia acestor motive. După ce aveau să treacă tulburările, se putea întoarce la Saint Charles şi trăi până la sfârşitul vieţii în acea casă, de unde sperase să nu mai iasă niciodată!

Se duse apoi să facă rost de şaretă. Cu aceasta se putea ajunge în comitatul Laprairie, pe care trupele nu-l ameninţau. Plecă de dimineaţă, cu banii necesari, daţi de domnul Vaudreuil.

Cât lipsi ea, Clary şi Jean stătură în camera rănitului. Acesta îşi recăpătase puterile. Credea că avea să reziste cu bine călătoriei. În ciuda slăbiciunii sale destul de mari, era gata să se ridice din pat şi să pornească la drum, la momentul potrivit. Răspundea de el, cel puţin câteva ore. După aceea, ce va vrea Dumnezeu. Dar, ce mai conta, dacă-şi revedea tovarăşii, o ducea în loc sigur pe fiica sa, iar Jean-Fără-Nume ajungea în mijlocul franco-canadienilor hotărâţi să lupte mai departe.

Plecarea era necesară. Dacă domnul Vaudreuil nu supravieţuia rănilor sale, ce va păţi Clary, singură pe lume? La frontieră, la Swanton, la Plattsburg, avea să-şi găsească prietenii devotaţi, tovarăşii de arme. Ştia că Vincent Hodge o iubea pe fiica sa, iar Clary nu putea refuza să-l ia de soţ pe cel care-i salvase viaţa. Era un patriot demn de ea şi ea era demnă de el.

Cu ajutorul lui Dumnezeu, domnul Vaudreuil ar fi avut putere să meargă până la capăt. Nu avea să moară înainte să ajungă pe teritoriul american, unde reformiştii supravieţuitori erau gata de luptă.

Iată la ce se gândea el, în timp ce Jean şi Clary, veghindu-l, rareori vorbeau între ei.

Jean se ridică şi se apropie de o fereastră cu obloanele trase, ce dădea spre drum. De acolo, auzea orice zgomot din împrejurimile târgului.

Bridget reveni la Casa Închisă după o absenţă de două ceasuri. Achiziţionase o trăsură şi un cal. După cum conveniseră, nu-şi ascunsese intenţia de a pleca de acolo. Nimeni nu se mirase. Luc Archambaut, proprietarul unei ferme vecine, îi vânduse şareta, cu atelaj, iar pe la nouă seara avea să i-o aducă la Casa închisă.

Domnul Vaudreuil oftă uşurat când auzi că Bridget reuşise.

— La nouă, plecăm. Mă voi ridica să mă urc în şaretă…

— Nu, domnule, zise Jean. Vă voi duce eu în şaretă, unde vom face un pat de paie, iar deasupra vom pune salteaua pe care aţi dormit. Apoi vom pomi la trap uşor, ca să evităm zguduiturile. Sper că veţi suporta drumul. Este însă frig, să vă înveliţi bine! Dacă ne vom întâlni însă cu cine nu trebuie pe drum… Mamă, ai mai aflat ceva nou?

— Nu, răspunse ea, dar se aşteaptă a doua vizită a regaliştilor.

— Iar cei de la poliţie, care m-au urmărit până la Saint Charles?…

— Probabil că au pornit pe o pistă falsă, căci nu i-am văzut nicăieri.

— Dar se pot întoarce… zise Clary.

— De aceea, vom pleca imediat ce şareta ne va fi adusă la poartă, spuse domnul Vaudreuil.

— La nouă, adăugă Bridget.

— Eşti sigură de omul care ţi-a vândut-o, mamă?

— Da, este un fermier care se ţine de cuvânt!

Până atunci, domnul Vaudreuil vru să se mai întărească puţin. Bridget şi Clary îi făcură ceva de mâncare, din care gustară şi ei.

Orele trecură fără incidente. Pe afară nu era agitaţie. Din când în când, Bridget deschidea uşa şi se uita repede în stânga şi în dreapta. Atmosfera era calmă. Dacă avea să ningă şi vântul să

sufle spre sud-vest, transportarea domnului Vaudreuil avea să fie foarte dificilă, cel puţin până la marginea comitatului.

Cu toate acestea, se părea că norocul îi ajuta pe călători, oferindu-le condiţii suportabile. Dar, pe la trei după-amiaza, o primă alarmă se dădu în Saint Charles.

Sunete îndepărtate se auzeau din afara târgului.

jean deschise uşa şi ascultă… Nu-şi stăpâni un gest de furie.

— Trompete! strigă el. Vin trupe spre Saint Charles!

— Ce e de făcut? întrebă Clary.

— Să aşteptăm, răspunse Bridget. Poate că soldaţii doar vor traversa oraşul?…

Jean clătină din cap.

Însă domnul Vaudreuil nu putea pleca în plină zi. Trebuiau să aştepte, cum spusese Bridget, dacă Jean nu se decidea să fugă…

Dacă pleca imediat din Casa închisă, dacă fugea în pădurea întinsă de dincolo de drum, avea timp să ajungă într-un loc sigur înainte ca Saint Charles să fie ocupat de regalişti? Dar putea să-i abandoneze pe domnul Vaudreuil şi pe fiica sa, când ei erau expuşi celor mai mari primejdii? Jean nici nu se gândi la fugă. Totuşi, cum se puteau apăra, dacă le era descoperit adăpostul?

De altfel, ocuparea oraşului avea să se facă rapid. O parte din trupele lui Witherall fusese trimisă în urmărirea patrioţilor din comitat. După ce umblaseră de-a lungul râului Richelieu, soldaţii se iviră la Saint Charles.

Din Casa închisă se auzeau cum se apropiau.

Când trompetele încetară să mai sune, trupele ajunseseră la marginea târgului.

— Nu-i totul pierdut, zise Bridget. Drumul înspre Laprairie este liber. La noapte, s-ar putea să rămână tot aşa. Nu va trebui să ne schimbăm planurile. Casa mea nu-i atrage pe jefuitori. Este izolată şi poate va scăpa de vizita lor!

Trebuiau să spere asta.

Câte locuinţe nu aveau să fie jefuite de soldaţi! Iar în primele zile din decembrie, noaptea se lăsa repede. Poate că aveau să reuşească să părăsească locuinţa lor, fără să atragă atenţia.

Pregătirile de plecare continuară. Aşteptau momentul ca şareta să fie trasă la poarta lor. Dacă drumul rămânea liber încă un ceas, la numai trei mile de ei, dacă starea domnului Vaudreuil necesita asta, puteau cere adăpost la una dintre

ferme.

Noaptea se lăsă fără alte evenimente. Câteva detaşamente de voluntari, ce umblau pe drumul mare, reveniră în târg. Casa închisă nu le atrăsese privirile. Grosul trupelor erau cantonate în jurul taberei de la Saint Charles. Făceau mare zgomot acolo, neprevestind nimic bun pentru locuitori.

Pe la şase, Bridget le ceru lui Jean şi Clary să mănânce o parte din cina pregătită de ea. Domnul Vaudreuil abia gustă ceva. Incitat de primejdiile ce-i înconjurau, aştepta cu nerăbdare momentul plecării.

înainte de şapte, cineva bătu încet la uşă. Era fermierul care, înainte de ora convenită, le aducea şareta? Oricum, un duşman nu ar fi bătut aşa încet.

Jean şi Clary se duseră în camera domnului Vaudreuil şi lăsară uşa întredeschisă.

Bridget deschise, după ce recunoscuse glasul lui Luc Archambaut.

Fermierul o anunţă că nu-şi putea îndeplini angajamentul şi îi aducea înapoi banii.

Soldaţii îi ocupaseră ferma, ca pe toate celelalte din jur.

Târgul era înconjurat. Chiar dacă ar fi avut şareta, doamna Bridget n-ar fi putut-o folosi.

Saint Charles avea să fie evacuat cu forţa.

Jean şi Clary, din camera în care stăteau, auzeau ce spunea fermierul, ca şi domnul Vaudreuil.

Omul mai zise că doamna Bridget nu se afla în pericol la Casa închisă, căci uniformele roşii veniseră la Saint Charles doar să ajute poliţia, care-i percheziţiona pe locuitori… De ce?… Pentru că se zvonea că Jean-Fără-Nume se refugiase în oraş şi se foloseau toate mijloacele pentru a-l găsi.

Bridget nu făcu niciun gest care să o trădeze când i se vorbi de fiul ei.

Luc Archambaut plecă, iar femeia se duse în camera lor şi zise:

— Fugi, Jean! De îndată!

— Trebuie! spuse domnul Vaudreuil.

— Să fug fără voi?

— N-aveţi dreptul să vă sacrificaţi pentru noi! zise Clary. Înainte de noi, există ţara…

— Nu voi pleca! Nu vă voi lăsa pradă brutalităţilor lor!…

— Şi ce-aţi putea face, Jean?

— Nu ştiu, dar nu voi pleca!

Era atât de hotărât, că domnul Vaudreuil nu mai insistă.

De altfel, o fugă în acea situaţie avea şanse mici de reuşită. Târgul era înconjurat, după spusele lui Luc Archambaut, drumul supravegheat de soldaţi, câmpul controlat de detaşamentele de cavalerie. Jean, semnalat deja, nu putea scăpa. Era mai bine să rămână acolo?

Dar nu la aceasta se gândise el. Nu putea să-şi părăsească mama şi pe domnul şi domnişoara Vaudreuil.

Căutară acum ascunzători prin cele trei camere ale Casei închise şi prin podul de deasupra lor, ca să scape de căutările agenţilor.

Dar nu prea avură timp să o facă.

Bătăi puternice răsunară dinspre poartă.

Curtea cea mică fu ocupată de vreo şase agenţi de poliţie.

— Deschideţi! li se strigă de afară, în timp ce băteau în uşă. Deschideţi, sau vom intra cu forţa!

Uşa de la camera domnului Vaudreuil fu imediat închisă de Jean şi Clary, care se duseră în încăperea lui Bridget, ca să audă mai bine.

În clipa în care Bridget înainta pe culoar, uşa Casei închise fu spartă în bucăţi.

Culoarul fu luminat de torţele agenţilor.

— Ce vreţi? îi întrebă Bridget.

— Să vă scotocim prin casă! Dacă Jean-Fără-Nume s-a refugiat aici, îl vom prinde, apoi vă vom arde locuinţa.

— Nu-i aici, spuse Bridget pe un ton calm, şi nici nu ştiu…

Deodată, şeful agenţilor se apropie de bătrână.

Era Rip! Rip, cel care îl ademenise pe Simon Morgaz să facă una dintre cele mai cumplite crime.

Speriată, Bridget îl recunoscu.

— Doamna Bridget! strigă Rip foarte surprins. Soţia bravului Simon Morgaz!

Auzind de numele tatălui său, Jean se retrase în fundul camerei.

Bridget, ca trăsnită, nu-i putu răspunde.

— Da!… doamna Morgaz! repetă Rip. De fapt, credeam că aţi murit!… Cine s-ar fi aşteptat să vă găsesc în târgul ăsta, după doisprezece ani!

Bridget nu spunea nimic.

— Să plecăm de aici, zise Rip către oamenii săi, nu avem ce face aici! Bridget Morgaz este o femeie de ispravă!… N-ar ascunde ea rebeli… Haideţi, să ne continuăm căutările! Dacă Jean-Fără-Nume se află la Saint Charles, nici Dumnezeu nu ne va împiedica să-l prindem!

Urmat de agenţii săi, Rip dispăru pe drum.

Dar secretul femeii şi al fiului ei era acum dezvăluit. Dacă domnul Vaudreuil nu-l auzise, Clary nu pierduse niciun cuvânt de-al lui Rip.

Jean-Fără-Nume era fiul lui Simon Morgaz!

Cuprinsă de groază, fata fugi în camera lui Bridget, apoi în cea a tatălui ei.

Jean şi mama sa rămaseră singuri.

Acum, Clary ştia tot.

La gândul că va da iar ochii cu ea, cu domnul Vaudreuil, cu prietenii patrioţilor cărora trădarea lui Simon Morgaz le adusese tăierea capetelor, Jean crezu că va înnebuni.

— Mamă, nu mai pot rămâne aici nicio clipă! strigă el. Domnul şi domnişoara Vaudreuil nu mai au nevoie de mine, ca să-i apăr… Vor fi în siguranţă în casa familiei Morgaz!… Adio…

— Fiule! Vai, fiule!… murmură Bridget… Nefericitule!… Crezi că eu nu am ghicit ce e cu tine?… Tu!… fiul lui… o iubeşti pe Clary Vaudreuil!

— Da, mamă, dar aş muri înainte să-i mărturisesc asta!

Şi Jean fugi din Casa închisă.

Capitolul VI
Maestrul Nick la Walhatta

După afacerea de la Chipogan, când agenţii şi voluntarii luaseră bătaie, Thomas Harcher şi fiii săi, refugiaţi în Statele Unite, se întorseseră şi luaseră parte la lupta de la Saint Charles. Înfrângerea aceea funestă costase viaţa lui Râmy. După aceea, Thomas, Pierre, Michel, Tony şi Jacques putuseră ajunge la reformiştii din Saint Albans, pe teritoriul american.

Notarul Nick nu se mai arătase nici el prin Montreal. Cum să-şi explice poziţia de la Chipogan? De oricâtă preţuire se bucura el,

Gilbert Argall n-ar fi ezitat să-l urmărească pentru rebeliune împotriva autorităţilor. Porţile închisorii din Montreal s-ar fi închis în urma sa, iar secretarul său, Lionel, ar fi putut să-şi petreacă timpul acolo, compunând poezii intra muros.

Maestrul Nick a luat singura decizie ce se impunea în asemenea împrejurări: i-a urmat pe mahoganni la Walhatta, în cortul înaintaşilor săi, până ce calmarea spiritelor avea să-i permită să renunţe la rolul său de şef de trib şi să intre iar în modestul său birou.

Lionel credea altceva. Tânărul poet considera că notarul o rupsese definitiv cu profesia sa şi că avea să perpetueze la huroni ilustrul nume al sagamorilor.

La două leghe de ferma din Chipogan, în satul Walhatta, maestrul Nick se instalase astfel de două săptămâni. Acolo, începuse o viaţă nouă. Dacă pe Lionel îl entuziasmă primirea pe care indienii i-o făcură patronului său, însoţită de împuşcături, de omagii, de vorbe spuse în cinstea sa, nefericitul notar regreta amar ghinionul prin care se angajase în lupta împotriva englezilor, fără voia sa.

Iar dacă Lionel prefera aerul curat şi spaţiul vast al preriilor mirosului din cabinet şi de pergamente, maestrul Nick nu-i împărtăşea deloc punctul de vedere.

Iată de ce discuţiile dintre notar şi secretarul său erau mereu contradictorii.

Dincolo de toate, maestrul Nick se temea că lucrurile nu aveau să se încheie aşa. Îi vedea deja pe huroni atraşi în cauza patrioţilor. Putea el să le reziste, să-i oprească, dacă îi chema Jean-Fără-Nume în ajutorul său, dacă Thomas Harcher îi solicita pe cei din Walhatta? Deja grav compromis, ce-ar fi însemnat să apară şi în fruntea indienilor, în lupta împotriva autorităţilor anglo-canadiene? Cum să mai spere el să-şi reia postul de notar în Montreal?

Îşi spunea totuşi că timpul va aranja lucrurile în favoarea sa. Trecuseră mai multe săptămâni de la înfruntarea din Chipogan şi, fiindcă nu fusese decât un act de împotrivire faţă de poliţie, avea să fie trecut cu vederea. De altfel, mişcarea insurecţională încă nu izbucnise. Nimic nu indica să fi fost iminentă. Deci, Canada era încă liniştită, iar autorităţile se arătau tolerante. Maestrul Nick se putea întoarce, fără niciun risc, în Montreal.

Lionel nu avea aceleaşi speranţe. Ce-i trebuia să-şi reia

munca de birou, zece ore pe zi?… Mai bine să alerge prin pădure sau să vâneze ceva! Să plece patronul său din poziţia înaltă pe care o avea între mahoganni?… niciodată! Nu mai exista maestrul Nick. Acum era descendentul legitim al neamului vechi de sagamori! Huronii nu-i vor permite să lase toporişca de război pentru pana de scris!

De când sosise în Walhatta, maestrul Nick locuise în wigwam-ul de unde plecase predecesorul său să-şi urmeze înaintaşii prin preriile fericirii. Lionel ar fi dat toate edificiile din Montreal, case ori palate, pentru acest adăpost lipsit de confort, unde tinerele din trib se înghesuiau să-l servească pe stăpânul lor. Şi secretarul avea parte de devotamentul lor. Mahogannii îl considerau braţul drept al şefului lor. Când acesta lua cuvântul în faţa focului marelui sfat, Lionel acompania prin gesturi pasionale discursul lui Nicolas Sagamore.

Fireşte că secretarul ar fi fost cel mai fericit om din lume, dacă stăpânul său nu s-ar fi încăpăţânat atât să nu-i realizeze cel mai frumos vis. Maestrul Nick nici nu îmbrăcase costumul mahogannilor. Lionel îşi dorea mult să-l vadă cu haine hurone, cu mocasini în picioare, cu pene pe cap şi cu mantia tradiţională pe umeri.

De multe ori atinsese această coardă sensibilă – dar degeaba. Nu-l descuraja însă împotrivirea patronului său.

„Va veni timpul când nu va mai domni cu haine nepotrivite, de notar!” îşi zicea tânărul. Cu redingota sa lungă, cu vesta de velur şi cu cravată albă a ce seamănă, vă rog? Nu a scăpat încă de ele, dar va scăpa! Când deschide gura în faţa tribului, pare încă un notar care vrea să vorbească. Asta nu mai poate dura mult! Trebuie să ia îmbrăcăminte de război indiană, cât mai curând. Iar eu îl voi convinge de asta!”

Atunci îi veni o idee foarte simplă. Vorbi cu oamenii mai importanţi din Walhatta ca descendentul sagamorilor să nu mai poarte vestimentaţie europeană. După sfatul tânărului secretar, mahogannii hotărâră să procedeze în cadru solemn la oficializarea noului lor şef. Ceremonia avea să se facă în prezenţa invitaţilor de la alte triburi vecine. Aveau să fie petarde, distracţii, ospeţe, iar maestrul Nick urma să fie obligat să îmbrace costumul tradiţional.

În ultimele cincisprezece zile din noiembrie fu definitiv adoptată această rezoluţie. Festivalul fu fixat pentru data de 23

a lunii. Pregătirile trebuiau începute neîntârziat. Sărbătoarea avea să fie una extraordinar de strălucită.

Pentru ca maestrul Nick să nu se poată opune dorinţelor indienilor, nu i se spuse nimic de ceremonie şi totul fu ţinut secret. Dar, pentru că trebuia să aibă atitudinea şi îmbrăcămintea unui şef huron, tânărul secretar fu obligat să-l prevină, cu o zi înaintea sărbătorii.

Pe 22 noiembrie, Lionel avu cu maestrul Nick o discuţie tare neplăcută pentru notar.

Mai întâi, el află că tribul pregătea o sărbătoare în cinstea sa. Îi trimise pe toţi la naiba, cu secretarul său cu tot.

— Nicolas Sagamore să aibă încredere în sfaturile unei Feţe Palide! zise Lionel.

— De care Faţă Palidă vorbeşti? întrebă maestrul Nick, care nu înţelegea.

— Vorbesc despre servitorul tău, Mare Şef!

— Ai grijă, atunci, Faţă Palidă, să nu te fac Faţă Roşie, cu o scatoalcă!

Lionel nu băgă în seamă ameninţarea, ci continuă:

— Nicolas Sagamore să nu uite că-i sunt foarte devotat! Dacă ar ajunge prizonierul tribului sioux, al tribului oneida, al irochezilor ori al altor sălbatici, dacă ar fi legat la stâlpul infamiei, eu l-aş apăra de insultele lor şi de ghearele bătrânelor, iar după moartea sa eu voi pune în mormântul său pipa şi toporişca de război!

Maestrul Nick îl lăsă pe Lionel să bată câmpii, dorind să încheie discuţia într-un mod pe care să nu-l uite multă vreme.

— Deci trebuie să mă supun dorinţei mahogannilor?…

— Da!

— Ei bine, dacă trebuie, voi lua parte la festivităţi!

— Nici nu poţi refuza, căci sângele sagamorilor curge prin venele tale!

— Sângele sagamorilor este amestecat cu sânge de notar!

Atunci Lionel abordă subiectul delicat.

— Fireşte că Marele Şef va conduce ceremonia, zise el. Ca să se prezinte potrivit rangului său, va trebui să-şi lase doar un ciuf de păr în vârful capului său!

— De ce?

— Ca să respecte tradiţia.

— Aşa cere tradiţia?

— Da! De altfel, dacă şeful mahogannilor cade pe poteca războiului, nu trebuie ca un duşman să-i ridice capul, în semn de victorie?

— Adevărat! Trebuie să-mi ridice capul… ţinându-mă de ciuf, nu?

— Aşa e moda la indieni. Niciun războinic n-o poate refuza. Orice altă coafură nu s-ar potrivi cu hainele pe care Nicolas Sagamore le va purta la festivitate.

— Aha! voi purta anumite haine…

— Se lucrează acum la cele de gală. Vor fi magnifice. O cazacă din piele de căprioară, mocasini originali, mantia predecesorului lui Nicolas Sagamore, faţa pictată…

— Voi avea şi faţa vopsită?

— Până ce artiştii cei mai mari din trib îi vor tatua braţele şi trunchiul…

— Continuă, Lionel, e foarte interesant! Faţa vopsită, un ciuf pe cap, mocasini originali din piele, tatuajul de pe trup!… N-ai uitat nimic?

— Când Marele Şef va apărea printre războinicii săi, îmbrăcat în costumul tradiţional, nu mă îndoiesc de faptul că indiencele se vor bate să intre în wigwam-ul său…

— De ce s-ar bate indiencele să intre?…

— Ca să-i asigure o descendenţă îndelungată alesului Marelui Spirit!

— Deci voi lua de nevastă o huronă? întrebă maestrul Nick.

— Se poate altfel printre mahoganni? Deja au ales o sqwaiv de viţă nobilă, care se va consacra fericirii Marelui Şef…

— Şi ai putea să-mi spui care prinţesă dintre pieile roşii se va consacra?…

— Fireşte. E demnă de descendenţa sagamorilor!

— Şi cine este?…

— Văduva predecesorului…

Tânărul secretar avu norocul să-şi ţină obrajii la distanţă de palma maestrului Nick. Lionel calculase bine depărtarea, iar patronul său se mulţumi să-i spună:

— Dacă mai aduci vorba vreodată de acest subiect, te voi trage de urechi că ţi le voi face cât ale lui David Gamă!

Comparaţia aceea făcea referire la unul dintre eroii Ultimului Mohican, de Cooper. Dar notarul era iritat nu doar de secretarul său, ci şi de oamenii de vază din trib. Aveau să-i impună

costumul mahogannilor la ceremonie! îl obligau să se tundă, să se îmbrace, să se vopsească, să se tatueze ca un indian!

Dar putea oare el să nu se supună obligaţiilor sale de şef?

Va îndrăzni să se prezinte în faţa indienilor în costumul său civil, în haine de notar? Acest lucru nu-i dădea pace, pe măsură ce se apropia ceremonia.

Din fericire pentru urmaşul sagamorilor, se petrecură evenimente grave, care dădură peste cap planul mahogannilor.

Pe 23 o veste importantă ajunse la Walhatta. Patrioţii de la Saint Denis îi învinseseră pe englezii comandaţi de colonelul Gore.

Huronii se bucurară peste măsură. Simpatizau cauza independenţei, lucru demonstrat la Chipogan. Nu le lipsea decât ocazia ca să li se alăture franco-canadienilor.

Victoria aceea nu-i putea face pe războinicii tribului să suspende pregătirile în cinstea maestrului Nick. Dimpotrivă, ceremonia se va bucura de mai mult entuziasm, iar şeful lor avea să fie desemnat în mod oficial.

Dar, trei zile mai târziu, sosi vestea proastă. După victoria de la Saint Denis urmă înfrângerea de la Saint Charles!

Aflând de sângeroasa reprimare la care s-au dedat loialiştii, care prădaseră, incendiaseră, uciseseră, ruinaseră cele două orăşele, ma ogannii nu-şi putură stăpâni indignarea. Mai era doar un pas ca să vină cu toţii să-i ajute pe patrioţi, iar maestrul Nick se temea că-l vor face.

Atunci notarul, deja compromis după lupta de la fermă, se temea că va fi constrâns să iasă în fruntea războinicilor săi şi să se alăture insurecţiei. Oricum, nu mai putea fi vorba de vreo ceremonie în asemenea împrejurări. Dar ce urât se uită la Lionel, care veni să-i strige că era momentul să dezgroape toporişca de război şi să pornească la luptă!

Din ziua aceea, singura grijă a notarului fu să-şi calmeze războinicii. Când ei îi cereau să pornească împotriva englezilor, nu răspundea nici prin da, nici prin nu. Spunea că va chibzui adânc şi va vedea urmările înfrângerii de la Saint Charles… Poate că deja comitatele fuseseră invadate de regalişti?… Nu se ştia nimic de pregătirile reformiştilor, risipiţi acum prin ţară… Unde se refugiaseră?… Unde să-i găseşti?… Abandonaseră lupta, cu gândul de a o relua altădată?… Principalii lor şefi fuseseră închişi la Montreal?…

Iată de ce maestrul Nick îi liniştea pe nerăbdătorii săi pretorieni. E adevărat, ei nu prea admiteau asta. Furia avea să-i ridice la luptă în curând, iar şeful lor trebuia să-i urmeze. Poate că mai bine era să fugă din trib. Era însă cam greu, căci îl supravegheau tot timpul.

Şi în ce ţară să fugă? îi era greu să plece din Canada, unde se născuse. Dacă s-ar fi ascuns prin satele din comitat, agenţii lui Gilbert Argall l-ar fi găsit…

Maestrul Nick nu aflase ce păţiseră principalii şefi ai revoltei. Deşi mahogannii urcaseră pe malurile râurilor Richelieu şi Saint Laurent, nu li se spusese nimic despre acest subiect. Chiar şi la ferma din Chipogan, Catherine Harcher nu ştia nimic despre Thomas şi fiii săi, de domnul Vaudreuil şi de Jean-Fără-Nume.

Trebuia deci să mai treacă ceva timp. Asta nu-i displăcea notarului. Timpul trecea, lucrurile se mai liniştea, iată ceea ce-i convenea.

Se ivi însă un nou dezacord între el şi secretarul său, care-i ura pe loialişti. Ultimele ştiri îl înfuriaseră! Nu mai era timp de glume, acum! Nici de metafore indiene. Nu se gândea decât la cauza naţională, atât de compromisă! Ce păţise eroicul Jean-Fără-Nume? Murise la Saint Charles? Se zvonea că fusese ucis, atât la Chipogan, cât şi la Walhatta. Dacă a supravieţuit, unde se găsea? Lionel şi-ar fi riscat viaţa ca să afle.

Mai trecură câteva zile. Patrioţii încercau să reia ofensiva? Zvonul acesta ajunse până la mahoganni, dar nu fu confirmat. Din ordinul lordului Gosford, căutările continuau în comitatele Montreal şi Laprairie. Numeroase detaşamente umblau pe malurile râului Richelieu.

Percheziţii continue se făceau prin case şi ferme. Sir John Colbome şi trupele sale s-ar fi repezit oriunde flutura drapelul rebelilor. Dacă patrioţii ar fi venit din Statele Unite, ar fi dat peste trupe numeroase.

Pe 5 decembrie, Lionel umbla pe lângă Chambly şi află că legea marţială fusese dată în districtul Montreal. Guvernatorul general oferea patru mii de piaştri recompensă oricui i-l aducea pe deputatul Papineau. Se dădeau prime şi pentru capturarea altor şefi, ca domnul Vaudreuil şi Vincent Hodge. Se spunea că mulţi reformişti se aflau în temniţele din Montreal şi Quebec. Procesul lor avea să se desfăşoare după norme militare, iar eşafodul politic avea să facă noi victime.

Lucrurile erau grave. Atacaţi astfel, Fiii Libertăţii aveau să iasă iar la luptă, împotriva represiunii nemiloase? Aşa credea maestrul Nick. El ştia că insurecţiile, dacă nu reuşesc de la început, au şanse mici să izbutească mai târziu.

Nu de aceeaşi părere erau mahogannii sau Lionel.

— Nu, îi spunea el notarului, cauza nu e pierdută! Cât va trăi Jean-Fără-Nume, vom spera în cucerirea independenţei!

Pe 7 se petrecu alt eveniment ce avea să aducă la paroxism instinctul războinic al huronilor.

De câteva zile, prin parohiile din jur, se semnalase prezenţa abatelui Joann. Tânărul parcurgea comitatul Laprairie, predicând ridicarea în masă a franco-canadienilor. Discursurile sale aprinse risipeau descurajarea în care căzuseră unii dintre patrioţi după înfrângerea de la Saint Charles. Dar abatele Joann îi convingea să ia iar armele şi să li se alăture şefilor lor, când vor apărea prin district.

Fratele său nu mai era acolo. Nu ştia nimic de el. Printre predici, se duse şi la Casa închisă, ca să afle ceva despre Jean şi să-şi vadă mama…

Casa închisă era însă încuiată.

Joann începu să-şi caute fratele. Oare chiar murise, după cum umbla zvonul? El credea că Jean avea să reapară, în fruntea tovarăşilor săi.

De aceea, eforturile preotului se îndreptară către ridicarea la luptă a indienilor, mai ales a huronilor, care de abia aşteptau să intervină. În aceste condiţii ajunse abatele Joann la mahoganni. Maestrul Nick trebui să-l întâmpine bine, altfel tribul ar fi făcut mare scandal.

— Asta e, zicea el, clătinând din cap. Nu poţi fugi de destin! Nu ştiu cum a apărut neamul sagamorilor, dar ştiu cum va termina: în faţa Curţii Marţiale!

Huronii erau gata de luptă, iar Lionel îi stârnea.

De când venise la Walhatta, tânărul secretar se arătase un susţinător înflăcărat al abatelui Joann. Nu doar că era un patriot ardent, dar semăna şi foarte mult la chip cu Jean-Fără-Nume: cam aceiaşi ochi, aceeaşi privire pasională, acelaşi glas şi aceleaşi gesturi. Eroul său părea să fi îmbrăcat doar alte haine.

De două zile, abatele Joann se afla printre mahoganni. Aceştia cereau să treacă de partea patrioţilor, care-şi concentraseră forţele la vreo patruzeci de leghe de ei, pe Insula Navy de pe

Niagara.
Maestrul Nick era condamnat să-şi urmeze războinicii.
În acest scop, pregătirile se încheiară la Walhatta. De îndată ce plecau din satul lor, mahogannii traversau comitatele limitrofe, mai luau alături de ei alţi indieni, ajungeau pe malurile lacului Ontario şi, ajungând la Niagara, li se alăturau ultimilor partizani ai cauzei naţionale.
O veste veni să oprească mişcarea aceasta – cel puţin pe moment.
În seara de 9 decembrie, un huron, întorcându-se de la Montreal, povesti că Jean-Fără-Nume, arestat de agenţii lui Gilbert Argall la frontiera provinciei Ontario, fusese închis în fortul Frontenac.
Vă imaginaţi ce efect avu vestea aceasta. Jean-Fără-Nume căzuse în mâinile regaliştilor!
Mahogannii fură doborâţi, dacă judecăm după durerea pe care au resimţit-o, atunci când abatele Joann, aflând de arestarea lui Jean, strigă:
— Fratele meu!…
Apoi:
— Îl voi smulge din ghearele morţii!
— Vreau să merg cu dumneavoastră!… zise Lionel.
— Vino, băiatul meu, încuviinţă abatele Joann.

Capitolul VII
Fortul Frontcnac

Jean era parcă nebun, atunci când plecase de la Casa închisă.
Nu mai putea umbla incognito, iar Clary auzise cuvintele funeste ale lui Rip. Ea ştia acum că se afla în casa soţiei lui Simon Morgaz. Domnul Vaudreuil avea să afle şi el asta, dacă nu auzise din fundul camerei sale. Toate speranţele lui Jean se năruiseră. Nu mai putea rămâne în casa aceea nici măcar o clipă. Fără să-i mai pese de domnul Vaudreuil şi de fiica sa, fără să-l intereseze dacă numele infam al mamei sale îi va proteja împotriva unei urmăriri ulterioare, fără a se mai gândi că Bridget nu putea să mai locuiască în acel târg unde i se cunoştea acum obârşia, de unde avea să fie, fireşte, gonită, el pornise prin pădurea deasă, fugise întreaga noapte, necrezându-se destul de

departe de cei care trebuiau acum să-l dispreţuiască şi să-l urască.

Totuşi, lucrarea sa nu fusese încheiată! Datoria lui era să se lupte, căci încă trăia! Trebuia să piară în luptă, să moară pentru ţara sa, ca să dobândească, dacă nu stima, măcar mila oamenilor!

Totuşi, calmul reuşi să se impună în inima lui adânc tulburată. Stăpânirea de sine îi reveni.

Fugind, se îndreptă rapid spre frontieră, ca să ajungă la patrioţi şi să reînceapă campania insurecţională.

La şase dimineaţa, Jean se afla la patru leghe de Saint Charles, lângă malul drept al fluviului Saint Laurent, la marginea comitatului Montreal.

Teritoriul acesta, parcurs de detaşamentele de cavalerie, infestat de agenţi de poliţie, trebuia părăsit cât mai repede. Dar i se păru că nu avea cum să ajungă direct în Statele Unite. Trebuia să parcurgă pe diagonală comitatul Laprairie, la fel de supravegheat ca şi Montrealul. Cel mai bine era să urce pe malul fluviului Saint Laurent, să meargă până la lacul Ontario, apoi, traversând teritoriile din est, să coboare până în primele sate americane.

Jean se hotărî să-şi pună planul în aplicare. Trebuia să procedeze cu prudenţă. Dificultăţile erau mari. Trebuia totuşi să treacă, indiferent de întârzieri.

De fapt, prin comitatele riverane fluviului, voluntarii roiau, poliţia făcea neîncetat percheziţii, căutându-i pe principalii şefi insurgenţi. Printre ei era şi Jean-Fără-Nume, care putu vedea, afişată pe ziduri, suma pusă pe capul său.

Nu călătorea decât noaptea. Ziua, se ascundea prin cocioabe părăsite, prin tufişuri aproape de nepătruns, procurându-şi cu mare greutate hrana.

Jean ar fi murit de foame, dacă unor locuitori nu le-ar fi fost milă de el, fără să-l întrebe cine era sau de unde venea.

Iată de ce fu obligat să întârzie pe drum. Dincolo de comitatul Laprairie, pe când traversa provincia Ontario, Jean recâştigă timpul pierdut astfel.

Pe 4, 5, 6, 7 şi 8 decembrie, de abia dacă Jean făcu douăzeci de leghe. În aceste cinci zile, mai bine zis nopţi, nu se îndepărtase de malul fluviului Saint Laurent şi se găsea în partea centrală a comitatului Beauharnais. Făcuse ce era mai

dificil, căci parohiile canadiene din vest şi din sud trebuiau să fie mai puţin supravegheate la această distanţă de Montreal. Însă Jean nu întârzie să recunoască faptul că pericolele se măriseră, în ceea ce-l privea. O brigadă de agenţi dăduse de urmele sale la marginea comitatului Beauharnais. De mai multe ori, sângele rece de care dădu dovadă îi permise să-i ducă pe o pistă greşită. Dar, în noaptea de 8 spre 9 decembrie, se văzu înconjurat de o duzină de bărbaţi ce aveau ordin să-l prindă viu ori mort. După ce s-a apărat cu o energie teribilă, după ce a rănit grav mai mulţi agenţi, a fost prins.

De această dată, nu de Rip, ci de Comeau, şeful poliţiei. Fructuoasa şi răsunătoarea afacere îi scăpa directorului de la firma Rip and Co. Şase mii de piaştri aveau să lipsească din coloana de venituri a firmei sale!

Vestea despre arestarea lui Jean-Fără-Nume se răspândi de îndată în toată provincia. Autorităţile anglo-canadiene aveau mult interes să o divulge. Aşa că fu vestită, a doua zi, în parohiile din comitatul Laprairie, iar în ziua de 8 decembrie, în satul Walhatta.

Pe litoralul nordic al provinciei Ontario, la câteva leghe de Kingston, se ridică fortul Frontenac. El domină malul stâng al lui Saint Laurent ale cărui ape se scurg în lac şi al cărui curs separă acolo Canada de Statele Unite.

Fortul era comandat în perioada aceea de maiorul Sinclair, ce le dădea ordine celor patru ofiţeri şi o sută de oameni din Regimentul 20. Prin poziţia sa, el completa sistemul defensiv al forturilor Oswego, Ontario, Levis, ce fuseseră create pentru a se asigura protecţia acelor teritorii îndepărtate, expuse odinioară jafurilor indienilor.

Jean-Fără-Nume fusese dus la fortul Frontenac. Guvernatorul general, informat de importanta captură operată de oamenii lui Comeau, nu voise ca tânărul patriot să fie adus la Montreal, nici în alt oraş important, unde prezenţa sa ar fi provocat o ridicare a populaţiei. De aceea, ordinul trimis de la Quebec cerea ca prizonierul să fie dus la fortul Frontenac, închis acolo şi judecat – adică să fie condamnat la moarte.

Prin procedee atât de sumare, Jean ar fi trebuit executat în douăzeci şi patru de ore. Totuşi, apariţia lui în faţa consiliului de război, condus de maiorul Sinclair, întârzie puţin.

Iată de ce:

Nimeni nu se îndoia că prizonierul era Jean-Fără-Nume, ardentul agitator ce fusese sufletul insurecţiilor din 1832,1835 şi 1837. Dar ce om se ascundea sub acel pseudonim, sub acel nume de război? Guvernul voia să afle asta. Cunoscând amănuntele respective, s-ar fi umblat în trecutul său, s-ar fi obţinut alte date, s-ar fi aflat unele secrete, anumite complicităţi necunoscute, dar legate de cauza independenţei.

Era deci importantă de stabilit, dacă nu identitatea, cel puţin descendenţa acestui personaj, al cărui nume adevărat nu era cunoscut. Consiliul de război aştepta deci, înainte de a-l judeca. Jean însă nu dorea ca ei să afle aşa ceva. Nu răspunse la nicio întrebare despre familia sa. În acest caz, trebuiră să renunţe şi, pe 10 decembrie, proscrisul fu adus în faţa judecătorilor.

Procesul nu durǎ mult. Jean mărturisi ce rol jucase în revolte. Nu recunoştea dreptul Angliei asupra Canadei. Se ridicase pe faţă împotriva asupritorilor. Le vorbi de parcă nu l-ar fi ascultat doar cei din fort, ci întreaga ţară.

La întrebările legate de familia sa, adresate de maiorul Sinclair, răspunse:

— Sunt Jean-Fără-Nume, franco-canadian prin naştere. Asta vă ajunge. Ce contează numele celui ca va fi împuşcat de soldaţii voştri? Unui cadavru îi mai trebuie nume?

Fu condamnat la moarte. Maiorul Sinclair ordonă să fie dus în celula sa. Trimise o depeşă urgentă la Quebec spre a informa că starea civilă a prizonierului de la Frontenac nu fusese stabilită. În acest caz, trebuia executat ori amânată împuşcarea sa?

De cam două săptămâni, lordul Gosford investiga revoltele din Saint Denis şi Saint Charles. Patruzeci şi cinci de patrioţi marcanţi erau închişi la Montreal, unsprezece la Quebec. Curtea de Justiţie avea să înceapă procesele cu cei trei judecători ai săi, procurorul general şi cel care reprezenta Coroana. Pe lângă acest tribunal, funcţiona o Curte Marţială, prezidată de un general maior şi compusă din cincisprezece ofiţeri englezi importanţi, care ajutaseră la reprimarea insurecţiei.

Până la procesul ce avea să dea sentinţe cumplite, prizonierii erau supuşi unui regim foarte crud. În închisoarea Pointe â Calli£res din Montreal şi în cea veche, de lângă piaţa Jacques Cartier, ori în cea nouă, de lângă Courant, stăteau îngrămădiţi sute de oameni amărâţi, suferind de frigul durelor ierni canadiene. Torturaţi de foame, cu raţii reduse de pâine, se rugau

să fie judecaţi şi executaţi. Dar, înainte ca ei să apară în faţa Curţii de Justiţie sau a celei Marţiale, lordul Gosford aştepta ca poliţia să-şi încheie cercetările şi ca toţi patrioţii ce ar fi putut fi atinşi de ea să-i cadă în mâini.

În aceste condiţii veni la Quebec vestea prinderii lui Jean-Fără-Nume, închis la Frontenac. Toţi crezură că lupta de independenţă fusese lovită mortal.

Pe la nouă seara, în 12 decembrie, abatele Joann şi Lionel ajunseră lângă fort. Urcaseră pe malul drept al lui Saint Laurent, traversaseră fluviul, riscând oricând să fie arestaţi. Dacă Lionel nu era prea ameninţat după ciocnirea de la Chipogan, Joann era căutat de agenţii lui Gilbert Argall. De aceea, ei înaintaseră foarte încet, cu precauţie.

Vremea era cumplită. De o zi se declanşase o furtună de zăpadă, un viscol teribil. Uneori, temperatura scade cu treizeci de grade, iar viscolele de acest fel fac numeroase victime.

De ce se ducea Joann la Frontenac? Ce plan avea? Putea comunica oare cu prizonierul? Putea să-l ajute să evadeze? Era important să intre în celula sa în acea noapte.

Şi Lionel, nu doar Joann, şi-ar fi sacrificat viaţa pentru Jean. Dar ce aveau să facă ei doi? Se găseau la un sfert de milă de fort, într-o pădurice, a cărei lizieră se afla pe malul lacului. Copacii erau îndoiţi de vânt, bătuţi de viscolul ce făcea valuri la suprafaţa lacului Ontario.

— Rămâi aici, Lionel, zise abatele. Să nu te vadă paznicii! Voi încerca să intru în fort şi să vorbesc cu fratele meu. Apoi vom discuta despre evadare. Dacă e imposibilă, vom vedea ce şanse are un atac al patrioţilor, dacă soldaţii din fort nu-s prea mulţi.

Un asemenea atac solicita lungi pregătiri, iar Joann nu ştia că ordinul de execuţie putea veni dintr-o clipă în alta. Atacarea fortului era însă ultima posibilitate rămasă. Abatele voia în special să-l ajute pe Jean să evadeze.

— Domnule, speraţi să vă salvaţi fratele? întrebă Lionel.

— Nu pot interzice unui preot să-l viziteze pe un condamnat la moarte, înaintea executării lui.

— Ar fi odios! strigă Lionel. Nu vă vor refuza! Duceţi-vă, părinte! Eu voi aştepta aici!

Abatele îi strânse mâna şi porni spre fort.

După un sfert de ceas, se apropie de Frontenac.

Înălţat pe malul lacului Ontario, fortul avea o clădire centrală,

înconjurată de palisade. La baza incintei, lângă lac, plaja îngustă era acoperită de zăpadă şi se confunda cu gheaţa de pe lac. În partea opusă exista un sat cu puţini locuitori, în principal pescari.

Se putea evada şi fugi apoi pe câmp? Jean putea ieşi din celulă, sări peste palisade, păcăli pe paznicii săi? Iată ce voia să afle fratele său, odată intrat în fort. Dacă scăpau, aveau să se îndrepte cu Lionel spre Niagara şi Insula Navy, unde erau strânşi patrioţii.

După ce traversă plaja, Joann ajunse la intrare. Sergentul de gardă, aflat în interiorul incintei, ieşi împreună cu soldatul ce purta un felinar, căci întunericul era adânc.

— Ce vreţi? întrebă el.

— Să vorbesc cu comandantul.

— Cine sunteţi?

— Un preot pentru prizonierul Jean-Fără-Nume.

— Pentru cel condamnat?

— S-a judecat deja cazul lui?…

— Alaltăieri şi a fost condamnat la moarte!

Joann îşi stăpâni emoţia şi răspunse doar:

— Condamnatului nu i se poate refuza vizita unui preot.

— Îi voi comunica maiorului Sinclair, comandantul fortului.

Se îndreptă spre construcţia centrală, după ce-l primi pe Joann în postul de gardă.

El se aşeză într-un colţ obscur, gândindu-se la cele aflate. Jean era condamnat. Mai avea timp pentru planurile sale? Sentinţa nu fusese încă executată, deci maiorul nu primise ordin în acest sens. Abatele spera ca ordinul să întârzie. Cât va mai dura primirea acestuia? îl va lăsa maiorul să discute cu Jean? Dacă preotul nu va fi solicitat decât înaintea executării lui Jean?

Angoasele îl torturau pe abate. Condamnarea nu-i lăsa prea mult timp de acţiune.

Sergentul reveni la post.

— Maiorul Sinclair vă aşteaptă, zise el.

Precedat de sergentul ce purta felinarul, Joann traversă curtea interioară, în mijlocul căreia se găsea clădirea centrală. Cât îi permise întunericul, află întinderea curţii, distanţa faţă de punctul de pază - singurul loc pe unde se putea ieşi din Frontenac, altfel decât sărind peste palisadă. Dacă Jean nu ştia dispunerea, Joann i le putea descrie.

Uşa clădirii principale era deschisă. Intrară sergentul, apoi abatele. Fu închisă după ei. Urcară treptele unei scări înguste, până la primul etaj. Sergentul deschise apoi o altă uşă. Abatele intră în camera comandantului.

Maiorul avea vreo cincizeci de ani. Avea un comportament dur, saxon. Nu-l sensibiliza suferinţa oamenilor. I-ar fi refuzat condamnatului vizita unui preot, dar avea ordine stricte să nu o facă. Îl primi cu răceală pe abate. Nu se ridică din fotoliu, nu-şi lăsă pipa al cărei fum umplea camera slab luminată de o lampă.

— Sunteţi preot? îl întrebă.

— Da, domnule maior.

— Veniţi pentru condamnat?

— Dacă-mi permiteţi.

— De unde veniţi?

— Din comitatul Laprairie.

— Aici aţi aflat de arestarea sa?

— Aici.

— Şi de condamnarea sa?

— Când am ajuns la fort. M-am gândit că nu-mi veţi refuza să-l vizitez.

— Fie! îl veţi vizita, la momentul potrivit.

— Niciodată nu e prea devreme, zise abatele, atunci când un om e condamnat la moarte…

— Vă voi anunţa eu când! Duceţi-vă în satul Frontenac, unde vă va căuta un soldat de-al meu.

— Permiteţi-mi să insist, domnule maior. S-ar putea să lipsesc atunci când condamnatul va avea nevoie de prezenţa mea. Permiteţi-mi să-l văd acum…

— Vă repet că vă voi anunţa la momentul potrivit. Nu-l pot lăsa să discute cu cineva înainte de execuţie. Aştept ordinul de la Quebec. Când va veni, condamnatul va mai avea două ceasuri înainte de moarte. Vă vor ajunge. Le puteţi folosi ca să-i salvaţi sufletul. Sergentul vă va conduce spre ieşire!

Joann trebui să se retragă. Nu-şi putea vedea fratele şi discuta cu el, deci evadarea devenea imposibilă. Să mai insiste oare pe lângă maior să-şi schimbe decizia? Chiar atunci uşa se deschise.

În prag se ivi sergentul.

— Condu-l pe preot afară din fort, îi ordonă maiorul. Nu va mai intra decât atunci când voi trimite după el.

— Se va da consemnul, comandante. Vă anunţ însă că a venit

un emisar urgent la Frontenac.
— Cu o scrisoare de la Quebec?
— Da. Iată ce a adus…
— Să văd!
Şi smulse plicul din mâinile sergentului.
Abatele păli cumplit. Acest lucru i s-ar fi părut suspect maiorului, dacă l-ar fi observat.
Atenţia lui Sinclair se concentra însă doar pe scrisoarea cu sigiliul lui Gosford. Rupse repede plicul.
O citi. Se întoarse apoi spre sergent.
— Condu-l pe preot în celula lui Jean-Fără-Nume. Lasă-l singur cu condamnatul. Când va cere să iasă, du-l la punctul de pază.
Se primise ordinul guvernatorului general. Jean mai avea două ceasuri de trăit.

Capitolul VIII
Joann şi Jean

Abatele ieşi din încăperea maiorului mai stăpân pe sine decât intrase. Neaşteptata execuţie imediată nu-l şocase.
Dumnezeu îi inspirase un plan ce trebuia să reuşească.
Jean nu ştia de ordinul de la Montreal. Joann trebuia să-i spună durerosul adevăr.
Ei bine, nu! Avea să-i ascundă teribila sentinţă de care-l despărţeau două ore! Trebuia ca Jean să se supună planului lui Joann!
Nu se mai putea vorbi de o evadare îndelung pregătită sau de atacul asupra fortului. Condamnatul nu putea scăpa decât printr-o fugă imediată. Dacă peste două ceasuri era tot în celulă, avea să fie împuşcat.
Se putea realiza planul lui Joann? Doar dacă fratele său nu se opunea. Era singura modalitate de reuşită în această situaţie. Trebuia însă ca Jean să nu afle că maiorul primise ordin să-l execute…
Condus de sergent, Joann coborî scara. Celula prizonierul era la parter, la capătul unui culoar ce ducea de-a lungul curţii interioare. Sergentul lumina drumul cu felinarul. Ajunseră în faţa unei uşi scunde, încuiată prin exterior cu două zăvoare.
Când să deschidă, sergentul se apropie de preot şi-i zise:
— După ce plecaţi de la el, am consemn pentru dumneavoastră să vă scot din fort!

— Ştiu. Aşteptaţi pe culoar, vă voi face semn ca să ies!

Uşa celulei se deschise.

Înăuntru, prin beznă, culcat pe un fel de pat de campanie, Jean dormea. Nu se trezi la zgomotul făcut de sergent.

Acesta vru să-l atingă pe umăr, dar Joann îl rugă să n-o facă.

Sergentul lăsă felinarul pe masă şi ieşi, apoi închise uşa cu grijă.

Cei doi fraţi erau singuri. Unul dormea, celălalt se ruga, în genunchi.

Apoi Joann se ridică, se uită iar la fratele său, căruia crima tatălui lor îi distrusese viaţa.

— Ajută-mă, Doamne! murmură el.

Nu putea pierde timpul. Puse mâna pe umărul lui Jean. Acesta se trezi, deschise ochii, se ridică, îşi recunoscu fratele şi strigă:

—Joann!

— Mai încet, Jean! Să nu ne audă!

Îi făcu semn că uşa era bine păzită.

Sergentul se ducea şi se întorcea pe culoar.

Jean avea pe el doar o cuvertură grosolană, care nu-l prea proteja de frigul din celulă. Se ridică în picioare fără zgomot.

Cei doi fraţi se îmbrăţişară.

— Mama?… întrebă Jean.

— Nu mai stă la Casa închisă!

— Nu?…

— Nu!

— Şi domnul Vaudreuil şi fiica sa, ascunşi acolo?

— Casa e goală. Am văzut-o când am fost ultima oară la Saint Charles!

— Când?…

— Acum şapte zile!

— De atunci n-ai mai aflat nimic de mama şi de prietenii noştri?

— Nimic.

Ce se întâmplase? O nouă percheziţie dusese la arestarea lor? Sau, nemaivrând ca tatăl ei să stea sub acoperişul familiei Morgaz, Clary îl dusese de acolo, slăbit cum era, în ciuda pericolelor din jur? Bridget fugise oare din Saint Charles de ruşinea stârnită prin aflarea numelui ei?

Acestea trecură cu iuţeala fulgerului prin mintea lui Jean. Voia să-i spună lui Joann ce evenimente marcaseră ultima lui vizită la

Casa închisă, dar acesta îi şopti la ureche:

— Ascultă, Jean! Nu fratele, ci preotul a venit azi la tine. Doar aşa mi-a permis comandantul să intru la condamnat. N-avem timp de pierdut! Vei fugi imediat!

— Imediat?… Cum?

— Îmi vei lua hainele. Semănăm bine între noi. Nimeni nu va observa schimbarea. E noapte şi lumina felinarului e slabă. După ce ne vom schimba hainele, eu voi rămâne în celulă. Îl voi striga pe sergent, el va deschide şi te va duce la punctul de gardă.

— Crezi că voi accepta sacrificiul acesta, frate? îl întrebă, strângându-i mâna.

— Trebuie! Prezenţa ta între patrioţi este mai necesară ca oricând!

— Nu şi-au pierdut speranţa în cauza naţională, după înfrângere?

— Nu! S-au reunit la Niagara, pe Insula Navy, gata să reînceapă lupta.

— Să o facă fără mine, frate! Reuşita cauzei noastre nu ţine de un om!… Nu te voi lăsa să-ţi rişti viaţa pentru mine…

— Nu-i datoria mea, Jean?… Ştii ce scop avem? Ne-am atins ţinta? Nu! Nici măcar n-am ştiut să murim pentru a repara răul…

Vorbele lui Joann îl mişcară profund pe Jean, dar tot nu accepta sacrificiul.

— Ascultă-mă, continuă abatele. Eu ce am de pierdut? Mâine, când mă vor descoperi în celula ta, ce-mi vor face? Nimic! Va fi aici un biet preot în locul condamnatului. Ce să-i facă? îl vor elibera…

— Nu!… răspunse Jean. Nu mai insista!

— Am discutat destul! Trebuie să pleci şi vei pleca! zise Joann. Eşti foarte cunoscut şi poţi stârni revolta generală…

— Şi dacă te vor acuza că m-ai ajutat să fug?…

— Nu voi fi condamnat fără proces, fără un ordin de la Quebec. Va dura câteva zile!

— Oare?

— Da. Vei avea timp să ajungi la patrioţii de pe Insula Navy şi să-i aduci la Frontenac, să mă elibereze…

— Sunt douăzeci de leghe de la fort la insulă! Nu vom avea timp!

— Refuzi, Jean? Până acum te-am rugat, acum îţi poruncesc! Nu-ţi mai vorbesc ca un frate, ci ca un preot. Dacă vrei să mori,

luptă-te pentru cauza noastră. Dacă mă refuzi, voi spune cine sunt şi voi fi împuşcat odată cu Jean-Fără-Nume!…

— Frate!…

— Pleacă, Jean!… Eu vreau asta!… Şi mama!… Toată ţara vrea asta!

Învins de înflăcăratele cuvinte ale preotului, Jean trebuia să se supună. Posibilitatea de a se întoarce peste două zile la fort, alături de patrioţi, îi învinse rezistenţa.

— Bine, acceptă el.

Îşi schimbară repede hainele. Îmbrăcat ca abate, nimeni nu-l deosebea de fratele său.

Cei doi mai vorbiră câteva clipe de situaţia politică şi de starea de spirit din ţară.

— Acum îl voi chema pe sergent, zise Joann. După ce descuie uşa, îl vei urma şi veţi ieşi din clădire, veţi traversa curtea interioară, veţi face vreo cincizeci de paşi, veţi merge la punctul de control, din dreapta palisadei. După ce vei ieşi din fort, mergi pe mal şi du-te la liziera pădurii de la cam o jumătate de milă de el. Acolo îl vei găsi pe Lionel…

— Pe tânărul secretar?…

— Da! M-a însoţit şi te va conduce pe Insula Navy! Să te îmbrăţişez încă o dată!

— Frate! murmură Jean, strângându-l în braţe pe Joann.

Venise clipa ca Joann să-l strige pe sergent. Apoi se retrase în fundul celulei.

Sergentul deschise. I se adresă lui Jean, care avea capul acoperit de pălăria mare de preot:

— Sunteţi gata?

Jean îi făcu semn că da.

— Veniţi!

Sergentul luă felinarul şi închise uşa celulei.

Prin ce angoasă trecu Joann în clipele ce urmară! Dacă maiorul Sinclair se întâlnea cu Jean pe culoar sau prin curte? Dacă-l întreba despre atitudinea condamnatului? Dacă descoperea schimbarea, prizonierul avea să fie executat pe loc! Poate că pregătirile de execuţie începuseră deja, că garnizoana din fort primise ordine de la comandant, că sergentul îi spunea preotului de ele. Jean, aflând de execuţie, s-ar fi decis să revină în celula sa. Nu şi-ar fi lăsat fratele să piară în locul său!

Abatele, cu urechea la uşă, asculta. Bătăile inimii sale nu-l

prea lăsau să audă zgomotele de afară.

Un sunet îndepărtat ajunse, în sfârşit, până la el. Căzu în genunchi şi-i mulţumi Domnului.

Poarta prin care ieşeai din fort se închisese.

— E liber! murmură Joann.

Jean nu fusese recunoscut. Sergentul cu felinarul îl scosese din fort, fără să-i spună ceva. Ofiţerii şi soldaţii nu ştiau că execuţia urma peste un ceas. La ieşirea din fort, sergentul îl întrebase:

— Veţi reveni la condamnat?…

Jean răspunse afirmativ printr-un semn din cap.

Apoi ieşise.

Se îndepărta lent de fort, ca şi cum celula sa îl chema înapoi. Îşi reproşa că cedase la insistenţele fratelui său. Acum vedea pericolele acelei schimbări foarte clar, lucru ce-l înspăimânta. Peste câteva ceasuri, când schimbarea se va afla, pe Joann îl aştepta moartea!

Jean vru să se întoarcă. Ba nu! Trebuia să ajungă la patrioţii de pe Insula Navy. Vor începe insurecţia cu atacul asupra fortului Frontenac, spre a-şi elibera fratele. Nu mai avea timp de pierdut!

Traversă repede plaja, ocoli malul lacului pe lângă incinta cu palisadă şi se îndreptă spre Lionel.

Viscolul era în toi. Gheţurile de la malul lacului se izbeau între ele, ca icebergurile pe mările arctice. Fulgii de zăpadă te orbeau.

Printre rafalele acelea, Jean nu mai ştia dacă umbla pe sol sau pe suprafaţa îngheţată a lacului. Căuta să se orienteze după copacii, pe care de abia-i distingea prin întuneric.

Ajunse, după o jumătate de ceas, la o distanţă de o jumătate de milă.

Lionel nu-l putuse distinge.

Jean se strecură printre copaci, neliniştit că nu-l găsise pe secretar în locul convenit. Nu-l strigă, să nu-l compromită, în caz că ar fi auzit cineva.

Îşi aminti însă ultimele două versuri din balada lui. Strigă tare, prin pădure:

„Să mă nasc odată cu tine, ardere nebunească,
Să pier odată cu tine, aprindere nebunească!”

Imediat, Lionel ieşi dintr-un tufiş şi veni în fugă la el.

— Dumneavoastră, domnule Jean?

— Da, Lionel.

— Şi abatele?…

— A rămas în locul meu, în celulă! Repede, să pornim spre Insula Navy! Avem patruzeci şi opt de ore să ne întoarcem cu tovarăşii noştri la Frontenac!

Jean şi Lionel ieşiră din pădure şi porniră spre sud, spre a merge în aval pe malul lacului Ontario, până pe teritoriile Niagarei.

Era drumul cel mai scurt şi mai lipsit de primejdii. La cinci leghe de acolo, fugarii, trecând frontiera americană, se aflau în siguranţă faţă de urmăritori şi puteau ajunge pe Insula Navy.

Însă, în acea direcţie, exista inconvenientul ca Jean şi Lionel să treacă iar pe lângă fort. În noaptea aceea oribilă, prin viscol, nu riscau să fie văzuţi de soldaţi. Dacă apele lacului n-ar fi îngheţat, ar fi apelat la un pescar spre a-i duce la gura de vărsare a Niagarei. Acum însă era imposibil.

Jean şi Lionel mergeau repede. Se apropiaseră de palisada fortului, când răsună o salvă de împuşcături.

Nu se puteau înşela: plutonul de execuţie făcuse o victimă în incinta fortului.

— Joann!… strigă Jean.

Se prăbuşi apoi, de parcă el fusese străpuns de gloanţele soldaţilor.

Joann murise pentru fratele său, pentru ţara sa!

La o jumătate de oră după plecarea lui Jean, maiorul Sinclair dăduse ordin să fie executat condamnatul.

Joann fusese scos din celulă şi dus în curte, în locul destinat uciderii sale.

Maiorul îi citise apoi ordinul de executare.

Joann nu spusese nimic.

În clipele acelea, ar fi putut striga:

— Nu sunt Jean-Fără-Nume! Sunt preotul care i-am luat locul, ca să-l salvez!

Iar maiorul ar fi fost silit să amâne execuţia, să ceară instrucţiuni noi de la guvernatorul general.

Dar Jean se afla prea aproape de fort. Soldaţii l-ar fi urmărit. L-ar fi prins şi împuşcat. El nu trebuia să moară decât pe câmpul de luptă!

Joann nu spusese nimic. Se lipise de zid şi pronunţase numele mamei sale, al fratelui său şi al patriei…

Soldaţii nu-l văzuseră bine viu, nu-l recunoscuseră nici mort. L-au înmormântat imediat, la baza incintei. Guvernatorul putea fi convins că eroul independenţei pierise.

Era prima jertfă spre a fi iertată crima lui Simon Morgaz!

Capitolul IX
Insula Navy

În anul 1668, din ordinul cavalerului de la Salle, francezii au navigat pentru prima oară cu o navă europeană pe lacul Ontario. Ajunşi la marginea sa meridională, au ridicat fortul Niagara. Nava lor s-a angajat pe râul cu acelaşi nume, al cărui curs îi ducea de la repezişuri până la trei mile de cascadă. Apoi, a doua navă, con-struită şi lansată la apă în amonte de cataracte, ajunse în lacul Erie şi îşi urmă îndrăzneţul traseu până în lacul Michigan.

De fapt, Niagara nu este decât un canal natural, lung de cincisprezece, şaisprezece mile, ce permit apelor lui Erie să se verse în lac. Pe la mijlocul acestui canal, solul coboară brusc o sută şaizeci de picioare – exact în locul unde râul face o cotitură ca o copită de cal. Insula Caprelor – Goat Island – îl divide în două părţi inegale. La dreapta este cascada americană, iar la stânga cea canadiană, ce-şi precipită apele înspumate în fundul unui abis tot timpul acoperit de ceaţă şi spumă.

Insula Navy se află în amonte de cascade, deci înspre lacul Erie, la zece mile de oraşul Buffalo şi la trei de satul Niagara Falls, situat în dreptul cataractelor al căror nume îl poartă.

Acolo îşi stabiliseră patrioţii ultima tabără a insurecţiei, între Statele Unite şi Canada, pe cursul Niagarei, hotarul dintre cele două ţări.

Şefii care scăpaseră de urmărirea regaliştilor, după Saint Denis, după Saint Charles, părăsiseră teritoriul canadian şi trecuseră frontiera, adunându-se pe Insula Navy. Dacă soarta armelor le era iar potrivnică, dacă regaliştii reuşeau să traverseze braţul stâng al râului şi să-i gonească de pe insulă, se puteau refugia pe malul celălalt, unde nu duceau lipsă de simpatizanţi. Însă puţini aveau să ceară azil americanilor, căci lupta pentru eliberare se ducea până la moarte.

Iată deci care era situaţia franco-canadienilor şi a trupelor

engleze trimise de Quebec, în prima jumătate a lui decembrie.

Reformiştii – în special cei numiţi „bonetele albastre” – ocupau Insula Navy, pe care râul nu era suficient ca să o apere.

Deşi gerul era înţepător, Niagara rămânea navigabilă, din cauza rapidităţii cursului său. Se putea umbla pe ea cu vase, în special între insulă şi maluri. Americanii şi canadienii se duceau şi se întorceau din satul Schlosser, din dreapta Niagarei.

Adesea, ambarcaţiile se deplasau pe acest braţ, unele transportând muniţie, arme, provizii, altele pline cu vizitatori ce veneau la Schlosser, prevăzând un viitor atac al regaliştilor.

Domnul Wills, un american, proprietar al vaporaşului cu aburi Caroline, îl utiliza pe acesta pentru transportul cotidian, câştigând ceva de pe urma curioşilor ce-şi vărsau banii de bună voie în buzunarul lui.

Pe malul opus al Niagarei, deci vizavi de Schlosser, englezii erau cantonaţi în satul Chippewa, sub comanda colonelului Mac Nab. Efectivul lor era destul de important pentru a-i sfărâma pe reformiştii adunaţi pe insulă, dacă reuşeau să descindă acolo.

Vase mari aşteptau la Chippewa în vederea acestei debarcări, ce ar fi fost încercată imediat ce pregătirile colonelului s-ar fi încheiat, peste câteva zile. Această ultimă campanie de la hotarele Canadei, în prezenţa americanilor, era deci iminentă.

Să nu ne mirăm că personajele cele mai importante din această povestire se găseau pe insulă. Andre Farran, recent vindecat de rana sa, Clerc, Vincent Hodge se aflau acolo, dar Gramont nu ajunsese, fiind închis la Montreal.

După ce asigurase, prin intervenţia sa, retragerea lui Bridget şi a domnişoarei Vaudreuil, ce izbutiseră să revină la Casa închisă, Hodge scăpase de soldaţii beţi ce-l înconjurau şi de cei care ameninţau să-i taie calea. Pornise prin pădure şi, în zori, nu mai risca să cadă în mâinile englezilor.

Patruzeci şi opt de ore după aceea, se găsea la Saint Albans, dincolo de frontieră. După ce s-a organizat tabăra de pe Insula Navy, a dus acolo câţiva americani ce erau trup şi suflet pentru independenţa Canadei.

Tot acolo se aflau Thomas şi patru fii ai săi, Pierre, Tony, Jacques şi Michel. După ce scăpaseră de la dezastrul din Saint Charles, nu se mai puteau întoarce la Chipogan, ca să n-o compromită pe Catherine. Se refugiaseră deci la Saint Albans, unde primeau veşti de la fermă despre ceilalţi dragi lor.

În prima săptămână din decembrie, veniseră pe Insula Navy, gata de luptă, dorind să răzbune moartea lui R6my, ucis de regalişti.

Maestrului Nick nici cel mai abil dintre vrăjitori, dacă i-ar fi făcut predicţia că „Va veni o zi când tu, notar regal, cu fire liniştită, prudent în profesia ta, te vei bate în fruntea huronilor cu autorităţile din ţara ta!”, n-ar fi meritat altceva decât să fie închis într-un ospiciu de nebuni din district.

Dar iată-l pe maestrul Nick în fruntea războinicilor din tribul său, ce se aliaseră cu patrioţii. Un mare şef, ce avea în vene sângele sagamorilor, nu putea sta la urmă. Avu el anumite obiecţii, dar nimeni nu-l ascultă. A doua zi, după ce Lionel şi Joann plecaseră din Walhatta, după ce stinseră focul sfatului, notarul, urmat, adică precedat, de vreo cincizeci de războinici, se îndreptase către lacul Ontario, ca să ajungă în satul Schlosser.

Vă imaginaţi cum a fost primit maestrul Nick! Thomas Harcher îi strânse mâna cu atâta vigoare că, douăzeci şi patru de ore, n-a mai putut folosi arcul sau toporişca. La fel de bine fu primit de Vincent Hodge, Farran, Clerc şi alţi prieteni sau clienţi de-ai săi din Montreal.

— Am crezut că trebuie, se bâlbâia el, că aceşti oameni viteji…

— Războinicii din tribul dumneavoastră?

— Da… din tribul meu, repeta el.

În realitate, bunul om era plouat ca o curcă, iar lui Lionel îi era ruşine pentru asta, căci huronii aduceau un sprijin important cauzei naţionale. Dacă şi alte neamuri indiene îi urmau, dacă luptătorii indigeni se aliau cu reformiştii, autorităţile nu mai puteau stăpâni mişcarea insurecţională.

Ca urmare a acestor evenimente, patrioţii puteau trece de la apărare în atac. Iar dacă insula cădea în puterea lui Mac Nab, cauza independenţei era definitiv pierdută.

Şefii bonetelor albastre se ocupaseră cu organizarea rezistenţei prin toate mijloacele de care dispuneau. Întărirea poziţiilor în diverse puncte de pe insulă, obstrucţionarea încercărilor de debarcare, aducerea de arme, muniţii şi provizii dinspre Schlosser se făceau cu mare zel şi grabă.

Numai că patrioţii erau obligaţi să aştepte un atac pe care nu-l puteau provoca, neavând cu ce să traverseze acel braţ al

Niagarei. Cum puteau ajunge ei în satul Chippewa fără nave şi să asalteze tabăra întărită a englezilor, de pe malul stâng al râului?

Situaţia se înrăutăţea, dacă se prelungea. Forţele colonelului Mac Nab se măreau, iar pregătirile pentru traversarea Niagarei se accentuau. Veniţi de peste frontieră, ultimii apărători ai cauzei francocanadiene încercaseră zadarnic stabilirea de contacte cu populaţia din Ontario şi Quebec.

În aceste condiţii, cum să se unească parohiile, ca să se ridice la arme. Ce şef avea să conducă rebeliunea, acum, când trupele engleze străbăteau comitatul Saint Laurent?

Unul singur o putea face. Unul singur putea ridica masele populare: Jean-Fără-Nume. Dar, de la înfrângerea din Saint Charles, dispăruse. Se zvonea că pierise neştiut de nimeni, căci nu se ivise la frontiera americană.

Era imposibil să fi căzut de curând în mâinile poliţiei. O asemenea captură n-ar fi fost ţinută secretă de autorităţile canadiene.

Nici despre domnul Vaudreuil, Hodge, Farran şi Clerc nu ştiau nimic. Fusese rănit în Saint Charles. Dar nimeni nu-l văzuse pe Jean luându-l de pe câmpul de luptă, iar vestea că fusese prins nu se răspândise. Hodge nu mai ştia nimic nici de Clary, de când o salvase din mâinile soldaţilor.

Ce bucurie au simţit ei, când, pe 10 decembrie, domnul Vaudreuil a apărut pe insulă, alături de fiica sa şi de o bătrână necunoscută.

Era Bridget.

După plecarea lui Jean, părăsiseră şi ei Casa închisă, căci domnul Vaudreuil risca să fie găsit acolo. Unde să-l adăpostească fiica sa, în siguranţă? Vila Montcalm, incendiată de voluntari în expediţia lor prin insula Jesus, era în ruine. De altfel, domnul Vaudreuil nu ştia încă de ce Rip cruţase de percheziţie Casa închisă. Clary păstrase secretul acelei protecţii ruşinoase, iar el nu ştia că gazda sa fusese Bridget Morgaz.

Temându-se pentru fiica sa de un nou control al agenţilor, domnul Vaudreuil nu dorise să-şi modifice planurile. În seara zilei următoare, aflând că regaliştii plecaseră din Saint Charles, luă loc, alături de Bridget şi de Clary, în şareta fermierului Archambaud.

Toţi trei se îndreptară fără zăbavă spre comitatul Saint

Hyacinthe. Apoi, aflând de concentrarea patrioţilor pe Insula Navy, trecură cu greu frontiera americană. Ajunşi în ajun la Schlosser, după opt zile de drum greu şi primejdios, se găseau acum printre prietenii lor.

Bridget consimţise să meargă cu Clary, care-i ştia trecutul? Da! Biata femeie n-a putut rezista rugăminţilor fetei.

Iată în ce împrejurări plecase ea.

După fuga lui Jean, înţelegând că nu mai putea provoca decât dezgust oaspeţilor săi, Bridget se retrăsese în camera ei. Ce noapte cumplită a fost aceea pentru ea! Clar) ' avea să-i ascundă tatălui ei ceea ce aflase? Nu. Iar a doua zi, domnul Vaudreuil n-ar fi vrut altceva decât să plece în grabă de la Casa închisă. Dar să fugă de acolo, chiar cu riscul de a fi prins de englezi. Nu mai putea sta sub acoperişul familiei Morgaz!

De altfel, nici Bridget nu mai putea locui acolo. Nu avea să aştepte să fie izgonită de oameni. Trebuia să plece departe, cerându-i Domnului să o scape de această existenţă odioasă!

Dar, a doua zi, în zori, Bridget o văzu pe fată intrând în camera sa. Vru să iasă, ca să nu se întâlnească cu ea, dar Clary îi spuse, cu un glas trist şi afectuos:

— Doamnă Bridget, nu i-am spus secretul dumneavoastră tatălui meu. Nu ştie şi nu va afla nimic despre acest trecut pe care vreau să-l uit şi eu. Îmi voi aminti că, dacă sunteţi cea mai nefericită dintre femei, sunteţi şi cea mai onorabilă dintre ele.

Bridget nu-şi ridică privirea.

— Ascultaţi-mă. Am pentru dumneavoastră tot respectul cuvenit. Mi-e milă pentru nenorocirile prin care aţi trecut. Nu sunteţi responsabilă de crima pe care o plătiţi cu atâta durere. Cumplita trădare a fost deja plătită prin suferinţa fiilor dumneavoastră. Vi se va face dreptate într-o bună zi. Până atunci, lăsaţi-mă să ţin la dumneavoastră ca la mama mea. Daţi-mi mâna!

în faţa acestei emoţionante manifestări de sentimente cu care nu era obişnuită, nefericita cedă şi îi strânse mâna fetei, în timp ce în ochi avea lacrimi amare.

— Acum, continuă Clary, să ne gândim numai la prezent. Tatăl meu crede că locuinţa dumneavoastră nu va scăpa de noi percheziţii. Vrea să plecăm împreună, noaptea viitoare, dacă drumurile vor fi libere. Nu mai trebuie să rămâneţi la Saint Charles! Trebuie să-mi promiteţi că veniţi cu noi. Ne vom duce la

prietenii noştri, îl vom regăsi pe fiul dumneavoastră şi îi voi repeta ceea ce v-am spus, ceea ce simt a fi adevărat dincolo de prejudecăţile oamenilor, ceea ce cred eu din toată inima! îmi promiteţi, doamnă Bridget?

— Voi pleca şi eu…

— Cu tata şi cu mine?

— Da. Însă ar fi mai bine să mă lăsaţi să mor departe de aici, în mizerie şi ruşine.

Clary o ridică pe doamna Bridget, ce stătea în genunchi în faţa ei şi plângea.

Cei trei plecară din Saint Charles în seara zilei următoare.

Pe Insula Navy, la douăzeci şi patru de ore de la sosire, aflară vestea ce le aducea atâta disperare luptătorilor pentru cauza naţională:

Jean-Fără-Nume, arestat de Comeau, şeful poliţiei, fusese dus la fortul Frontenac.

Această ultimă lovitură o distruse pe Bridget. Nu ştia nimic nici de Joann. Ce-l aştepta pe Jean, ştia… Moartea!

— Cel puţin, nimeni nu va afla că sunt fiii lui Simon Morgaz, murmură ea.

Doar Clary cunoştea secretul. Dar ce putea spune ea ca s-o consoleze pe Bridget?

Fata simţea că dragostea ei pentru Jean nu se schimbase, dincolo de durerea pe care o dovedea aflând de arestarea sa. Nu vedea în el decât patriotul înflăcărat, gata să piară pentru ţară.

Însă capturarea lui Jean adusese multă descurajare în tabăra de pe insulă. Pe acest rezultat contau autorităţile, răspândind zvonul peste tot. De îndată ce ajunse la Chippewa, colonelul Mac Nab dădu ordin să se afle ştirea în toată provincia.

Dar cum trecuse ea frontiera canadiană? Nu se ştie. Ce părea inexplicabil era că se cunoştea pe insulă înaintea de a se afla în Schlosser. Dar ce mai conta?

Din păcate, arestarea era certă. Jean-Fără-Nume avea să lipsească în momentul în care soarta Canadei avea să se joace pe ultimul câmp de luptă.

De îndată ce arestarea fu cunoscută, un consiliu se reuni pe 11 decembrie.

Principalii şefi care participară li se alăturară lui Hodge, Farran, Clerc.

Domnul Vaudreuil, care comanda tabăra de pe Navy, prezida

consiliul.

Vincent Hodge vru să afle mai întâi dacă se încercase eliberarea cu forţa a lui Jean-Fără-Nume.

— Este închis la Frontenac, zise el. Garnizoana din fort are puţini soldaţi şi o sută de oameni hotărâţi o pot cuceri. N-ar fi imposibil să ajungem acolo în douăzeci şi patru de ore…

— Douăzeci şi patru de ore! replică domnul Vaudreuil. Uitaţi că Jean-Fără-nume a fost condamnat înainte de a fi închis? Ar trebui în douăsprezece ore, poate chiar în noaptea asta, să ne ducem la Frontenac!

— Vom ajunge acolo, spuse Vincent Hodge. De-a lungul malului fluviului Ontario nu avem niciun obstacol în cale până la frontiera cu Saint Laurent şi, cum regaliştii n-au fost preveniţi de planul nostru, nu ne vor opri în drum.

— Plecaţi, le zise domnul Vaudreuil, dar în mare taină. Să nu afle nimic spionii din Chippewa de plecarea voastră!

După hotărârea expediţiei, nu le fu greu să adune o sută de oameni care să participe la acţiune. Pentru a-l smulge pe Jean-Fără- Nume din ghearele morţii, s-ar fi oferit toţi patrioţii. Detaşamentul, condus de Hodge, trecu pe malul drept al Niagarei, pe la Schlosser, traversă pe diagonală teritoriile americane şi ajunse la trei dimineaţa pe malul drept al lui Saint Laurent, pe a cărui suprafaţă îngheţată era uşor de mers. Frontenac se afla la cinci leghe în nord. Până la zi, Hodge putea surprinde garnizoana şi elibera condamnatul.

Dar fusese precedat de un curier rapid călare, trimis direct de la Chippewa. Trupele ce supravegheau frontiera ocupau tot malul stâng al fluviului.

Renunţară să-l mai treacă. Detaşamentul ar fi fost zdrobit. Călăreţii englezi i-ar fi tăiat retragerea. Nimeni nu s-ar fi întors pe Navy.

Hodge şi oamenii săi reveniră la Schlosser.

Oare atacul prin surprindere asupra fortului fusese descoperit de cei din Chippewa?

Probabil că pregătirile necesare pentru adunarea celor o sută de oameni nu se făcuseră în secret. Dar cum aflase de ele colonelul Mac Nab? Exista un spion printre patrioţi, care să comunice cu cei din Chippewa?

Se bănuia deja că englezii aflau tot ce se petrecea pe insulă. De această dată exista certitudinea. Trupele cantonate la

marginea Canadei fuseseră avertizate din timp ca să-i împiedice pe cei conduşi de Hodge să treacă frontiera.

De altfel, tentativa organizată de domnul Vaudreuil nu l-ar fi eliberat pe condamnat. Hodge ajunsese prea târziu la fort.

A doua zi dimineaţă, pe 12, se răspândi ştirea că Jean-Fără-Nume fusese împuşcat în ajun, în incinta fortului.

Regaliştii se bucurau iar că nu mai aveau de ce să se teamă de acest erou popular, care era sufletul insurecţiilor franco-canadiene.

Capitolul X
Bridget Morgaz

Alte două lovituri, la fel de grele, aveau să lovească partidul naţional şi să-i descurajeze pe ultimii apărători din tabăra de pe insulă.

Reformiştii fuseseră cuprinşi de disperare după eşecurile succesive datorate ghinionului din ultimul timp.

În primul rând, legea marţială, proclamată în districtul Montreal, făcea aproape imposibilă o înţelegere comună între parohiile de pe Saint Laurent. Pe de o parte, clerul canadian, fără să-şi piardă speranţele în privinţa viitorului, îi angaja pe opozanţi să se supună. Pe de altă parte, era dificil să triumfe fără ajutorul Statelor Unite.

Însă, cel puţin din partea americanilor de la frontieră, participarea nu părea efectivă. Guvernul federal nu lua pe faţă partea vecinilor francezi. Promisiuni, da! Fapte, nu! în plus, numeroşi canadieni, păstrându-şi drepturile, protestând contra abuzurilor, îşi foloseau energia la calmarea spiritelor.

Datorită acestei stări de lucruri, patrioţii militanţi, în ultima lună din 1837, nu erau nicio mie de oameni, dispersaţi prin ţară. În locul unei revoluţii, istoria avea să consemneze o revoltă.

Câteva tentative izolate avuseseră loc la Swanton. La sfaturile lui Papineau şi O'Callaghan, o ceată mică, de douăzeci şi patru de oameni, ajunse la Moore's Corner, şi se ciocni cu o trupă de patru sute de voluntari, hotărâţi să-i bareze drumul. Patrioţii se bătură cu un admirabil curaj, dar fură respinşi şi trebuiră să treacă frontiera.

Guvernul, nemaitemându-se de nimic din acea parte, îşi putea

concentra forţele spre nord.
Pe 14 decembrie avu loc o luptă la Saint Eustache, în comitatul Deux Montagnes, situat la nord de Saint Laurent. Acolo, în mijlocul vitejilor săi însoţitori precum Lorimier, Ferrdol şi alţii, se distinse prin energia şi bravura sa doctorul Chenier, pe capul căruia se puse premiu.
Două mii de soldaţi, trimişi de sir John Colborne, nouă tunuri, o sută douăzeci de cavalerişti, o companie de optzeci de voluntari atacară Saint Eustache. Rezistenţa lui Chenier şi alor săi fu eroică. Printre gloanţe şi ghiulele, trebuiră să se retragă în prezbiteriu, mănăstire şi biserică. Majoritatea nu aveau nici puşti şi, fiindcă cereau:
— Le veţi lua pe ale celor morţi, le zise cu răceală Chănier.
Dar atacatorii înconjuraseră satul şi incendiul le veni în ajutor englezilor.
Chenier fu obligat să abandoneze biserica. Un glonţ îl doborî la pământ. Se ridică şi trase. Un al doilea glonţ îl lovi în piept. Se prăbuşi, mort.
Şaptezeci de tovarăşi de-ai săi pieriră odată cu el…
Se văd încă distrugerile aduse bisericii unde au luptat ei, iar canadienii au vizitat mereu locul unde a murit viteazul doctor. În ţinut, există o vorbă: Să fii curajos ca Chănier!
După nemiloasa reprimare a insurgenţilor de la Saint Eustache, sir John Colborne îşi îndreptă trupele către Saint Benoât, unde ajunseră a doua zi.
Era un sat frumos şi bogat, situat la câteva mile în nord, în comitatul Deux Montagnes.
Acolo a avut loc un masacru al oamenilor neînarmaţi, ce trebuie redat. Cum s-ar fi putut ei apăra de trupele ce veneau de la Saint Eustache şi de voluntarii de la Saint Andrew, adică peste şase mii de oameni, avându-l în frunte chiar pe general?
Devastări, distrugeri, jafuri, incendii, furturi, toate excesele la care se dedau soldaţii furioşi, ce nu respectă nici vârsta, nici sexul, profanarea bisericilor, a vaselor sacre ce sunt utilizate în modul cel mai odios, veşmintele preoţilor agăţate de gâtul cailor sunt doar câteva acte de vandalism din această parohie.
Dacă voluntarii au luat parte la majoritatea acestor crime, soldaţii n-au fost struniţi defel de şefii lor să nu facă excese de acest fel. Ei le-au ordonat să dea foc locuinţelor din acea aşezare.

Pe 16 decembrie, când veştile ajunseră pe Insula Navy, ele produseră o efervescenţă extremă. Bonetele albastre voiau să treacă Niagara şi să atace tabăra lui Mac Nab. Cu greu reuşi să-i oprească domnul Vaudreuil.

Dar, după acea primă mişcare de furie, se produse o descurajare totală. Existară chiar câteva dezertări din rândurile patrioţilor. O sută dintre ei trecură frontiera americană.

De altfel, şefii vedeau cum li se diminua influenţa şi existau neînţelegeri între ei. Hodge, Farran şi Clerc erau adesea în dezacord cu ceilalţi. Doar domnul Vaudreuil le putea modera rivalităţile, datorate situaţiei disperate în care se găseau.

Din păcate, dacă nu-şi pierduse energia morală, datorită rănilor prost îngrijite, forţele sale slăbeau cu fiecare zi ce trecea. El înţelese că nu avea să supravieţuiască unei ultime înfrângeri.

În mijlocul îngrijorărilor în privinţa viitorului, domnul Vaudreuil era preocupat de ceea ce avea să facă fiica sa după dispariţia lui.

Însă Farran, Clerc şi Hodge încercau să le alunge descurajarea din suflete tovarăşilor lor. Dacă pierdeau şi de această dată, repetau ei, aveau să aştepte momentul în care să reia lupta. Plănuiau o insurecţie viitoare, după retragerea patrioţilor pe teritoriul Statelor Unite, unde puteau pregăti o campanie împotriva agresorilor.

Nu trebuiau să dispere în privinţa viitorului! Asta credea şi maestrul Nick, atunci când îi spunea domnului Vaudreuil:

— Dacă rebeliunea n-a reuşit încă, reformele cerute se vor realiza prin forţa lucrurilor. Canada îşi va recupera drepturile mai devreme sau mai târziu, îşi va cuceri autonomia, nu va mai depinde decât oficial de Anglia. Veţi trăi destul să vedeţi asta, domnule Vaudreuil. Ne vom întâlni într-o zi cu scumpa de Clary la vila Montcalm, refăcută din ruine. Iar eu sper să scap până atunci de mantia sagamorilor, care nu cade bine pe umerii mei de notar, şi să mă întorc la biroul meu din Montreal.

Domnul Vaudreuil, foarte îngrijorat de soarta fiicei sale, vorbi despre ea cu Thomas, iar fermierul îi răspunse:

— Nu suntem noi familia dumneavoastră, stăpâne? Nu vă temeţi pentru domnişoara Clary, căci o va îngriji Catherine. La ferma din Chipogan va fi în siguranţă. Vă veţi duce să o vedeţi, atunci când circumstanţele vă vor permite.

Dar domnul Vaudreuil nu-şi mai făcea speranţe în privinţa

stării sale. Ştiindu-se rănit de moarte, se hotărî să-i asigure viitorul fiicei sale în condiţiile pe care le dorise dintotdeauna.

Ştia că Vincent Hodge o iubea. Probabil că dragostea lui era împărtăşită. Nu bănuise că inima fetei bătea pentru altul. Fireşte, gândindu-se că rămânea singură pe lume, ea simţea nevoia unui sprijin. Exista altul mai sigur ca dragostea lui Vincent Hodge, deja unit cu ea prin patriotismul lor înflăcărat?

Domnul Vaudreuil se decise să acţioneze în acest sens. Nu se îndoia de sentimentele lui Vincent, nici de ale fetei. Avea să le vorbească şi să-i pună să-şi unească destinele. În clipa morţii, nu avea să aibă decât un singur regret, că ţara sa nu era independentă…

Vincent fu rugat să vină în seara de 16 decembrie.

Într-o căsuţă de pe malul oriental al insulei, vizavi de satul Schlosser, stăteau domnul Vaudreuil şi fiica sa.

Acolo locuia şi Bridget, dar ea nu ieşea niciodată ziua. Adesea, biata femeie umbla doar la căderea nopţii, absorbită de gândurile ei îndreptate către cei doi fii ai săi, Jean, ucis în lupta de independenţă, şi Joann, de care nu ştia nimic, aflat poate în închisorile din Montreal sau Quebec.

Nimeni n-o vedea în casa aceea, unde era oaspetele domnului Vaudreuil. Nu se temea să fie recunoscută şi înjosită. Cine ar fi bănuit că era soţia lui Simon Morgaz? Ajungea că locuia la domnul Vaudreuil şi că fata îi demonstra un respect şi o afecţiune deosebite.

Vincent veni la timp la întâlnire. Când ajunse, era opt seara.

Bridget ieşise şi umbla pe insulă.

Vincent îi strânse mâna domnului Vaudreuil, apoi pe a fetei.

— Trebuie să-ţi vorbesc de lucruri grave, dragul meu Hodge, zise domnul Vaudreuil.

— Vă las singuri, tată, spuse Clary, îndreptându-se către uşă.

— Nu, copila mea. Rămâi! Ceea ce voi spune vă priveşte pe amândoi.

Îi făcu semn lui Vincent să ia loc în fotoliul său. Clary se aşeză pe un scaun.

— Prietene, nu mai am mult de trăit. O simt. Slăbesc pe zi ce trece. Ascultaţi-mă ca şi cum aţi sta la căpătâiul unui muribund ce-şi spune ultimele dorinţe.

— Dragul meu Vaudreuil, exageraţi…

— Nu te mai chinui, tată!

— Nu va trebui nici măcar să mă înţelegeţi, continuă domnul Vaudreuil, dar să încercaţi să faceţi ce vă spun.

Se uită mult timp la amândoi.

— Prietene, i se adresă apoi lui Vincent, n-am vorbit niciodată decât de cauza căreia ne-am dedicat întreaga existenţă. Era firesc, căci sunt francez şi m-am luptat pentru triumful Canadei franceze. Dumneavoastră, care nu aveţi aceeaşi origine ca mine, n-aţi ezitat defel şi aţi fost mereu în primul rând al patrioţilor…

— Nu sunt fraţi americanii şi canadienii? Cine ştie dacă nu cumva şi Canada va face parte din confederaţia americană, într-o bună zi?

— Să dea Domnul să vină acea zi, spuse domnul Vaudreuil.

— Da, tată, va veni, strigă Clary. O vei apuca şi tu!

— N-o voi apuca, fiica mea.

— Credeţi că nu mai avem şanse să eliberăm Canada fiindcă am fost învinşi acum? întrebă Vincent.

— O cauză dreaptă şi justă va triumfa până la urmă, răspunse domnul Vaudreuil. Voi veţi avea timp să vedeţi victoria, eu nu. Da, Hodge, veţi vedea asta şi vă veţi răzbuna tatăl, ucis datorită trădării lui Morgaz!

Auzind acel nume, Clary se simţi lovită în inimă. Se temea să nu i se vadă îmbujorarea din obraji. Se duse repede la fereastră.

— Ce s-a-ntâmplat, Clary? o întrebă Vincent, ridicându-se din fotoliu.

— N-am nimic, puţin aer rece îmi ajunge.

Vincent deschise o fereastră şi se întoarse spre domnul Vaudreuil.

Acesta aşteptă o clipă. După ce Clary veni lângă el, o luă de mână.

— Prietene, i se adresă el lui Vincent, deşi patriotismul v-a umplut întreaga existenţă, purtaţi în inimă şi un alt sentiment. Ştiu că o iubiţi pe fiica mea. Ea vă stimează. Aş muri mai liniştit dacă aţi avea dreptul şi datoria de a veghea asupra ei, după ce va rămâne singură pe lume! Dacă ea consimte, o veţi lua de soţie?

Clary îşi retrase mâna din cea a tatălui ei. Se uita la Vincent şi-i aştepta răspunsul.

— Dragul meu Vaudreuil, nici n-am visat fericire mai mare decât să fiu astfel legat de dumneavoastră. Da, Clary, vă iubesc

de multă vreme şi din tot sufletul. Înainte de a vorbi de iubirea mea, aş fi vrut să învingem în luptă. Dar circumstanţele de azi sunt grave şi ultimele evenimente au modificat situaţia patrioţilor. Poate abia peste câţiva ani vom relua lupta. Aţi vrea să-i petreceţi în America, lângă ţara dumneavoastră? îmi daţi dreptul de a-l înlocui pe tatăl dumneavoastră şi bucuria de a mă numi fiul său? Ce spuneţi, Clary?

Fata tăcea.

Vincent, plecând capul în faţa tăcerii ei, nu îndrăznea s-o întrebe iar.

— N-ai auzit, fata mea? Depinde doar de tine să-i fiu tată lui Vincent. După toate durerile din viaţa mea, am suprema consolare să te văd unită cu un patriot demn de tine şi care te iubeşte.

Clary răspunse atunci emoţionată, retezând orice speranţă:

— Tată, te respect foarte mult. Domnule Hodge, vă stimez şi vă sunt prietenă, dar nu vă pot fi soţie!

— Nu poţi, Clary? murmură domnul Vaudreuil, apucând-o de braţ.

— Nu, tată.

— De ce?

— Pentru că viaţa mea este a altuia.

— A altuia? strigă Vincent, neputându-şi stăpâni gelozia.

— Nu fiţi gelos, domnule Hodge. De ce aţi fi, prietene? Cel pe care-l iubesc nu ştia asta, iar acum nu mai trăieşte. Poate, chiar dacă n-ar fi pierit, nu i-aş fi devenit soţie. Dar el a murit pentru ţara sa, iar eu îi voi rămâne fidelă amintirii sale…

— De Jean e vorba? strigă domnul Vaudreuil.

— Da, tată, de Jean…

Clary nu-şi termină răspunsul.

— Morgaz! Morgaz! se striga în depărtare.

Mulţimea urla acest nume în partea de nord a insulei, de-a lungul malului Niagarei, venind spre locul unde se înălţa casa domnului Vaudreuil.

Auzind acel nume, asociat cu cel al lui Jean, Clary păli cumplit.

— Ce-i zgomotul acesta? întrebă domnul Vaudreuil.

— De ce se strigă acest nume? se miră Vincent.

Se ridică şi se îndreptă spre fereastra încă deschisă, apoi se uită afară.

Pe mal se vedeau, în lumina torţelor, vreo sută de patrioţi ce

mergeau pe plajă.
Erau femei, copii, bărbaţi. Toţi urlau numele blestemat al lui Morgaz, înghesuindu-se în jurul unei femei ce nu putea scăpa de insultele lor, căci de abia se târa.
Era Bridget.
Clary se repezi la fereastră. Zări victima manifestaţiei, a cărei cauză n-o înţelegea.
— Bridget! strigă ea.
Se duse repede la uşă, o deschise şi ieşi, fără să-i mai răspundă tatălui ei, care porni după ea, cu Vincent.
Mulţimea ajunsese la cincizeci de paşi de casă. Strigătele se înteţiră. Aruncau cu noroi în Bridget. Întindeau mâinile furioase către ea. Culegeau pietre s-o lovească.
Într-o clipă, Clary ajunse lângă Bridget. O luă în braţe. Strigătele se înteţiră:
— E Bridget Morgaz! Soţia lui Simon Morgaz! La moarte!
Domnii Vaudreuil şi Hodge, care voiau să-i ia partea, se opriră brusc. Bridget era soţia lui Simon Morgaz! Purta acel nume odios!
Clary o sprijinea pe nefericită. Femeia căzuse în genunchi. Avea hainele smulse de pe ea. Părul alb, dezordonat, îi ascundea chipul.
— Ucideţi-mă! Ucideţi-mă! murmura ea.
— Nefericiţilor! strigă Clary, întorcându-se către cei care o ameninţau. Respectaţi-o pe femeia aceasta!
— E soţia trădătorului Morgaz! repetau sute de glasuri furioase.
— Da, soţia trădătorului, zise Clary, dar şi mama celui…
Era să pronunţe numele lui Jean— singurul, poate, care ar fi putut s-o apere pe Bridget… Dar femeia, regăsindu-şi întreaga energie, se ridică şi murmură:
— Nu, Clary! Nu!… Din milă pentru fiul meu… în amintirea sa… Strigătele izbucniră din nou, cu violenţă. Ameninţările, la fel.
Mulţimea crescuse. Era pradă acelor delire irezistibile, ce-i fac îndrăzneţi şi pe cei mai laşi.
Domnii Hodge şi Vaudreuil voiau să-i smulgă victima din gheare. Unii prieteni de-ai lor, atraşi de tumult, le săriră în ajutor. Dar degeaba încercau ei s-o elibereze pe Bridget! Clary se lipise strâns de ea.

— Să moară! Să moară soţia lui Simon Morgaz! urlau oamenii. Deodată, un bărbat îşi croi drum prin mulţimea aceea. O smulse pe Bridget din braţele ce voiau s-o ucidă.

— Mamă! strigă bărbatul.

Era Jean-Fără-Nume, Jean Morgaz!

Capitolul XI
Ispăşirea

Iată în ce împrejurări aflaseră apărătorii insulei Navy de numele Morgaz.

În timpul pregătirii pentru rezistenţă, se fortificau anumite puncte în vederea respingerii englezilor, dar se făcuseră şi unele tentative de a forţa traversarea Niagarei, ce fuseseră semnalate în tabăra lui Mac Nab. Evident, un spion se strecurase în rândurile patrioţilor şi ţinea inamicul la curent cu tot ce se întâmpla pe insulă.

În zadar se încerca descoperirea acestui spion şi judecarea sa cât mai sumară. Scăpase mereu de cercetările desfăşurate până şi în satele de pe malul american.

Spionul era chiar Rip.

Iritat de ultimele insuccese, ce se traduceau prin pierderi considerabile în detrimentul firmei sale, şeful agenţiei Rip and Co încercase să-şi aducă afacerile pe linia de plutire printr-o lovitură îndrăzneaţă.

Pierderile sale din ultima vreme erau grave. Eşuase la ferma din Chipogan, unde oamenii săi bătuseră în retragere, la Saint Charles Jean îi scăpase. În sfârşit, şeful poliţiei, Comeau, nu agenţii firmei sale, îl capturase pe proscris.

Decis să-şi ia revanşa, Rip nu se mai ocupa de „afacerea Jean-Fără-Nume”, căci se ştia că fusese executat la Frontenac, ci se deghiză şi se duse pe Insula Navy. De acolo, prin semnale convenite, îi arăta colonelului Mac Nab ce lucrări defensive se făceau şi în ce punct de pe insulă trebuiau să debarce.

Îşi risca viaţa aventurându-se în mijlocul patrioţilor. Dacă era recunoscut, era pierdut! Avea să fie ucis ca un câine. Dar şi dacă se cucerea insula cu ajutorul său lua mulţi bani, principalii şefi ai mişcării insurecţionale din 1837 dispărând astfel, totodată.

Rip urmărea aşadar acest scop, pentru care trecu pe malul

american al Niagarei. De la Schlosser luă apoi vasul Carolitie, ca simplu vizitator, şi ajunse în tabăra de pe insulă.

De fapt, prin deghizarea sa, cu barbă, cu un glas schimbat, cu alt comportament zilnic, îndrăzneţul agent era de nerecunoscut. Totuşi, acolo erau unii care-l puteau recunoaşte – domnul Vaudreuil şi fiica sa, Thomas Harcher şi fiii săi, care-l ştiau de la Chipogan, maestrul Nick.

Din fericire pentru el, deghizarea sa era perfectă, astfel că nimeni nu-l bănuise. Putu astfel, necompromis, să-şi facă meseria de spion şi să trimită veşti la Chippewa. Astfel îl avertizase pe colonel de atacul plănuit de Vincent asupra fortului.

O întâmplare avea să-l piardă.

Sosit de opt zile, îmbrăcat ca unul dintre bonetele albastre, se găsise adesea lângă Thomas, maestrul Nick şi alţii. Rip însă nu se întâlnise cu Bridget. De unde să-i bănuiască el prezenţa pe insulă? soţia lui Simon Morgaz în mijlocul patrioţilor? Nimănui nu i-ar fi trecut prin minte aşa ceva!

El o lăsase la Casa închisă, după ce o cruţase de represaliile la care fuseseră supuşi ceilalţi locuitori din Saint Charles. De altfel, de doisprezece ani – de când avusese legătură cu familia ei şi cu ea, la Chambly – cei doi nu se mai aflaseră faţă în faţă decât o singură dată, în seara percheziţiei. Deci nici Bridget, nici maestrul Nick, nici Thomas nu l-ar fi recunoscut.

De fapt, ea nici nu-l recunoscu. Îl trădară însă anumite lucruri pe care meticuloasa lui circumspecţie nu le prevăzuse.

În seara de 16 decembrie, Bridget plecase din casa unde Vincent venise chemat de domnul Vaudreuil. Noaptea adâncă domnea peste valea Niagarei. Nu se auzea niciun zgomot, nici în tabăra reformiştilor, nici în cea a englezilor. Câteva santinele umblau pe plajă, supraveghind braţul stâng al râului.

Fără să-şi dea seama încotro se duce, Bridget ajunse în punctul cel mai din amonte al insulei. După ce se opri câteva clipe acolo, se pregătea să se întoarcă, dar văzu că lucea ceva jos, pe plajă.

Surprinsă şi mirată, se duse până la stâncile ce dominau Niagara în acel loc.

Văzu un om ce agita un felinar, a cărui lumină se vedea de pe malul unde se găsea Chippewa. Din tabără, îi răspunse altă lumină.

Bridget ţipă şi omul se sperie. Urcă repede pe stâncă şi dădu peste femeie. Îi lumină chipul cu felinarul.

— Bridget Morgaz! strigă el.

Uimită să dea peste cineva care-i ştia numele, ea se retrase. Dar cum Rip nu apucase să-şi schimbe glasul, femeia ghici cu cine se întâlnise.

— Rip! Murmură ea. Rip… aici?

— Da, eu sunt!

— Rip, îţi faci meseria…

— Ei bine, Bridget, fac pe insulă ceea ce faci şi tu. De ce-ar fi soţia lui Simion Morgaz printre patrioţi? Doar pentru a-i spiona!

— Ticălosule!

— Taci! îi zise el, apucând-o violent de braţ. Taci, altfel…

Dacă o împingea, o arunca în apele repezi ale Niagarei.

— Mă vei ucide? replică Bridget, retrăgându-se câţiva paşi. Dar nu înainte să strig şi să te denunţ!

Apoi:

— Ajutor! strigă ea.

Imediat santinelele se îndreptară spre locul de unde venise strigătul.

— Ia seama, Bridget! îi zise el. Dacă spui cine sunt, voi dezvălui cine eşti!

— Spune-le! replică ea, fără să ezite.

Apoi, mai tare:

— Ajutor! Ajutor!

O duzină de patrioţi îi înconjurară. Alţii veneau în fugă de pe plajă.

— Omul acesta este agentul Rip, zise ea. Este spion al regaliştilor.

— Iar femeia aceasta este soţia trădătorului Simon Morgaz, spuse Rip.

Efectul acelui nume blestemat avu un efect mai puternic, punându-l în umbră pe al lui Rip.

— Bridget Morgaz! Bridget Morgaz! se striga din mulţime.

Femeia fu ameninţată şi înjurată. Rip profită. Cu sânge rece, văzând că nimeni nu-l mai băga în seamă, dispăru. Chiar în acea seară, traversă braţul drept al Niagarei şi ajunse în Schlosser, în siguranţă.

Se ştie acum de ce Bridget era târâtă de mulţimea aceea, în direcţia casei domnului Vaudreuil.

Când era să se prăbuşească sub loviturile lor, se ivise Jean, care rostise doar:

— Mamă!

Dezvăluise astfel secretul originii sale!

Jean-Fără-Nume era fiul lui Simon Morgaz!

Iată cum ajunsese fugarul pe insulă.

După zgomotul împuşcăturilor din incinta fortului, Jean căzuse ţeapăn în braţele lui Lionel. Înţelesese. Joann murise în locul său. Tânărul său tovarăş îl reanimă. După ce traversaseră Saint Laurent pe gheaţă, urmaseră malul lacului Ontario şi, în zori, se găseau departe de Frontenac.

Jean hotărî apoi să meargă pe Insula Navy, să lupte cu insurgenţii împotriva englezilor, să piară în bătălie. Parcurgând teritoriile limitrofe lacului, unde se aflase de executarea sa, putu constata că inamicii credeau că scăpaseră de el.

Ei bine, dacă reapărea în fruntea patrioţilor, ce trăsnet ar fi căzut peste soldaţii lui Colborne! Poate că prezenţa lui miraculoasă acolo ar fi fost devastatoare pentru moralul englezilor, înflăcărându-i, totodată, pe Fiii Libertăţii.

Însă oricât se grăbeau cei doi să ajungă la Niagara, trebuiră să ocolească mult şi să întârzie astfel. Riscurile prin care treceau erau foarte mari. Până pe teritoriul american, hotărâră să meargă doar noaptea. Abia pe 16 decembrie, seara, ajunseră în satul Schlosser, apoi pe insulă.

Acum, Jean stătea în faţa unei mulţimi ce urla şi care-l înconjurase.

Atâta oroare inspirase numele lui Simon Morgaz, că strigătele nu mai conteneau. Îl recunoscuseră… Era Jean-Fără-Nume, eroul pe care-l credeau ucis de englezi!… Dar legenda nu-l mai ajuta. Mulţimea nu o ameninţa acum doar pe Bridget, ci şi pe fiul ei!

Jean era nepăsător. O sprijinea pe mama sa cu un braţ, iar cu celălalt îi respingea pe cei dezlănţuiţi împotriva sa. Domnii Vaudreuil, Farran, Clerc şi Lionel încercau zadarnic să-i domolească. Vincent, aflându-se faţă în faţă cu fiul denunţătorului tatălui său, cu cel iubit de Clary, se simţi cuprins de furie.

Lăsând deoparte însă instinctul răzbunării, nu se mai gândea decât cum s-o apere pe fată de pornirile ostile ale mulţimii, fiindcă îi era cu totul devotată Bridgetei.

Fireşte că era revoltător faptul că bietei femei i se punea în

cârcă trădarea lui Simon Morgaz… Doar o mulţime ce nu judeca putea face asta. Dar era de mirare că nici prezenţa lui Jean-Fără-Nume n-o oprea din manifestările ei odioase.

Indignarea lui faţă de această faptă cumplită îl făcu să pălească de furie şi nu să roşească de ruşine. Strigă, dominând tumultul:

— Da, sunt Jean Morgaz!… Hai, loviţi-ne!… N-avem nevoie nici de mila, nici de dispreţul vostru!… Iar tu, mamă, ridică privirea şi iartă-i pe cei care te insultă, căci eşti cea mai respectabilă dintre femei!

Atitudinea lui făcu să dispară mânia celorlalţi. Braţele ameninţătoare se lăsară jos, dar se mai auzeau asemenea strigăte:

— Pleacă de aici, soţie a trădătorului!… duceţi-vă de aici, cei din familia Morgaz!

Acum mulţimea încerca să-şi alunge victimele de pe insulă.

Clary se aruncă în faţa oamenilor furioşi.

— Nefericiţilor, mai întâi ascultaţi-l, apoi goniţi-i pe el şi pe mama sa! strigă ea.

Surprinşi de intervenţia ei plină de energie, toţi se opriră.

Jean zise, cu un glas în care se amestecau dispreţul şi indignarea:

— Nu mai insist asupra suferinţei mamei mele, adusă de ruşinea numelui ei. Trebuie să ştiţi însă ce a făcut ea ca să-şi răscumpere această infamie. Şi-a crescut fiii cu gândul sacrificiului de sine şi al renunţării la fericire pe pământ. Tatăl lor a trădat Canada. Ei au trăit având ca scop doar cucerirea independenţei sale. După ce şi-au renegat numele ce stârnea silă pretutindeni, unul dintre ei a traversat comitatele, din parohie în parohie, ca să-i incite pe patrioţi să apere cauza naţională, celălalt a luat parte la toate luptele, în prima linie. Acesta este acum în faţa voastră. Cel mare era abatele Joann, care mi-a luat locul în închisoarea din Frontenac şi a căzut sub gloanţele călăilor săi…

— Joann e mort? strigă Bridget.

— Da, mamă. Aşa cum ne-ai pus să jurăm: să murim pentru ţară.

Bridget căzu în genunchi lângă Clary, care o strângea în braţe şi plângea odată cu ea.

Mulţimea, impresionată de acea scenă emoţionantă,

murmura. Parcă începea să uite de sila pentru numele de Morgaz.

Jean continuă, mai înflăcărat:

— Iată ce am făcut, nu ca să reabilităm un nume ce va fi mereu al ruşinii şi pe care sperăm să-l uite toată lumea. Dumnezeu n-a vrut ca el să fie încă uitat! Iar după cele ce v-am spus, ne veţi arunca în continuare vorbe de ocară sau strigăte de mânie?

Da! Atâta silă provoca amintirea trădătorului, că unul dintre cei mai porniţi îndrăzni să răspundă:

— Niciodată nu vom suporta ca soţia lui Simon Morgaz şi fiul lui să murdărească prin prezenţa lor tabăra patrioţilor!

— Nu vom suporta! Nu! strigară alţii, lăsându-se pradă furiei.

— Ticăloşilor! le zise Clary.

Bridget se ridică.

— Iartă-i, fiule, spuse ea. Nu avem dreptul să nu-i iertăm!

— Să-i iertăm? strigă Jean, cuprins de mânie faţă de acea injustiţie. Să-i iertăm pe cei care ne fac responsabili de o crimă pe care n-am comis-o şi pe care am vrut s-o răscumpărăm cu sângele nostru? Să-i iertăm pe cei care îi consideră vinovaţi de trădare şi pe soţia şi pe copiii unui păcătos, mai ales că Joann şi-a dat viaţa pentru ei? Nu!… Niciodată! Nu vom mai rămâne alături de aceşti patrioţi, care se consideră murdăriţi de prezenţa noastră! Hai, mamă, să mergem!

— Fiule, trebuie să suferim! spuse ea. Trebuie să îndurăm asta!… Aşa vom ispăşi crima…

— Jean! murmură Clary.

Se mai auziră câteva strigăte. Apoi, tăcură toţi. Bridgetei şi fiului ei i se făcu loc să treacă spre plajă.

Femeia nu mai avea putere să facă nici măcar un pas. Oribila scenă o doborâse. Clary, ajutată de Lionel, o susţinea, dar n-o putea consola.

În timp ce domnii Hodge, Farran şi Clerc rămăseseră în mijlocul mulţimii ca s-o potolească, domnul Vaudreuil îşi urmase fiica. Şi el era revoltat împotriva acelei porniri nedrepte, împotriva prejudecăţii ce depăşea orice limită a răspunderii umane. Pentru el, ca şi pentru Clary, trecutul tatălui fusese curăţat de trecutul fiilor săi. Când Bridget şi Jean ajunseră la o ambarcaţiune cu care se trecea spre Schlosser, le spuse:

— Daţi-mi mâna, Bridget… Şi dumneavoastră, Jean!… Să nu

vă mai amintiţi de nefericiţii care v-au jignit!… Vor recunoaşte până la urmă că nu le meritaţi insultele… Vă vor cere iertare într-o bună zi…

— Nu-i voi uita niciodată! strigă Jean, apropiindu-se de ambarcaţiune, gata să plece.

— Unde vă duceţi? îl întrebă Clary.

— Acolo unde oamenii nu ne vor mai insulta!

— Doamnă Bridget, zise atunci fata şi fu auzită de toţi, vă respect ca pe o mamă. Acum câteva clipe, crezându-l mort, juram să-i rămân fidelă celui căruia voiam să-i dedic întreaga mea viaţă… Jean, vă iubesc!… V-aţi căsători cu mine?

Palid de emoţie, tânărul îngenunche în faţa ei.

— Clary, mi-aţi oferit acum singura bucurie pe care am trăit-o de când îmi duc blestemata mea existenţă. Dar, aşa cum aţi văzut, nimic n-a putut diminua sila pe care o inspiră numele nostru, şi nu vreau ca şi dumneavoastră să suferiţi alături de noi.

— Nu, adăugă Bridget. Clary Vaudreuil nu poate deveni soţia unui Morgaz!

— Hai, mamă, să mergem, zise Jean.

O ajută pe Bridget să urce în ambarcaţiune, în timp ce numele trădătorului încă răsuna pe mal.

A doua zi, într-o colibă izolată din afara satului Schlosser, unde o dusese pe mama sa, îngenuncheat la căpătâiul ei, Jean îi asculta ultimele cuvinte.

Nimeni nu ştia că în coliba aceea se găseau soţia şi fiul lui Simon Morgaz. De altfel, nu pentru mult timp. Bridget era pe moarte. Peste câteva ceasuri se încheia existenţa sa plină de suferinţă şi necazuri ce pot doborî orice făptură umană.

După ce mama sa nu avea să mai fie, după ce avea să o îngroape, Jean hotărâse să fugă din ţara care-l respingea. Avea să dispară. Nimeni nu avea să mai vorbească despre el… nici măcar după ce moartea urma să-l izbăvească de ruşine.

Dar ultimele dorinţe ale mamei sale îl făcură să revină asupra acestui plan de abandonare a muncii pentru repararea crimei tatălui său.

Iată ce-i spusese Bridget, cu ultimele puteri:

— Fiule, fratele tău a murit. Şi eu voi pieri, după ce am suferit cumplit! Nu mă plâng… Aşa a vrut Dumnezeu! Aşa ne-am izbăvit de păcat… Ca să fim iertaţi cu totul, va trebui să uiţi

insultele. Trebuie să-ţi închei munca. Nu ai dreptul să fugi!… Datoria ta, Jean, este să te sacrifici pentru ţară şi să cazi pentru ea…

Apoi Bridget îşi dădu duhul.

Jean o cuprinse în braţe şi îi închise ochii ce plânseseră atâta…

Capitolul XII
Ultimele zile

Situaţia patrioţilor de pe insula Navy era extrem de critică şi nu se putea prelungi. Avea să fie o chestiune de zile – de ore, poate.

Dacă colonelul Mac Nab ezita să treacă Niagara, el încerca să-i alunge din tabără pe asediaţi. O baterie de pe malul de lângă Chippewa se pregătea să tragă asupra bonetelor albastre, care nu aveau cum să-i răspundă, căci nu posedau decât un tun. Câteva sute de puşti, singurele ce puteau trage la o asemenea distanţă, ca să-i împiedice pe inamici să debarce, erau neputincioase în faţa artileriei regale.

Deşi americanii erau interesaţi de reuşita insurecţiei franco-canadiene, din păcate guvernul lor a dorit să păstreze stricta neutralitate, de la începutul luptelor. Doar el ar fi putut să le furnizeze reformiştilor tunurile ce le lipseau, dar ar fi provocat furia Angliei, într-o epocă în care şi cel mai mic incident risca să provoace o ruptură, aşa cum se produse câteva luni mai târziu. Mijloacele defensive de pe insula Navy erau deci extrem de limitate. Chiar muniţiile şi proviziile puteau să le lipsească, deşi le împrospătaseră – atât cât le permiteau resursele din ţinut – din Schlosser, Buffalo şi Niagara Falls. De aceea, exista un neîncetat du-te-vino de ambarcaţiuni, mari sau mici, pe braţul drept al râului. Colonelul Mac Nab dispusese câteva tunuri în amonte şi în aval de Chippewa, tocmai ca să lovească ambarcaţiile acelea.

Una dintre ele era vaporaşul Caroline, ce făcea o legătură rapidă între tabără şi malul pe care se afla Schlosser. Transporta mai ales curioşi, care doreau să-i viziteze pe apărătorii de pe insulă.

În acele condiţii, le trebuiau şefilor acelui pumn de oameni o

energie extraordinară ca să nu abandoneze lupta. Din păcate, numărul combatanţilor se diminua cu fiecare zi ce trecea. Grupuri de oameni descurajaţi se duceau spre Schlosser şi nu se mai întorceau.

De la scena lamentabilă, încheiată cu plecarea lui Jean şi la care asistase, domnul Vaudreuil nu mai ieşise din casa lui. Abia dacă se mai putea ţine pe picioare. Fiica sa nu-l părăsea nicio clipă. Li se părea că şi ei fuseseră murdăriţi de insultele aruncate în faţă lui Bridgete şi fiului ei. Nimeni nu suferise ca ei de pe urma jignirilor pe care tovarăşii lor le aduseseră acestei nefericite familii, care suporta şi oprobiul unui nume pe care-l renegase. Însă, când se gândeau la crima lui Simon Morgaz, la eroii victime ale eşafodului unde îi trimisese trădătorul, amândoi trebuiau să-şi plece capul în faţa fatalităţii pe care nicio justiţie nu o putea schimba.

De altfel, în acea casă unde se reuneau zilnic prietenii domnului Vaudreuil, niciunul dintre ei nu făcea aluzie la ceea ce se întâmplase. Vincent Hodge, cu o discreţie demnă de caracterul său, era extrem de rezervat şi nu voia să arate că blama sentimentele manifestate de Clary. Oare nu avea dreptate, viteaza fată, atunci când protesta împotriva prejudecăţilor odioase ce ajungeau până la a-i face responsabili pe inocenţi de faptele vinovaţilor, ce voiau ca ruşinea să se moştenească de la părinţi la copii, precum asemănarea fizică sau morală!

Gândindu-se la cumplita lui situaţie, Jean, singur acum pe lume, simţea că se revolta cu toată fiinţa sa. Joann murise pentru ţară. Bridget, din pricina jignirilor. Nu ajungea asta ca să se şteargă trecutul? Ei bine, nu! Când ar fi strigat: „Este injust!” i se părea că vocea conştiinţei sale răspundea: „Aceasta este dreptatea!”

Atunci Jean o revedea pe Clary, înfruntând insultele mulţimii care-l urmărea. Da, ea avusese curajul să apere un Morgaz! Mersese până acolo încât să-şi unească soarta cu a sa! Dar el o refuzase. Mereu ar fi refuzat-o! Dar cât de mult o iubea! De aceea, acum rătăcea pe malul Niagarei, precum Nathaniel Bumpoo din Mohicani, care ar fi preferat mai curând să se înece în cataracte decât să se despartă de Mabel Denham!

Toată ziua de 18, Jean rămase lângă trupul mamei sale, invidiindu-i odihna de care, în sfârşit, avea parte. Dorinţa lui

supremă ar fi fost să i se alăture. Îşi amintea însă ultimele ei cuvinte. Nu avea dreptul să piară decât în fruntea patrioţilor. Aceasta era datoria sa… trebuia s-o îndeplinească.

După lăsarea nopţii întunecoase, de abia luminată de albeaţa cerului specifică regiunilor polare, Jean părăsi cabana în care se afla corpul Bridgetei. La câteva sute de paşi de acolo, pe sub copacii încărcaţi de zăpadă, avea să sape un mormânt, folosindu-şi marele cuţit canadian. La liziera pădurii, nimeni nu-l putea vedea, iar el nu voia să fie văzut. Nimeni nu va şti unde era îngropată Bridget Morgaz. Nu va avea nicio cruce la cap. Dacă Joann se odihnea într-un loc necunoscut de la baza fortului Frontenac, mama sa avea să stea în pământul american, pe care se născuse. Jean avea să se lase doborât în următorul atac, iar trupul avea să-i dispară, ca şi al multor altora, în repezişurile Niagarei. După aceea, nu va mai rămânea nimic – nici măcar amintirea – din ceea ce fusese familia Morgaz.

Când groapa a fost destul de profundă pentru ca leşul să nu fie periclitat de ghearele fiarelor, Jean reveni la cabană, luă trupul Bridgetei în braţe şi îl duse pe sub copaci. O sărută pentru ultima dată pe frunte pe mama sa, apoi o depuse pe fundul mormântului, învelită cu paltonul din stofă specific ţinutului. După aceea, acoperi groapa. Îngenunche şi se rugă. Încheie astfel:

— Odihneşte-te în pace, biata mea mamă!

Zăpada ce începea să cadă avea să ascundă în curând locul unde dormea cea care nu mai era, care n-ar fi trebuit niciodată să fie!

Jean trebuia să ajungă pe insula Navy înainte ca soldaţii lui Mac Nab să facă primele tentative de debarcare şi să se afle în prima linie a patrioţilor.

Nu mai putea aştepta.

A doua zi, pe 19, dis-de-dimineaţă, semnele erau clare că Mac Nab pregătea un atac direct. Vase mari şi plate stăteau aliniate de-a lungul plajei, în amonte de tabăra din Chippewa. Neavând artilerie, bonetele albastre nu le puteau distruge dacă porneau, nici opri, pe parcursul traversării. Singura lor posibilitate era să se opună unei debarcări forţate, concentrându-se în locurile ameninţate. Dar ce rezistenţă puteau opune câteva sute de oameni în faţa mulţimii atacatorilor, dacă acostau pe insulă în mai multe locuri deodată? De îndată ce regaliştii ar fi pus

piciorul pe Navy, ar fi urmat invadarea taberei, iar apărătorii acesteia, prea mulţi ca să aibă loc în puţinele ambarcaţiuni dinspre Schlosser, urmau să fie masacraţi înainte de a ajunge pe teritoriul american.

Această eventualitate îi îngrijora pe domnul Vaudreuil şi pe prietenii săi. Înţelegea pericolele unei asemenea situaţii. Ca să scape, trebuiau să ajungă la Schlosser, cât trecerea Niagarei era încă liberă. Dar niciunul dintre ei nu voia să bată în retragere, fără a se bate până în ultima clipă.

Poate că se credeau destul de tari ca să opună o rezistenţă serioasă şi îşi făceau iluzii cu privire la dificultăţile unei debarcări.

Oricum, unul dintre ei nu-şi făcea asemenea iluzii. Era notarul Nick, angajat prin forţa nefericitelor întâmplări în această luptă. Dar poziţia sa în fruntea războinicilor mahoganni nu-i permitea să spună nimic. Patriotismul lui Lionel nu admitea nicio ezitare.

De altfel, tânărul secretar nu-şi revenea din surpriza cauzată de neaşteptata apariţie a eroului său. Jean-Fără-Nume era fiul lui Simon Morgaz!… Abatele Joann era fiul unui trădător!

„Dar nu-s ei patrioţi adevăraţi?” se întreba el. „N-a avut dreptate domnişoara Clary să-i apere pe Jean şi pe mama sa?… Vitează fată!… Ce a făcut ea este nobil… şi demn de familia Vaudreuil.”

Aşa gândea Lionel, care nu putea crede că Jean a părăsit insula şi că nu avea să se mai întoarcă niciodată acolo. Da! Jean-Fără-Nume avea să vină iar, ca să moară pentru cauza naţională!

Iată de ce credea tânărul secretar asta. Îşi spunea:

„De ce n-ar fi copiii lui Simon Morgaz oamenii cei mai loiali, din moment ce ultimul descendent dintr-un neam războinic nu mai are nimic din calităţile înaintaşilor săi şi a ajuns, din sagamor, notar?”

în privinţa lui Jean, la fel ca Lionel, gândeau şi Thomas Harcher şi fiii săi. Îl văzuseră la treabă de mulţi ani. Îşi riscase viaţa de o sută de ori. Nu răscumpărase astfel crima lui Simon Morgaz? într-adevăr, dacă ar fi fost prezenţi la acea scenă odioasă n-ar fi putut să se stăpânească, ci ar fi sărit asupra mulţimii şi ar fi pedepsit acele insulte cumplite. Dacă ar fi ştiut şi în ce loc se retrăsese Jean, s-ar fi dus să-l caute şi l-ar fi adus în mijlocul bonetelor albastre, ba chiar în fruntea lor!

Trebuie spus, din respect pentru adevăr, că, de la expulzarea lui Jean şi a Bridgetei, se produsese un reviriment în spiritele patrioţilor. Sentimentele lui Lionel şi ale familiei Harcher erau acum împărtăşite de majoritatea lor.

Pe la ora unsprezece, dimineaţa, începură pregătirile de atac. Câteva ghiulele trase de tunurile din Chippewa brăzdară zona taberei. Obuzele aduseră apoi distrugere şi incendii. Nu se puteau ascunde de proiectile, căci terenul era aproape plat, presărat cu grupuri de arbori, cu mărăcini, având doar mici ridicături din pământ cu gazon, în partea dinspre râu. Colonelul Mac Nab căuta să cureţe plajele, înainte de a încerca să traverseze Niagara – operaţiune destul de grea, în ciuda numărului mic de apărători ai insulei.

Aceştia se reuniseră lângă casa domnului Vaudreuil, mai puţin expusă ghiulelelor, fiind situată pe malul drept, vizavi de Schlosser.

De la primele bubuituri, domnul Vaudreuil ordonase ca toţi necombatanţii să treacă pe teritoriul american. Femeile, copiii se îmbarcară după ce-şi luaseră adio de la soţii, fraţii şi taţii lor, fiind transportaţi pe celălalt mal. Trecerea se făcu destul de riscant. Gurile de foc, plasate în aval şi în amonte de Chippewa, ameninţau să-i atingă, trăgând pe diagonală. Câteva ghiulele loviră chiar dincolo de frontiera cu Statele Unite – ceea ce avea să provoace proteste justificate din partea guvernului federal.

Domnul Vaudreuil a vrut să-şi convingă fata să se refugieze la Schlosser, până la încheierea atacului. Clary a refuzat.

— Trebuie să rămân lângă tine, tată. Aşa îmi voi face datoria…

— Şi dacă voi cădea în mâinile englezilor?

— Voi merge cu tine la închisoare, tată.

— Şi dacă mă vor ucide, Clary?

Tânăra nu-i răspunse, dar domnul Vaudreuil nu reuşi s-o convingă. Avea să stea lângă el încă de la reunirea patrioţilor din faţa casei lor.

Bubuiturile deveniră violente. Nu mai puteau păstra poziţia taberei. Dar tentativa de debarcare încă nu avea loc. Altfel, bonetele albastre postate după dunele de lângă mal ar fi pornit lupta.

În faţa casei se găseau Vincent Hodge, Clerc şi Farran, Thomas, Pierre, Michel şi Jacques, maestrul Nick, Lionel, războinicii mahoganni, calmi şi distanţi, ca întotdeauna.

— Prieteni, le zise domnul Vaudreuil, trebuie să apărăm ultimul bastion al independenţei noastre. Dacă Mac Nab îl cucereşte, cine ştie când alţi şefi şi alţi patrioţi vor mai relua lupta. Dacă-i respingem pe atacatori, dacă reuşim să păstrăm insula, vom face din ea o fortăreaţă de nebiruit, unde cauza naţională va fi mereu sprijinită. Sunteţi decişi să o apăraţi?

— Până la moarte! strigă Vincent Hodge.

— Până la moarte! repetară ceilalţi.

În clipa aceea, câteva ghiulele loviră solul la vreo douăzeci de paşi de ei şi ricoşară mai departe, ridicând zăpada.

Cei în uniforme albastre nu făcură nicio mişcare. Aşteptau ordine de la şeful lor.

— E timpul să mergem pe mal, zise domnul Vaudreuil. Artileria din Chippewa se va opri, iar regaliştii vor încerca să forţeze traversarea. Risipiţi-vă de-a lungul plajei, la adăpostul stâncilor şi aşteptaţi ca vasele să intre în bătaia puştilor. Soldaţii lui Mac Nab nu trebuie să debarce…

— Nu vor debarca! zise William Clerc. Dacă vor reuşi, îi vom arunca în Niagara!

— La posturi, prieteni! strigă Vincent Hodge.

— Voi merge cu voi, spuse domnul Vaudreuil, cât mă vor ţine puterile.

— Stai aici, Vaudreuil, zise Farran. Vom comunica tot timpul cu tine…

— Nu, prieteni, replică el. Voi fi acolo unde trebuie!… Haideţi!

— Veniţi, patrioţi! Vasele au pornit de pe malul canadian!

Toţi se întoarseră în acea direcţie după ce răsunase glasul acela.

Jean se afla acolo! în noaptea precedentă, el trecuse pe insulă cu o ambarcaţiune. Nimeni nu-l recunoscuse. După ce se ascunsese în partea dinspre Chippewa, observase pregătirile colonelului Mac Nab, fără a băga în seamă proiectilele ce loveau plaja. Văzând apoi că atacatorii luau poziţie ca să forţeze debarcarea, venise să-şi ocupe locul între foştii săi tovarăşi.

— Ştiam asta! strigă Lionel.

Clary i se alătură tânărului, odată cu Thomas Harcher şi fiii săi.

Domnul Vaudreuil îi întinse mâna lui Jean… dar el nu i-o strânse.

— Apărători ai insulei, zise el, mama mea a murit, doborâtă

de insultele voastre. Am rămas doar eu din familia pe care o dispreţuiţi atât de mult! Obişnuiţi-vă cu ruşinea de a vedea un Morgaz luptând alături de voi. Vom pieri apărând cauza franco-canadiană!

Aclamaţii răsunătoare îi răspunseră. Toate mâinile se întinseră către el. De această dată, Jean le strânse.

— Adio, Clary Vaudreuil! spuse el.

— Adio, Jean! zise fata.

— Să pornim la luptă, pentru ultima dată!

Spunând acestea, precedându-i pe domnul Vaudreuil, pe tovarăşii săi şi pe toţi ceilalţi care plecau la moarte, porni către malul stâng al insulei.

Capitolul XIII
Noaptea de 20 decembrie

Clopotele bisericii din Schlosser băteau atunci de ora trei după-amiaza. O ceaţă glacială acoperea valea umedă a Niagarei. Gerul era cumplit. Cerul era acoperit de nori neclintiţi, din care s-ar fi pornit oricând ninsoarea la variaţia temperaturii, sub influenţa vânturilor din est.

Bubuiturile tunurilor din Chippewa sfâşiau văzduhul. În pauza dintre ele, se auzea mugetul distinct şi îndepărtat al cascadelor.

La un sfert de oră după ce plecaseră de la casa domnului Vaudreuil, patrioţii mergeau printre arborii masivi, de-a lungul mărăcinilor. Ajunseră la braţul stâng al râului.

Mai mulţi lipseau. Unii, loviţi de schije, se întorseseră. Alţii, întinşi pe zăpadă, nu aveau să se mai ridice. Se pierduseră cam douăzeci din cei două sute care rămăseseră.

Tunurile de la Chippewa făcuseră mari ravagii pe insulă. Ridicăturile gazonate, ce le-ar fi permis bonetelor albastre să tragă din locuri adăpostite, fuseseră distruse. Trebuiau acum să ia poziţie jos, pe plajă, printre stâncile udate pe jumătate de curentul impetuos. De acolo aveau să încerce Jean şi ai săi să oprească debarcarea până ce-şi vor fi epuizat complet muniţiile.

Mişcările lor fuseseră văzute din tabăra de la Chippewa. Colonelul Mac Nab, care fusese informat înainte de semnalizările lui Rip şi, chiar acum, de raportul acestui spion aflat în tabără, înteţi focul, concentrându-l asupra punctelor fortificate. În jurul

lui Jean, vreo treizeci de luptători au fost atinşi de fragmentele de stâncă pe care proiectilele, izbindu-le, le împrăştiau de-a lungul malurilor.

Jean umbla pe plajă, observând manevrele duşmanilor, în ciuda ghiulelelor ce cădeau la picioarele sale ori despicau aerul de deasupra capului său.

În clipa aceea, marile vase plate, cu vâsle, se desprindeau pe rând de malul canadian.

Ca un ultim efort pentru curăţarea insulei, trei sau patru salve, trecând pe deasupra vaselor, ajunseră pe Navy şi ricoşară mai departe.

Jean nu a fost atins.

— Fiţi gata, patrioţi! le strigă el.

Toţi aşteptau ca ambarcaţiile să intre în bătaia puştilor şi să înceapă să tragă.

Atacatorii, culcaţi la bordul lor, ca să nu se expună gloanţelor, trebuiau să fie vreo patru, cinci sute, voluntari şi soldaţi englezi.

Câteva clipe mai târziu, bacurile, aflate la mijlocul râului, se apropiaseră destul de insulă pentru ca artileria din Chippewa să nu mai tragă.

Imediat răsunară primele împuşcături, din spatele stâncilor. Ambarcaţiile replicară imediat. Dar, cum cei de pe ele erau prea expuşi gloanţelor trimise de pe mal, vâslele lungi au fost manevrate şi mai viguros.

Peste câteva minute aveau să acosteze, aşa că trebuiră să se pregătească, şi unii, şi alţii, de lupta corp la corp.

Jean îi conducea pe patrioţi, în mijlocul unei ploi de mitralii şi gloanţe.

— Adăpostiţi-vă! îi strigă Vincent Hodge.

— Eu?

Şi le strigă atacatorilor ce urmau să sară pe mal:

— Sunt Jean-Fără-Nume!

Acest lucru îi uimi, căci regaliştii ştiau că Jean-Fără-Nume fusese executat la fortul Frontenac.

Aruncându-se asupra primelor ambarcaţiuni, el striga:

— Înainte, bonetele albastre! Pe uniformele roşii!

Înfruntarea deveni extrem de aprinsă. Primii debarcaţi pe insulă au fost respinşi. Unii au căzut în apele ce-i duceau spre cascadă. Patrioţii, ieşind de la adăpostul stâncilor, se răspândiră pe plajă şi se băteau cu atâta impetuozitate că avantajul trecu

de partea lor. La un moment dat, ambarcaţiile începură să se retragă. Dar, imediat, altele le veniră în ajutor. Mai multe sute de oameni debarcară pe insulă. Forţau traversarea şi numărul avea să se impună în faţa curajului.

În faţa unui duşman mult superior, apărătorii au fost constrânşi să părăsească plaja. Nu cedară decât după ce le aduseră pierderi importante atacatorilor, dar şi ei suferiră cumplit.

Dintre ei, Thomas Harcher, Pierre şi Michel au căzut sub gloanţe şi au fost ucişi de ferocii voluntari ce nu iertau pe nimeni. Clerc şi Farran, ambii răniţi, au fost prinşi, după ce au vărsat mult sânge în jurul lor. Fără intervenţia unui ofiţer, ar fi avut aceeaşi soartă ca a fermierului şi a fiilor săi. Dar colonelul Mac Nab ordonase cruţarea şefilor, pe cât era posibil, guvernul vrând să-i aducă în faţa Consiliilor de război de la Quebec sau Montreal. Datorită acestei recomandări, Clerc şi Farran au scăpat de masacru.

Nu se putea rezista în faţa acelui număr uriaş al duşmanilor. Bonetele albastre, după ce se bătuseră cu disperare, mahogannii, după ce se apăraseră cu sânge rece, cu dispreţul faţă de moarte specific indienilor din neamul lor, trebuiră să fugă printre copacii uriaşi de pe insulă, urmăriţi, depăşiţi pe flancuri, zdrobiţi din spate. Ca prin minune, Lionel nu a fost ucis de douăzeci de ori şi maestrul Nick scăpă de carnagiu. Câţi dintre huroni nu aveau să se mai întoarcă niciodată în wigwam-urile lor din Walhatta!

Ajungând la casa domnului Vaudreuil, notarul a vrut să o convingă pe Clary să sară într-una dintre bărcile ce urmau să îi transporte spre Schlosser.

— Cât timp tatăl meu este pe insulă, nu-l voi părăsi!

Tatăl ei! Şi poate şi Jean, deşi ea ştia că el se întorsese doar pentru a muri acolo!

Pe la ora cinci, seara, domnul Vaudreuil înţelese că rezistenţa pe insulă devenise inutilă. Atacatorii erau câteva sute şi stăpâneau o mare parte din Navy. Dacă supravieţuitorii voiau să scape cu viaţă, trebuiau să se refugieze pe malul drept al Niagarei.

Dar el de abia se mai putea ţine pe picioare. Avea să ajungă până la casa sa, unde-l aştepta Clary, şi să se îmbarce odată cu ea?

Vincent Hodge încercă să-l ia cu el. Chiar atunci, lovit de un glonţ în piept, domnul Vaudreuil reuşi să mai murmure:

— Fata mea!… Hodge!… fata mea!

Jean, care veni în fugă, îl auzi.

— Salvaţi-o pe Clary! îi strigă el lui Vincent Hodge.

Atunci o duzină de voluntari săriră pe el. Îl recunoscuseră. Voiau să-l prindă pe vestitul Jean-Fără-Nume şi să-l ducă viu în tabăra din Chippewa. Ce noroc ar fi dat peste ei!

Cu mare efort, Jean doborî doi voluntari la pământ şi dispăru printre gloanţele care nu-l atinseră.

Vincent Hodge, grav rănit, căzu prizonier lângă cadavrul domnului Vaudreuil.

Unde se ducea Jean-Fără-Nume? Avea de gând să rămână în viaţă, după ce patrioţii cei mai buni muriseră ori căzuseră în mâinile englezilor?

Trebuia! Ultimele cuvinte ale domnului Vaudreuil nu fuseseră pentru Clary?

Deoarece Vincent Hodge n-o mai putea salva, trebuia să o oblige el să plece de pe insulă, să o ducă pe malul american şi să revină printre compatrioţii săi care încă mai luptau.

Clary, singură în faţa casei sale, auzea zgomotele luptei – strigătele de furie, de durere, împuşcăturile.

Tumultul se apropia de ea, însoţit de lucirea tot mai intensă a armelor de foc.

Vreo cincizeci de patrioţi, majoritatea răniţi, se aruncaseră în bărci şi se îndreptau către Schlosser.

Rămăsese doar vaporaşul Caroline, deja suprasolicitat de fugari, care mai puteau traversa braţul Niagarei.

Deodată se ivi Jean, plin de sânge – cel al regaliştilor – întreg şi nevătămat, după ce căutase zadarnic să moară în luptă.

Clary alergă spre el.

— Tata? întrebă ea.

— A murit!

Jean îi răspunse astfel, fără să o menajeze. Trebuia să o convingă să părăsească insula!

Fata îi căzu în braţe, leşinată, chiar când voluntarii înconjurau casa, ca ei să nu mai poată fugi. Alergând cu povara sa în braţe, se îndreptă spre Caroline. O lăsă pe fată pe punte, apoi se ridică.

— Adio, Clary! zise.

Puse piciorul pe platforma vaporului, ca să sară pe plajă.

Chiar atunci a fost lovit de două gloanţe. Căzu pe punte, în spate, în timp ce Caroline se îndepărta de mal în viteză.

Uitându-se pe insulă, Jean îi recunoscu pe voluntarii care-l urmăriseră şi care strigau acum:

— L-am ucis pe Jean-Fără-NumeL. L-am ucis!

Clary îşi reveni din leşin, îi auzi şi se ridică.

— A murit! murmură ea, târându-se către el.

Câteva minute mai târziu, Caroline ancora la cheiul de la Schlosser. Fugarii ce se găseau la bord se puteau crede în siguranţă, protejaţi de autorităţile federale.

Unii debarcară imediat. Dar, cum singurul han din sat se umpluse, alţii trebuiră să aştepte încă trei mile, până la hotelurile de la Niagara Falls, în aval pe malul drept, şi să stea în cabinele vaporaşului.

Era opt seara.

întins pe punte, Jean încă respira. Clary, în genunchi, lângă el, îi sprijinea capul. El nu răspundea… Poate că n-o mai auzea?

Clary se uită în jur. De unde să primească ajutor în dezordinea aceea, în satul plin de fugari, de atâţia răniţi, cărora medicii nu mai aveau să le dea leacuri?

Clary îşi aminti apoi întreaga ei viaţă. Tatăl său murise pentru cauza naţională!… Cel iubit de ea pierea în braţele ei, după ce s-a luptat până în ultima sa clipă. Acum rămăsese singură pe lume, fără familie, fără patrie, disperată…

După ce-l adăposti pe Jean sub o pânză, ca să-l protejeze de ger, se aplecă asupra lui, încercând să vadă dacă-i mai bătea inima sau dacă mai respira…

Din depărtare, pe cealaltă parte a râului se mai auzeau împuşcături şi străluciri printre copacii de pe insula Navy.

în curând, zgomotele încetară şi valea Niagarei se cufundă într-o linişte mormântală.

Fără să-şi dea seama, fata rosti numele tatălui ei, apoi pe cel al lui Jean, gândindu-se ca nu cumva tânărul să moară crezând că fusese urmărit şi în groapă de blestemul oamenilor! Ea se ruga pentru amândoi.

Deodată, Jean tresări. Inima îi bătu puţin mai repede. Clary îl strigă…

El nu-i răspunse.

Trecură două ceasuri. Era linişte la bord. Niciun zgomot nu se

auzea dinspre cabine sau de pe punte. Doar Clary veghea, ca o soră de caritate la căpătâiul unui muribund.

Noaptea era foarte întunecoasă. Norii începeau să se desfăşoare pe deasupra râului. Ceaţa cuprindea scheletele arborilor, cu ramuri îngheţate, de pe plajă.

Nimeni nu văzu cele patru vase care, înconjurând insula prin amonte, se apropiau fără zgomot de malul pe care se găsea Schlosser.

În acestea se găseau cincizeci de voluntari, comandaţi de locotenentul Drew, din miliţia regală. Din ordinul lui Mac Nab, acest ofiţer, în dispreţul drepturilor omului, avea să facă un act revoltător de sălbăticie, în apele americane.

Printre oamenii săi era unul Mac Leod, a cărui cruzime avea să aducă grave complicaţii internaţionale câteva luni mai târziu.

Cele patru vase, deplasându-se în tăcere, doar cu ajutorul vâslelor, traversară braţul stâng al Niagarei şi acostară lângă Caroline.

Imediat voluntarii urcară pe puntea vaporaşului, intrară în cabine şi începură măcelul.

Pasagerii, adormiţi sau răniţi, nu s-au putut apăra. Strigau şi ţipau sfâşietor, dar zadarnic. Nimic nu i-a oprit pe acei nemernici, în mijlocul cărora Mac Leod, cu pistolul într-o mână, cu toporul în cealaltă, urla ca un canibal.

Jean nu-şi revenise. Clary, îngrozită, a tras peste ea pânza, care îi acoperea acum pe amândoi.

Însă unii pasageri au reuşit să fugă, sărind pe chei sau peste bord, ca să ajungă pe plajă, unde Mac Leod şi măcelarii săi nu îndrăzneau să vină. În sat se dăduse alarma, iar locuitorii veneau din case ca să-i ajute pe cei de pe vaporaş.

Masacrul a durat câteva minute. Multe victime ar fi scăpat, dacă Mac Leod n-ar fi fost în fruntea asasinilor.

Aducând cu el substanţe incendiare, ticălosul le-a împrăştiat pe punte. După câteva secunde, o parte din vaporaş a luat foc.

Totodată, frânghiile ancorei fuseseră tăiate, iar vaporaşul, luat de ape, porni în viteză pe râu la vale.

Situaţia era cumplită.

La trei mile în aval, Niagara se prăbuşea în prăpastie prin cascadele sale.

Atunci, cinci ori şase nefericiţi, speriaţi, se aruncară în râu. Dar abia dacă unii dintre ei au putut ajunge pe plajă luptându-se

cu gheţarii de la suprafaţa apelor.
Nu s-a aflat niciodată numărul victimelor masacrate de oamenii locotenentului Drew sau al înecaţilor ce voiau să scape de flăcări.
Însă Caroline alerga între cele două maluri, ca o torţă arzând. Incendiul ajunse şi în partea din spate. Clary, în picioare, înspăimântată, striga…
Jean o auzi. Deschise ochii, se ridică în coate, se uită în jur.
în lumina flăcărilor, malurile se deplasau cu rapiditate.
O văzu pe fata de lângă el.
— Clary! murmură tânărul.
Dacă ar fi avut putere, ar fi luat-o în braţe şi ar fi sărit în apă cu ea, ca s-o salveze!… Dar, neputându-se ţine pe picioare, căzu iar pe punte. Mugetul cascadei se auzea acum, la mai puţin de o jumătate de milă.
Asta însemna moartea pentru ea şi pentru el, ca şi pentru celelalte victime ale vaporaşului ce se ducea la vale pe Niagara.
— Jean, zise Clary, vom pieri… Vom muri împreună… Jean, te iubesc!… Aş fi fost mândră să-ţi port numele!… Dar Dumnezeu n-a vrut!…

Jean avu forţa să-i întindă mâna lui Clary. Apoi, buzele sale repetară ultimul cuvânt rostit de mama sa:
— Ispăşire!… Ispăşire!…
Vaporaşul se deplasa cu mare Viteză, înconjurând Goat Island, ce separă cascada americană de cea canadiană. Şi, la mijlocul potcoavei, acolo unde curentul se prăbuşeşte într-un abis verzui, Caroline, aplecându-se deasupra prăpastiei, dispăru apoi în apele cascadei.

Capitolul XIV
Ultimele faze ale insurecţiei

Fapta comisă de englezi, violând drepturile omului, a avut un răsunet enorm în cele două lumi. Autorităţile de la Niagara Falls ordonară o anchetă. Mac Leod a fost recu noscut de unii dintre cei care au putut scăpa de masacru şi din incendiu. De altfel, nemernicul nu întârzie să se laude pe faţă că „a condus afacerea împotriva acelor blestemaţi de yanchei!”

Nu se puse însă decât chestiunea cererii unei despăgubiri din partea Angliei, atunci când, în noiembrie 1840, Mac Leod a fost arestat pe străzile New Yorkului.

Reprezentantul englez, domnul Fox, îi ceru eliberarea. Guvernul federal refuză să-l predea. Camera Lorzilor, Camera Comunelor, ministerul cerură eliberarea lui Mac Leod, care acţionase după ordinele reginei. Congresul a răspuns la aceste pretenţii, publicând un raport ce justifica drepturile statului New York. Raportul a fost considerat un veritabil casus belii, iar Anglia a luat măsuri în consecinţă.

După ce asasinul a fost trimis în faţa juraţilor sub acuzaţia de crimă, iar Parlamentul federal votă subvenţionarea unui război ce s-ar fi declanşat, atunci Mac Leod, invocând un alibi puţin justificat, dar care le permitea englezilor şi americanilor să îngroape afacerea, a fost achitat până la urmă.

Astfel aveau să fie răzbunate victimele oribilului atentat de pe vaporaşul Carolinel.

După înfrângerea insurgenţilor pe insula Navy, lordul Gosford a fost de părere că reformiştii nu mai aveau să se revolte împotriva autorităţilor. De altfel, principalii lor şefi se răspândiseră ori se aflau în temniţele din Quebec şi din Montreal. Jean-Fără-Nume murise.

Însă, în anul 1838, s-au produs câteva răscoale în diverse puncte din provinciile canadiene.

În martie, prima tentativă, a lui Robert Nelson, fratele celui care comanda Saint Denis, eşuă chiar de la început.

La Napierville, a doua tentativă în care două mii de patrioţi, luptând împotriva a şase sute de soldaţi ai lui sir John Colborne, a cinci sute de indieni şi patru sute de voluntari, au fost învinşi în apropiere de Odelltown.

În luna noiembrie au existat trei tentative de insurecţie. Reformiştii din comitatele Chambly, Vercheres, Laprairie, Acadie, Terrebone şi Deux Montagnes, conduşi de Bridre, Lorimier, Rochon şi alţii, se divizară în două cete de o sută de oameni. Una atacă un conac seniorial, ce a fost apărat zadarnic de către voluntari. Cealaltă a cucerit un vapor de pe cheiul orăşelului Beauharnais.

Apoi, la Châteauguay, Cardinal, Duquet, Lepailleur, Ducharme, vrând să-i oblige pe sălbaticii din Caughnawaga să le predea armele, întreprinseră o campanie ce eşuă. Până la urmă,

Robert, la Terrebonne, cei doi Sanguinet, la Sainte Anne, Bouc, Gravelles, Roussin, Mărie, Granger, Latour, Prevost şi fiii săi, organizară ultimele mişcări ce marcară sfârşitul perioadei insurecţionale din anii 1837 şi 1838.

Acum era vremea represaliilor. Guvernul metropolitan avea să acţioneze cu energie, fără milă, chiar cu cruzime.

La 4 noiembrie, sir John Colbome, investit cu o autoritate superioară, proclamase Legea marţială şi suspendase habeas corpus în toate provinciile. Se constituise Curtea Marţială, iar judecăţile ei se făceau cu o parţialitate şi o lejeritate revoltătoare. Îi trimise la eşafod pe Cardinal, Duquet, Robert, Hamelin, pe cei doi Sanguinet, pe Decoigne, Narbonne, Nicolas, Lorimier, Hindelang şi Daunais, ale căror nume nu se vor şterge niciodată de pe lista de martiri ai istoriei franco-canadiene.

Lor trebuie să li se alăture numele personajelor care au figurat în povestirea aceasta, precum cele ale avocatului Gramont şi Vincent Hodge, care a pierit ca şi tatăl său, cu acelaşi curaj, pentru aceeaşi cauză.

William Clerc a murit în urma rănilor, pe teritoriul american. Andre Farran, care s-a refugiat în Statele Unite, a fost singurul care a supravieţuit dintre tovarăşii săi.

Urmează lista exilaţilor. Ea cuprindea cincizeci şi opt dintre patrioţii cei mai marcanţi, şi au trecut mulţi ani până ce au putut să se întoarcă în ţara lor.

Deputatul Papineau, om politic a cărui personalitate a dominat toată această perioadă de revendicări naţionale, a reuşit să scape. O existenţă lungă i-a permis să vadă Canada autonomă, dacă nu pe deplin independentă. Papineau a murit de bătrâneţe, după o viaţă care i-a făcut cinste.

Dintre cei cinci fii ai Catherinei Harcher, care-şi însoţiseră tatăl la Saint Charles şi pe insula Navy, doar doi s-au mai întors la ferma din Chipogan, după câţiva ani de exil. De atunci, n-au mai plecat de acolo.

Pe mahogannii care au participat la insurecţie, guvernul a vrut să-i uite, ca şi pe acest om de ispravă care a fost târât în evenimente fără voia sa.

Maestrul Nick, dezgustat de onorurile pe care, de altfel, nici nu le căutase, s-a întors în Montreal, unde şi-a reluat viaţa de altădată. Iar dacă Lionel s-a întors la pupitrul său de al doilea secretar din biroul de lângă piaţa Bon Secours, sub conducerea

unui sagamor, a făcut-o cu inima plină de amintirile despre cel pentru care şi-ar fi dat viaţa de bunăvoie!

Fiecare dintre ei avea să păstreze în memorie familia Vaudreuil şi pe Jean-Fără-Nume, reabilitat prin moartea sa, unul dintre eroii legendari ai Canadei.

Însă, deşi toate insurecţiile eşuaseră, ele au semănat germeni pe pământul ţării. Odată cu trecerea vremii, aceştia au dat roade. Patrioţii nu şi-au vărsat degeaba sângele, spre a-şi dobândi drepturile. Acest lucru să nu se uite niciodată în nicio ţară care trebuie să-şi recucerească independenţa.

Guvernatorii trimişi pe rând în fruntea coloniei, Sidenham, Bagot, Metcalfe, Elgin, Monck, au cedat treptat din pretenţiile Coroanei. Prin Constituţia din anul 1867 se puneau bazele Confederaţiei Canadiene. A fost epoca în care s-au agitat spiritele în vederea mutării capitalei la Quebec şi, în final, la Ottawa.

Astăzi, legăturile cu metropola au slăbit de tot. Canada este, de fapt, o putere liberă, cu denumirea de Dominionul Canada, unde elementele franco-canadiene şi anglo-saxone sunt perfect egale. Din cinci milioane de locuitori, aproape o treime încă sunt de origine franceză.

În fiecare an, o emoţionantă ceremonie îi reuneşte pe patrioţi la Montreal, la baza unei coloane ridicată lângă Niagara în memoria victimelor politice din anii 1837 şi 1838. Acolo, în ziua inaugurării, domnul Euclide Roy, preşedintele Institutului, a rostit un discurs, ale cărui ultime cuvinte constituie un învăţământ ce reiese din această povestire:

„Să glorifici devotamentul înseamnă să creezi eroi!”